

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
 Egy évre 24 korona.
 Egy hétre 2 korona.
 VIDÉKEN:
 Egy évre 28 korona.
 Egy hétre 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
 4-hasábos petit sor egyszer 20 fill.
 minden következőjei 16 fillér

Nyitáster sora 40 fillér

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
 vasutak palotájában.
 TELEFON-SZÁM: 151

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
 Társaság.
 József főherceg-ut 22. sz.
 TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1907.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
 STAUBER JÓZSEF.

Szerda, december 25.

„Aradváros jövője.”

Írta: *Varjassy Lajos*, Arad sz. kir. város polgármestere.

Az Aradi Közlöny múlt évi karácsonyi számába vezércikket írtam Aradváros jövője cím alatt. Megvallom, némi elégtétellel teszem ma ugyanezt a címet idézőjel közé, mert szemben Aradváros közigazgatási, közgazdasági és kulturális intézményeinek múlt évi állapotával és szemben azokkal a reményekkel, melyek csak a távoli jövőbe mertek tekinteni, ma már Aradváros olyan újabb alkotásokra, vagy olyan újabb intézmények előkészítésére hivatkozhatik, melyek, ha azt a címet Aradváros jelenje még nem is, de azt Aradváros közeljövője, indokoltá tennék.

Az általam betöltött hivatás nem teszi ugyan feltétlenül feladatommá, hogy országgyűlési képviselők módjára beszámolót tartsak. Mivel azonban Arad szab. kir. város polgármesteri hivatalának vezetését tényleg ma egy éve, 1906. év karácsonya előtt vettem át, s mivel továbbá állásomat én is a város közönségének bizalmából, polgártársaim érdekeinek előmozdítása céljából nyertem, felhasználom az alkalmat, hogy eddigi működésemről az Aradi Közlöny hasábjain beszámoljak.

Nem átalom kimondani, hogy rendkívül sulyos és nehéz viszonyok között vettem át hivatalomat. Polgártársaim aggódva és féltékenyen tekintettek a szomszédos vidéki városok ideges versenyére, melyek mögött az utóbbi időkben meglehetősen visszamaradtunk. Mindenki panaszkodott, hogy a városi közköltség a polgárságot nagy mértékben megterheli, s a mellett mégis mindenki újabb alkotásokat, költséges beruházásokkal járó újabb intézmények létesítését követelte. Egyrésztől vashidakat, új gyárat, felsőbb leányiskolát stb. kívántak, másrésztől általános volt a panasz a polgárság túlterhelése miatt. Alkotni minél többet és minél nagyobbat s e mellett takarékoskodni, ez volt a jelszó. Fokozta a helyzet sulyosságát az a kishitűség, melylyel sokan, a múlt példáin elkeseredve, a kormány városfejlesztő politikájában nem bíztak.

Ilyen nehéz viszonyok között városunk jövőjébe vett bizodalom és ambícióm kivül nem maradt más számomra, mint a polgárságnak s Aradváros közgyűlésének bizalma és rokonszenve. Egyedül ez tette lehetővé, hogy egy rövid év leforgása alatt már is eredményeket értünk el

és újabb eredményeket kellőképen előkészítettünk. Pedig nemcsak az elmaradottság, a kezdet nehézségei, hanem az egyéni érdekekkel is folytatott nehéz küzdelem, az időközben beállott rendkívül kedvezőtlen pénzügyi helyzet is reánk sulyosodott. Az igazság kedvéért megjegyzem azt is, hogy a sajtó részéről sem tapasztaltuk mindig azt a tárgyilagos kritikát, melyet városi ügyekben méltán elvárhattunk volna.

Az elmúlt közigazgatási esztendő legnagyobb eredményének azt a munkát tekintem, melylyel az aradi vízművek végleges átvételét előkészítettük. Hogy minő rendkívüli nehézségekkel, mennyi küzdelemmel járt ez a munka s annak önzetlen hivei mennyi igaztalan támadásnak voltak kitéve, ma már köztudatba ment át.

Jelentékeny sikernek tekintem azt, hogy a közgyűlés modern felfogása lehetővé tette a közuti személyi forgalomnak részben városi közlekedési eszközökkel való lebonyolítását.

Pozitív eredménye az elmúlt esztendőnek a felsőbb leányiskola létrejötte is, melyért a közoktatásügyi kormánynak különös köszönettel tartozunk.

Ezek azok a nagyobb események, melyekre nézve befejezett tényekkel állunk szemben. Sikerült azonkívül a közel jövő számára előkészíteni: a vashidak felépítését, a kulturpalota elhelyezését, a Kossuth-szobor felállítását, 6 új elemi iskola szervezését, a Westinghouse autógyár létesítését, hatósági mézárszék felállítását stb. Hiszem és reményem, hogy a jövőben megoldásra váró feladatok kevesebb nehézséggel, egyesek kevesebb önzésével fognak találkozni, mint az elmúlt esztendőben történt. Hiszem, hogy a pénzügyi helyzet jobbra fordultával sikerülni fog a tervbe vett eszméinket megvalósítani s a városi kezelésbe vett és veendő újabb intézményeink Aradvárosának pénzügyi helyzetét kedvezővé fogják tenni.

Ez uton kérem fel összes polgártársaimat, hogy a munkában legyenek segítségemre és akkor hiszem, hogy ez a karácsonyi ünnep Aradváros nagyságának és fejlődésének születésnapja lesz.

Fentartsuk-e a városi árvaházat, vagy ne?

Irta: Kifényi János.

Arad, december 24.

Városunk 1908. évi költségvetésének bizottsági tárgyalásai folyamán több oldalról hangzott el a panasz az iránt, hogy az árvák eltartása aránytalanul és indokolatlanul sokba kerül.

Vizer Lajos törvhat. biz. tag indítványára egy bizottság is küldetett ki a kérdés tanulmányozására és esetleg konkrét javaslatlételre.

A cimbeli kérdésre röviden „igen” vagy „nem”-mel válaszolni, anélkül, hogy a kérdés részleteit egyenként behatóan boncolnók, nem lehet. De igen is teljes határozottsággal felvilágosíthatjuk azokat, akik a kérdést felvetették, hogy az árvákról gondoskodni és áldozatot nem kimélve minden szükségeset és lehető megtenni az irányban, hogy az árvák kellően és jól előkészítve léphessenek az életbe és semmivel sem maradjanak azon szerencsésebb kortársaik mögött, kik a szülői szeretet melegét nélkülözni nem kénytelenek, *elsőrendű emberkénti kötelesség.*

Lehet-e az árvákat szülőikért teljesen kárpótolni?

Soha! Sem örömben, sem búbánatban. Azért mindaz, amit nemesszívű emberbarátok a szerencsétlen szülőt vesztett, vagy igaz szülői szeretetet soha sem ismert árvák, illetve lelencek érdekében kieszelnék és alkotnak, soha sem lehet tökéletes, lépjen bár egy intézet vagy egy család is a szülői ház helyébe.

És ha mégis azt ta asztaljuk, hogy az állam, melynek első sorban kötelessége az elhagyott gyermekek megmentéséről gondoskodni, a védelme alá került elhagyott gyermekeket nem zárt intézetekben, nem árvaházakban, nem a gyermekmenhelyeken neveltetni, — hanem arra alkalmasnak talált családoknál helyezi el és a családi nevelést az intézeti neveléssel szemben előnyben részesíti, akkor ez végeredményében az állam azon megfontolásának tulajdonítható, mely szerint az *államgyökere a család.*

Mik volnának tehát azon szempontok, melyek a cimbeli kérdés megvilágításában irányadók lehetnek?

Azt hiszem, hogy első sorban a gyermek erkölcsi és fizikai fejlődése és jövője, csak másodsorban a pénzügyi szempontok, végre az érzelmi szempontok.

Vegyük csak ezeket a nézőpontokat bonckés alá.

Azon nézetben vagyok, (ne vegyék tőlem az ellenkező nézetben levők rossz néven), hogy míg a: intézet az egyént önmagáért, önmagának neveli, — míg az intézet igényeket fejleszt az egyénben és beléönti azt a tudatot, hogy a társadalom *köteles* róla gondoskodni: addig a család egyedül nevel az *életnek.*

Az a szellem, az az érzés, az a gondolkodásmód, mely a *családban* uralkodik, átragad az idegen gyermekre is, melyben vonzalmat ébreszt és általa megtanulja ismerni az életet a maga drasztikus valóságában.

Az a rendkívüli nevelő befolyás, melyet a gyermek kedélyére és jellemére a mások örömeiben és bánatában való közvetlen részesedés gyakorol, az intézeti nevelésben még megközelítőleg sem juthat annyira érvényre, mint a családi nevelésben.

Az intézetben megbetegedett játszótársat az intézeti szabályok értelmében az egészséges pajtások látköréből csakhamar eltávolítják, betegszobára szorítják, vagy pláne kórházba viszik, hol csakhamar meg is feledkeznek róla a pajtások. De nem így van a családi életben, hol a beteg apa, anya, vagy testvér iránt érzett közös részvét, még szorosabban egymáshoz fűzi a család tagjait. Míg amaz ott az elkülönített betegszobában csakhamar a feledés átkának lesz részesévé addig a családban élők egymással vetélkedve, igyekeznek a beteget vigasztalni, megnyugtatni, őt ápolni és gondozni.

És éppen mert a *szülői gondozás hiányának legtermészetesebb pótlása a családi gondozás*, sohasem fogja még a mi árvaházunkéhoz hasonló legkitünőbb intézeti nevelés sem megközelíteni a gyermek érzelmeihez és értelméhez közelebb álló legmindennapi családi nevelést és ennek a gyermek kedélyvilágára ható jótékony befolyását.

Minden intézetnek, az ő természete és céljainak megfelelő házsabályai vannak, mely szabályok pontos betartása az intézeti növendékek sokasága és különféleségénél fogva folytonos, annyira szigorú és lelkiismeretes fel-

ügyeletet, ellenőrzést igényel, hogy a nevelőnek nem ritkán igen nehéz eltalálni azt az arany középutat, amelylyel a gyermekeket, az őket természetsszerűleg megillető szabadsággal, a mozgás, a játék, a nevetés jogával való élésre is (hogy így mondjam) visszazoktassa.

Az intézetben a hétnek minden áldott napján, a napnak ugyanazon órájában és percében terített asztalt talál a gyermek. Az életnek és testnek minden szükségletéről gondoskodva van. A gyermekek nem kérnek, de nem is tudják, hogy honnan jön mind ez a sok jó. Nem látnak életküzdelmet, nem kenyérgondokat, — nem látnak verejtéket, mit a létért való küzdelem az emberek millióinak arcára facsart. Nem látják a lemondásnak azt a mély fájdalmát, mikor a szülő gyermekének olyan kérelmét kénytelen megtagadni, melyet teljesíteni szívből szeretne. Hej, pedig de sokszor szorul össze szívünk az ilyen fájdalomtól.

Nemcsak az árva jövője szempontjából, hanem az ő felnevelésére kötelezett állam, illetve illetőségi község anyagi szempontjából nem utolsó helyen méltányolandó még az a körülmény is, mely szerint a gyámszülők az általuk legjobb tudásukkal felnevelt és szeretettel magukhoz vonzott gyermekeknek több mint 30 %-át, *mint sajátjukat örökbe fogadják.*

Az árvaház fentartása kérdésének második szempontja, a *pénzügyi szempont*, röviden összefoglalva az árvaházi bizottság jelentéséből világítható meg.

Ezen jelentés szerint az 1906. évben az intézetben átlag 70 gyermek volt az egész éven át elhelyezve. Ezek eltartása 31.941 koronába került. Ehez hozzáadva az árvaház építési költségeinek, 160.000 koronának 5% kamatját, az évi összköltség 40.000 koronára. — *egy-egy árva évi eltartása 570 koronába kerül* akkor, amikor az állami gyermekmenhely minden hozzáutalt gyermekért *évi 120 korona tartásdíjat számít fel*, mert a mennyivel neki egy árva eltartása többbe kerül, ezt a többletet a mindnyájunkat egyaránt terhelő országos betegápolási pótdadójóvedelemből fedezi.

Végre nem mellőzendő a szóban levő kérdés elbírálásánál az a mindenesetre jogos szempont sem, mely szerint a város összességét képviselő törvényhatósági bizottság oda nyilatkozhatik, hogy azok az árvák a *mi árvá-*

Az én tragédiám.

Irta: L. Zikó Ilma.

Kedves segédszerkesztő Ur!

Önhöz cimezem e levelemet, miután az Ön — mondjuk — szeretetreméltó zaklatásainak köszönhetően néhány napi boldogtalanságomat. Cikkét akar? Előre is kijelentem, hogy abból nem eszik. (Eveit már életében sokkal izlotesebb eledoleket is.) Nem, kedves barátom, tőlem egy sort se lát, sőt — hogy tovább menjek — egy betűt se. Azért se, jusz se, mivel roppant udvariatlan. Hogy lehet egy kezdő színésznőnek napjait ennyire megkeseríteni? Ha rajtam mulna, a nők nevében bojkottot hirdetének Ön ellen és akkor kivándorolhatna — Németországba.

Persze magának könnyű. Maga egyszerűen kiadja az ordrét:

— Tisztelt kezdő színésznő, írjon valamit.

Hogy mit írjak, azzal nem törődik, hanem egyszerűen beül a Központi kávéházba — kártyázni. De legyen nyugodt, hiába vonul félre a legbelsőbb fülkébe, én belátok a kártyáiba. Persze azt szeretné, ha mennél könnyebben születnék meg a karácsonyi szám, anélkül, hogy magmozgatná a tisztelt füle botját. De hát mit gondol, azért léptem a szinpadra, hogy Önnek kevés dolga legyen? Nem, tisztelt barátom, ennyire önzetlen még én se vagyok.

Egyébként számos tartozásaim között tartozom

egy vallomással is és ez az, hogy egy héttel ezelőtt másképp gondolkoztam. Amikor megtisztelő felhívását kézhez vettem, nyomban, előkerült a tinta és a papiros. Azzal az eltökélt szándékkal ültem asztalomhoz, hogy azt a bizonyos meg nem született cikket megírjam. Mindenem volt, csak éppen témám nem. Ez ugyan, egyes írók szerint, mellékes, de én egyes írókra nem adok. Természetes tehát, hogy boszusan ütöttem Ön által bájosnak nevezett fejemre. Mit írjak és hogyan írjam meg? Mert hogy hány Celzius foku lázat éreztem első fellépésem alatt, arra Ön bizonyára nem kíváncsi. Ha ilyet találok írni, a milyen udvariatlan ember, még a papirkosárban helyezi el. (Apropos, ha rossz már a papirkosár, adok én kosarat.)

Boszusan, összehuzott szemöldökkel ültem a hófehér papiros előtt. Eleinte még azt sem sejtettem, hogy miféle szakmába kontárkodjam bele Irjak, de mit mondtam a poétával és ebben a pillanatban úgy éreztem: hogy ha ez a mondas nincsen még feltalálva, hát én találtam volna fel. Sajnos, az ember elől elírják az összes jó ötleteket, még akkor is, ha asszony. (Önök is konstatálták ezt már, ugy-e bár?)

Denikve ültem a hófehér papiros előtt egy óráig, azután két óráig, sőt három óráig, csak a negyedik órában öltött az eszembe (tessék elhinni kérem: van), hogy jövődő hivatásomnál fogva a legfőbb

hajlandóságot a drámaírás iránt kellene éreznem. Ha kell — gondoltam — hát nem bánom. Mindenekelőtt elkészítettem a szinlapot. Tessék elhinni, hogy egy darabnál fő a szinlap, mivel ha szinlapra kerül, már el van fogadva. Ime:

A pótdadó.

Aradi dráma 5 felvonásban. Irta: L. Zikó Ilma.

SZEMÉLYEK:

A polgármester — — — Varjassy Lajos.
Egy tanácsnok — — — Lócs Rezső.
Még egy tanácsnok — — — Vannay Gyula.
Egy harmadik tanácsnok — — — Nincs.
Egy nagylelkű polgár — — — Steiner Jakab.
Még egy nagylelkű polgár — — — Nincs.
Kossuth Lajos — — — Avarffy Géza.
Községi bíró — — — Felfüggesztve.
A pótdadó — — — Nyolevan százalék.

Polgárok, munkások, dolgoztalanok. Történik: sajnos. Aradon.

A szinlap ilyképen meg lett volna, most már csak a dráma meséjét kellett megkomponálnom. Ez is sikerült:

A polgármester (Varjassy Lajos) néhány évvel ezelőtt egy névtelen sovány gyermeket talált, melyet *Pótdadó* névre keresztelt. A polgármester nagyon megsajnálta a szegény vézna magzatot, amely mindössze ötven százalékot nyomott, elhatározta tehát, hogy gondos ápolás alá veszi és ki fogja hizlálni. Hbbon a nemes munkájában segédkezett nyújtottak a

ink. a mi véreink azokat mi akarjuk szükség esetén még tuládozat árán is a haza javára becsületes polgárokká felnevelni és nem akarjuk, hogy az állam a mi véreinkből kikerült árvákat tömegáruként kezelve, nem mindig szerencsésen megválogathatott ismeretlen kezek kétes értékű nevelésére bizza. Mi közvetlen befolyást akarunk reájuk gyakorolni és szemünk előtt akarjuk az aradi árvákat Aradnak felnevelni.

De ezen feltétlen jogos szempont is kellő méltánylásra talál a most bizottsági tárgyalás alatt álló „Szegényügyi szabályrendelet”-ben, melynek számos intézkedése *tört nyit minden emberbarátnak arra, hogy humánus érzelmeinek tetteiben is kifejezést adjon* — hogy a szegények gondozását, az árvák nevelését szegényatyai minőségben ellenőrizze.

Tehát fentartandók-e az árvaházak vagy nem?

Igenis fentartandók. Sőt felette kívánatos, hogy amennyiben még nem volna, minden megyének legalább a székhelyén egy-egy árvaház mielőbb létesíttessék, de nem olyan szabásban, nem olyan szervezettel mint a miénk és nem azzal a rendeltetéssel, melyet az árvaházaknak annak idején úgy fenkölt gondolkodásu alkotók, mint az egész-társadalomnak helyesen tulajdonított és amelyet neki manapság is általában tulajdonítunk.

A mai viszonyok között, amikor minden elhagyatott gyermeket 0—7 éves koráig az állam saját költségén, 7—14 éves koráig pedig az illetőségi község által megtérítendő évi 120 koronáért eltart és felnevel, a megyei vagy községi árvaházaknak nincs más rendeltetése mint: a) az árva és elhagyatott gyermekeknek ideiglenes átmeneti befogadása addigra, míg az állami gyermekmenhely számukra nekik megfelelő végleges elhelyezést nem talál. b) Befogadása olyan elhagyatott gyermekeknek, kik szülőiknek időleges betegsége, fogságban léte, vagy bármi okból előállott keresetképtelensége miatt szülői ellátásban nem részesülhetnek. c) Befogadása olyan elhagyatott vagy árva gyermekeknek, kik testi vagy lelki fogyatékosok, vagy erkölcsi züllöttségük miatt gyámszülőknél el nem helyezhetők.

Erre a célra, egy az Erzsébetváros, vagy Ségva külváros kellő közepén megszerzendő 3—4

holdas bekerített telek közepén emelendő 5—6 szoba és mellékhelyiségekből álló árvaház teljesen elégséges lévén, a mostani árvaház a már égetően szükségessé vált második hat osztályu polgári iskolává átalakítandó volna, feltéve, hogy az itt alkalmazandó tantervet a közoktatásügyi kormány díjazná és a házbért is megtérítene, minthogy városunk, mely már ma 360.000 koronát fordít tanügyi és közművelődési célokra, ez idő szerint többet el nem bír.

Ha ilyen feltételek mellett a második polgári iskola létesíthető nem volna, akkor a mai árvaház ketté választandó, egyik részébe a már nagyon avult és iskolának különben sem megfelelő Weitzer-utcai leányiskola, másik részébe a Kossuth-utcai fiúiskola volna elhelyezendő; az így felszabadult két ingatlan értékesítésére pedig csakhamar találna a belsőségekben különben is szükölködő törvényhatóság megfelelő rendeltetést.

Modern városi közigazgatás.

Írta: Varjassy Lajos dr.

Utóbbi időben, különösen Arad városában annyi jogos és jogosulatlan, annyi illetékes és illetéktelen kritika hangzott el városi közigazgatásunkra vonatkozólag, hogy nem lesz talán érdektelen ezuttal afelett elmélkednünk: mi tulajdonképen egy helyes, modern municipális közigazgatás célja és lényege. Ha pedig sikerült elméletileg megállapítanunk, minő közigazgatási szervek, a köztevékenységnek mely nemei jellemzik a modern helyhatósági közigazgatást s minő cél kell, hogy lelket öntsön a szervezetbe, teljes pártatlansággal bírálatot fogunk gyakorolni Aradváros közigazgatása felett s míg egyrészt rá fogunk mutatni azokra az intézményekre, melyek egy jól átgondolt modern közigazgatás szervezetébe méltó módon beilleszkednek, másrészt nem fogjuk elhallgatni azokat a tüneteket sem, melyeknek a bírálói nem ritkán igen olcsó elismerésben részesültek.

E sorok írójának bőséges alkalmá nyílt külföldi nagyobb városok közigazgatását tanulmányoznia és a tapasztaltak, különösen a Német-

országban tapasztaltak alapján fog hozzá egy modern városi közigazgatás ösmertetéséhez.

Abból a szempontból, hogy az állam egyes polgárai szellemi és testi szükségletüket kielégíthessék, kétféle tevékenységet, u. m. magán és köz tevékenységet kell megkülönböztetnünk. A magán- és köztevékenység között helyes határvonalat vonni rendkívül nehéz. E tekintetben két szélő teória áll egymással szemben, melyek egyikét szocializmusnak, másikat anarchizmusnak szokták nevezni. Az első az egyesek magántevékenységet teljesen megakarja szüntetni s az állampolgárok létezésének minden legjelentéktelenebb megnyilvánulását is beavatkozás tárgyává kívánja tenni; a második pedig mindent az egyesek szabad akaratára, korlátlan tetszésére óhajt bizni. Kétségtelen, hogy míg az első elv, a szocializmus következetes keresztülvitele az egyént lelketlen géppé, gondolkodni nem tudó, vak hatalmi eszközzé alacsonyítja, addig a második elv, az anarchizmus minden társadalmi rendet az egyesek vad önkényének kíván feláldozni. — A köz- és magántevékenység határvonalát megakarván vonni, az igazságot leginkább a szocialisták és anarchisták szélsőségekre hajló tanai között fogjuk megtalálni. Általában talán azt mondhatnók, hogy a közhatalom közbelépésére, vagyis a magántevékenység kisajátítására csak oly esetekben van szükség, melyekben a magántevékenység érvényesülése a polgárság többségének jólétét, boldogságát kockáztatná. Természetesen a most kifejezett elv üres frázis marad, mert épen azoknak az egyes konkrét eseteknek megállapítása kétséges, melyekben a közhatalom igénybevétele indokolt. Azonban épen abban áll a törvényhozásnak, valamint a municipiumok jogalkotó szerveinek feladata, hogy ezeket az indokolt eseteket törvénybe és szabályrendeletekbe foglalják.

Határvonalat vontunk eddig magán- és köztevékenység között. Utóbbi azonban ismét többféle lehet, u. m. országos, vagyis állami köztevékenység és helyhatósági köztevékenység, melynek egyik igen érdekes neme a városi közigazgatás.

Áttérek már most azoknak a feladatoknak fejtegetésére, melyeket egy modern városi közigazgatásnak meg kell oldania. Itt mindenké elötte ki fogom kapcsolni azokat a feladatokat,

tanácsnokok is, akiknek buzgó közbenjárása mellett sikerült is az ártatlan gyermeket kigömbölyíteni, kihizlálni, ugyannyira, hogy a Pótadónak keresztelt gyermek, rövid időn belül nyolcvan százalékot nyomott és már utban volt a száz százalék felé. Am ekkor a polgármestert és a két tanácsnokot, akik oly odaadással nevelték fel a talált gyermeket, munkájukban egy drámai fordulat akadályozza meg. A színre lép ugyanis Kossuth Lajos személyesítője: Avarffy Géza, aki erélyes hangon követeli, hogy a Pótadónak keresztelt gyermeket adja vissza a polgármester a népnek, miután a polgárok édes gyermeke. A polgármester szabadkozik, kijelentvén, hogy nem hagyhatja a szegény gyermeket, mert ha a nép kezébe jut, nagyon le fog fogyni. A népnek — úgy mond — semmi érzéke nincs a Pótadó nevelése és hizlálása iránt, bizonyos tehát, hogy rövid időn belül tönkre megy

Eddig komponáltam a mesét, de ezután boszusan tettem le a tollat.

Elvégre — gondoltam — mi közöm nekem ahhoz, hogy a polgármester hizlálni akarja a Pótadót? Tökéletesen igaza van. Én is anya vagyok, tudom tehát, hogy a gyermeket fejleszteni kell.

A dráma ilyenképen, kedves segédszerkesztő ur, papirkosárba került. Ismét egy óráig, azután két óráig, később három óráig ültem a hófehér papiros mellé és csak azután ütöttem a homlokomra:

— Hopp! Megpróbálkozom a vezércikk irással. És irtam:

A boldog Arad.

A villamos kocsik egész tömege szállította ki ma az Óvár-tér pompás épületei közé a kulturpalota felavatási ünnepélyére összegyűlt diszes közönséget. Az ország leggazdagabb városa, Arad, ismét . . .

Ennyit irtam, azután újabb táplálékot kapott a papirkosár. Beláttam, hogy a fényes ünnepséget nem tudom méltóképen felmagasztalni. Az ország leggazdagabb városának eme elsőrendű eseményéről írjon csak vezetőikket a kedves *Favagó Résző*.

Újabb három órai gondolkodás, azután megpróbálkoztam a krocki-irodalommal:

Birike. Városunk kitünő fiának, *Avarffy Géza*-nak pompás darabja, a *Birike* leirhatatlan érdeklődést keltett

Papirkosárba vele! Hisz ezt már elirta előlem a *Hoványi* (vagy —*nye*, ahogy a szintén kedves *Avarffy Géza* elnevezte.)

Kinos órák következtek ezután, tisztelt barátom, segédszerkesztő ur. Utolsó mentsvárom a színházi kritika volt. Fáradtan ültem le ismét az íróasztal mellé és szántottam a betűket:

L. Zikó Ilma fellépte. Ma lépett fel az Államtitkár Ur-ban *L. Zikó Ilma*. Játékaról, sajnos, semmi jót nem mondhatunk. Ömagysága minden tehetség

hijján való, a beszéd művészetéhez még csak nem is konyit. Ajánljuk tehát neki, hogy mondjon le a színésznői pályáról

Csak ennyit irtam, azután elszomorodottan csaptam le a tollat. Kénytelen voltam belátni, hogy a szinikritikához nincs semmi tehetségem. Őszinte vagyok: bevallom, hogy ennyi ostobaságot hat sorban még nem irtak. Hiszen, ha ilyen cikket írnek, okvetlenül a papirkosárba tenné kedves segédszerkesztő ur, bizonyára ezzel a megjegyzéssel:

— Kérem Nagysád, ön egyáltalán nem ért a színházhoz.

Ime, kedves segédszerkesztő ur, az én tragédiám. Beláthatja, hogy a jóakarát meg volt bennem, de a cikk megírása még sem sikerült. Szóval hiába szabadkozik, nem kap tőlem egy sort se a karácsonyi számba.

Szóra.

1.

*Ninon, a lelkem, lásd, porban hever,
Én kételkedésem szárnyait lenyeste.
Ninon, a szívem, lásd, összetört.
Hajjalt vártam és rám borult az este.*

*Ninon, ó nézd, ki büszke voltam im,
Mint nyomorult útszéli koldus esdek!*

melyek általában Magyarország városainak közigazgatását jogtalanul és helytelenül terhelik, mivel azok az egész országban egységesen, központilag lennének célszerűen kezelendők. Ide sorozom a kulturális szükségletek kiegészítését, a rendőri tevékenységet, a városi adóhivatalok működésének azt a nemét, melyet állami érdekből, állami adók behajtása érdekében végeznek, és a hadkötelezettség végrehajtása tárgyában szükséges intézkedéseket. Mindezek a teendők az egész országban egységesen intézendők, egységes elvek szerint való kezelések eminens állami érdek; nem volna szabad megengedni, hogy ezek a fontos állami feladatok eltérő módon töltesenek be. Midőn ezeknek a közigazgatási szerveknek a helyhatósági szervezetből való kiemelését s törvényhozási és államkormányzati rendezését hangoztatom, egyedül az elérendő cél, nem pedig népszerű, tartalom nélküli jelszavak vezetnek. Utóbbi időben ugyanis a felületes, minden közigazgatási tudást nélkülöző fejtegetések egész tömege követelték körülbelül az említett közigazgatási funkciók állami kitöltését, azért, hogy a már-már elviselhetlenné vált pótlódó csökkenjen. Semmi egyéb az szemfényvesztésnél és üres népszerűség-hajhászásnál Hiszen abban a pillanatban, midőn a törvényhozás önkormányzatunkat oly módon rendezné, hogy az említett szerveket az állami közigazgatási szervezet körébe vonná, abban a pillanatban új állami kiadások merülven fel, a törvényhozás kénytelen lenne új bevételi forrásokról gondoskodni, új adókat statuálni. És ezek után azt kérdelem, vajjon az új közterhek, melyek most már az egyes községek között nem az ellenszolgáltatás, hanem a teljesítőképesség arányában oszlanának meg, kiket terhelnének első sorban, a jó módu városi, vagy a szegény falusi polgárokat? Látjuk tehát, hogy a városi közigazgatás részbeni államosítása csak a kitzűzött cél tökéletesebb betöltése, de semmi esetre sem a városi polgárság adózási viszonyainak enyhítése céljából kívánatos.

Meghatároztuk azokat a ma még városi közigazgatásunk hatáskörébe utalt teendőket, melyek államkormányzati uton, az egész országban egységesen, célszerűbben volnának megoldhatók; hátra volna még azoknak a teendőknek megállapítása, melyek feltétlenül a városi közigazgatás feladatát képezik. Mielőtt a

kérdés érdemébe bocsátkoznánk, vessünk egy futó pillantást az utóbbi évtizedek városi közigazgatására. Konstatálnunk kell, hogy ugy Arad városának, mint más városoknak közigazgatása a ma már jelszóvá vált közigazgatási jelleget teljesen nélkülözte. A városi közigazgatás, az alkotmánybiztosítékok egy nemét képezvén, kizárólag azokra a teendőkre szorított, melyeket előbb célszerűségi okokból az állami közigazgatás hatáskörébe utalandóknak jellemeztünk. Innen van az, hogy közgyűléseinket objektív, közigazgatási kérdések sohasem érdekelték, hanem azoknak munkaerjét személyi és elméleti politikai kérdések kötötték le. Ily módon a városi közigazgatás politikai színjátékok amphiteatrumává és a demagógia uszályhordozójává kezdett válni, midőn egyszerre változás állott be a közfelfogásban és városaink közigazgatását fontos, mélyreható közigazgatási missziók betöltésére alkalmasnak kezdték találni. A pártatlan szemlélőnek el kell ősmernie, hogy e téren Bécs városa és Bécs városának elfogult, de zseniális polgármestere volt az első, aki a városok közigazgatási hivatását kellőképpen felfogta és ennek intézményekben kifejezést adott. Az emberek bekezdtek látni, hogy a közszükségletek helyes kielégítése, mely eddig egyesek, különösen részvénytársaságok kezelésében oldott meg, egy-egy élelmes vállalkozó üzleti érdekeinek állandóan áldozatul esik. A városi polgárok annak tudatára kezdtek ébredni, hogy valamint az állam az általános közszükségleteket, pl. a személy és anyagszállítást saját kezelésében kitzűzően oldja meg, épen ugy a városok és polgárai közszükségeit önmagok, kell hogy kielégítsék. Két szempont is indokolta ezt a törekvést, először a polgárság kényelmének, érdekeinek ápolása, másodsor az esetleges jövedelemnek ismét a polgárság céljaira való fordítása. Ismételtem, hogy Bécs városának képviselő testülete volt az, mely ennek az iránynak legnagyobb odaadással, mondhatni pártatlan vakmerőséggel áldozott.

Megtaláltuk tehát azt a hivatást, melynek betöltése egy modern város közigazgatását jellemzi. Ezeknek a közszükségleteknek sorába, melyek célszerűen csak városi kezelésben elégíthetők ki, tartoznak pl. a következők: 1.) közúti forgalom lebonyolítása, 2.) a

város vízzel való ellátása, 3.) közbúgóhid fellállítás, 4.) kis ipartelepek motorikus erővel való ellátása, 5.) kézi zálogügyletek lebonyolítása, 6.) közbúgítás stb.

Ezek azok a közszükségletek, melyeknek kielégítése azonkívül, hogy a közérdeket szolgálja, bizonyos mértékben közvetlen hasznot is hajt. Vannak ezenkívül oly közszükségletek, melyeknek önkormányzati kielégítésénél közvetlen haszon nincs, sőt a város polgárságától tetemes áldozatot követelnek és a felhasznált tőke kamatja csak a polgárság nagyobb jólétében, nagyobb kényelmében, kifogástalanabb egészségében térül meg. Ezek a közvetett hasznot hozó tevékenységek pl. a városi közutak jókarban tartása, parkok rendezése, az utcák tisztántartása, locsolása, befásítása, népfürdők felállítása, a szegényügy észszerű rendezése, munkáslakások létesítése stb. Ezeknek a közszükségleteknek kielégítése közvetlen haszonnal ugyan nem jár, de elfogultság lenne azért ezeket a közvetlen hasznot hozóknál kisebb értékűeknek jellemezni. Sőt ezeknek a szükségleteknek lehetővé tételénél bizonyos társadalmi igazság is megoldást nyer. Ugyanis ezek a szükségletek a város összpolgárságának a szükségletei, élvezi annak jótékony hatását gazdag és szegény egyaránt, dacára annak, hogy csak azoknak áldozatkészsége folytán vált lehetővé, kik adózni képesek.

Sikerült talán meghatároznom azokat a célokat, melyeket egy modern város közigazgatásának szem előtt kell tartania. Lássuk már most, mennyiben oldja meg Arad város közigazgatása az említett feladatokat.

Meg kell jegyezmem mindenekelőtt azt a fájdalmas tényt, hogy a közszükségletek hasznot hajtó kielégítését a multban teljesen elhanyagolták és a közgyűlési terem nem a polgárság vagyonosodásának, szellemi és anyagi jólétének, hanem céltalan civakodásnak volt esztendőknön keresztül szomorú színhelye. Az igazság kedvéért meg kell jegyeznünk továbbá azt is, hogy az utóbbi időben a politikai harcok elsimultak s a közgyűlés igyekezett a város közigazgatási érdekét a legnagyobb erőfeszítéssel, hogy ugy mondjam, minden poklon keresztül diadalra juttatni. Positív eredménye ennek az irányzatnak a közúti forgalom rész-

*Ugy kérlek sirva, összetett kezekkel:
Az én nagy, szent szerelmemet ne vedd meg!*

2.

*Ne hagyj vergődni nyomorultan!
Ne hagyj, hogy sorvasszon a kétség!
Ne hagyj, hogy engem, napimádót:
Hoglyául ejtsen a sötétség!*

*Ne hagyj, hogy engem, — aki égek,
Megöljön dermesztő hideg.
Kell hogy szeress! — ha hiszel istent
S ha van szived!*

3.

*Lásd, én most semmitem vagyok,
Mulandó porszem, mit elfű az élet.
De csak te akard, — ha te akarod:
Ugy én örökké élek!*

*Lásd, én most, mint a szárnyatört madár,
Síratok egyre meddő vágyat, álmat.
De rab lelkem csak egy szavadra vár:
Ez — az egekig szállok!*

Andor Gyula.

A new-yorki színházokról.

Irta: Zöldi Marczli

Töröm a fejem, hogy mit ne írjak meg arról a 39 színházról, mely New-Yorkban szüntől megtelek majd minden este. Mert hogyha mind meg akarnám írni azt, ami érdekes, ugy még a bátyámhoz se mehetnék karácsonyra Debrecenbe, amit még sem lehet kívánni tőlem, kérem alásan, mert ott disznótóros hurha, kolbász, töltött káposzta... De hova ragadtál óh felhevülésnek gyors talyigája. Legyen első a dal, a dal, a dal!

A new-yorki Metropolitan Opera Hause, mely Conried igazgató vezetése alatt gyönyörködteti és ejti egyik bámulatból a másikba a t. c. publikumot, a főfő temploma a régi és modern dalművészetnek. Megnyitó előadása esemény a „society“-ben és az előadás fényét nagyban emeli az a káprázatos fényűzés, mely a téli szezonnak a kezdetét jelenti, s mely alkalomkor a különböző királyok és családjuk tagjai igyekeznek ám kitzűnni. Igenis, királyok! Vas-király, réz-király, hus-király, olaj-király, cukor-király, banya-király, sertés-király és a többi. Az operának évről-évre nagyobb a fontossága New-Yorkban. Most csak eme világvárosban létező színházokról akarok általában említést tenni s majd egy külön cikkben részletesen írok a Metropolitan Opera Hause-ról, — adandó alkalom adtán. Az utolsó években a színházakat, mint üzleti vállalatot kezelik, egészen és csaknem kizárólag üzleti alapon.

Ma már az igazgató, vagyis a darab bemutatója nem reszkíroz annyit, mint ezelőtt, habár elkeseredett harc folyik a „Színházi Syndikatus“ és „Anti-Syndikatus“ között. A Syndikatus vagy „Trust“ több színház egyesülése, mely közös erővel intézi el az igazgatásuk alatt levő színházak külső és belső dolgait, szerződéseket, reklamírozást, egyszóval ugy a művészi, mint az üzleti ügyeket. Evvel szemben vannak önálló igazgatók, kik egyenként lépnek be lassacskán a Syndikatusba, nem lévén képesek az egyenlőtlen üzleti harcot folytatni.

A newyorkinak a színház egyik legkedvesebb sportja. Ók ugyanis nem ugy tekintik a színházat, mint egy olyan intézményt, mely hivatva van az emberiséget kiragadva a mindennapiságból nevelni, művelni és izlését, lelkét, gondolkodását nemesíteni, — oh nem! Ók azt mulató-helynek tartják, hova mulatni és üdülni jár az ember a fáradságos napi munka után. Ezt a tényt még tagadni is nehéz volna. Az igazgatók vagy „manager“-eknek nem is lehet azt hibául felróni, kik csak a közönség izlését akarják kielégíteni, — hogy főszabályul a darab megválasztásánál azt tűzik ki, hogy az a komikus, mulattató legyen. Ha tekintetbe vesszük, hogy, mint fentebb említém, a színházat ugy kezelik, mint üzleti vállalatot, még egy fontos dolgot nem szabad szem elől téveszteni, mely az igazgatók illetén való eljárását megmagyarázza.

A mult évi kimutatások szerint mintegy két millió dollárt fektettek bele a különböző

beni, házi kezelésben való lebonyolítása és annak a küzdelemnek megkezdése, melynek befejezése után a vízzel való ellátás is házi kezelésben lesz megoldható. Mint látjuk, Arad városa — elkésve bár de szintén rálépett a modern közigazgatás ösvényére. Épen ennek a késedelemnek és azoknak az áldatlan viszonyoknak, mely az utóbbi idők városi közigazgatását jellemezte, tulajdonítható, hogy városunk más vidéki városokkal, mint pl. Temesvárral, Nagyváradal és Pozsonnyal szemben tetemesen elmaradt. Hisszük, hogy Aradváros közgyűlése ezt az irt csakhamar ki fogja tölteni s nem fog késedelmezni azoknak az intézményeknek megalkotásában, melyek egy modern város közigazgatását jellemzik.

Sokkal kevesebb váddal sujtható Arad város közigazgatása a hasznotnemhajtó vállalatok és intézmények létesítésében. Itt Aradváros előljárt. Közutai kitűnök, van liget, vannak parkjai, van árvaháza, a szegényügyet csaknem példátlan áldozatkészséggel karolta fel. Sőt azt lehet mondani, hogy áldozatkészsége szinte tulságos volt, mert pl. a kulturális szükségletek kielégítésénél olyan terheket is magára vállalt, melyek másuttaz állam költségvetésében találják fedezetüket.

Annak az érzéketlenségnek, melyet a multban minden hasznot hajtó vállalat iránt tanúsítottak és annak a példátlan áldozatkészségnek, melylyel a közvetlen hasznot nem hozó intézményeket felkarolták, a jelen nemzedékre természetesen súlyos következményei vannak. A különbözetet ugyanis csak adózás útján lehet kiegyenlíteni, s azt tudjuk, hogy az adózás elve sohasem volt népszerű elmélet. Innét a polgárság és a sajtó gyakori szemrehányása, melylyel igen gyakran oly egyéneket is illetnek, kiket a multért felelőssé tenni nem lehet.

A természetes egyensulynak az a hiánya, mely a hasznot hajtó és hasznot nem hajtó vállalkozások között idők folyamán létrejött, minden esetre kiegyenlítendő. S Aradváros közigazgatásának az legyen legelső feladata, hogy hasznot hajtó s a nagyközönség érdekeit mégis teljes mértékben kielégítő vállalatait szaporítsa, jövedelmezővé tegye, hogy az ily módon elért megtakarításokkal polgárainak jóléte és boldogsága lehetővé tétessék.

darabok előadásába. Már most nem szabad elfelednünk, hogy bármely más befektetésnél, legyen az vas-gyártás vagy cukor-finomítás, az üzlet úgy van kiszámítva, hogy az csak bizonyos számú évek múlva kezdi meghozni kamatait a tiszta jövedelem alakjában. Míg a színház-igazgató egy kártyára teszi fel az összes vagyohát és sikere vagy bukása a mindig kényes és nehezen kielégíthető nagy közönség tetszésétől vagy nem tetszésétől függ. Az ő vállalatának gyorsan kell jövedelmezni, mert tudjuk, hogy még a legjobb darab is csak legfeljebb két szezont ér meg, és ha egy pár hónap vissza nem hozza a befektetett pénzt, bizony arra keresztet vehet.

Még egy fontos tényező az is, hogy neki senki és semmi sem biztosíthatja előre a sikert. Az új világban, hol a modern technika legújabb vívmányai, első rangú művészek és művésznők és mindenek felett elegendő pénz, pénz és pénz áll rendelkezésre, bámulatos és szinte szédítően szép az egyes darabok kiállítása. Hogy mily óriási összegeket áldoznak egy ily darab kiállítására, figyeljük meg, hogy mi-kép születik egy darab. Erre mi sem alkalmasabb, mint New-Yorkban, a Broadway-színházban most folyó darab, melynek címe: „The Pearl and the Pumpkin”, amelynek előkészületeiről az ottani lapok részletesen beszámoltak. Előre megjegyzem, hogy ez nem a legdrágább kiállított darab volt.

Körülbelül egy éve, hogy a diszletfestők megkezdtek a tiz különböző diszlet festését. De

Rabok a vársáncokban.

★
Vakmerő szökések. — Életfogytiglan! — Aki átuszta a zajló Marost. — A jámbor nazarénusok. — Önkéntes ur, egy cigarettát! — Imádkozás kommandóra. — Fogházból a fegyházba. — A legöregebb rab.

★
 — Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 24.

Télidőben, mikor az aradi vár körül vezető faszor kopasz gallyain keresztül látni lehet a várbeli templomtornyot s amikor otromba fekete hárászkeztü fűdi a hidegtől toporzékoló bakák kezeit, rabruhás emberek dolgoznak a vár-udvaron. Hétfőnként pedig kemény, szigorú arcu profósok kísérnek egy kis csapatot a templomba, imádkozni. Még az ima alatt is fegyveresen áll mögöttük az őr. A fegyverében benne van az egy darab éles töltés.

Ennyi az, amit az aradi vár nehéz rabságban élő foglyairól a világ tud. Elzár, külön világ a *Strafhaus* világa. Ha hébe-hóba vártára viszik oda az embert, külön iskolát tart a hadnagy és szigorúan megparancsolja, hogy a *Strafhaus* őreinek csak vigyázni szabad, mást nem. Aki a rabbal beszédbe elegyedik, aki cigarettát, pénzt, vagy bármit ad neki, aki bármit elfogad tőle, maga is belekerülhet az áristomba. Minden profósznak száz szeme van: vigyáz a rabra is, az őrré is. A profós talán sohasem alszik és jaj annak a vártánlevőnek, aki szabálytalanságot merészel elkövetni.

A katonai fogházból még csak kikerül itt-ott valami hír. A fegyházból azonban igen-igen ritkán. Nagy fáradtság és sok utánjárás után azonban sikerült az *Aradi Közlöny* egyik tudósítójának a várbeli *Strafhaus*ról olyan érdekességeket megtudni, amelyek érdekes képét festik a katonai fegyház belsejének.

A várban tudvalevőleg kétféle fogságot szenvedő emberek vannak. A kisebb bűnösök a fogházban, (*Garnisonsarest*), a megrögzött gonosztevők fegyházban (*Strafhaus*) ülik le a reájuk mért büntetést. Az alábbiakban csak a *Strafhaus*ról lesz szó.

Zum Gebet!

A katonai fegyházban ezidőszereint ötvennyolc rab van, akik közül 10 esztendőnél hosz-

szabb időre öten vannak elítélve. Csupa nehéz bűnösök ezek, olyanok, akiknek lelkiismeretéhez emberéletek pusztulása tapad.

A rabokat műhelyekben dolgoztatják. Az egyik műhelyben asztalosmunkát végeznek; emlékeztet, hogy az asztalossegédek sztrájkja idején egyik előkelő aradi asztalosmester a várbeli műhelyben végeztette a sürgős munkákat. A másik műhelyben nehéz otromba bakancsokat készít egy csomó ember, a harmadik helyiségben pedig kosarakat fonnak a rabruhás katonafoglyok. Iskolájuk is van a raboknak: írni, olvasni tanulnak, zsoltárokat énekelnek. A profós tanítja őket s a tanítványok között ott ül három életfogytiglan elítelt rab is. Tanulják a betűvetést, amelyre talán sohasem lesz szükségük. Ha csak közbe nem jön valami . . . az általános amnesztia.

Iskola után megint munkába állanak az öreg rab diákok. És minden hétfőn reggel hat órakor erős fegyveres fedezet mellett elmennek az Isten házába is — imára. De csak a kisebb bűnösök. Akik szigorított fogságot ülnek, azokhoz hetenkint egyszer bemegy *Allersdorfer* Gyula, a katonák papja. És a sáncok között véreskezű emberek imádkoznak.

Véres ügyek.

Ilyen az élet a *Strafhaus*ban. Az öt legöregebb rab — raboknál a büntetés nagysága szerint számít az öregség, — emellett az egyhanguság mellett is sokat élt már át a földalatti falak között. Érdekes emberek ezek öten.

Mindjárt itt van az első: *Kis István*. A 46-osoknál szolgált Szegeden. Szerelmes volt egy leányba, el akarta venni, de a leány nem akart hozzá menni. Egyszer éjjel, mikor *Kis Istvánt* vártára vitték, rémes gondolat fogamzott meg a leány agyában. Egy őrizetlen pillanatban ellopta a káplár fegyverét és tölté-

ezt egyfolytában nem csinálhatták, mert közben más daraboknak a diszleteit is el kellett készíteni, hanem az utolsó pár hét alatt, közvetlen az előadás előtt, az az ötven vagy hány festő bizony nem igen pihent, mázolván a sok tündérkastélyt, zöld erdőt, tengerfeneket s mi egymást.

Természetes, hogy az asztalosoknak és elektrikusnak is tenger-sok dolguk volt. Két hónappal az előadás napja előtt a szereplőket szerződötték. Vagy harminc elsőrangú színész, férfi és nő vegyesen és egy 700 tagú énekkar. Ezeknek kellett hatszáz különféle öltöny, diszruha, maskara, mely mind a már előkészített színes rajzok után készült. Ezen éjjel-nappal dolgozott száz szabó. Ugyaníly számú cipész készítette a cipőket és egyéb lábon viselt neműt, minden kosztümhöz egyet. A paróka-csináló segédeivel, a ruhátáros személyzetével és a tiz-tizenkét ember, kik a zenét másolták a zenekar számára és így a végtelenségig.

Hat héttel az előadás előtt megkezdődtek a próbák és naponta 8 órán át folytak szakadatlanul. Meg kell itt jegyeznem, hogy Amerikában nincs sugó, csak az Operában. Ebből a chaosból igazán szinte lehetetlen elképzelni, hogy az előadás napján minden pontosan összevág. Már most kérem, mit jelent ez a darab, melybe a direktor 250.000 dollárt fektetett bele, ha sikerül? Azt, hogy vagy 500 embernek a lakása e télen ki lesz fizetve, és hogy a bankkönyvecske betét-rovata növekedik és hogy a családok emberek családjai el lesznek látva vagy

egy évig minden szükségessé: szóval általános jólét a színházzal bármely érdekközösségben levő egyének százai számára. Ellenkező esetben pedig a direktor veszít egy vagyont, 130 színész és kórlista hely nélkül marad egész télen, mert a többi színházak is szerződötték a tagjaikat előre, a tenger költséggel előállított kosztümök és diszletek pedig bevándoroltak volna a raktárba, annyi sok reménynek temetőjébe. Az idei szezonra tudtommal még nagyobb szerű előkészületek folytak. New-Yorkban magában van vagy öt-hatezer kóristalány szerződötve, kiknek átlagos fizetésük 18 dollár hetenként. Színész és színésznő csupán az operetteknél van vagy 5—6 száz, fizetésük heti ezer dollártól lefelé 45-ig váltakozik és ez átlag száz dollárt tesz ki. Mult évben körülbelül 2 millió dollárt költöttek új darabok bemutatására, ez évben, mint hallottam, ez összeg megkétszereződik. Szintén hallomásból tudom, hogy a színházi vállalat nem a megvetendők közé tartozik, amennyiben az átlagos nyereség száz százalék.

A színházi szezon azóta teljes lendületben van és beavatottak véleménye alapján rendkívül sikereket várnak, úgy művészei, mint üzleti tekintetben. Akiket pedig még eddig el nem ijesztettem evvel a sok mumussal, azoknak megsugom, hogy van ám még sok érdekes dolog a new-yorki színházak körül, amit még el fogok mondani, de most már pakkolok, mert mint mondtam, megyek Debrecenbe.

nyeit, kiosont az őrség szobájából s a káplár fegyverével agyonlőtte a leányt és sulyosan megsebesítette szerelmesének apját, anyját. A sötétben nem ismerték fel, azt hitték rabló járt a háznál. A fegyvert már nem merete vizsgálalni a helyére, félt, hogy észreveszik. Először a gyilkos szármagát és még az első „váltás fel!” előtt visszalopódzott az őrségre. Mikor azután az örök felváltására került a sor, a káplár hiába kereste a fegyvert. Természetesen, hogy másnap a káplárt gyanúsították a gyilkossággal, de az őrségen levő bakák beigazolták, hogy a káplár mindvégig a vártaszobában volt. Erre azután a zavart feleleteket adó Kist helyezték vizsgálati fogságba, de a bizonyítékok hiánya miatt nem tudták elítélni. Kerek egy esztendő telt el így el a legény, mikor véletlenül reáakadtak a káplár elásott fegyverére. Odatartották eléje a fegyvert s azt mondták, hogy egy tanu jelentkezett, a ki reavallott s elárulta a fegyver hollétét. Erre azután Kis is megtört és vallott. *Életfogytigani fegyházra ítélték.*

A másik bűnös *Lakatos János*, tizennégy év előtt Békéscsabán volt közlegény. Még mielőtt berukkolt, valami adósságot csinált egy utazónál. Az utazó zaklatta, feljelentéssel fenyegette. Egy heves szóváltás közben a legény előkapta az oldalfegyverét és leszurta az utazót. Tizenhat esztendei nehéz rabságot kapott. Két év múlva kiszabadul

Merész szökések

A másik három fogoly nevéhez egy-egy szenzációs szökési eset fűződik.

Ezek közül az emberek közül a legenyhébb büntetést *Bechtel Lipót* kapta. Bechtelt lopásért nyolc esztendőre ítélték. Két éve történt azonban, hogy a bűnös ember meg akart szökni a fegyházból. Hasbaszurta egy rabtársát, aki a szökésben akadályozta és ezer veszedelem között sikerült is megugrania. A megszurtt rab meghalt. Mielőtt azonban Bechtel elrejtőzhetett volna, elfogták és újabb nyolc esztendőre ítélték. Most nagyon csendes ember, de azért erősen vigyáznak reá, mert nagy hajlandósága van, hogy megegyeszen megszökjék.

Ruzicska János Péterváradon volt rab. Egy ízben egy másik rabtársával együtt az őrs felügyelete alatt dolgozott. Egyszerre hirtelen megtámadták az őrt s meggyilkolták a szerencsétlen embert, a kinek holttestét azután belökték a Dunába. A másik rabot felakasztották, Ruzicskát pedig életfogytigani fegyházra ítélték a haditörvényszék.

A legérdekesebb ember azonban az összes rabok között *Zalas Péter*, a fegyház legöregebb és legrégebb lakója. Egész fiatal rab volt még, abban az időben, mikor a 46-osok Aradon voltak. Zalas Péter egy másik társával együtt a kertbe ment dolgozni. Mikor észrevették, hogy az őrizetükre rendelt ember nem figyel reájuk, Zalas a háta mögé lopódzott és a nála lévő lapáttal úgy vágta fejbe, hogy a szerencsétlen embernek kettérepedt a koponyája. Azután elvette a meggyilkolt őrs fegyverét, melyhez már előzőleg — nem tudni honnan — töltényeket szerzett s társával együtt futásnak eredt. A VI-os kapunál akkor még nem állott őrs. A szökevények arra vették útjukat. Alig értek azonban a sáncokon kívül, a várban észrevették a szökést. Alarmirozták a várban levő legénységet és üldözőbe vették Zalast és társát. A szökevények a temesvári vasuti hid felé vették az útjukat. Lövéldöztek utánuk, de a lövések nem találtak. A hidnál azonban éppen munkások dolgoztak, akik útját akarták állani a két menekülőnek. Zalas társa azonban elkapta Zalastól a fegyvert és egy munkást lelőtt, azután a fegyvert eldobva, a zajló Marosba vetette ma-

gát. Atusztá a zajló folyót és eltűnt: azóta se hallatszott hir felőle. Zalas e közben felkapta a fegyvert s a munkások sorait áttörve, szintén elmenekült. Glogovácra ment, ahol a szeretője házában talált menedéket. Két hétig rejtőzött már ott, mikor a térparancsnoksághoz feljelentés érkezett, amely elárulta a szökevény hollétét.

Rögtön egy szakasz éles töltéssel elátott bakát küldöttek ki egy tiszt vezetésével Glogovácra, hogy Zalast kézrekerítsék. Zalas azonban nem adta meg magát. Eltorlaszolta az ajtót és az ablakokat s lövéldözni kezdett a katonákra. Valóságos élet-halál harc fejlődött ki. Zalas egymásután adta le a lövéseket. Két bak már vérében fetrengve feküdt a letíport havon, mikor Zalasnak elfogyott a tölténye. Reátörték az ajtót és elfogták. Életfogytigani fegyházra ítélték, amelyet szigorított magánzárkában kell letöltenie.

Egy sikerült szökés.

Ha már az érdekes rabszökésekről van szó, nem hallgathatjuk el a legérdekesebb esetet, a melyben a rabnak sikerült is megszabadulnia. Egész Arad városa örömmel vett akkor tudomást erről a szökésről, mert a rab egy szimpatikus uri fiu volt, a kit voltaképpen lovagiasága vitt a fegyházba.

Még 1894-ben, tehát tizenhárom esztendeje történt, hogy Pécskán *Fleischmann Hermann* kereskedőtől 1050 forintot elloptak. A gyanu *Braun Miksa* egyéves önkéntesre irányult, aki a betörés napján éjjel Pécskán járt, állítólag egy hölgnél, akivel liaisonja volt. A gyanu alapján a pécskai csendőrmester akkor akarta letartóztatni Braunt, mikor ez a várba vezető hidon haladt. Braun azonban kitepte magát a csendőr kezéből és leszaladt a Maros jegére. A csendőr abban a pillanatban lőtt utána, mikor elnyelte a Maros jege. A csendőr a hajánál fogva huzta ki a fiatalembert a vízből. Braun a haditörvényszék elé került s ott, hogy a szóban forgó hölgyet ne kompromittálja, megtagadta a vallomást. Betöréses lopásért 12 évi fegyházra ítélték, melyet jó viselete folytán a királyi kegyelem nyolc évre szállított le.

Közel öt évet töltött már a fogságban Braun, akit intelligenciája folytán a profosztirodában alkalmaztak. 1898. december 2 ikán, *I. Ferenc József* ötvenesztendő császári jubileumának napján történt, hogy a várban nagy ünnepséget rendeztek. Braunban úgy megbiztak, hogy magára hagyták az irodában. Braun felhasználta az alkalmat s az iroda mellett levő raktárból magára véve egy civilruhát, katonakönyvvél a kezében egyszerűen kísért a vár kapuján. Egyik őrs megismerte, de azt hitte, hogy mint több más rab, a jubileum alkalmából Braun is amnesztiát kapott. Még reá is kiáltott:

— No, mi az, Braun? Maga is kegyelmet kapott?

Braun nem felelt, csak mosolyogva mutatta a katonakönyvét. Az őrs gratulált neki, ő kísért a kapun és eltűnt. Azóta sem hallatszott felőle semmi hir. *Varricska* őrnagy, az akkori térparancsnok maga is örült a sikerült szökésnek, mert sajnálta a szimpatikus uri fiut. Mikor egy újságíró kérdezte a szigorú katonától, hogy megtalálták-e Braunt, ez így válaszolt.

— Nem. Nem is bánám, ha nem találják meg!

Legutóbb 1905-ben történt, hogy a S rafhausból két rab megszökött. Ennek az esetnek a részletei azonban még emlékezetében vannak a közönségnek.

A nazarénusok.

A vár mostani fegyencei között sok nazarénus is van. Valamennyien egy-két esztendőt kaptak, egyrészt azért, mert nem akarták a hűségi esküt leenni, másrészt, mert nem akarták fegyvert fogni. A nazarénusok ugyanis mindenben az evangéliumot követik. Az evangélium pedig azt mondja: Aki fegyvert fog, fegyver által vész el. A nazarénusok tehát nem fogtak fegyvert. Az esküvést az evangélium azon szakasza alapján tagadják meg, amely így szól: Ti pedig ne esküdjétek semmiféleképpen, hanem mondjátok igen: igen, nem: nem.

A nazarénus foglyok egyébként igen derék, csendes, munkás emberek. Ők a legjobb viseletű rabok. Ha letöltik a büntetésüket, az egészségügyi csapathoz (Sanitátstruppe) helyezik át őket, ahol nem kell fegyvert fogniok. Az esküt ilyenkor már nem igen tagadják meg a nazarénusok: ha nem esküdnek, fogadalmat tétetnek velük.

A legnehezebb büntetés a fegyházban az, hogy a raboknak nem szabad dohányozniok. A legfőbb vágyuk a szabadulás vágya után egy szivarcsutka, vagy egy cigaretta, amihez azonban nagyon-nagyon ritkán jutnak. A közlegény, akit három hónap utánszolgálással fenyegetnek, ha szóba áll a rabbal, meg se mer mukkanni a zárkák ajtaja előtt. Lesik is a rabok, hogy mikor kerül önkéntes a vártára: azt is megbüntetik ugyan, ha rajtakapják, hogy beszédbe elegyedik a fogollyal, de az önkéntes mégse fél úgy, mint a közbaka, no meg a szive is lágyabb. És éjszakánként, mikor a vaspántos ajtók között lévő üres folyosón végig kopog az őrségen álló önkéntes bakancsa, az ajtókon lévő kukucskálólyukon keresztül panaszosan, szinte sirva hangzik ki a kérés:

— Önkéntes ur, az isten is megáldja, adjon egy cigarettát!

Ha nincs felelet, akkor újra:

— Önkéntes ur, ne féljen! Önkéntes ur, jó lesz egy szivarvég is!

És az éjszaka félelmetes csendjében szinte zokog ezeknek a szegény, bűnös embereknek a hangja, és ebből a szálnalmas cigarettakérésből kisir minden földi nyomoruság, minden földi szenvedés.

— Csak egy cigarettát, önkéntes ur! Az isten is megáldja!

Urileányok a szinpadon.

*

Valahol, valami meséskönyvben olvastam egyszer egy szomorú, vibráló hangú és idegen levegőjű mesét a bizakodó emberről, aki elindul erős hittel az elvarázsolt királykisasszonyt megszabadítani. Utjában hétfejű sárkányokkal, szörnyeteg titánokkal küzd meg s mire eljut a végecélhez, ahol a kiszabadított királyleányt magáénak nevezhetné, a fárasztó küzdelemben megtört erejű, gyöngye emberré lesz s a királyleány ahelyett, hogy a nyakába borulna, a szeme közé nevet.

Hát ez szokatlanul szomorú hangú mese és nem tudom, nem fognak-e úgy járni azok a leányok de genere Arad, akik meghódítan itörekszenek a mindenek fölött kényes királykisasszonyt: a művészetet. Az ő utjainkon is ott leselkednek reájuk minden zugolyból a százfejű rémek a hosszukezű óriás a publikum, amely egy kézlegyintéssel rendelkezik élet vagy halál fölött. Élet vagy halál? Istenem, milyen nagyképi beszéd és mégis úgy van. Mert aki egyszer rálép azokra a rozoga, ingatag deszkákra, az ő életének hangszerét stimmel fel egy végtelenségig tartó

játékra és mondom, nem tudom, utoljára is nem csinál-e egy gixert és nem-e fog a király-kisasszony a szeme közé nevetni.

A mi szenzáció éhes világunkban kíváncsi arccal lesik a történéseket, mert nem utolsó dolog ám: urileány a színpadon. És itt a bökkenő, fogalomzavar, téves felfogás, vagy mit tudom én micsoda, annyi bizonyos, hogy aki a színpadon van, az sohasem az urileány, mindig csak a színésznő. Hogy egy csomó idecsöppent, magánéletében ismeretlen, csak művészi értékéből méltányolt ember közül egy ismerős arc mosolyog hozzánk, hogy ez a kedves ismerős ugyszólván itt nőtt fel a szemünk előtt, itt izmosodott meg, itt lett husból és vérből való emberré, az nem nyomhat a latban, midőn a tehetségét értékeljük. És itt akkor megszűnik az urileány kitételének értelme mindenképen. Istenem! urileány. Minő vonzó, milyen érthetetlen bizzar dolog, mennyire más, mint a többi, akiknek ezek szerint zsupfődeles vályogházikóban ringott a bölcsőjük, ha ugyan egyáltalában volt bölcsőjük.

Az a három aradi leány, akik közül kettő csak nemrégiben elindult, egy pedig fog elindulni három felé ágaz, de egy célhoz vezető uton, az aradi közönséghez apellált, mint legfelsőbb fórumhoz, adja tanujelét őszintén, leleplezetlenül, elismeri-e komoly tehetségnek, vagy pedig — ejh, hiszen mindnyájan tévedhetünk s a fiataloknak még akkor sincs okuk kétségbeesni, ha az első debut a sikertelenség jegyében folyik le, mert fiatalok és addig övék a menyek országa. Arcuk simaságán nem fut keresztül egyetlen redő sem, a karjuk erős, a szemük éber, egészen arra teremtve, hogy a nagy áramlatoknak, az igazság áramlatainak izomreszketés nélkül szembe tudjanak nézni. Hadd jöjjenek ezek, szép hölgyeim! Jöjjenek feltartóztatlanul, minden befolyás nélkül, mert nem igazi siker az, mikor nének, bácsik és jó ismerősök verik össze tenyereiket a nézőtéren, s akadnak szolgálatkész lovagok, akik alkalomadtán szívesen nyújtják fel a babérokoszort is.

Távol legyen tőlem a gondolat, hogy ezzel az írással a már elért sikereket leki-csinyeljem, ellenkezőleg, a kételkedőket, hitetleneket és gunyosolygókat — mert vannak ilyenek is — akarom megnyugtani, meg akarom a nyitját találni az összebogozott Ariadne fonálának, a kezdő szálát keresem és itt minden csupa kóc, csupa kóc.

Mester, jöjjön és segítsen! Segítsen át-uzni a publikum furcsa hitvallásának folyóvizén, tanítsa ki őket helyettem, hogy amiért az első próbálkozónál valamelyes jóakaratot a későbbi diadal biztos reményében előlegeztünk, a szép asszonynál nem ismételtük meg ugyanazt, mert ő nagyon komoly, sokat ígérő, biztató tehetség.

A tamáskodásnak, hitetlenségnek tehát, ha itt helye nincs is, lám, pozitíve alapja van és nem tudom eléggé helyeselni annak a szintén aradi származású művésznőnek állásponjtját, aki kijelentette, hogy semmi szín alatt, semmilyen körülmények közt sem debutált volna Aradon.

Az a szőke haju ifju lány, aki a sorban még hátra van s aki bizonyára lázasan számolja a napokat a fellépése estéjéig, ugyanezekből a néző pontokból lesz beállítva a közönség szemébe. És azon a szép, lázas estén, midőn fejét meghajtva fog ítélő bírái előtt állani a lány, nem egy ember lesz kívül vagy belül a színházon, aki a felzuduló tapserkánra ajkbiggyesztve jegyzi meg, hogy az ismerősök

tapsa az. Hiszen ma már majdnem minden ember műkritikus, beléjük van plántálva a művészet szeretete, érdeklődnek iránta és az ápolói iránt, megfigyelnek mindent, megtanácsoznak mindent előre, itélkeznek és a végén csodálkozó arckifejezéssel néznek egymásra: nini, hát iskolába sem jártak!

Szent isten! riadok fel, hát ez is baj? Ez is baj, mikor tudjuk, hogy az igaz tehetség nem tűr magán szabályokat, nem ismer paragrafusokat, az igaz tehetség magától tör elő, mint kősziklák alól a forrás, hogy sziklákat gördít és eldöntéseket dönt meg és én, isten ugyse, megemelném a kalapom az igaz tehetség előtt, ha nem volna két erős tüvel a fejemhez tűzve.

Oblath Mariska.

A szerelem világából.

Az előkelő mátkapár.

Akik előleget adnak.

Élet nélküli halál.

Volt nekünk tavaly egy érdekes szerkesztőségi barátunk, aki rendszerint a leglázásabb munka közepette zavarta meg a redakciót. Amikor például a t. Ház fegyveres erővel történt felosztásával szántottunk tíz és egynéhány ezer sorokat, izgatottan rohant be:

— Szerkesztő ur, egy nagy szenzációm van.

— Halljuk!

— A Kis Botond-utcában egy veszett macska majdnem megharapta Frimm főhadnagy ur pucérját.

— Roppant szenzációs, kedves barátom, — válaszolt pokoli nyugalommal a szerkesztő. — Ez lesz a lap érdekessége.

Ilyen és ehhez hasonló ujságokkal traktálta kedves barátunk a mi lázas idegeinket. De ez volt még a kisebb baja. A nagyobb baja ott kezdődött, ahol a szépirodalom végződik. Hét-hét után a legkülönbözőbb elme nélküli szüleményeket szállította be. Hol verset, hol drámát, néha novellákat, sőt „aktuális“ vezércikkeket is, amelyeknek tárgyát rendszerint a Krisztus előtti időkből merítette. A papirkosár valóságos vitus táncot járt örömeiben, valahányszor a nyájas idegen megjelent.

Valamennyi cikke vak volt, t. i. nyomdafestéket egyik sem látott. Természetes, hogy a mi kedves barátunk a végtelenségig kétségbe volt esve, sőt már-már *háromságba* esett. (Ez a hülye szöveg ami tisztelt barátunk hülyeségének illusztrálására csinálódott.) Egyszer azután, amikor éppen jubilált — a huszonötödik cikkét utasítottuk vissza végső dühében így kiáltott fel:

— Hát mit akar tőlem szerkesztő ur?

— Semmit kedves barátom, egy sort se.

— De mégis? . . . Nézze kedves szerkesztő ur, becsületszavamra mondom, hogyha nem közik legalább egy cikkemet, én öngyilkos leszek.

— Nagyon szépen megfogjuk írni.

— Erre dühbe jött:

— Mit? Hogy én anyagot szolgáltatassak maguknak? Azért is életben maradok.

— Sajnos, ezt nem hozhatjuk a nyilvánosság tudomására — válaszolt halk iróniával a szerkesztő.

Később azonban pokoli ötlete támadt:

— Kedves mester! Önben határozottan van tehetség, csak nem tudja megválasztani a témát. Én majd adok egy témát önnek. Ime: Álljon az anyakönyvi hivatal elé és figyelje meg a házasulandókat. Nem sokáig, csak egy csekély évig. Azután kísérje nyomon őket és tartsa számon a születéseket.

— A halálozásokat nem?

— Azokat is. Önnek kitünő megfigyelő képessége van. Ön ebből olyan fényes cikket fog írni, hogy háromszor egymásután kinyomatjuk.

— Becsületszavára, szerkesztő ur?

— Becsületszavamra.

— Rendben van, — válaszolt a mi tisztelt barátunk, azzal elrohant.

Nagy volt az öröm, hogy egy időre megszabadultunk tőle.

— Ez az ember — gondoltuk — hiven fogja követni az utasítást. Odaáll az anyakönyvi hivatal elé és áll, áll, áll. Egy hónapig, két hónapig, három hónapig, azután matematikai pontossággal megőrül. Beszállítják a tébolydába és lesz egy kitünő riport.

Azóta egy év múlt el. A mi kedves barátunkra már senki se gondolt, amikor ma — óh mily rettenetes! — a posta egy levelet hozott tőle, a levélben pedig egy cikket. Az ipse megfogadta szerkesztőnk utasítását, tapasztalatairól hiven számolt be, hivatkozván a becsületszó kényszerére. A becsületszó kötelez, kénytelenek vagyunk leadni a cikket. Miután azonban kedves barátunk írása képtelen, — képeket rajzoltattunk hozzá. Ime a cikk:

Tisztelt szerkesztő Ur! B. utasításai alapján február 42-ikén megjelentem az anyakönyvi hivatal előtt, hogy cikkemhez a megfelelő anyagot beszerezsem. (Bár kolerát szerzett volna be. A szerk.) Mondhatom, hogy ez a Szondy Béla nagyon kedves ember. Ugy adja össze az uj párokat, mint én a számokat. (Honnan szerezte ezt a hasonlatot? A Lipótmezőről, vagy az Angyalföldről? A szerk.) Mindjárt az első napon rendkívüli élvezetem volt.

Egy elegáns pár esküdt. A férfi savanyu arccal jött fel a lépcsőkön, karján a csúnyán szende menyasszonnyal

Hátul az após. Mielőtt beléptek a terembe, a vőlegény megállt:

— Kedves papa, kérem a pénzt.

— Tessék fiam.

Ezt a „tessék fiamat“ az após kérdőjelekkel

mondta, ami — tetszik tudni — lényeges különbség. A kérdőjel majdnem elrontotta a házasságot, de az após az utolsó pillanatban mégis leszúrta a hozomány egyharmadrészét.

— Ez kevés, szólott a leendő vő.

— Kedves barátom — válaszolt az após — a örvény értelmében a szövetezet megalakulásakor a tőkének csak egy harmadrészét kell letétbe helyezni. A házasság pedig egy szent szövetezet, amely minden évben száz percentet hozhat.

(Szerencséje, hogy becsületszavamra adtam, különben az ilyen kétértelműségeket törölném. A szerk.)

Diktum, faktum, tisztelt szerkesztő ur, a házasság megkötött, de tisztelettel jelenthetem, hogy a szövetezet egyelőre haszon nélkül dolgozik. (Önök ehhez semmi köze. A szerk.) A második házaspár, amely a szemem láttára esküdt, egy fogatu konflison jött a város-háza elé.

Amikor szálltak, a kocsis élénken követelte a bérét:

— Tessék előleget adni.

— Szívesen, majd a lányom kifizeti, válaszolt a hajadon menyasszony.

Látható ebből, hogy az új házaspár feltétlen hiven volt az előleg rendszernek, amiről utólag meg is győződtem. (Illetve kaphat még egy rágalmazási pert is. A szerk.)

Nemkülönben lekötött az a fiatal pár. (Bár a mentők kötöttek volna le. A szerk.) amely ha jól

tudom február 54-ikén lépett az anyakönyvvezető elé. (Őn téved a dátumban. Ez február 44-ikén volt. A szerk.)

A férfi így morfondált:

— Ha nem hallgatsz, kapsz még egy pofont.

Ebből megállapítottam, hogy a boldog menyasszony már előzőleg is kaphatott pofonokat, valószínűleg nászajándékképpen, amely ugy testvérek között is megérhetett — öt forintjával számítva — ötven forintot. (Ezt a nászajándékot önnek nem, csak a bíróságnak van jogában megbeszélni. A szerk.)

Mindezek alapján konstatalhatom, tisztelt Szerkesztő ur, hogy az összes házasságok boldogak, amit főleg az is bizonyít, hogy ebben az évben 469 házasság volt. (Ez tényleg bizonyíték, A szerk.) Konstatalhatom továbbá, hogy boldogult Szilágyi Dezsőnek igaza volt, amikor a a polgári házasságot megteremtette. 157 pár áldja emléket közöttük olyanok, akiknek egy része a zsinagógából pislantott át a keresztény templomokba.

A férfiak közül 59 római katolikus, 10 görög katolikus, 43 az evangelium szerint reformált, 14 ágostai evangelikus, 25 görög, keleti, 5 izraelita kötött más vallású nővel házasságot. Az unitárius férfiak közül csak egyetlen ilyen akadt, ám az unitárius nők közül éppen kétszerannyi ment más vallású férfihez, vagyis kettő. A katolikus nők már sokkal inkább frekvenciáltak a más vallással rendelkező férfiakat. Közülük 67, az ev. ref. vallású nők közül 40, a gör. keleti vallásúak közül 28, ágostai evangelikus 11, izraelita 6, görög katolikus leány 3 háritotta el a vallási akadályokat, hogy férjhez mehessen.

De az, aki nem hiva a vegyes házasságnak, megnyugodhat, sok ily házaspár maradt hű ősei vallásához, nem kevesebb, mint 312. Ezek közül 187 pár katolikus, 54 görög keleti, 47 izraelita, 19 ev. ref. vallású és 1 pár baptista. A nem vegyes házasságokhoz számít az is, amelyben két felekezet nélküli lény kelt egymással egybe. Ezek bizonyára nem fognak veszekedni a gyermekek vallásának megállapítása felett.

Apropos, az egyházakat talán leginkább az érdekli, hogy a vegyes házasságból születendő gyermekeket nem veszítik-e el. Hát ez legnagyobb részt a jövő titka. Egyrészt mert ki tudja, hogy a megszületendő gyermekek megszületnek-e, másrészt mert az ifju vegyes párok egy része: 68 nem volt hajlandó előre megállapodni. Minek beszéljenek de strigis guae non sunt? (Nagyon buta elmésség. A szerk.) De 89 vegyes vallású pár mégis megállapodott. Konstatalnom kell, hogy ezek a megállapodások legjobban a katolikus egyház javára ütöttek ki. Ebben a vallásban ugyanis 43 pár fogja jövőd gyermekeit nevelni. Az evangelikus reformátusok már csak 17 házaspár révén vannak abban a helyzet-

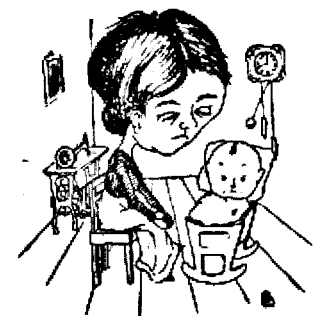
ben, hogy új hiveket remélhetnek. Az ágostai evangelikus egyház pláne csak 4, a görög keleti csak 3 házaspár utján szaporíthatja hiveit. A legkevesebb reménysége az izraelita hitközségnek van, mert noha hivei közül 11 kötött vegyes házasságot, csak egyetlen egy házaspár helyezett kilátásba fiatal izraelitákat.

Sokan azt mondják, hogy helyesebb volna az előzetes megállapodás, mert enélkül előállhat az a helyzet, hogy míg az egyik gyermek a zsinagógába jár, a másik katolikus hittant tanul. Én azt mondom, hogy ez mellékes, ugyanis egy Istent imádnak. (Őn ne mondjon semmit. A szerk.)

De ne beszéljünk tovább a még csak ezután megszületendő gyermekekről, térjünk a már létezőkre. Mit gondol Szerkesztő ur, hány gyermek született az 1907-ik évben?

Sokkal kevesebb, mint gondolja. Mindössze: 1287. Egy embernek talán elég volna. (Szép, hogy megelégszik. A szerk.) de egész Arad lakosságának? Én nagyon keveslem. Pláne ha elgondolom, hogy ezek közül csak 1034 törvényes, míg férj nélküli anyától 205!

És érdekes, hogy a törvénytelen gyermekek leginkább a kaszárnyákhoz közel lévő utcákban, születtek. Ezt nem értem szerkesztő ur, magyarázza meg. (E végből tessék a katonai kincstárhoz fordulni. A szerk.) Szomorú, de érdekes, hogy a szegény törvénytelen magzatok egy része a lelencházba került.

Negyvenhét ilyen gyermek került Leitner Ernő dr. oltalmába.

És szomorú akkordja az én megfigyelésemnek, hogy azok közül, akik éltek, 1294-en haltak meg, vagyis többen, mint a hányan születtek. Azok közül, akik nem éltek, 48 halt meg. Halva született: 48.

Ha most kabalázni akarnék, ezt mondanám:

— A 48 halva született. Igazolja ezt az anyakönyvi statisztika és az országos függetlenségi párt magatartása.

(Ezt a rossz viccet csak azért nem töröljük, mert jó. A szerk.)

Karácsony a Sipka szorosban.

„Avarfői Gézától, kaptuk az alábbi, szenzációsan érdekes és ragyogó toliál megírt naplótöradéket, amelyet minden változtatás nélkül közlünk, karácsonyi meglepetésül az Aradi Közlöny olvasóinak.

Régen volt. — Az idő homokóráján számos év múlt el. Egyezernyolcszázhetvenhétben volt. — Az orosz-török gyilkos háború idejében, mely csatákra azon időben az egész Európa szemé tekintett. — A hős Sulejman pasa volt ott a

hadak fővezére, a Sipka-szorosban. Bolgárországnak falvai és várossai, úgy néztek ki, mint a biblia történetbeli Jeruzsálem pusztulás. — Kő kövön nem maradt. — Téglá és romhalmaz voltak városok és a falvak. A karácsony estét négyen töltöttük együtt. Dr. Donáth Gyula, jelenleg Budapesten egyetemi tanár idegorvost. Dr. Bodnár Sándor, tiszarofi kórházi főorvos. Dr. Arányi Árpád, Budán volt kerületi orvos és én. Ők mint végzett orvosnövendékek s én mint tábori gyógyszerész szolgáltunk a török hadseregnél. Karácsony estét a Sipka-szorstól néhány kilométer távolságban eső Kasanlik városában töltöttük. Ott, a hol a világhírű rózsaoilaját termelik. — Tehát a rózsáligetek tanyájában mi is leltünk a rommá lőtt házak között valahogyan egy meghuzódásra való fészket, — mivel a balkánban erős tél állott be. Estve nyolc óra lehetett. A mécs világa mellett üldögélve Bodnár barátunk pilafot főzött, vízben főtt rizst, — egy láncon csüngő serpenyőben, mely alatt vígan pattogott a tűz. Szerény vacsoránk fő szakácsmestere, aranyos kedélyéből soha ki nem fogyott. Most is a főzés közben Poé Edgárját szavalta, melynek refrénjeit úgy tűzte, fűzte, hogy meglátjuk-e még egyszer szép Magyarországot? melyre mond a holló refrénje: Sohasem! E költőieskedése, be kell valanom, nem nagy tetszésben része sülte reánk nézve — de annál gyújtóbb volt midőn elővette hegedűjét. Pompás hegedű volt. Kis feleségének hívta. Ha elrendeltek bennünket valamire, mindig azt mondotta: „gyere kis feleségem!” — Jön a muszka! — Tehát kedélyünk világa örömebben ott kalandozhatott a szép szöke dunapartján, Budapesten, Magyarországon. — Midőn megszólalt a hegedű hurja azon az ismeretes nótában, hogy: Befujta az utat a hó! — reá mondván, be bizony pájtás! itt a nagy Balkán hegyei közt. — Hej! céltalanul is megy a fakó! — Kint a vihar tombolt s vastag lepellel borítja a földet s hegyeket a sűrűn eső hó. Valaki kopogó léptekkel közelgett szobánkhoz. Belépet s köszöntött. Aksam hairósum. Jó estét kívánt. Mehmed volt az egyik török katona szolgálk. Az ő patkós bakancsa volt a kopogó, melynek erősen felkunkorodó hegyes orra tele volt hóval. Vigyorgott reánk és nagy örömmel nyujtott át egy gyönyörűségecs rózsá bokrétát, melyben legalább is száz darab damaskusi rózsá, bimbóival kandikált reánk, s mondván, tudom, hogy a gyauroknak, (hitetleneknek) ramazánjuk, (ünnepe) van, hát elhoztam ezt nektek, hogy a tél hiába ne pusztítsa el. — Mind a négyen egyszerre szólaltunk meg. Itt a karácsonyfa! — De érzelmeink e percben úgy tudom, hogy tul repült a magas balkánon és a fekete tenger vizén. Ujabbi kopogás hallatszott s megnyílt szobánk ajtaja, midőn Abdulah, szinte katona szolgál, az ő mogorva böm-bö-löm-böm-böm! morgásával a tábori péktől hozott kenyeret átadta és se szó, se beszéd, a tűz mellé ült kávé főzni. Ő jól tudta mi az ő dolga. Ő török volt s hite nem engedte neki köztünk a gyaurok közt meg, a bizalmasságot. De ellenkező volt Mehemed, annak megeredt a nyelve s elmondta a török és muszka előrsök találkáját. — Három napig jött össze a török, a muszka előrsselel, midőn a török, dohányt adott a muszkanak s viszont amaz a kulacsból pálinkát itatott vele. Negyed napon azonban egy gondolatban voltak s fedezetet vittek magukkal, s ahogy a török átadja a dohányt s a kulacsból inni akart, az orosz katona hurokra kapta a két kezét s így meglőn fogva, midőn a sűrű bokrok közül hat kozák előrohant kan-csukáival.

Most tört elő a török erősebb csapatja és az előrsök közt a harc. A győzelem a törököké lett. Abdulah a mesére csak annyit mondott. Gyauri! (hitetlenek!) böm! bö-löm-böm böm! Mehmed vesztve türelmét, reá szól. — No mond azt el, mikor te a száraz malomba voltál, hány moskovot löttél agyon? mikor oda szorultál? A csontos magas alakja Abdulahnak a tűztől felemelkedett s kezében tartotta az edényt, melyben már a kávé megfőtt. Csak annyit mondott halkán, jirmi álti (huszonhatot) bömbölöm böm böm! midőn egy óriási detonatio történt, mintha husz ágyu dördült volna el s rázkodtat meg mindent, s fénye a tűznek bevilágított hozánk a sötét éjből. Abdulah higgadtan leteszi az asztalra a már megfőtt kávé, s ezt mondta: Moskov geldi, az orosz betört, fegyverét a sarokból felkapta,

mennyünk Mehmed! és elmentek az éj sötétjében.

A sipka tábor felől néhány perc múlva a lovasság megszokott dübörgése hallatszott, midőn is a hozzánk közel eső patakon át rohanva, lehetett látni a lovak patkójának szikra vetéseit.

Nagy volt a riadalom. De nem történt valami különös, csak annyi, mit Mehmed mesélt. Ökrös szekerek lövegeket szállítottak s a szekérről leesett egy láda schreppel löveg. Ezeknek felrobbanása okozta a lármát és a bajt, mert négy ökrös elpusztult. Abdulah reá felel, nem baj! legalább holnap ökröhust eszünk böm! bö löm böm böm!

Bodnár kérdést intézet Mehmedhez, ti hol voltatok? Itt kint voltunk, a körakás közt meghúzódva, már azt számoltam, hogy előbb én halok meg, azután Abdulah és azután ti.

Elfogyott a karácsonyi vacsora és a kávé. Bodnár siralmasan húzta a „Cserebogár sárga cserebogár“ nótáját, én naplómra írtam és az edénybe helyeztet rózsa bokrétaból egy szálát két bimbóval naplómba tettem, hála Istennek! ma is gyönyörködöm benne. Ezután három hét múlva Orosz fogságba jutottunk, de a St.-Stefánói békekötés után kiszabadultunk.

Azóta sipkában nem dörög az ágyu, csak az ott épült kolostorból hallik ki az orgona hangja e zsolozsmával a százezrek lelke üdvösségeért. „Gospodi po mi luj.“

Avarffy Géza.

Az éhes Arad és a szomjas Arad.

Megemésztett milliók. — Kétszáz ezer gyilkosság az aradi gyomrokért. — A szeszélyes Arad — Csecsemők, akik 60 liter szeszes italt isznak. — Megevett mérgek. — Hogy csapnak be bennünket?

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, december 24

Tisztelt uram, ön, mint a Karlsbadban üdülő aradiak kolóniájának tagja, bizonyára tudni fogja, hogy a gyomor sokkal fontosabb testrész, mint a fej. Én például ismertem embereket, a k k betegek voltak a fejükre s akik en k ellenére sohasem éreztek fájdalmat. (Ezt a mulatságot átengedték azoknak, a kik velük érintkeztek.) De sohasem ismertem beteg gyomru embert, aki ne nyögött és ne jajgatott volna, ne ivott volna giesshüblit és ne szaladt volna Karlsbadba. Mindezekből az következik, hogy a gyomor jóval értékesebb testrész a fejnél, amit különben az is bizonyít, hogy a gyomrát minden ember igyekszik megtölteni, a fejét azonban nem. Azt már hallottam, hogy valaki tor kig tele van eledellel, de azt még soha, hogy a

Megtelt!

tablát valakinek a fejére ki lehetett volna akasztani.

Szóval: a gyomor a fő. És ön, tisztelt. Uram, — mégis vajmi keveset törődik azzal, hogy mi kerül aradi polgártársai gyomrába holott a fölött gyakran eltűnődik, hogy az illetők mit forgatnak a fejükben.

Önök ez a különös és teljességgel megmagyarázhatatlan viselkedése indít arra, hogy szolgálatot téve a szenvedő — mondhatnám gyomorbajban szenvedő — emberiségnek, — a zord statisztika lehető mellőzésével, de azért teljes megbízhatósággal bemutassam Önnek Arad gyomrát.

Jókedvű statisztikusok ki szokták számítani, hogy egy-egy közepes életkorú ember annyi kolbászt eszik meg életében, amennyivel egész szépen körül lehetne keríteni az aradi várat. Még maradna is egy tizenötcentiméteres darab. Sajnos, én nem vagyok abban a kelle-

tes helyzetben, hogy ilyen pontos és megbízható számításokat végezhessenek. De azt ezennel konstatalom, hogy Aradon évente közel *hármincmillió koronát esznek és isznak meg.* Ha jókedvű statisztikus volnék, kiszámítanám, hogy ez háromezermillió fillért jelent, mivel pedig egy fillér körülbelül egy milliméter magas, az Arad által megevett filléreket egymás fölé rakva, a világ legmagasabb hegyénél, a *Gaurisankarnát 339 szeri te magasabb oszlopot kapnánk.* De én nem vagyok jókedvű statisztikus, sőt megvalom önnek, igen tisztelt uram, hogy a fenti számítás is egy középiskolai matematika-tanárral végeztettem. A lelke rajta, ha nem jól számolt.

Aradnak hatvanezer lakosa van. A fenti számítás szerint körülbelül *ötszáz koronát* számítottunk egy ember egész évi ételére és italára, beleszámítva ebbe még a vízvezetési viz árát is, melyet tudvalevőleg mi fizetünk meg. Hogy nem számítottunk sokat, annak bizonyítéka, hogy statisztikai adatok szerint *egy gyermektelen, szűkös viszonyok közt élő munkásházaspár ital nélkül, egyedül eledelre 800 koronát* költ évente. Átlagul tehát nyugodtan vehetünk egy emberre itallal együtt *ötszázat.* Ön ugyan, igen tisztelt uram, egyszerűen kétségbeesnék, ha ebből az összegből kellene a vendéglői kontóját fizetnie; önt kidobná a főpincér, lennéne a borfiu és megvetné a csapos, ha havi 40 korona egynehány fillérért reggelizni, ebédelni, uzsonnázni és vacsorázni akarna, nem feledkezvén meg a délutáni kapucinerről és a pezsgőnek nevezett *Moet & Chandon*-hez címzett italról sem. De én még sem vagyok hajlandó többet számítani.

Ha tehát ön, tisztelt uram, eddig undorodva ment el a szennyvizcsatorna mellett, legyen kegyes ezentul kalapot emelni előtte: *hármincmillió korona ronesai usznak ott.*

Ez pedig szép pénz. Mi ketten, igen tisztelt uram, kitűnően megélhetnénk belőle, noha nagy a drágaság.

Ezek után pedig valljuk be, igen tisztelt uram, hogy gyilkosok vagyunk, igen közönséges gyilkosok. Évente körülbelül kétszáz, kétszázötvenezer életet oltunk ki mi aradiak, a gyomrunkért. Ha jókedvű statisztikus volnék, kiszámítanám hogy a mi gyomrunk miatt kiontott vér egy közepes nagyságu tengersizem vizénél 13 és fél literrel több. Mivel azonban nem tudom, hány literre tehető egy közepes nagyságu tengersizem vize, megelégszem annak a konstatalásával hogy Aradon minden egy napos csecsemő lelkét is négy és egy hatod élőállat halála nyomja. Kétszázötvenezer állatot gyilkolnak le Aradon, csupán azért, hogy az ön kedves neje, igen tisztelt uram, mindennap válogathasson: vajjon ramsteak, disznókarmonádli, borjuvesés, juhparikás, báránypörkölt, csibehus, libacomb, rucatepertő, pulykaféherje, galambmell, tuzokpecsenye, vadsertés, nyulgerinc, őzcomb, fácán, lazac, fogas, vagy osztriga legyen-e az ebéd éke, fénye és csucspontja. Azaz pardon! Az osztrigát visszavonom, az már végleg kileheli fenkőlt lelkét, mire Aradra ér, tehát nem Aradon gyilkolják meg.

Egyedül a közbághidon *31000 állat* hagyta ott a fogát, beleszámítva a legszopósabb, tehát fogatlan borjukat és bárányokat is. 3210 marha, 6146 borju, 12400 sertés, 1928 juh, 7491 bárány és 4 süldő halt meg véres halállal, hogy ön, igen tisztelt uram, be tudjon szerezni egy tetemes nagyságu, Karlsbaddal összekötött gyomorbajt. Ha ehez még hozzászámítjuk azt a 244 mázsa füstölt husneműt, melyet külföldről — valószínűleg Mikalakaról — hoztak be Aradra, kétségen kívül megállapíthatjuk, hogy csupán a vágóhídi tömeggyilkolást véve alapul.

Aradon a *tegnaps ületett csecsemőre is egy fél levágott emlős állat és négy deka füstöltus esik.* Tisztelt uram, borzadva képzelem el, hogy az ön egy napos, bájos kis babája a statisztika szerint egy fél ökröt és négy deka füstölt szalonnát evett. Ha a statisztika nem igazolná ezt, bizony Isten el se hinném.

Ön se hiszi el, ugye. Pedig az alábbiakban még sokkal szörnyűbb dolgot fogok bebizonyítani. Azt, hogy az ön kisbabája a legnagyobb jezsuita a világon. Ön például azt hiszi, hogy a kicsike tejet szopik a cucliból. Ön téved. A kicsike a statisztika adatai szerint *hatvan liter szeszes italt élvezett.* Szóval a kicsike, hogy úgy mondjam, részeges disznó. Nem hiszi? Lme: A statisztika szerint az idén elfogyott Aradon 12,800 hektoliter bor, 13,200 hektoliter sör és 10,200 hektoliter pálinka. Összesen 36.200 liter szeszes ital, amelyből, — lévén Aradnak 60000 lakója, az — ön kisleányára hatvan liter szeszes folyadék jut. Ön, aki pedig állítólag apja a kicsikének, az egész esztendő alatt sem fogyasztott el — a statisztika szerint — többet.

Mindezekből azonban nem tűnik ki, hogy miért van önnek gyomorbaja. Elárulom azt is. Ön, ugyebár, azt hiszi, hogy amit megeszik, az tiszta haszon. Tényleg az, de csak az élelmszerek árusítóinak, akik a hasznot úgy akarják növelni, hogy itt-ott erőteljesen meghamisítják az ön táplálékát. Ebben az évben 47 ilyen mérgekkeskedő ellen érkezett feljelentés; 25-öt el is ítéltek. Volt köztük olyan is, aki két napig és husz koronáig szenvedte meg azt, hogy az általa árult vajra a debreceni vegyi vizsgálóintézetben azt mondták: *Óh, a kis hamis! Egy kis romlott hus, egy kis piszkos liszt is előfordult: a legnagyobb büntetés ötven korona volt érte.* Ugy látszik, *Berecz Ferenc* kihágási bíró nem gyomorbajos, mert különben súlyosabb ítéleteket hozott volna.

A tejjel, vajjal és hussal csapnak be bennünket legtöbbször. De az ember nem tudja, hogy mitől hizik és mitől kap gyomorbajt.

Azt hiszem, tisztelt uram, a fentiekben elég sötét képet rajzoltam Arad gyomráról. Ugy-e bár megengedi, hogy ezek után Arad fejről egyáltalában ne nyilatkozzam?

S-t.

Aradi képgyűjtőkről.

Írta: Steiner József.

A héten a karácsonyi vásárrban találkoztam a „Vadász halálával“. Tetszik tudni azzal a bizonyos képpel, amely még 10—15 év előtt minden művelt család falán helyet foglalt. Egy szurtos kapualjban, egy még szurtosabb emberke árulta. Megálltam, elnéztem jó ideig és gyönyörködtem benne. Tehát már a kapu alatt tartunk.

De hogy megértessem magam: Van nekem egy kedves jó barátom, a legreálisabban gondolkozó üzleti elme az élet forgatagában és a legbolondosabb gyermeki kedély, mihelyt képekről van szó. Néhány év óta van ez így; azelőtt még csinált műpálma volt a szobája legnagyobb ékessége. Ha művészetről esett szó és láttam a barátom hajlandóságát, mindig azzal bucsustam el: akkor lehet majd nálad művészetről beszélni, ha a pálmád a lépcsőházat díszíti. Eleinte hallani sem akart róla, később maga helyezte egy másodrendű sarokba és lassan-lassan fogyott a papiros pálna becsülete, míg egyszer csak az előszobába került. Siettettem az erkölcsi halál után a fizikait is Minden látogatásom alkalmával — előzetes bejelentés mellett — egy-egy levélcsücsköt csiptem le róla, végre mint állandó közlekedés

Színházak és színügyi bizottságok.

Az ország szakembereinek véleménye.

Az Aradi Közlöny ankétje.

Arad, december 24.

A miben magunkat nem tartjuk elég okosnak, azt többnyire ankét elé szoktuk vinni. Új formája ez annak, amikor valamely kérdés hozzáértőit, szakembereit meg akarják szólaltatni, illetékes véleményüket egybefoglalni.

Az *Aradi Közlöny* ankétet rendezett — a színügyi bizottságoknak kérdéséről. Az, hogy a szakemberek maguk nem jelentek meg valamely zöld asztalnál, hanem írásban adták le a véleményüket, bizonyára nem von le semmit se a dolog jelentőségéből, se annak érdekességéből. Ami a nyilatkozó személyeket illeti, abban az ankét eredménye szinte szenzációs.

A színügyi bizottság problémája olyan téma, amely örökösén aktuális. De most Aradon különös alkalom van az efelett való vitára. Először annak révén, hogy Lukácsy Lajos megbolygatta a színügyi bizottságok ódon szervezetét s egyebek között azt indítványozta, hogy a bizottságba olyanokat is vegyenek be, akik nem városatyák. A belügyminiszter most hagyta jóvá a város határozatát, amelylyel a színügyi bizottságok számát hárommal szaporította. Azután most jár le az egész színügyi bizottság mandátuma. Végül pedig annak révén, hogy hiába, ez a város legérdekesebb bizottsága, amelylyel mindig szívesebben foglalkoznak, mint például a gyámügyi felelősségi választmányokkal.

Három kérdést tűztünk ki a megvitatásra. Ezek:

1. Szükségesnek tartja a vidéki városokban a színügyi bizottságokat?

2. Legyen jogukban a színház művészi részének, műsorának, előadó személyeinek, előadásai módjának bírálata, ellenőrzése? Maradjon meg a hatáskörükben, hogy ők döntenek a színházberletek kiadása fölött?

3. A színügyi bizottságnak csak a törvényhatósági bizottság kebeléből delegáltak legyenek a tagjai, vagy pedig vonjanak be azokba a törvényhatóságon kívül álló, de a színügy iránt érdeklődő társadalmi férfiakat?

A nyilatkozók és a feleletek ezek:

Bezerédj Viktor, államtitkár,

a ki évek hosszú során át, s csak rövid idő előtt a belügyminisztérium színészeti osztályának vezetője volt, ezeket válaszolta:

A felvetett három kérdésre válaszom a következő:

Szükségesnek és üdvösnek tartom a színügyi bizottságokat. Mert kell egy fórumnak léteznie, mely kapcsolatot képezzen a színészet s a színházlátogató közönség közt.

Hivatása egyrészt érdeklődést kelteni és fejleszteni a nagy közönségben a művészet ezen ága iránt, más részből ellenőrizni a társulat működését, főleg az irányban, hogy a társulattól megvárható művészi nívó süllyedést ne tűntessen fel és a közönség erkölcsét és izlését rontó trágár és selejtes darabok színre ne kerüljenek. Üdvösen közreható még a színészet érdekében úgy a kormánytól, mint a városnál, pl. az államsegély felemelése,

új színház vagy szinkör építése, a világítás költségeinek viselése, a rendőrségi, tüzoltó-díjak átvállalása stb. gazdasági kérdésekben, hol az arra érdemes színtársulatnak lelkes szószólója és buzgó támogatója lehet.

Természetszerűleg beavatkozhat a helyi árak megállapításának, időnkint való fel-emelésének s a bérletek kiadásának kérdésébe azon szempontból, hogy a nagy közönség érdekeit képviselje az igazgatóval szemben.

A helyesen felfogott és érvényesített szempont az, hogy igazgató és színügyi bizottság karöltve, közös egyetértéssel járjanak el. Egy okos, tapintatos színigazgató készséggel iparkodik a színügyi bizottság intencióinak megfelelni, mert hisz ez uton legtöbb esetben a nagy közönség igényeit elégíti ki s ennek szimpatiaát biztosítja, viszont a hivatása magaslatán álló színügyi bizottság nem teljesíthetetlen követeléseket támaszt és leküzdhetetlen nehézségeket emel az igazgatóval szemben, hanem kezére játszik, támogatja, gyámolítja, hogy a nagy közönség meglegedésére mennél kielégítőbben felelhessen meg feladatának.

A tapintatos eljárásban és kölcsönös megértésben rejlik a siker biztosítója. Mindezekből folyólag nem az a fő, hogy minő rendelkezések foglaltatnak szakaszokba a színügyi bizottság hatáskörét illetőleg, hanem hogy a bizottság tagjai, kiket részemről nem csupán a törvényhatósági bizottság kebeléből, de a színügy iránt érdeklődő összes társadalmi tényezők sorából vélek, megalakítandónak — miképp, milyen felfogással teljesítik ezen tisztségüket.

Festetich Andor gróf,

a vidéki színészet országos felügyelője:

Hozzám intézett nagybecsű főlhívásának engedve, szerencsém van a fölvetett kérdésekre a következőkben megfelelni:

1. A színügyi bizottságokat szükségeseknek és hasznosoknak tartom akkor, ha — hivatásukat félre nem értve — a színigazgató és a közönség érdekeit szolgálják; ha munkálkodásuk odáig terjed, hogy a közönséget a komoly művészet megkedvelésére és támogatására sarkalják; ha szigorúan, de szeretettel őrködnek, hogy az igazgató és a társulat a jóízű, a nemzeti kultúra és igaz művészet szolgálatában lelkiismeretesen teljesítsék hazafias kötelességeiket. Azért

2. joguk — de sőt kötelességük a színház művészi vezetésének ellenőrzése és bírálata, a nélkül azonban, hogy a szakértő igazgató önálló és független működésének kerékkötőivé váljanak.

Mint a közönség izlésének, óhajásainak és igényeinek ismerői és tolmácsolói, a műsor összeállítására — az előadások színvonala — és a művészi személyzet működése tekintetében véleményt mondhatnak, ellenőrzést és bírálatot gyakorolhatnak, tanácsokat oszthatnak az igazgatóval, művezetővel, vagy rendezővel: de

ezek jogait nem csorbíthatják, mert a felelőség első sorban a vállalkozó igazgatót terheli.

Mindenesetre kívánatos, hogy a színház bérbeadásának és az igazgató választásának a joga a művészi érzékkel bíró, általános műveltségű hivatásos szakférfiakból alakított színügyi bizottságra ruháztassék a melyik végérvényesen dönt.

Legnagyobb veszedelemnek tartom hogy az igazgatót a sok tagból álló képviselő testület válassza, ahol a legkülönbözőbb érdekek és káros befolyások érvényesülhetnek és avatatlan tényezők döntenek oly kérdésekben, a melyek speciális tudást és kiváltságosan kifejlett művészi érzéket és ismereteket igényelnek.

És ezzel — úgy vélem — megfelelek a 3-ik kérdésre is: a színügyi bizottságba alkalmas, arra való, művelt, a színügy iránt különösen érdeklődő és érzékkel bíró férfiak választandók, természetesen akkor is, ha azok történetesen nem tagjaik is a törvényhatóságnak, a mi végre is nem kvalifikáció arra, hogy a színügyek intézéséhez értsenek vagy épen vezető szerepet vigyenek.

Fogadja stb.

Váradi Antal dr.,

a Nemzeti Színház volt igazgatója és az országos Színművészeti Akadémia nyugalmazott igazgatója:

A fölvetett kérdésre ez a válaszom:

Minden színügyi bizottságot fölöslegesnek tartok. A direktor vagy érti a mesterességét, akkor meg kell becsülni, vagy nem érti, akkor nem kell megtartani, van arra mód és szerződés. De ha, mint szükséges rosszat, a bizottságot meg akarják valahol tartani, — ami szerintem nyög és luxus, akkor az nem állhat másból, mint minden jogos érdek képviselőiből. Egy-egy, vagy két-két tagot küldjön belé a város, a bérlők, a színtársulat és a helyi sajtó így minden érdeknek meg lesz a bizottságban a maga jogos védelme, ha ugyan védelemre szorul, de akkor már baj van . . . „Azt magam nem ajánlom“, mint az egyszeri református pap, akitől halotti prédikációt kértek. Azt mondja: van, uram, különféle. Öt forintos, az nagyon szép. Van két forintos, — az már alparibb. Van osztán egy forint ötven krajcáros is, — hanem azt már magam sem ajánlom!

Igy vagyok a bizottsággal. Jó direktort uraim, akkor nem kell komissio.

Milkó Izidor dr.,

a Szabadkán élő, kiváló író:

Hozzám intézett szíves kérdéseire van szerencsém a következőket válaszolni:

Az első kérdésre: Vidéki városokban szükségesnek tartom a színügyi bizottságot.

A másodikra: Ennek a kérdésnek az első részére igennel, a másik részére nem-mel felelek.

A harmadikra: Óhajandó hogy a bizottságnak azok legyenek a tagjai, akik — tekintet nélkül arra: tagjai e a törvényhatósági bizottságnak vagy sem — a színügyhöz legtöbbet értenek.

Krecsányi Ignác,

a temesvári színház igazgatója, a vidéki színház igazgatók nagytehtényű doyen-je.

Színügyi bizottság szervezését és létesítését igen is, minden arra való városban, melyben a színművészet iránt kellő érdeklődés nyilvánul, célszerűnek és hasznosnak tartom. Csak a bizottsági tagok számarányának és szakavatottságának összeállítása és megválasztása van elhibázva. Ugyanis kilenc, tizenkét, tizenöt színügyi bizottsági tagot is választanak egy-egy városban, sőt tudok olyan várost is, mely ottmunkodésem alkalmával huszonnégy taggal rendelkezett. Pedig sehoh sem igazolódik úgy be, mint a színészetnél a példaszó, hogy „sok bába között elvész a gyerek”. Ennél a nagyszemélyzetű bizottságnál történt velem az alábbi eset:

Az évad elején, az első hetekben, a fiatal hősnői és első drámai szakmakört betöltő színésznőm meghalt. A komoly muzsa tehát hét hónapra árvaságra jutott. A gyászeset végleges elintézése után színügyi bizottság összehívását kértem, hogy tervemet előterjesszem.

Tanácskozás előtt a bizottság egyik tagja — ha emlékezetem nem csal, becsületes pékmester volt — megszólal:

— Nem lehetne az elhunyt hősnő helyét Pajor Emiliával, aki oly szépen énekel, betölteni? Az ilyen kapacitások nem sokat lendítenek a színészetben.

Felfogásom szerint elég, ha a bizottságba öt tagot választanak be.

A színügyi bizottságoknak az a szokásuk, hogy hetenkint — rendszeren pénteken — összejönnek, tanácskoznak, kollokválják a színház igazgatót, kritizálják a műsort, fölhozzák a társulat egyes tagjainak jó vagy rossz oldalait, rontván ezzel a színház igazgatójának egészségét és gyűjtven benne a mérget és epét. Hagyjuk abba ezt a múlt század közepén divott, most már avult szokást. Az igazgató legjobban tudja, mit miért csinál, mert hisz a vállalat minden tekintetben az ő felelősségére megy. Ő tudja legjobban, mit miért tűz ki erre vagy arra a napra s mennyi idő, hány próba kell egyik vagy másik darab betanulására, hogy az tisztességes előadásban kerüljön a közönség elé. Továbbá ne méltótassanak forszírozni, hogy az igazgató ezt vagy azt a tagot szerződtesse, mert ezzel a társulat összeállítását, szervezését nehezítik.

En három közbeeső év kivételével tizennyolc esztendő óta megszakítás nélkül az év bizonyos szakáiban három városban működöm; tizenegy évig Buda—Pozsony—Temesváron, utóbbi hét évben Buda—Temesváron. E hosszú idő alatt egyik városban sem volt színügyi bizottság. És csodálatos! Színészetünk mind a három helyen évről-évre nagyobb és nagyobb tért hódított s hála Istennek most már annyira virágzik, hogy elsőrendű vidéki kollégáival szemben a vezető szerepet játssza.

A színügyi bizottságnak legyen joga, hogy a színház kiadása, illetve bérlete fölött határozzon. Ha a színház igazgató nem teljesítené elvállalt köteleességét, ha társulata nem felelne meg a kívánalmaknak, ha előadásai és műsora nem volnának színvonalon állók, akkor lépjen közbe a színügyi bizottság s kötelezze az igazgatót szerződése betartására. Továbbá védje meg a mozi-k s ehez hasonló előadások túltengése ellen, melyek a vidéken már gombaként kezdenek szaporodni, tetemes kárt okozva a különben is nagy költséggel működő színház igazgatóknak.

Végül megemlítem, hogy a törvényhatósági bizottsági tagság senkit sem képesít arra, hogy a közönségtől nyert bizalmi állásánál fogva a színművészet berkeiben kontárkodjon. A színház igazgatója nagyon nehéz pálya. Épp azért ne-

héz, mert mindenki azt hiszi, hogy ért hozzá, hogy jobban érti, mint az, a kit fiatalságának éveit és a férfikor hosszú tapasztalatai tanítottak meg erre a mesterségre. Az utóbbi évek eseményei eléggé igazolják állításomat. Elismert egyének, érdemes művészek vállalkoztak a színház igazgatásra s rövid idő múlva bukással, anyagi tönkkel vonultak vissza. Ne vezesse, ne oktassa tehát a színház igazgatókat olyan egyén, aki a köztörvényhatóságnak lehet hasznos, hivatásos tagja, de a színház igazgatás titkaiban avatatlan.

Komjáthy János,

a kassai színház igazgatója:

A vidéki színházakat a városok ingyen — legtöbb helyen tekintélyes szubvenciával, adják a színház igazgatóknak. Az épület fenntartása rendőri s tűzoltói szolgálat stb. szintén nagy összegbe kerül. Ezen áldozatokkal szemben én természetesen tartom, hogy a városok jogot tartanak fenn a maguk részére a színház nivelését és vezetését illetőleg.

Már most, hogy ezt a felügyeletet gyakorló testületet tanácsnak, vagy bizottságnak hívják-e, tökéletesen mellékes, de kívánatos, hogy az a felügyelő testület, ügyszerető, komoly, lelkiismeretes egyénekből álljon.

En inkább a színügyi bizottságot, mint a tanácsot tartom erre megfelelőnek. A tanács tagjai: 3—6, sok munkájú, nagyon elfoglalt ember; a legtöbbje alig jár színházba, tehát nem itélkezhetik teljes tárgyilagossággal.

Ez okból éppen a színügyi bizottságot csak színházba járókból vélem alakítandónak, tekintet nélkül arra, hogy közgyűlési tagok-e, vagy sem. A csak közgyűlési tagokból alakított színházi bizottságnál megtörténik az a tréfás eset, hogy például közelről ismerem olyant, melynek 11 tagja belülről nem ismeri a színházat. Ezek csak azt tudják, hogy a színház — szerintük feleslegesen — pénzébe kerül a városnak. S nem szeretvén azt, igen sokszor „ázsiai” a határozatuk.

Ha hozzáértő, a színházi ügyek iránt érdeklődőkből áll a bizottság, akkor a színházak odaitélése is csak ezek feladata lehet, a közgyűléseké semmi esetre. Ha én nekem, vagy néhány más társamnak 200—250 tagot végig kell koldulva vizitálnom, — amely ma már általánosan bevett szokás — akkor inkább sohase változtatunk állomást. Nem is tesszük. Ennek folytán, mikor a kormány felhívására Pozsonyba pályáztam, úgy megbuktatott Andorffy a fiakeren behordott németekkel, hogy — — — csak úgy sirt bele rövid idő alatt a magyar színészet.

Magunkat se tartom tökéleteseknek, ezért egy komoly színügyi bizottság beleszólása a műsorba s egyebekbe, igen is ránk fér, csak hívassunk meg azokra az ülésekre, egyik fél se zárkózzék el a vitától, a meggyőzés lehetőségétől. Hallja meg a direktor a közönség köréből jövő véleményeket, s ez csak könnyíti feladatát s használ az ügynek.

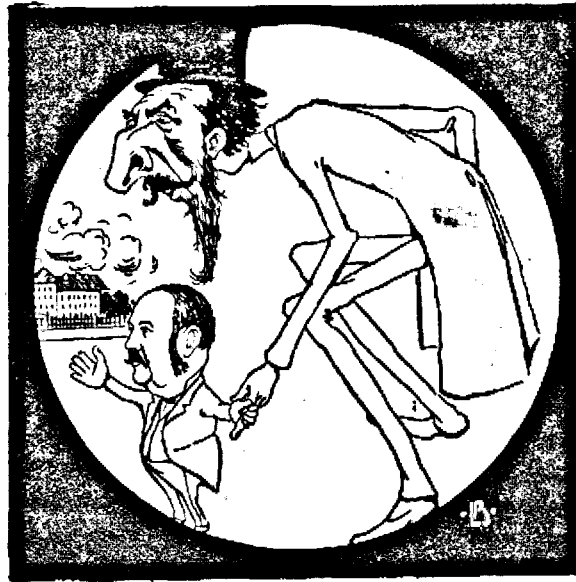
Az 1907-es mozi.

Írta: Forgács.

A képeket vetíti: Losonczy Béla.

Tudják, ugye, az első szó kié?
Nos, állj elő, vén konferanszié!
És csevegi össze egy s más badarat,
Hogy száj-kitátva hallgassa Arad.
A szavakat kinos élcebe törvén
Légy humoros, akár az adótörvény.
Ne lógassad a lakcipód hiába,
Vezess el az ó évnek mozijába.
Hadd lássuk mi is, milyen sokra ment
A horvát mozgóképes parlament.
Hol Barabás elnökként dolgozik:
Vetítéd a delegációs mozit.
S ha fut még néhány ötletre neked.
Kísérd a helyi mozgóképeket.
Bizony sok baj van, sok nehéz hiba,
A vértanukhoz címzett moziba!
... De a dologra. Röviden csináld,

És inditassad meg a masinád.
Tünjék elő, mi mozgott ebb' az évbe
És aztán tünj a sárga foajébe.
Hogy konstatáljuk, elmés bejelentő:
„No, — szép kis mozi volt ez az esztendő!”

A mesével volt az határos:
Minisztert látott ez a város.
Hogy kiki nézze, megtekintse,
Pestről lehozta maga Vínce.
Kalauzolta nagy szigoruan:
„Ez az a város, kegyelmes uram,
Hol, a szobornál, néhány év előtt
Zengő szavából adott ízelőt.
Kiráspolyozta a honfi-fogat,
Hogy fölfalja mind a Habsburgokat.
A léget mint a szélvész metszi át:
Hogy kiátkozza a dinasztíát.
Hej, hogyan égtünk, lelkesültünk ottan!
... Jöjjön kegyelmes ur, legyen nyugodtan.
A mult emléke ne ijessze meg,
A kik elébe küldöttséggel jönnek,
Az emberek nem tartják illendőnek,
Hogy arra visszaemlékezzenek...”

Hogy felolvadt a föld, a hófedett, —
S miket Lukácsy a kezén etet:
Hazajöttek a költöző madárkák,
A főtéren a lóvasúti sárgák,
Nyitott ablakkal járnak utjokat,
És lombot hajt a gömbákác, a tarlott,
Egy meglepő, egy furcsa hír fogad:
Hogy szabadságra megy, hat óra, Sáriot.
Beteg talán? Valami bünt szagol?
Megcsipni vágyik Klopsteint valahol?
Mindez a hír légből kapott koholmány,
A melynek nincsen semmi feneke,
Az ok: elkészült a rendőri dolmány,
A pantalló, a sujtásos zeke.
Az egyenruhát nem bírja a hata
És bele nem fér nyárspolgár-begyé, —
Inkább háromszor elmegy Karlsbadba,
Mint azt a ruhát egyszer fölvegye!

A minorita templom diszes ormán
Két angyalt simogatnak a szelek,
Az angyalok ott örködnek egyformán
A templom és az üzletek felett.
Nem fáradt egy se, akármeddig áll is, —
De megrendültek, hogy hozták hírét:
Hogy más lesz eztán a provincialis,
S bucsut vesz tőlük Csák, a Ciriék.
„En tettelek a templomnak fokára
És ti is elfeledtek nemsokára;
Másért szól eztán reggeli imátok,
Mást oltalmaz lepántolt szárnyatok.
En utra indulok . . . Isten hozzátok,
Hej, csalfák vagytok ti is, angyalok!”

Az olvasó mindegyre hallja,
Jajoktól hangos a Hegyalja,
Mely Nucujokkal, Tógyerekkel
Nap-nap Gyorokon át onson,
Megesik majdnem minden reggel
Baleset a motoroson,
Oly ádáz szenvedélyvel gázol,
Mint hogyha mi se volna benne:
A falvakban alig van ház, hol
Egy-egy ily emléke ne lenne.
Az embervér forró pirossa
Festi küllőit sokszor át,
Sőt irgalmatlan eltapossa
— Majd mindenik direktorát.

Pár éve még szenzációban
Mesélte tudós magyarázat,
Hogy New-Yorkban, vagy Chicagóban
Igy-ugy, eltolnak egy-egy házat.
No most ugyan le van pipálva
És elbujhat Amerika;
Legyűrte, — tout Arad csodálja —
Nagy Kálmán bá' meg Schwarz Zsiga.
Látták: Kossuth Lajos apánknak szobra
A városház előtt rossz helybe' van
Nőjön a város terhe még nagyobbra,
A torony egy nap biztos rázuhan.
És hála a legujabb technikának
Mindkettőjüknek egy ötlete támadt,
S megtették, ahogy megfontolták,
A szobrot — eltolták.

Hol a bizalom becses volt nagyon,
E polgárt ott ragasztották agyon.
Alig hogy jött, hogy egyet fordula,
Százával érte a pikk-cédula.
„Ragassza drága ezt, ragassza azt!”
S a szavazó ragaszt, buzgón ragaszt,
Úgy telekenték karját, a fejét,
Hogy abból soha ki nem szépül
S bent — az igazi szavazójegyet
Kivette a mellényzsebéből . . .

A parancsot jó lesz bevágni
A közjó és a rend miatt:
„Eztán kiki csak hatósági
Plombot hordó vizet ihat.
Sőt, mikor a viz-bort keresztül
Az is csak akkor iható,
Ha pecsétjével látja ezt el
A gépzem-igazgató.
Utána kell ez ügynek nézni,
Cseppet se tréfa a dolog,
Mert el találhatják csempészni
A vizünket az angolok.
Legyen így szigorúan védve,
A vizesapok egész raja:
Amin a zárgondnok pecsétje,
Annak nem eshetik baja!”

• Apa a fiának, ember a hitvesnek . . .
Szent estén mindenütt ajándéokra lesznek.
Szorongó lélekkel vártunk mi is rája;
A városnak vajjon mit hoz Jézuskája?
Ölünkbe fogja-e a sok drágát vetni,
Mit nem is szeretünk újra emlegetni?
Rátelepül végre ez ágyu-kaszárnya
A telekre, mely oly számos éve várja?
S hogy im, ideje jött a szent ünnepeknek,
Belügyi Duci gróf egyébbel lepelt meg.
Ő a városoknak gyöngéd szívü gyámja,
Tudja mi a szívek mélyen rejtett álma.
Adott a városnak lendülése végett
Szinügyi páholyba — három bársonyszéket.
Három uj bársonyszék! Nehéz nem örülni,
Boldog, a kinek majd rájuk szabad ülni!
Most már csunya lenne, ha még zsörtölődnék
E hálátlan város, ezután is, — sőt még
A rideg, kegyetlen végzetet okozná:
Hogy a kormány most se elég kedves hozzá!

MULATSÁGOK.

(=) **Kereskedők Szilveszter-estje.** Az *Aradi Kereskedők Köre* által december 31-én, a Központi szálló nagytermében rendezendő *Szilveszter-est* műsora immár végkép meg van állapítva s annak magas nivója a hozzá fűzött várakozásokat bizonyára ki fogja elégíteni. Az est során *Horváth Gizl* urhölgy, *Horváth József* aradi máv. ellenőr leánya zongoraszámmal fog közreműködni; *Polgár Sándor*, a debreceni színház tagja, humoros ének és prózai számokból összeállított egész kis kabarét fog előadni; egy bájos magánjelenettel fog közreműködni *L. Zikó* Ilma urnő, skinek az aradi színház színpadán történt első kísérlete oly frappáns sikerrel járt; végül énekszámokat ad elő lovag *Ferrari*, az aradi színház kiváló hangu tenoristája. A műsort természetesen *tánc* fogja követni. Az estély belépő díjai: személyjegy 2 korona, családjegy 5 korona, a kör tagjai a szokásos kedvezményekben részesülnek.

(=) **A magántisztviselők mulatsága.** Az idei farsang egyik legfényesebb mulatságának ígérkezik a magántisztviselők hangversenynyel egybekötött táncvigalma, amelyre már lázasan készülnek az aradi szép leányok és asszonyok. A hangverseny műsorát legközelebb közzé tesszik és a meghívók nemsokára utnak indulnak. Az érdeklődés a mulatság iránt már oly arányban mutatkozik, hogy annak fényes sikere eleve biztosítva van. Az estély január hó 11-én lesz megtartva a Központi Szálloda termeiben.

(=) **Álárcos bál.** Az Aradi nyomda részvénytársaság személyzete 1908 évi január hó 5-ikén nyílt színpaddal egybekötött nagy és fényes *álarcos-bálat* rendez a Fehér Kereszt nagytermében. A mulatság nagyon kedélyesnek ígérkezik, mert a rendezőség sok eredeti ötlettel gondoskodott a vendégek szórakoztatására. Belépti díjak álarcosoknak egy korona, nem álarcosoknak két korona.

Az Aradi Közlöny „Képes Nagy Naptára.”

Írta: Kara Győző.

Tizedik évfolyamában fekszik előttem ez a tartalmas kötet és tőlem várja, hogy a nyilvánosságba bevezessem. Hiu és felesleges kívánság, mert egy évtized tapasztalata minden ajánlásnál jobban meg'antotta az „Aradi Közlöny” olvasó közönségét arra, hogy mit várhat a lap karácsony. ajándékától s mit nyújt a „Képes Nagy Naptár.”

És ha mégis vállalkozom arra, hogy néhány kísérő szóval bocsássam utnak a Naptár tizedik évfolyamát, tessek azt azért, mert ebben a kötetben is, a kötet szépirodalmi részében csakgy gyönyörködtem, mint az előző kötetekben s ez élvezet viszonzására készülő hála íratja velem ez elismerő sorokat.

Az ez évi Naptár beosztása miben sem üt el az előző években megjelentektől. A szoros értelemben vett naptári részt követi a Cimtár, mely két részre oszlik s a két rész közé van ékelve az „Irodalom”, vagyis a szórakoztató olvasmány.

A „Cimtár” szerkesztését az idén Boros János végezte. Ennek tartalmas gazdagsága az amit ez alkalommal is kiemelniük kell s ez a cimtar teszi ugyszólván nélkülözhetetlenné a Naptárt az előtt, aki Arad városának és a vármegyének politikai, közigazgatási, egyházi, tanügyi, társadalmi, kereskedelmi, ipari, közlekedési, katonai, jótékonyági s minden egyéb viszonyairól bármily irányu felvilágosítást keres. Az összeállítás szakavatott ügyességre vall, a kutató könnyen eligazodhatik a sok ezer név és cím tömkelegében s megbízható adatokra fog találni mindenütt. Ha néha egy-egy hibás adat előfordul, egyrészt az ilyenfajtájú kimutatások összeállításával járó elkerülhetetlen nehézségek okozhatták, másrészt a személyben sűrűn beálló változások idézhették elő.

A szépirodalmi rész — melynek szerkesztője Kassab Géza, — gazdagon tarkázott fényképillusztrációval állandó irodalmi értéket biztosít a Naptárnak. Ennek a résznek az összeállítása és egybegyűjtése a szerkesztő erős és avatott írói érzékére vall. Amit felvett, az mind tartalmas és megérdemelte, hogy megőriztessék. E rész pótolja az aradi irodalmi társaság mulasztását; mert amit ez utóbbi főfeladatának kitűzve, nem akar, vagy talán nem tud teljesíteni, azt megteszi mellékfoglalkozásként egy a politika és társadalom mindennapi kérdéseivel tülön-tül is elfoglalt hírlapi szerkesztőség: összegyűjtve közrebocsátja Arad szellemi termékeit s bepillantást nyújt a város irodalmi életébe.

Az a tizenegy novella és elbeszélés, továbbá a kilenc költemény és hét egyéb közlemény, melyet az ez évi Naptár hoz, kedves csokorba fűzött kis anthologia számba megy. Űde szépség és költői báj, előadói tehetség és leíró jártasság vonul végig minden egyes közleményen s közismert írói nevek mellett egy csomó Arad irodalmi életében ez alkalommal először szereplő íróval találkozunk e kötet lapjain; és ami a fő, mind egyikök jól, elolvasásra nagyon is érdemest nyújtott.

Nem lehet feladatam minden egyes darab méltatása és ismertetése. Távol áll tőlem, hogy prejudikáljak az olvasó ítéletének; óráá bizom ez irodalmi rész közleményeinek értékelését. Csak nagy általánosságban akarom megjegyezni, hogy elolvasva a Naptár irodalmi részét, az olvasó azzal a meggyőződéssel fogja letenni e kötetet, hogy az olvasásra szánt időért

bőven kárpótolta őt az élvezet, melyet neki a kötet nyújtott.

A képek felölelik mindazt, amit az ember egy Naptárban keresni szokott. A közpályán működő kiváló férfiak arcképei mellett ott látjuk azoknak arcképeit, akiknek örökre való távozását mint pótolhatatlan veszteséget városunk minden jó polgára őszintén fájlatja; a közérdekű eseményeket megörökítő képek mellett méltó feltűnést és tetszést kelthetnek egy korán elhalt aradi ifjunak, Heltai Jánosnak három darab sikerült karikatúrája.

A Naptár kiállítása az „Aradi Nyomda Részvénytársaság”-nak válik dicséretére, mely ez alkalommal sem kiméte a költségeket, csak hogy minél díszesebb legyen a Naptár külseje. De kifogásolom a Naptár címrajzát, melyet a rajta levő falak izléstelen és elhibázott rajza miatt már rég el kellett volna hagyni.

Bomlás a nemzetiségi pártban.

A Vajda-ügy következményei.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, december 24

Az országgyűlés nemzetiségi pártja, amely az utolsó általános választások alkalmával meglepő nagy számmal vonult a parlamentbe s amelytől félelmetes akciókat, obstrukciókat vártak, egy idő óta mély csöndben él. A dologtól távol állók is észrevehetik, hogy a nemzetiségi pártra valami bomlást okozó depresszió ült, a mely megfosztja azt akció képességétől.

Egy, a nemzetiségi klub ügyeibe beavatott férfiú az Aradi Közlöny tudósítója előtt ezeket mondta:

Tény az, hogy az országgyűlés nemzetiségi pártja *züllésben van* és hovatovább lehetetlen állapotba jut. A nemzetiségi klub *hat hónap óta nem tartott formális értekezletet*. Azok a kommunikék, amelyek a nemzetiségi párt állásfoglalásáról, határozatairól megjelennek, többnyire egy-két ember határozatai.

A pártélettel való visszavonulás különösen a Vajda-ügyre vezethető vissza. A párt tagjai rendkívül helytelenítették Pop C. István dr.-nak a képviselőházban, Vajda-Vojvod Sándor ügyében tett nyilatkozatát, amelyre a nemzetiségi párttól fölhatalmazása nem volt. A nemzetiségi párt nem tartotta okosnak, hogy Vajda-Vojvod Sándor azokat a verseket fölolvasta, de ahhoz semmi esetre se járulhatott hozzá, hogy Vajdát a magyar pártok indulatainak egyszerűen kiszolgáltassák.

A román intelligencia és a sajtó köreiben kifejezésre is jutott, hogy nincsenek megelégedve a képviselőknek a Vajda-ügyben tanusított magatartásával. Részint ezek, részint egyebek miatt a legtöbb képviselő *távol tartja magát a klubból*. Suciú János dr., hír szerint, egy alkalommal *be is jelentette a pártból való kilépését*, bár ezt a párt még nem tárgyalta. Annyi tény, hogy Suciú hónapok óta nem volt a nemzetiségi képviselők között s a parlamenti tevékenységtől is visszavonult.

A nemzetiségi képviselők nincsenek a vezetéssel se megelégedve. Miháli Tiva dar, a nemzetiségi párt elnöke szűk látókörű ember, akiben sem a képesség, sem az akarat nincs meg a párt ügyeinek buzgó vitelére. A pártvezetésre nem is ő volt kiszemelve, hanem ilyéfalvi Pap

György, a szebeni komité volt elnöke. Miután azonban Pap nem került a képviselőházba, választották meg, szinte öletszerűen, Mihálit.

A pártnak egyik baja, hogy tagjai csaknem mind vidéken élő emberek, akik hosszabb időt nem vonhatnak el az ügyvédi, vagy lelkészi keresettől. Ezért nemzetiségi obstrukció, amely az összes katonáknak állandó készenlétét kívánja, a mai nemzetiségi párttól el se képzelhető. A párt működése ma körülbelül *Maniu, Vlád és Goldis* fölszólalásaiban merül ki, a többiek részint visszavonultak, részint öreg, vagy kényelemszerető emberek, részint — mint például *Damián Vazul* esperes, a körösbányai képviselő, — a parlamenti akcióra képtelenek. Hozzá kell tenni, hogy *Lukács László* parlamenti tevékenysége, amely inkább a magyar pártok tettségét keresi, mint a multhoz való következetességet, szintén csalódásokat váltott ki a román nemzetiségi körökben.

Mindehhez hozzájárul az is, hogy a többi nemzetiségi párttal való együttműködés egyáltalán nem sikerült. A szerbek közül csak egy vesz részt politikai akcióban: az öreg *Polít Mihály*. A többi három szerb a radikális párthoz tartozik, akik most a patriárka-választás kérdésében a kormányval kacérkodnak. A tótok minden erejüket a kerületekben való szervezkedésre fordítják, s ott alighanem eredményeket fognak elérni. A tótok között is némi lehangoltságot keltett *Jehlicska* esete, akit egyházi fölötteseivel valósággal elrettentettek a politikai tevékenységétől. A két évi büntetéstől megmenekedett, s most egyszerű, kis fizetéses káplán a felvidéken.

Bizonyos, hogy az országgyűlési nemzetiségi párt válság elé jut. Az ellentétek, a kedvetlenség, annyira megnövekedtek, hogy a pártszakadás esete sincsen kizárva, vagy legalább is az a valószínű, hogy a legközelebbi választás fog változásokat hozni a nemzetiségi életben.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A színház műsora:

Szerda: Délután Náni, népszínmű. Este Varázskeringő, operett. (Bérletszünet.)

Csütörtök: Délután Rab Mátyas, operett. Este Vig özeveg, operett. (A bérlet.)

Péntek: Casanova, operett. Komlóssy Emma vendégfelléptével. (B. bérlet.)

Sombat: Üdvöske, operett. Komlóssy Emma vendégfelléptével. (C. bérlet.)

Vasárnap: Délután Josette kisasszony, a feleségem, vígjáték. Este Piros bugyelláris, népszínmű. Komlóssy Emma vendégfelléptével. (A bérlet.)

Hétfő: Vándorlegény, operett. Komlóssy Emma vendégfelléptével. (B. bérlet.)

* Nagy kabaré a színházban Sok tarkabarka mulatsággal bucsuzik Arad közönsége Szilveszter este az öreg esztendőől, de talán egyik sem lesz olyan sikerült, mint az Aradi Nemzeti Színház évzáró előadása. Az idei szezon legmulatságosabb bohózata *Horovitz* Gusztáv és *Kassab Géza* darabja, *A vig szalmabevégék* kerül színre. Maga a darab is alkalmas volna arra, hogy a legjobb hangulatban bucsuztassa el a közönséget a régi esztendőől, de a színház igazgatósága még különleges szórakozásban is részíti a közönséget. A harmadik felvonás kabaré jelenetét elsőrangú kabarészámokkal egészítette ki, úgy, hogy ez lesz Aradon az első vérbeli kabaré előadás. A konferenciá szerepét fölvaltva és együttesen Horovitz

vltz Gusztáv és Kaszab Géza látják el, két hírlapírót színpadon látva, maga is érdekesség számba megy. A kabaré műsorán csupa meg-
lepéssel szerepelnek *Wlassák Vilma, Zalay Margit, Szathmáry Árpád, Várnay Jenő, Ujj Kálmán, Ferrari lovag, Faludy Károly,* a kis Bockó gyerekek és — *L. Zikó Ilma. Zikó Ilma* kabaré száma a legnagyobb szenzációja lesz a kabarénak. Egy közismert kuplét fog előadni, még pedig a kuplé divatba hozójának parodizálásával. A közönség nagyszerű színházi est elé néz Szilveszter este.

* **Karácsony az Urániában.** Lehetően dicséret nélkül megemlíkezni az Uránia színház pazarul összeállított karácsonyi műsoráról. Ötletesebben, érdekesebben soha sem mulattatták az aradi publikumot. Csak el kell olvasni az Uránia karácsonyi műsorát és eibámulunk a mozgóképek műsorának gazdagságán, mely csupa új, eddig még nem látott képekből áll. Karácsonykor mindkét nap délelőtt és délután tart előadást az Uránia színház. Délelőtt 10 és 11 órakor, dé után pedig 2 órától kezdve minden órában új előadás lesz. Az előadásokon a cs. és kir. 33. gyalogezred zenekara játszik. A publikum bizonyára nagy számban fog szórakozni az Uránia páratlan szép műsorában.

* **A „Divat Szalon”-t.** Magyarország egyetlen komoly és hasznos irányú női lapját ajánljuk olvasóink figyelmébe. A mai súlyos gazdasági viszonyok között, mikor feltétlenül megköveteljük a család minden asszonyától, hogy a dolgozó férfi mellé állva, a maga házikörében szorgalmával, ügyességével megtakarítsa a nehezen szerzett filléreket, teljes megnyugvással vihetjük be otthonunkba a Divat Szalont, melynek minden törekvése odairányul, hogy a leghasznosabb formák között fejesse be a leánynevelést és álljon támaszul a feleségek és anyák mellett. Tanít szabni-varrni s ez által hatalmas fegyvert ad a nő kezébe a divat ellen, melyet mellőzni, megtagadni úgy sem lehet, hanem vele kiegyezni asszonyi köteleesség. Kedvet ébreszt, eszközöket nyújt arra, hogy fiatal anyák a gyermekeikkel foglalkozzanak: készítsék a ruháskáikat, játékszereiket, kézbeadhassák az olvasni valóikat és rendezhessék a játékaikat. Ugyanig foglalkozik a háztartás vezetésének kérdéseivel, az otthon csinosisásával s főképen azoknak eredménye tekintélyes megtakarítás. Szórakoztatás céljából pedig egy, a divatlap fogalmát tekintélyesen felülmuló szépirodalmi részt is ad, melynek válogatott közleményeit kiváló írók szolgáltatják. Szerkesztői postáját pedig, e női lapnál oly fontos, szinte életkérdéssé benső összeköttetésé, gondviselészerű vezetéssel feleltet, maga a szerkesztő: Szabóné Nogáll Janka intézi el, a kihez igazi gyermeki szeretettel járulnak hosszú évek óta bajban, gondban, tanácsalanságban szenvedő hivoi, hogy azokat folyton vigasztalja, bátorítsa, felvilágosítsa, s asszonyi köteleességeiben megerősítse. Nemes, értékes háziabaráttal a Divat Szalon, melynek kiállítás is pazar pompával bizonyítja be, hogy az előkelő magyar uri hölgyek kezébe való. Előfizetési ára: egész évre 12 K., mellékletekkel, szabásivekkel, zeneművekkel, színes nyomású képekkel egyben. Mutatványszámot ingyen és bérmentve küld a Divat Szalon kiadóhivatala Budapest, IV., Eskü ut 5. sz.

* **Őrült a hangversenydobogón.** Hegedüs József dr., kinek szenzációs érdekességű előadása minden valószínűség szerint zsufoltta fogja tenni holnap és holnapután a Központi szálló földszinti nagytermét, ma reggel megérkezett Aradra. Az előadásoknak, melyek holnap és holnapután délután öt órakor fognak lefolyni a következő gazdag műsoruk van: 1. Prolog: írta és elmondja Hegedüs József dr. 2. Bevezető felolvasás írta és felolvassa Hegedüs József dr. 3. Áldomás: költemény Ady Endrétől elmondja Vári Jenő. 4. Tébolydai tanulmányok 3 képben: írta és előadja Hegedüs József dr.: 1-ső kép A Dühösség mánia. 2-dik kép az agylágyulás (Paralysis) 3-dik kép a Buskomorság. (Melancholia.) 5. Domine omne meum: Költemény Abrányi Emiltől elmondja Vári Jenő. 6. A pillanatnyi elmeszavar Delirium acutum írta

és előadja Hegedüs József dr. 7. Imakönyvem: Költemény Reviczki Gyulától elmondja Vári Jenő. 8. A Tébolyodottság (besania) írta és előadja Hegedüs József dr.

Az osztalékok.

Aradi pénzintézetek üzleteredményei.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 24.

Még benne vagyunk, ha csak néhány napra is, az 1907. évben. Az év eredményéről, üzleti mérlegeiről még nem lehet szó, miután a számadásokat csak ezután fogják lezárni.

A bekövetkező napok azonban már jelentős változásokat nem hozhatnak s különösen nem befolyásolhatják a folyó esztendő után kifizetendő osztalék nagyságát. Az osztalék tekintetében már az egyes pénzintézetek vezetői tiszta ítéletet alkothatnak maguknak.

Az aradi pénzintézetek 1907. évi osztalékáról, illetékes helyen szerzett értesülések alapján, a következőket közöljük:

Az Aradi Első Takarékpénztár ez év elején alaptőkéjét rövid idő alatt másodizben emelte föl. 700 darab új részvény kibocsátása által, amelyek már a folyó év után járó osztalékban részesek. Az intézet ezzel a vidék leg-
tőkeesebb intézetei sorába került. A tőkeemelkedés kedvező hatása megnyilatkozott az összes üzletágak, különösen a betétállomány növekedésében, nemkülömben azzal is, hogy az intézet a bekövetkező nehéz időkben is a méltányos hitelügyeket minden megszorítás nélkül kielégíthette. Az intézet nyeresége tekintélyes összeggel növekedett, s az osztalék a fölemelt részvényidőke után is előreláthatóan a régi, — részvényenként 160 K. — marad.

Az Aradmegyei Takarékpénztár üzleti forgalma a lefolylt 1907. évben minden tekintetben kielégítő volt. A nehéz pénzügyi viszonyok hatása, minthogy nagy betét állománnyal és általában hatalmas erőforrásokkal rendelkezik, minden nyom nélkül hagyta az intézetet, annyira, hogy nemcsak nem restringálta üzletét, de állandó klienturája hitelügyeit a válságos idők alatt még fokozottabb mértékben elgítette ki. Új üzletek tekintetében a fejlődés mérsékelt volt, mert a kritikus gazdasági- és pénzügyi viszonyok ez irányban bizonyos fokú tartózkodást parancsoltak. Az üzlet minden ágában és így az összforgalomban is emelkedés mutatkozik, az üzleti eredmény előreláthatólag felülmulja az előző évit, az osztalék, a tartalék-alapok jelentékeny dotációja mellett, a múlt évinek megfelelő 100 korona lesz.

Az arad-csánádi gazdasági takarékpénztárnak, amint tudvalevő, jelentős esztendeje volt az idén. Az intézet alaptőkéjét két millió koronáról négy millió koronára emelte, ami által a tartaléktőkéje is másfél millió koronával növekedett. A részvénykibocsátási akció teljes sikerrel járt és november hó 30-áig a fölemelt részvénytőke egész összegében be lett fizetve. A tőkeemelkedésnek azonban ez idel osztaléokra befolyása nem lesz, mert az intézet az alapszabályok értelmében a folyó év után is a régi részvényekre harminc korona osztalékot fog fizetni. Az új részvények kamat megtérítést kapnak. A harminc korona osztalék kifizetéséről szóló hirdetést az igazgatóság már január 1-én közzéteszi.

Az Aradi Polgári Takarékpénztár-nak jó üzleti éve volt. Az év folyamán uralkodott és a takarékpénztári üzletek minden ágára kiható erős depresszió az intézetet nem érintette. Sajtját, nagy tőkeerejére támaszkodva szembeszáll-

hatott egy kedvezőtlen közgazdasági év minden jelenségével s habár a nagy és tartós feszültség folytán a pénzbeszerzés drágább kamattételekhez volt kötve, előreláthatólag az ez évi nyereség sem marad a múlt évi mögött. Az osztalék is valószínűleg a múlt évi nagyságban marad. Minthogy az intézet a jogos hitelligényeket a szokott kuláns módon elégitette ki.

Az Aradi Ipar és Népbank üzleti éve szintén minden irányban megfelelő volt. Az iparosok és kereskedők körében fokozottabb mértékben nyilvánult meg a pénzintézet iránti bizalom. Az a körülmény, hogy a pénzintézet a legrosszabb viszonyok között sem szorította meg a hitelt s hogy tőkét kedvezően tudta elhelyezni, a dividendának a tavalyi aránya mellett a tartalékalap és a többi alapok szokásos dotációját eredményezi.

A Viktória takarékpénztár szintén kedvező auspiciumok között zárja le a könyveit. Az osztalék aligha fog emelkedni, a tavalyi százalék azonban biztosítva van. A betétálladék emelkedése és a kisjelenői bankfiók sikeres működése az agilis üzletvezetés mellett a részvényesek érdekeit mindenben kielégítő eredményre vezetett.

Az Aradi Központi Takarékpénztár Arad legifjabb pénzintézete, dacára az általánosan ismert rossz pénzügyi viszonyoknak, a várható legszebb forgalmat bonyolította le; betételeinek állománya az alaptőkét jóval meghaladó összegre, váltótárcája az alaptőke kétszeresére emelkedett. Ezen alig félévi működés forgalma tükröz a közönségnek az intézet irányában nyilvánuló bizalomnak. Az általános magas kamattételek folytán a szigorú óvatosság mellett üzleti tőkét a legelőnyösebben sikerült elhelyezni és értékesíteni. Az intézet féléve működve, a csonka év tiszta üzleti eredményeinek hováfordítása iránt az igazgatóság javaslatára a közgyűlés fog intézkedni.

Nő a nőknél.

A kasszirő kalandja.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 24.

Van a fővárosi Vígyszínház repertoárjának egy rég elfeledett darabja: az *Őrnagy ur*. Vidéken is adták már t. i ott, ahol a klasszikus darabok mellett néha a cochonériákat is szívesen látják. Hála istennek, van már egy néhány ilyen városa ennek a klasszicizmusért rajongó országnak. Valószínűleg az aradi közönség emlékezetében is élénken él még az *Őrnagy ur*, különösen a második felvonás. A francia hadsereg egyik Párisban állomásozó ezrede egy vidéki városba megy hadgyakorlatra.

A tiszteket magánházaknál szállásolják el. Így kerül a címszerepet játszó őrnagy ur — persze tévedésből — egy olyan házba, amely jellegére nézve nem közintézmény ugyan, de azért mégis nyilvános ház. A háznak ura nincs, csak urnője, akinek viszont fiai nincsenek, csupán leányai. E fajta házak minden jobb városban vannak, ha nem is tucatszámra.

Egy ilyen aradi ház volt színhelye az alábbi esetnek:

Egy *Szekeres* Laci nevű főpincér tegnap éjjel nagy murit csapott kedvesével *Szilágyi Rózi* kasszirosnővel az Európa kávéházban. Mikor már abba az állapotba jutottak, amely könnyebben részegségnek nevezhető, a férfi felkerekedett.

— Hová mégy? — kérdezte a leány.

— Egy mamároz, akinek nyolc lánya van.

— Én is veled megyek.

— Ott csak a férfiakat látják szívesen.

ahol most egyszerre két ügye folyik a vízművek megváltásából kifolyólag: az itt elmondott ügy és Mandl Vilmos dr. felfolyamodása az elrendelt zárlat visszavonása iránt.

Hétszeres öngyilkosság.

Napló a halál előtt.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 24.

Ma éjjel a budapesti Zichy Jenő gróf és Hajós utcák sarkán az ottani ház kapuja alatt egymásután két revolverlövés dördült el. A lövéseket egy elegánsan öltözött, lakktopános, szmokingos, cilinderes, glaszé keztyűs fiatal ur irányította a saját halántéka ellen. Az ifju, aki alig 20—21 éves lehetett, bajszatlan, úgy nézett ki, mintha leánykérőbe menne: elegáns volt, csak éppen télikabát nem volt rajta.

A reggeli lapok a mentők értesítése alapján már megírták, hogy ez az ifju meghalt.

Személyazonosságát nem lehetett megállapítani, valószínűleg Berend Pálnak hívják. Lehet, hogy ez csak felvett név, vagy szüleinél lakik, mert bejelentett lakása nincsen.

Az öngyilkosnál igen érdekes feljegyzéseket találtak, amelyekből kitűnik, hogy Berend Pál hétszer kísérelte meg az öngyilkosságot és hogy a fiatal ember azért kívánczolt a halálba, mert szeretett egy leányt, aki róla tudni nem akart.

Az is bizonyosnak látszik, hogy a leány a Zichy Jenő gróf és Hajós-utca sarkán lakik.

Papírszeletekre írta meg az öngyilkos öngyilkosságának krónikáját. A papírszeleteket borítékba tette, erre ráírta:

Naplókivonat 1907. december 23 ról:

A kivonat pedig ezeket tartalmazza:

Budapest, 1907. december 19.
délután 6 óra.

Hat centiméteres cocain adrenalin subcutan injectio. Balkézen három, jobb kézen két szúrás.

Este hat órákor semmi hatás. Nem sikerült.

Budapest, 1907. december 20.
este 9 óra.

Délután két óra harminc perckor 1 gr. cocain hydrochlorid. Merek lagona vinginalis. Szer. os. Este 9 órákor semmi hatás. Újból nem sikerült.

Budapest, 1907. december 21.
délután 3 óra.

Éjjel 1/2 órákor aether narcosis. 1 órákor felébredtem. Megint nem sikerült. Rögtön rá új narcosis. Háromnegyed óra múltán észrevettek és magamhoz térítettek.

Budapest, 1907. december 22.

Nagyon ki vagyok merülve. Pihenek egy napig.

Budapest, 1907. december 23.
délután 4 óra 30 perc.

Méreg nekem nem használ. Vettem egy revolvert és 7—9 óra között a Hajós- és a Zichy Jenő gróf utcák sarkán agyon fogom magam löni.

Berend Pál.

Budapest, 1907. december 23.
este 11 óra.

Fél 9 és 9 óra között két lövésem csüörtököt mondott. De nehéz meghalni!

Még néhány névjegylapot találtak az ifjunál, aki sajátkezűleg írta a lapokra a nevét. De sem foglalkozása, sem lakása följegyezve nincsen.

A rendőrség most igyekszik személyazonosságát megállapítani.

Elalkudták

az önálló nemzeti bankot!

Kossuth az osztrák támadásokról

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, december 24.

Ha igaznak bizonyul az a híresztelés, amelyet egyik fővárosi estilap kürtől világgá, akkor kiszámíthatatlan események várhatók a magyar politikai életben és a koalíciós kormány körében. Arról van szó, hogy *Wekerle beláthatatlan hosszú időre elalkudta az önálló magyar nemzeti bankot*, az osztrák miniszterelnökkel most létesített megállapodásában. A hir parlamenti körökben readkivüli szenzációt keltett és általános a vélemény, hogy ha e megállapodás valódisága beigazolást nyer, az ország felháborodása el fogja seperni a Wekerle kabinetet.

A cikk részletes tartalmáról budapesti tudósítónk a következőket táviratozza:

A „Nap“ mai száma azt a feltűnést keltő hirt közli, hogy *Wekerle Sándor miniszterelnök és pénzügyminiszter, Popovics Sándor pénzügyi államtitkárral együtt tárgyalást folytatott Beck báró osztrák miniszterelnökkel*, a külön magyar jegybank ügyében. A két kormányfő már meg is állapodott a kérdés elintézésében. E szerint megszüntetik ugyan a közös bankot, de oly módon, hogy azért a *közös lényegében fenmarad. Nevezetesen külön bankot fognak felállítani úgy Bécsben, mint Budapesten, a két bank azonban egymással kartellbe lép.* Mindkét bank fog kibocsátani bankjegyeket, amelynek eredményeként lesznek külön magyar és külön osztrák bankjegyek, az ércfedezet azonban közös lesz és a bankjegy kibocsátás is egyöntetűen fog eszközöltetni.

Nem történnék tehát egyéb, minthogy a mai osztrák-magyar bank helyett más névvéles címmel ugyanilyen közös intézményt létesítenének. Csakhogy az új megállapodás azon lényeges különbséggel bír, hogy a bankkartell nem tíz évre, hanem *kilencven—száz esztendőre kötnek* és ezzel hosszú időre megfosztanak az országot az önálló magyar jegybank megvalósításától.

Budapesti tudósítónk jelenti: *Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter* ma nyilatkozott a kvótaemelési kérdéséről és arról, hogy a képviselőház miért nem fogadta el azt az indítványt, mely szerint a kvótajavaslat tárgyalását függesszék fel addig, míg az ország a Reichsrath ülésén történt támadásokért nem kap elégtételt. Kossuth azt mondotta, hogy az osztrák támadásokkal szemben megtörtént mindaz, aminek önálló államok között nemzetközi szokásszerint meg lehetett és kellett történnie. *Beck báró osztrák miniszterelnök teljesen korrekt nyilatkozatával megadta már az elégtételt.* A függetlenségi párt elvi álláspontját egyébként csak erősíti minden olyan indokolatlan és jogosulatlan támadás, amilyen az osztrák képviselőházban elhangzott, mert az ilyen esetek legfőbb bizonyítékai annak, hogy olyanokkal, akik a magyar nemzetet minden igaz ok nélkül gyűlölik, mindinkább lehetetlenné válik a közös ügyek fenntartása.

HIREK.

Barabás az aradi iparosokhoz.

Arad, december 24.

Barabás Béla, az aradi ipartestület hozzá intézett üdvözlő táviratára ma a következő, *Steigerwald* Alajoshoz intézett levélben válaszolt!

Mélyen tisztelt Elnök ur!

Kedves Barátom!

Az aradi ipartestület nevében hozzám küldött üdvözlő sürgönyötököt hálás szívvel köszönöm. Igen sok üdvözlést kaptam Aradról s ezek közül reám nézve majdnem a legkiválóbb erkölcsi értékkel bír a — *Tiétek*, mert azok az aradi iparosok szólnak hozzám szeretettel, akiket, mint polgártársaimat mindig nagyra-becsülök.

Engem, a *Ti* érdekeitek iránti kötelességem teljesítésében egy pillanatra sem fog megzavarni, vagy feltartóztatni az a súlyos feladat, amelyre vállalkoznom kellett, amikor a magyar országgyűlésnek legelőkelőbb bizottsága, az országos delegáció elnökségével megtisztelt.

Ti ezt az én személyemre nézve nagy kitüntetésnek és dísznek tartjátok, hiszen ezért üdvözlöttek; én azonban ezt csak úgy tekintem mint nagy kötelességet, amelyet igenis önzéssel fogok betölteni hazám szolgálatára.

De legyen bármilyen erkölcsi értékű ez a közjogi méltóság, amelyet betölteni szerencsés vagyok, én mégis magasra értékelem a *Ti* bizalmatokat is, midőn arra kérlek titeket, hogy ügyeszl minőségemben is tartsatok meg baráti érzelmeitekben.

Nagyon kérlek, tudassad az előjárósággal is mélyeséges háláérzetemet és szívből jövő köszönetemet.

Igaz barátó'ok

Barabás Béla.

A fenyőfa.

— Írta: Rákosi Jenő. —

A fenyőfa nem magyar fa. Mint egy Smaragd-korona, úgy öveziaz ország fejét odafönn az északi határon. De akik a suhogó lomb árnyékában élnek, nem magyarul beszélnek nyelvük szerint. Mégis most Magyarországon mindenek e kedves fa alá telepednek meg. Ártatlan örömek tüze gyulad ki ringó ágain, gyermekkacaj, apró szívek dobogása, öregek mosolygása és halkan elejtett szava szállong füszeres levegőjében a családi szobának és a fenyőfa ága hajladozik; mintha értené, mi történik körül: gyermekek örömet, öregek boldogságát.

Jöjjön be mindenki, akit a tűzhelyünk táplál és csukjatos be ajtót és ablakot és szeressük egymást.

Ha pedig szegény vádorember talál kopogtatni, bocsássátok be és ültessétek az asztalhoz. Hideg van ott künn, barátságatlan most a természet: a szél nem simogat, hanem harap; az eső nem harmatozik, hanem kegyetlen daraként vágódik szemedbe és csapkodja arcod. A fák — egyik, mintha segítségért kiáltozna, másik, mintha fenyegetőznék — kopaszon, gémberedett ággal merednek a levegőbe.

Hideg van ott künn és borzasztó annak, akinek nincsen ilyenkor otthona és borzasztó annak, aki ilyenkor magányosságban él. Jertek közelebb, jertek az édes illatu karácsonyfa

fényzőnébe, hadd teljék - örömkünk egymásban, egymás mosolygó arcában.

Szép fenyőfa, sugártermelő határhoz az országnak, aki fennállasz emelt fejjel magas bérletűinken és egy tekintetteddel lenézel a mi sikságainkra, ahol mink lakunk; másik tekintetteddel kilátsz a határon túl, oda, ahol ellenségeink laknak, ahol kést köszörülnek, kardot kovácsolnak a magyar vesztére: szép fenyőfa, rázkódjál meg egész tetemedben, rázd meg komor üstöködöt, melyet az ég behavazott és a fejed körül elzúgó vihar szárnyán küldtova zúgó szózatodat:

Ez a magyar natar!

Ezer éve őrzöm, én megőrzöm uj ezer éven át. Népemnek adok ekeszarvat, építő fát és hajóárbócot.

Népemnek adok erőt és pihenő ágyat. És így állva őrzöm; de meg-elevenedem, ha ellenség jő rája.

És minden szál fám megelevenedik és minden szál fám mellé egy-egy harcos magyar áll és a gyehenna tüze fogadja, aki ellenséges lábával átlépi a határt, melyet én őrzök, ezer esztendő óta...

Halljátok, hogy süvit le hozzánk a decemberi szél a Kárpátokról?

Megértvén szózatát, legyetek ébren, tegyétek kezetek egymás kezébe és nézzetek a remény szemével gyermekeitekre, akik a karácsonyi fenyő körül ujjongva járnak.

És bizzatok magatokban és bizzatok gyermekeitekben, mert megszületett a hit, megszületett a remény, megszületett a Jézus, azaz a szeretet.

— **A király.** Bécsből jelentik: A király állapota első kikocsikázása után kitűnő. Schönbrunnba visszatértek közölte *Mária Valéria* királyi hercegasszony a hódolatnyilvánítások nagyszerű lefolyását és hozzátette, hogy ez nagy örömmel töltötte el. A vasárnapra virradó éjjelen a király zavartalanul aludt. Vasárnap reggel résztvett a misén, azután a schönbrunni parkban sétált. Kedve igen jó, arcszíne friss.

— **Az új csanádi püspök.** *Budapesti* tudósítónk jelenti: A Desseffy Sándor halálával megüresedett püspöki székre a kormány minden valószínűség szerint *Prohászka Ottokár székesfehérvári püspököt fogja kinevezni.* Az eként megüresedett székesfehérvári püspöki állásra a legkomolyabb jelöltként *Giesswein Sándor* győri kanonok, néppárti képviselőt emlegetik.

— **A vízművek megváltási összege.** Az Aradi első Takarékpénztár és az Aradmegyei takarékpénztár közös ajánlatot tettek a városnak, hogy a bíróságnál letett 1.238.000 koronát, amely a vízművek megváltására szolgál, betétként elfogadja és az összeg után öt százalékot fizet. Ma foglalkozott az ajánlattal a pénzügyi és a jogügyi bizottság és miután a vízmű társaság nem támaszt kifogást a megváltási összegnek a két takarékpénztárban leendő elhelyezése ellen, az e hó 28-iki közgyűlésnek javaslatba hozzák az ajánlat elfogadását. Ez azért előnyös, mivel az állam a letéti összeg után csak három és fél százalékot fizet, vagyis másfél százalékkal kevesebbet, mint a takarékpénztárak. Ha a törvényhatósági bizottság az ajánlatot elfogadja, úgy a letéti összeget a két pénzin-

tézet által kiállított takarékpénztári könyvekkel helyettesítik.

— **Az új békési főispán.** *Gyuláról* táviratozzák: Békésvármegye utolsó évnegyedes közgyűlésén, melyen *Ambrus Sándor* alispán elnökölt, a törvényhatósági bizottság egyhangú lelkesedéssel vette tudomásul, hogy *Döry Pál*, Tolnavármegye nagy képzettségű kiváló közigazgatási tehetségek elismert alispánja neveztetett ki a vármegye főispánjává. A vármegye közönsége kelő ünnepléssel készül az új főispán installációjára, mely december 29-én lesz. A főispán 23-án érkezik Gyulára, ahol a város nagy ünnepléssel fogadja. Az installációt megelőző estén a békésvármegyei kaszinó termeiben ismerkedési estély lesz. A tisztújítás e hó 28-án lesz és egész csendben fog lefolyni, amennyiben a régi tisztviselőket választják meg újra.

— **A Wekerle - Polónyi párbaj.** *Budapesti* tudósítónk táviratozza: *Kaas Ivor* báró, ki a legutóbbi *Wekerle - Polónyi* párbajnál Polónyi egyik segédje volt, ma délben a lapoknak a párbaj lefolyásáról közölt közléseivel szemben egy nyilatkozatában kijelenti, hogy mindkét párbajozó fél nem csak korrektül, hanem férfias bátorsággal támadott és viselkedett. Polónyi sem az első, sem a második viaskodásnál lapos vágást nem kapott és a második „halt” után kardját nem azért bocsájtotta le, mert hónaljára ütést kapott, de mert „halt” volt vezényelve s ezután a kérdést, hogy „talán befejezhetnők” a jelenlevők közül senki másra nem magyarázta, mint a lovagias elégtételadás és kibékülés bevezetésének, ami nyomban a felek kézzadáásával meg is történt.

— **Szabadságollják a magyar tengerészeket.** *Budapesti* tudósítónk jelenti: Az 1903-ban a haditengerészetbe besorozott magyar legénység, amely attól tartott, hogy a jövő év májusáig kell szolgálatot teljesítenie, *Pólából* távirati kérelmet küldött *Holló Lajos* országgyűlési képviselőhöz. A távirat így szól: Alázattal felkérjük Nagyságodat, ha lenne oly kegyes végleges szabadságunkat ez év végére kieszközölni. Hazafias tisztelettel: az összes 1903-as tengerészek. *Holló* azonnal távirati uton fordult a haditengerészet főparancsnokához *Montecuccoli* gróf tengernagyhoz, tolmácsolva a magyar fiúk kérelmét. *Montecuccoli* gróftól csakhamar megérkezett a következő válasz: Örömmel értesítem, hogy az 1903-ban besorozott tengerészeknek a jelen év végével való végleges szabadságolása érdekében intézkedés történt, habár törvényesen kötelezve lennének 1908. május haváig szolgálni. *Holló* rögtön tudatta a tengernagy válaszát a pólai tengerészekkel, akik között a hír érthető örömet keltett.

— **A képviselőház munkarendje.** Január tizedikéig tart a karácsonyi szünet a Házban. A kormány úgy tervezi, hogy ezután elsőben letárgyalatja a már megkezdett kiegyezési javaslatokat, megválasztatja a huszonegyes bankbizottságot, elintézteti a még függőben lévő törvényjavaslatokat, köztük *Günther* több fontos javaslatát, azután pedig megkezdeti a budget-vitát, amely valószínűleg eltart egy hónapig. Közben a delegációk is megszavazzák a közös költségeket. A kormány köreiből kiszivárgó hírek szerint nyárig az átmeneti kormány elintézi minden dolgot s ősszel rákerül a sor az általános választói jog letárgyalására, amivel a mostani parlament kiállítja a saját maga végrendeletét.

— **Román határőrök merénylete.** *Kolozsvárról* a következő esetet közlik: E hónap ötödikén *Montbach Imre* és *Ressegiuer Ferenc* gróf a csikmegyei Uzvögyben vadásztak. A román határ és a magyar határ mesgyéjén leültek pihenni s töltetlen fegyvereiket a földre tették. Alig ültek néhány másodpercig, amiközön hátuk mögött mintegy 10-15 lépés távolságban a sűrű fenyvesből egy lövés dördült el. Azt hitték, hogy vadászokkal van dolguk, menedéket keresve, egy mélyedésbe ugrottak. Alig néhány másodperc múlva azonban csodálkozásukra két román katonát pillantottak meg hátuk mögött, kik a már mintegy ötven lépésnyire a magyar területen lévő *Montbach Imrét* és *Ressegiuer gróft* célba vették. Ebben a kritikus pillanatban előkerültek a székely erdőőrök és hajtók, mire a román katonák virtuskodása rögtön lelohadt. *Montbach Imre* kérdésére, hogy mit akarnak, a katonák azt felelték, hogy ők azért jöttek, mert megijedtek. A székely atyafiak azonban nem érték be a válaszzal és megtámadták a románokat, akik magyar területen vetemedtek a gonosz merényletre, mely kevés híján, hogy *Montbach Imrének* és *Ressegiuer grófnak* életébe nem került. *Ferenczi Sándor* a fegyvert fogta meg az egyik román katonának és csakis *Montbach* és *Ressegiuer gróf* higgadságának köszönhető, hogy a felbőszült székelyek a két román katonát agyon nem verték.

— **Véres csata a sztrájkolókkal.** *Vashingtonból* táviratozzák: A külügyminisztérium ipiquei megbízottjától táviratot kapott egy összeütközésről, amely katonaság és a salétrombányák sztrájkoló munkásai között történt. A katonaság állítólag gépfegyverekkel tüzelt, aminek folytán 200 munkás életét vesztette.

— **Wekerle spórol** Évtizedek óta szaporították a tisztviselői állásokat az egész állami adminisztrációban; most *Wekerle* hozzájárul a tisztviselői állások számának csökkentéséhez, még pedig első sorban a saját hivatalában, a miniszterelnökségnél. Mint az 1908. évi állami költségvetésből látjuk, újra megszünteti az egész számvevőséget s a tisztviselői létszámot csökkenti egy miniszteri tanácsossal, egy osztálytanácsossal és miniszteri titkárral. Ez évenként körülbelül negyvenezer korona megtakarítást jelent.

— **Katasztrófa a föld alatt.** *Párisból* táviratozzák: A párisi földalatti vasuton egy súlyos szekrény beállításával annak fala betört. Az ebből támadt légnomás több munkást a másik súlyos szekrénybe sodort, amelyet víztartóul használtak. Öt munkás a vízbefult. Eddig három holttestet találtak.

— **Eljegyzés** *Bánffy József* dr. Csanádvármegye árvaszei úlnöke a mai napon jegyet váltott *Fekete Margittal*, *Fekete Imre* volt református lelkész bájos és nagyműveltségű leányával.

Bodrogi Imre dr. eljegyezte *Pavicsics Mariska* kisasszonyt.

Szántó Lajos igazgató tanító eljegyezte *Millig* Giza városi tanítónőt.

— **Elintéztett konfliktus Olaszországgal.** Könnyen súlyos konfliktussá válható diáktüntetés rendeztek december huszadikán Rómában az egyetemen. Az ifjuság ugyanis megünnepelte egy merénylőnek az emlékét, aki *Ferenc József* király élete ellen akart törni. *Oberdank* Vilmosnak hívták ezt az embert, aki *Rogazo* nevű társával *Ronchi* olasz városban nitroglicerines bombákat készített, hogy *Ferenc József* nek Triesztben való megjelenése alkalmával aljas merényletet kövessenek el ellene, *Rogazo* elmenekült. *Oberdank* azonban kézrekerült és 1882. december 22-én ki is végezték. Ennek a kivégzésnek volt most huszonötödik évfordulója, ez alkalommal diákgyűlést tartottak Rómában.

és számos izgató beszédet mondtak. Az olasz kormány azonban sietett kiegyeszelni a diákok bűnét és az *Agencia Stephani* című lapban hivatalosan kijelenti, hogy mélyen sajnálja a történeteket annál is inkább, mert eltökélte szándéka, hogy a szövetséghez hű marad.

— Szerencsétlenség egy építkezésnél. *Cannes*ből táviratozzák: Egy épülőfélben lévő parfümgyár beomlott és az összes munkásokat eltemették a romok. Eddig kilenc halottat húztak ki.

— A helyzet Horvátországban. *Zágrábból* jelentik: Valamennyi politikai párt erősen készülődik a választásokra, amelyeknek idejét január végére tűzik ki. Különösen nagy erőt fejt ki a volt nemzeti párt, amely december huszennyolcadikán fog megalakulni.

— A makói rendőrfőkapitány halála. Makóról jelentik: *Horváth* Aladár dr. rendőrkapitány ma szívszélhűdés következtében meghalt. A fiatal, szép reményekre jogosító embert tavaly nevezte ki Makó rendőrfőkapitányává *Náday* Tamás. Horváth már hónapok óta betegeskedett, de senki sem hitte, hogy baja életveszélyes.

— Megették a disznók. *Mátészalkáról* táviratozzák: A község kanásza reggel, mint rendesen, kihajtotta a csürhét, este azonban nem tért vissza. Felesége keresésére indult, de csak másnap találta meg annak isszonyuan összemarcangolt holttestét. Hatósági bejelentésre *Csató Sándor* dr. orvos kiszállt a helyszínre és konstatació, hogy a vézna és beteges kanász combjába a kan belevágta agyaráit és letépette, mire a többi sertés is nekivadult és a ruha által nem fedett testrészeket a sző szoros értelmében lerágták. A legelő a községtől távol lévén, senki sem hallotta a szerencsétlenül járt kondás segélykiáltásait.

— Házasság. *Alföldi* Béla dr., az Aradi Közlöny volt fővárosi munkatársa házasságot kötött *Leipniker* Magda kisasszonnyal.

— Fegyházra ítélt ügyvéd. *Budapesti* tudósítónk táviratozza: A törvényszék ma ítéltkezett *Kreutzer* István dr. bűnügyében, akit sikasztás, csalás és okirathamisítás miatt három évi fegyházzal és husz korona pénzbüntetéssel sújtott. A büntetésből a vizsgálati fogság által tizenhárom hónap kitöltöttnek véstett.

— Halálozás. *Sándor* (Silberberg) Dezső, a felső kereskedelmi iskola harmad éves hallgatója tizenhét éves korában elhunyt.

— Új gimnáziumok. A jövő év szeptember hónapban új állami főgimnáziumot kap *Torda* város és *Karánsebes*. A *gyergyószentmiklósi* polgári iskolát gimnáziummá alakítják át, az *újpesti* és a *petrozsényi* gimnáziumot pedig államosítják s a petrozsényi iskolát nyolc osztályúvá fejlesztik.

— Strauss és Kossuth. Egy bécsi színház nézőterén történt. A színpadon *Strauss* Rikárd nálunk is ösmert operáját, a *Salomé*t adták. Az egyik első emeleti páholyban egy bécsi gyárosült vendégével, aki egy budapesti nagykereskedő. Az előadás végén a bécsi gyáros megkérde a budapesti nagykereskedőt:

— Hát hogy tetszett?

— Na, na!

— Ugy-e zseniális ember ez a Strauss Rikárd!

— Strauss Rikárd? — mondja a magyar. —

Hát nem rossz zeneszerző. De ha már Rikárd, mégis csak jobb volna, ha Wagner volna és ha Strauss, hát jobb volna, ha János volna.

A bécsi gyáros mosolyog.

— Ez nem rossz — mondja — szakasztott olyan mint az önök kereskedelmi minisztere.

— Hogy-hogy?

— Hát csak úgy kérem. Az is, ha már *Kossuth* mért nem *Lajos*, ha már *Ferenc*, miért nem *Deák*.

A magyar egy szót sem felelt.

— Köszönetnyilvánítás. Bold. *Wittenberger* Ármin ravatalra szánt koszoru megváltására Löwi és Pollák tíz koronát adományoztak az Első Aradi Betegsegélyző és Temetkezési Egylet járára, amely nemesszívű és kegyeletes adományért benső köszönetét fejezi ki. *Kohn* S. N. elnök.

— Egy katona öngyilkossága. *Budapesti* tudósítónk jelenti: *Kossuthfalváról* a II. k. sebészeti klinikára hozták ifjabb *Saly* István 22 éves első honvéd gyalogezredbeli gyalogost, aki tegnap jött haza a faluba és egy borotvával nyakát elvágta. Sérülése életveszélyes. Ugy látszik, büntetés elől való féltelmében követte el az öngyilkosságot.

— Feledhetetlen karácsonyi ünnepe lesz annak, aki szeretettel jóvoltából, legkedvesebb karácsonyi ajándékját, valamelyes szép ékszer-tárgyat *Weinberger* Ferenc jóhírű és népszerű ékszerészünk üzletéből Arad, *Andrássy* tér 20. kapja. Az bizonyára boldog karácsonyi ünnepekre ébred. Leítári áron árusítja tulhalmozott ékszer, óra és ezüst árukat, ragadja meg mindenki a jó alkalmat, hogy kevés pénzért, maradandó szép emléktárggyal lepje meg szeretteit. Városi és megyei telefon 439.

— Legalkalmasabb karácsonyi ajándékok *Grallert* J. és *Fia* ékszerésznél zsufolt raktár briliáns függők, gyűrűk és más ékszerekben Olcsó arany collier lorgnon láncok. Mindennemű arany, ezüst, tulla és acél zsebrák, elsőrendű gyártmányok. Nagy ezüst áruaktár, 6—12 személyes ezüst evőkészletek. Külön china-ezüst osztály. Rendkívül olcsó árak. 2912

— Felhívjuk olvasóink figyelmét mai lapunkban megjelent „*Viola*” virágcsarnok (*Scherhag* J. utóda) hirdetésére.

— Karácsonyi ujdonságok. Élénk érdeklődést keltenek *Urai* János, József főherceg kamara fényképész, modern és izléeses fényképei. A ma kiállított képek tulhaladják az eddigieket. Az *Andrássy*-térén lévő fénykép kirakatban látható képek már a téli szezonot hirdetik. Szobbnél szebb aradi leányok szereznek kedves karácsonyi meglepetést rokonaiknak ezen fényképekkel, mert ma már bebizonyosodott tény, hogy egy művészi kivitelű kép a legszebb ajándék, melynek bocsértéke az idővel egyre nő. *Urai* János mindig szem előtt tartotta, hogy a közönségnek érdeklődését fentartsa és ezt képeivel be is bizonyította. Minden ujdonságot, mit fényképészet csak produkálhat, ezen fényképész műterméből látni legelőször.

— A bajai milliós főnyeremény pörös ügye még mindig nincsen eldöntve. A pör tudvalevőleg abbó. származott, hogy *Eckert* Antal bajai lakos az ottani Kereskedelmi és Iparbankot azzal vádolja, hogy részletivét, amely szerinte eredetileg a milliót nyert számot tartalmazta, kicserélték és ezzel őt a milliós főnyereménytől elűzték. Az egész bonyodalom nem keletkezett volna, ha *Eckert* Antal sorsolási lapot járatott volna, mert ebben az esetben már másnap tudta volna, hogy nyert-e a sorsjegye és — ha csakugyan az övé volt a milliót nyert szám — a részletivét nem adta volna ki a kezéből. Látni való ebből, hogy mindenkire nézve, a kinek értékpapirjai és különösen sorsjegyei vannak, felette fontos egy jó sorsolási lapnak a járatása. Ilyennek van elismerve a *Pénzügyi Hírlap*, amelynek sorsolási részét, a *Pénzügyi Utmutató* t a legilletékesebb helyek, jelesül a nagymélt. magy. kir. belügyminiszter mint teljesen megbízható szakközlönyt, a nagymélt. magy. kir. pénzügyminiszter mint szakértelemmel és pontosan szerkesztett lapot hivatalosan ajánlottak. A lap előfietől a januári számmal ingyen kapnak egy sorsolási Naptár-t, továbbá kapják a *Pénzügyi és Tözsdei Evkönyv*-et, amely sok más hasznos tudnivalón kívül tartalmazza a kezdettől fogva az 1907 év végéig kihuzott de kifize és végett bemutatni elmulasztott sorsjegyek hivatalos kimutatását, úgy, hogy e könyvből mindenki azonnal megtudhatja, vajjon sorsjegye ki van-e már huzva vagy nincs? A *Pénzügyi Hírlap* előfizetési ára 5 korona, amely összeg postautalványon küldendő be a kiadóhivatalba (*Rákóczi* ut-44), ahonnan kívánatra mutatószámokat is küldenek.

— Rum compositio 1 literhez 20 kr. *Litör* aroma 1 literhez 30 kr. *Vojtek* és *Weisz*nál. 201

Gyermek-bandák Aradon.

Karaffa bandát alapít. — *Viszály* a bünszövetkezetben. — Új banda létesül. — Elfogott bűnösök. — Szökések a lenczházból.

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától. —

Arad, december 24.

A néhai *Ponson* du Terail és más, a sötét bűnök költészetével foglalkozó, íróiparosok méltó fejezeteket találhatnának rémregényeik számára ebben a nagyszabású panamáról hírhedt lett városban. De igazi írónak is gazdag megfigyelési anyagot szolgáltatnának a bűnös tervek kifőzésében gazdag aradi éjszakák. Ha este e város lakossága pihenni tér, nem is sejt, hogy minő veszélyek fenyegetik vagyonzbiztonságát. Nem a felnőtt és hogy úgy mondjuk, bejegyzett bűnösök részéről, mert ezeket állandóan figyelemmel kíséri a rendőrség, amely a köteles gondossággal a minimumra redukálta az utóbbi időben a bűnesetek számát. Nem az érett banditákról van ebben az esetben szó, hanem ezeknek apró tanítványairól, akik nagy részt még iskolaköteles korban vannak.

(Szervezett gyermekbandák.)

Szinte hihetetlen, de úgy van, hogy az elzüllött utcagyerekek, akiknek száma szocialis okokból nagyon elszaporodott Aradon, már nem elégsznek meg kisebb, pillanatnyilag kieszt bűnökkel, hanem *tervszerű, alaposan megfontolt rablóhadjáratokat intéznek* a gyanutlan polgárság vagyona ellen. Egyik munkatársunk, aki napokat szentelt ezeknek az ökölnyi bűnösöknek megfigyelésére, *olyan érdekes adatok birtokába jutott, a melyekről egyedül a rendőrség tud*, de érthető okokból eddig nem bocsátotta nyilvánosságra.

Munkatársunk az alábbi érdekes adatokat gyűjtötte össze:

(Karaffa Imre bandája.)

Tavaly egy eddig nem létezett bünszövettség alakult Aradon. Alig nyolc-tizenkétéves utcagyerekek csapata ez, amelynek működése lopásokban nyilvánul. A bandát egy közismert elzüllött gyerek: *Karaffa Imre* alapította, aki számos ízben állott már a bíróság előtt. Az alig tizenhárom éves fiu szinte szédületes vakmerőséggel dolgozik. Alig volt hat éves, amikor az utcára került, ahol éles megfigyelő képességével elsajátított minden közérkölciségbe ütköző manipulációt. A fiatal kora dacára a legmegrögzöttebb gonosztevők egyike, ami részben abban nyeri magyarázatát, hogy egész családja züllött és romlott.

Ez a fiu, miután belátta, hogy egyedü nem képes elvégezni kiforralt gazságait, tavaly maga köré gyűjtötte a hozzá hasonló, de kisebb tehetségű utcagyerekeket és valóságos bünszövetkezetet létesített. A bandához három-négy utcagyerek csatlakozott, közöttük egy *Balog* József nevű fiu. A bandának természetesen *Karaffa* lett a kapitánya. *Balog*, aki a vezér után a legügyesebb volt, főhadnagyi rangot viselt. Az ügyesebbek szintén tiszti rangot nyertek. Ezek képezték a vezérkart, amely a haditervet kiesztelte. A többiek mint a tervek végrehajtói szerepeltek.

A banda találkozó helye hosszú időn át a *Ferenc* tér volt. Itt gyűléseztek az éjjeli és a kora hajnali órákban, ha a rendőrorjárat elvonult. Innen indultak terveik végrehajtására és számos olyan betörést és lopást ök követtek el, amelynek tettesét nem sikerült kipuhatolni.

(*Balog* is bandát alapít.)

Hosszu ideig a *Karaffa* banda dominálta a teret. Az utcagyerekek pompásan működtek, dicséretére a fiatal vezérnek, akit, ha

rendőrség kezébe került, Balog helyettesített. Nagy volt a banda tagjai között az egyetértés és a fegyelem, de egy alkalommal nyílt lázadás tört ki Karaffa Imre, a vezér ellen. Egy szerbiai királyforradalom miniatűr kiadásban. Az alvezér Balog, ugyanis magához akarta ragadni a hatalmat és elégtelenséget szított Karaffa ellen. Azzal vádolta meg, hogy nem osztja el igazságosan a zsákmányt, amelyből magának tartja meg a legnagyobb részt. De a vizzályban Karaffa kerekedett felül. A „lázdók” letették a fegyvert és kapitulálásra akarták kényszeríteni a párttűz Balogot is, aki azonban nem hajlott meg a többség előtt, hanem a bandának két hozzá szító tagjával kilépett a bünszövetkezetből és új bandát alapított.

A Balog-banda csak tizenkét tagból alakult, de rettegett riválisa lett a Karaffa-féle bünszövetkezetnek. Az új banda a György-utcába tette át tanyáját és innen indult hadjárataira. A két banda tagjai hosszu ideig ellenségeskedtek egymással, ami gyakran tetlegeségben is nyilvánult. Persze feljelentést egyik sem tett, miután a saját nyaka körül fonta volna a hurkot.

Am a vizzály nem sokáig tartott. A két banda nemrégiben kibékült és számos esetben közös akcióra szánta magát. A rendőrség természetesen állandóan figyelemmel kísérte őket és többeket közülök el is csípett. Az október 1-éig elfogott gyermekeket rendszerint szabadon bocsátották és így ezek tovább folytathatták garázdálkodásukat, de az október 1-ő óta elfogott gyermekek a jullusban kelt ismeretes miniszteri rendelet alapján a lencsházba kerültek, amelynek személyzete, élén Leitner Ernő dr.-ral, a lencsház kiváló főorvosával, minden lehetőséget megtesz, hogy a züllött gyerekeket visszaadja a társadalomnak.

Alább a züllött gyermekeknek nyolc érdekes típusát mutatjuk be. Valamennyien a lencsházba kerültek.

(Érdekes típusok.)

1. **Varga Antal**, tizenéves éves fiú. Egy évig csavargott lakás és foglalkozás nélkül. Ami a keze közé került, ellopta. A rendőrség azért csípte el, mert *egy alig tizenéves éves* leány ellen erkölcsstelen merényletet kísérelt meg. A leány javveszélésére tetten érték és a lencsházba vitték. Bünszülők gyermeke. Rossz tulajdonságait öröklöttek. Apja csavargó, anyja most tölti ki tizenöt évi fegyház büntetését Máriánosztrán. Testvérei a rákoskeresztúri fegyintézetben vannak. Elfogatásáig a Karaffa féle banda tagja volt. Dacára a szoros őrzetnek, több ízben elszökött, de mindannyiszor el csípték.

2. **Petrisor János** 13 éves csavargó. Mint a Balog-féle banda tagja, több ízben betörést és lopást követett el. Fő kereseti forrása azonban abból állt, hogy házról-házra járva állati hangokat utánzótt. Mindenki adott neki egy pár fillért. Társai hangutánzó tehetségéért „Nyiftiri” nek nevezték. Legutóbb hetes volt egy aradi üzletben, ahonnan harminc koronát lopott és ezzel Temesvárra szökött. Nemrégiben önként jelentkezett a lencsházban való fölívételre, azzal a kijelentéssel, hogy nyugodt életre vágyik. Szülei tisztességes emberek. Apja kocsis, anyja takarítónő. A lencsházban jóindulatú, szorgalmas fiúnak bizonyult.

3. **Katranycs Béla** 12 éves. Hosszabb ideig működött a Balog-féle bandában. A lopásoknál rendszerint „falazó” volt, ami azt jelenti, hogy csak őrt állt. A rendőrség kényszerítette a lencsházba. Apja asztalos, anyja mosónő. Az intézetben javult. Szorgalmasan dolgozik.

4. **Josztly György** 12 éves. Önként jelentkezett, kijelentvén, hogy javulni akar. Nem volt tagja egyik bandának se, de hol Karaffának, hol Balognak „segített”. 2 évig csavargott. Szülei elhaltak.

5. **Szerb Miklós** 11 éves. A Karaffa-féle banda egyik legügyesebb tagja volt. Mint ilyen, hadnagyi rangot viselt. Számos stíklit ő eszelt ki.

6. **Tettrerje Péter** 10 éves. Ez a fiú javíthatatlan. A múlt héten megszökött, azóta nem akadtak rá. A Karaffa banda tagja. Valószínűleg Aradon csavarog.

7. **Schuch Ferenc** 14 éves. Mint az előbbi, a napokban ő is megszökött. Veszedelemes csavargó. A Karaffa banda tagja.

8. **Karaffa Imre**. Ez a legérdekesebb típus. Romlott szülőktől származik. Eddig 4 hónapot ült. Szombaton, e hó 11-én megszökött a menhelyről és nyomtalanul eltűnt. A vezére a Karaffa-féle bandának.

Az aradi gyermekmenhely Leitner Ernő dr. kiváló vezetése alatt hatalmas feladatot végez a züllött gyermekek nevelése körül. Leitner Ernő dr. rövid időn belül olyan fényes eredményt ért el, hogy a kultuszminiszter leiratban fejezte ki elismerését. A lencsházon kívül a rendőrségre is nagy feladat vár, hogy a züllött gyermekeket ártalmatlanná tegye. Konstatálhatjuk, hogy a rendőrség Greén Nándor helyettes főkapitány utasításai alapján, az utóbbi időben szintén dicséretes munkát végzett a gyermekbandák veszedelemes működésének megakadályozása körül.

Vérszegénységet

rendkívül gyorsan gyógyít a SCOTT-féle Emulsió és az ezen betegségből származó kedélytelenséget, csüggedést és gyengeséget is elhárítja. Az a jó hírnév, melyet a SCOTT-féle Emulsió kivívott magának, különösen

Vérszegénység

eseteiben, azon alapszik, hogy annak elkészítéséhez azokat a legfinomabb szereket használják, melyek pénzért egyáltalán be nem szerezhetők, s amelyeket sok évi tapasztalat alapján tudtak felismerni, továbbá, hogy ezen alkatrészek a sajátos SCOTT-féle eljárás által izletes, könnyen emészthető Emulsióvá dolgoztatnak fel. Ennek eredménye ezen készítmény, melynek tápereje felülmulthatatlan. 3895

Az emulsió vásárlásánál a SCOTT-féle módszer védjegyét — a halászt — kérjük figyelembe venni.

Egy eredeti üveg ára 2 K. 50 fillér. Kapható minden gyógytárban.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Többeknek. Karácsonyi számunkból terünk szük volta miatt számos érdekes kézirat kimaradt. Kérjük azok íróit, legyenek türelemmel újévig, amikor újévi számunkban köszönettel fel fogjuk használni a hozzánk juttatott cikkeket.

K. I. (Budapest) Nem közölhető.

B. L. (Arad.) Arról igazán nem adhatunk felvilágosítást, hogy melyik orvosi szaklapban jelent meg az illető cikk. A pattanások ügyében kegyeskedjék valamelyik kozmetikushoz fordulni.

IDEGENEK ARADON.

— December 24. —

Központi-szálloda. Bethlen Gábor gróf birtokos Kocsárd. — Pogány Manó műépítész Budapest. — Csiky Mihály birtokos Alvaca — Hartenstein Jenő fakereskedő Budapest. — Fischer Jenő mérnök és neje Batta. — Borsay Lajosné magánzó és leánya Szombathely. — Löw Mór dr. ügyvéd Nagyvárád. — Kámerer Alfréd fakereskedő Agya. — Hász Géza fakereskedő Budapest. — Reiter Miksa fakereskedő Kiszén. — Horváth Nándor dr. ügyvéd Budapest. — Lemberger I. magánzó Bécs. — Löffler Béla tisztviselő Szeged. — Rucsek Arthur tisztviselő Szeged. — Gabart Antal hivatalnok Buda-

pest. — Perlevich Károly ügyvéd Eger. — Toska Mihály színész. — Nathand János főmérnök Bécs. — Mayer Gyula utazó Budapest. — Neugrospel Dániel utazó Budapest. — Grósz Lipót utazó Budapest. — Bródy Mór utazó Nagyvárád. — Teint Lajos utazó Budapest. — Krompach Jenő utazó Budapest. — Megel Kálmán utazó Budapest. — Löwy Zsigmond utazó Budapest. — Milig Géza utazó Brassó. — Reims Alfréd utazó Remscheim — Hirsch Miksa utazó Bécs. — Kohn Lajos utazó Budapest.

KOZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Uj-aradi heti gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Uj-Arad, december 17.

Mint hogy a gabonafüzletről máshelyen számolunk be, itt csupán a mai piacon eladásra került gabona mennyiségét s az árakat közöljük.

Elkelt a mai piacon:

1600 mm. buza 11.80—12.10

1200 mm. tengeri 6.25

Névteljes jegyzés:

Rozs 10.80—

Zab 7.40—

Árpa 7.20—

Az árak koronában 50 kilogrammonként értendő.

Budapest. áru- és értéktőzsde.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, december 24.

Amerika hétnyolccaddal olcsóbb. Kevés forgalom, üzletellen, lanyha.

Az árak 50 kilónként számlálva

	Déli sárlat	8 óra: sárlat
Buza áprillásra . . .	13.20—13.21	13.25—13.26
Zab áprillásra . . .	8.42—8.43	8.44—8.45
Rozs áprillásra . . .	12.07—12.08	12.10—12.11
Tengeri májusra . . .	7.30—7.31	7.34—7.35

Nemzeti Színház.

Szerda, 1907. évi december hó 25-én:

Bérlatszűnet.

Bérlatszűnet.

Délután 3 $\frac{1}{2}$ órakor, fél helyárrakkal:

Náni

(A glogováci svábok.)

100 arany pályadíjat nyert eredeti népszínmű dalokkal és táncal, 3 felvonásban. Irta: Follinusz Aurél.

SZEMÉLYEK:

Kreucer Michel Szathmáry	Bódi, fia	Eöry Lajos.
Náni, leánya Rontai B.	Szilárd Péter	Lejvey Leo.
Szepl, fia Faludi K.	Róza, leánya	Zalay M.
Ozv. Molnárné Szilágyi B.	Lupi bácsi	Kulcsár L.
Józsi, fia Hunyadt J.	Sándor, fia	Ujj Kálmán.

Kezdete délután 3 és fél órakor.

Este 7 $\frac{1}{2}$ órakor, rendez helyárrakkal:

Bérlatszűnet.

Bérlatszűnet.

Varázskeringő.

Operette 3 felvonásban. Irta: Dörmann és Jacobsohn. Fordította: Mérei Adolf. Zenéjét szerette: Strauss Oszkár.

SZEMÉLYEK:

XIII. Joachim Szathmári A.	Niki, hadnagy Faludi K.
Heléna, leánya W assák V.	Friderika Zalai Margit.
Lotár, öccse Leóvei Leo.	Steingruber Kállai Jolán.

Kezdete este 7 és fél órakor.

URANIA SZÍNHÁZ.

(Baró Simonyi-utca 1. szám, Szabadságtér mellett.)

Előadások: délelőtt 10 és 11 órakor. Délután 2 órától kezdve, minden órában.

Karácsonyi műsor:

Egy szalon titka.
Az örült dervis.
Mit tud egy esernyő?
Szentelen betörő.
Az ördögös rajzoló.
Hercegi szarvasvadászat.
Anarkisták rémtettei.
Szép kis eljegyzés.
Salome.
Egy új házaspár álma.
A bámészködők.
Életmentő kutyák.
Dán manőverek.
Hogy szeretünk?
Kis gazdaság.
Halászat az északi tengeren.
Egy bíró kalandja.
Műsoron kívüli szám.

Cukrázda.

Előadás alatt a cs. és kir. 33. gyalogezred zenekara játszik.

**Steckenpferd-
Liliomtej-szappan**

Bergmann és Társa Dresden és Teschen a/E., volt és marad a naponkint beérkező elismerő levelek szerint a leghatásosabb gyógyszappan pattanások ellen. A bőrt állandóan finoman, puhán tartja és rózsaszínű teint ad neki. Darabja 80 fillérért kapható a gyógyszárakban, drogyeriákban, illatszerekkereskedésekben és borbélyüzletekben.

A Bőr- és Lithion-tartalmú

**Salvator-
forrás**

Kitűnő sikerrel használják vesebajoknál, a húgyhólyag bántalmánál és kőszólynél, a cukorbetegségnél, az emésztési és légzőszervi szervek hurutjainál.

Húgyhajtó hatása!

Varmentes! Könnyen emészthető!
Teljesen tisztá!

Kapható minden gyógyszertárban vagy a Magyar-Leproszi Salvatorforrás Földrajzi Budapest, V. Ruschtráport 1.

**Pénzének
ellensége,**

ki azt francia pezsgőért szórja, mikor egyenértékű hazai terméket sokkal olcsóbban kaphat.

Legszebb
**karácsonyi ajándék
a könyv!**

KERPEL IZSÓ

könyv-, zenemű és papírkereskedése
Aradon, Andrassy-tér 20. sz.
(Fischer Eliz palota.)

Az idény összes ujdonságai és minden bárhol hirdetett **ifjúsági irat** raktáron.

Képes és meséskönyvek

óriási választéka. Ajándéku alkalmas kifogástalan állapotú díszművek és ifjúsági iratok **antiquarice** is meglepő olcsó árakon kaphatók. Leszállított áru művek jegyzékével készséggel szolgálók.

Karácsonyidiszek

igen nagy választéka, gyönyörű ujdonságok. Különlegességek:

= csillágszóró =

karácsonyi csodagyertyák és örmlökdő angyali harangok.

Diszlevélpapírok

nagy raktára. Dus választék, olcsó árak!

Festék-dobozok.

Égető apparátusok és égetésre alkalmas

fatárgyak.

Emlékkönyvek és bármely vallású imakönyvek nagy választéka.

Legszebb karácsonyi és ujévi levelező lapok. Eredeti ujdonságok. Legdivatosabb névjegyek azonnali készítése. Kölcsonkönyvtár és zenemű kölcsönző intézet. Szolid árak pontos kiszolgálás.

Vidéki megrendelések is a legnagyobb figyelemmel intéztetnek el.

Városi és vidéki telefon 385. sz.

Kiváló tisztelettel: **Kerpel Izsó,** könyv-, zenemű és papírkereskedő

Könyvkötészetünkben **egy ügyes fiu tanuló**nak fizetéssel **felvétetik.** Bővebbet a kiadóhivatalban.

Jó karban lévő 6 légkörnyomású **gőzkazán** (Jedeschi-féle gyártmány) hossza 2.500 mm. átmérője 1.300 mm. 48 db. tüzcsővel **jutányos ár mellett eladó.** Bővebb felvilágosítást ad: **Rosenfeld Jenő** (Turul cipőraktár) Arad. 3010

Elsőrendű darabos-zsilvölgyi, darabos-porosz, darabos-angol takaréktűzhely és kályha **Salon-köszén,** porosz-sziléziai darabos, **porosz-sziléziai dió Pirszen (Koksz)** száraz, jól kiégetett bükk **Vasaló-faszén,** lupényi, pécsi és osztraui **Kovács-köszén,** Magas hőfoku hazai **Tüzelő-köszén** legolcsóbb árszámítás mellett, miniszteri és főkapitányi rendelet szerint előirt plombázott s pontosan mért 50 kilós zsákokban házhoz szállítva

Kneffel Károly és Fia Szénosztálya 234 **Andrassy-tér 14. sz.** TELEFON N: 130.

Varosi és megyei telefon 5ll. szám.

Ujévre!

az összes karácsonyról
visszamaradt

disz-levélpapir dobozok, író-
mappák, képes levelezőlap-
albumok, emlék-könyvek, ima-
könyvek, festék-dobozok és
disz-tentatartók,

mélyen leszállított árakban
kiárúsítatnak.

A legnagyobb képes leve-
velezőlap raktár.

Nagyban K. 1.60-tól 10 koronáig.

Krausz Paulin

könyv- és papirkereskedése és
100.000 kötetes
kölcsonkönyvtára.

Imakönyvek

az összes felekezetek használatára óriási és
remek választékban.

Uj francia és sveitzi festő minták jutányos
árakon kölcsön is.

„Diaphanie“

a legszebb üvegfestés-utánszat, 50 mintá-
ban, 1 koronától feljebb.

Az összes bel- és külföldi folyóiratok és
divatlapok egyenkint és bérletben.

Naptárak nagy készlete.

100.000 kötetes kölcsonkönyvtáram

a magyar, német, francia és angol iroda-
lom legjelesebb termékeit tartalmazza, havi
bérlet helyben 1 kor. 20 fillér vagy köte-
tenként 8 fillér. Vidékre 20—30 kötet
egyszerre, tetszés szerinti cserével egy
óra 3. orona, évnegyedre 8 korona. Jegy-
zékét kívánatra ingyen és bérmentve-küldök.

Teljes tisztelettel 2893

KRAUSZ PAULIN,

könyv- és papirkereskedése

Atzél Péter-u. Színház-épület.

Városi és megyei telefon 5ll. szám

BLOCH H. Ingusz I. és Fia

papirkereskedése,
könyvnyomdája és
fényképészeti cikkek raktára
A R A D O N.

Karácsonyra!

Diszlevél papírok
Billet de Corresp.
Disztollszárak
Disztintatartók
Disz írómappák
Emlékkönyvek
Levelező-lap albumok
Képkerekek
Írókészletek
Ezüst tollszárak
Aranytollak tintatar-
tánnyal és még sok
más remek kivitelű
ajándéktárgy

rendkívül szép vá-
lasztékban, a legna-
gyobb tekintettel a
hazai iparra.

Remek képirók

Heliogravurjai

5—30 koronáig

Fényképező gépek

és fénykép cikkek nagy választéka
eredeti gyári árak mellett.

Saját légszeszerőre berendezett

≡műkönyvnyomdában≡

készülnek a divatos 2887

Isabey névjegyek

francia Block betűkkel.

Ajánlatos a névjegyeket idejében
megrendelni, mert ujév felé, munkatorlódás
következtében legjobb akarat mellett sem
lehet a munkára kellő időt fordítani.

BLOCH H. Ingusz I. és Fia

papirkereskedése, könyvnyomdája
és fényképészeti cikkek raktára.

Ingusz I. és Fia

könyvkereskedésében

Aradon, Weitzer János-utca.

**Tartós, nem törékeny
fényező
karácsonyfa díszek.**

Óriási választék és olcsó
**Képeskönyvek,
Meséskönyvek,
Ifjusági iratok.**

Ajándéku alkalmas díszművek:
Pallas nagy lexikon, 18 kötet.
Jókai összes munkái, 100 köt.
(3 különféle kiadásban.)
Eötvös József br. összes művei
Eötvös Károly munkái.
Klasszikus Arany biblia 2 köt.
Mikes, Törökországi levelek
(album alakú dísz kiadás.)

Petőfi összes művei, 2 kötet
(nagy album alakú díszkiadás.)

Művészeti könyvtár.

Mikszáth Kálmán munkái.

Gáspár, Utazás a föld körül.
Brehm, állatok világa

antiquarice,

nagy árendeménnyel kaphatók.

Karácsonyi ajándékoknak alkal-
mas olcsó és szép választéku

Diszlevélpapir

Festődobozok.

Égető aparátusok

„Juvel“ „Tip.Top“

Karácsonyi levelező-lapok
óriási választékban 4 fillértől (100 drb.
2 korona) kaphatók 287

Ingusz I. és Fia

könyvkereskedésében

Aradon, Weitzer János-utca.

Felvilágosításokat teljesen ingyen ad a
Kiadóhivatal:
 József főherceg-ut 22. szám.
 — Telefon szám: 151. —

APRÓ HIRDETÉSEK.

Tudakozódásnál kérjük a hirdetés alatt levő számokra hivatkozni.

Az apró hirdetések előre fizetendők.

Hirdetések felvételnek a
Kiadóhivatalban:
 József főherceg-ut 22. szám.
 — Telefon szám: 151. —

Ezen rovatban minden szó egyszeri beiktatásának ára 4 fillér, vastagabb betűből 8 fillér. — Cselédet kereső vagy cselédnek ajánlkozó apró hirdetés 20 szóig 50 fillér, minden további szó 4 fillér — Hirdetési levelezőlapok 50—60 fillérért és 1 koronáért kaphatók lapunk elárultó helyein.

Akinek

Ismerettség híján

házasárra,
 nevelőre,
 fiáletvezetőre,
 könyvelőre,
 segédre,
 lepatra,
 gazdatisztra,
 kulcsárra,
 vinczellőre,
 kertészre,

kulcsárra,
 gazdasszonyra,
 szakácsnőre,
 szobaleányra,
 házi- vagy
 irodaszolgára,
 pénzeszedőre
 házmesterre,
 stb.-re
 van szüksége.

Aki

eladni kíván

butort,
 szongorát,
 bort,
 gyümölcsöt,
 gabonát,

üzletet,
 műhelyt,
 lakást stb.;
 vagy

Aki

valamely állást betölteni kíván: legbiztosabban értezt, ha az

ARADI KÖZLÖNY
 kis hirdetési
 rovatát használja.

Uj könyvek

50—90%-os alkalmi árleszállítással, mely 1908. február 1-ig marad érvényben. Kizárólag jó művek. Árjegyzék ingyen. **Kerpel Izsó** könyvkereskedése Arad. 1921

Irodai munkára

vagy pénztárkezelőnek ajánljuk, egyelőre díjtalanul is, egy jobb családból való vidéki leány. Bővebbet a kiadóban. 2897.

Méz!!

5 kgr. csemege mézet posta bődönökben utánvétellel bérmentve szállít 7 koronáért Szatmári Szabó István méhészte, Pankota. 2957

Rongált dobozu levélpapírokat

minden elfogadható árban kiárúsít **Inguéz I. és Fia** könyvkereskedése Arad. 361

Egy jó menetű

szatócs üzlet, dohány és italmérséssel egybekötve, családi okok miatt azonnal átadó. Cim a kiadóban. 2808

Magyar, német

felolvasónőnek ajánljuk intelligens hölgy. Cim. özv. Pollákné, Thököly Imre-utca 5.

Paál Jenny

olcsó és izléses nyakkendő készítő. Közép-utca 5.

Eladó ház!

Kossuth utca 46. számú emeletes, még 10 évig adómentes új ház, kerttel, kedvező feltételek mellett eladó. Bővebbet Mátéffy Béla tulajdonosnál, Pénzügyi-palota, kincstári ügyészség. 2992

Eladó ház

Uj-Szt.-Annán, a legforgalmasabb helyen a főuton, üzlet és kávéháznak alkalmas, ujonnan épült ház, kedvező feltételek mellett eladó. Cim a kiadóhivatalban. 3049

Angoltanításra

ajánlkozik, amerikai tanulmányutjából hazatérve. Örfi József, nyug. isk. igazgató, Szt. István-u. 43012

Jó karban lévő

kisebb pénzeszkény megvételre kerestetik.

Eladó

egy használt cassa 2 ajtós egy 90 frtos hajós varrógép 457 Bildhauer orczy-utca 3047

Használt de jó karban levő

íróasztalok megvételre kerestetnek. Cim a kiadóban.

Szarvas-utca 3 szám

alatt levő ház eladó. Bővebbet ott.

Szilvafőzéshez (lekvár)

szükséges 80 drb. hordó és hozzávaló 4 drb. cinüst eladó. Cim a kiadóban.

Eddig

jobbnak véltem hallgatni. Most figyelmeztetem — tévútra vezetik ismét. Az ígért discrétitót nem tartotta meg. 3051

**Arad legrégibb
 kerékpár és varrógép
 raktára
 és javító-műhelye.**

Pfaff
 varró-
 gépek,

melyek tartóssága felülmul minden eddig létező gépeket, zajtalan könnyű járás, izléses kivitel.

Író angyal védjeggyel kétoldal n

játszható lemezek és grammophonok. 2977

Egyedüli képviselőt:

Hammer Vilmos
 műszerészemlé.

Arad, Szabadság-tér 7.

Telefon sz. 96.

Mellék kerasetnek

ajánlok egy 1000 korona óvadékkal bíró uri embernek

házigondnoki

állást 300 korona fizetéssel. Cim Fábrián-utca 5a. 3036

Kész cipő mérték szerint.

Egyedüli raktár

Weinberger János

elsőrendű cipőraktár

Arad-Temesvári.

Eladandó.

— Aradon, a Dezső-utcában —
 egy 217 □ ölnyi 3008

házhely eladó.

Bővebb felvilágosítást nyújt Hinzek Béla tulajdonos Ujaradon Rákóczy (Fő) utca 11. sz.

Köhögés

Rekedtség

Elnyálkásodás

ellen páratlan jó hatású szer a

TUSINAL CZUKORKA

ára egy nagy doboznak 60 fillér

Idegesség

Vérszegénység

Soványtság

ellen elismert kitűnő hatású szer a

Dr. DURÁN-féle száraz

MALÁTA KIVONAT.

E kiváló hatású tápszer különösen hizlító kuránál legjobban bevált. Rendkívül kellemes ízénél fogva a gyermekek is örömmel veszik be. Bevehető az tejbe, kávéba, levesbe, theába, borba, stb. ára egy nagy üvegnek 2 korona.

Egyedüli főraktár.

313

HAJOS ÁRPAD gyógyszerházában

Arad, Andrassy-tér 22., a megyeházzal szemben.

Katonazene hangverseny.

Az aradi cs. és kir. 33. gyalogezred zenekara Zellner Sándor karmester ur személyes vezetése mellett

csütörtökön

december hó 26-án

opera hangversenyt rendez

a „Fehér Kereszt” szálloda télikertjében,

melyre a n. é. közönség szíves pártfogását tisztelettel kéri

Braun Gusztáv,
szállodás.

Kezdele este 8 órakor.

Beléptidj 40 fillér. 3037

Magyar Kir. Államvasutak.

Téli menetrend.

Érvényes 1907. évi október hó 1-től,

Arad-Budapest.							
Állomások	Sav. I-III.		Gy. I-II.		Tvas. I-III.	Sav. I-III.	
	Sav.	Gy.	Sav.	Gy.		Sav.	Gy.
Arad	5-39	8-18	11-25	6-16	4-61	9-38	
Sotronya	5-53		11-41		5-08	9-52	
Kurtics	5-57	8-36	11-55	6-36	5-25	10-06	
Lökösháza	5-58		12-10		5-44	10-51	
Bánhidí major	5-58		12-16		5-51		
Országút	6-02				5-56		
Kétegyháza	6-10	9-00	12-26	6-59	6-06	10-46	
Kigyós	6-11	9-01	12-34	6-00	6-15	10-54	
Békés-Csaba	6-24		12-47		6-31	11-16	
Békés-Földvár	6-35	9-19	12-59	6-17	6-51	11-37	
Mezőberény	6-43	9-23	1-29	6-20	7-27	11-58	
Gyoma	6-56		1-42	6-31	8-02	11-58	
Mezőtúr	6-57		1-44	6-32	8-04	11-58	
Pusztá-Pó	7-07	9-42	1-54		8-20	12-11	
Pusztá-Tenyés	7-31	10-02	2-18	6-59	8-47	12-51	
Szajol	7-36	10-07	2-25	6-04	8-53	12-57	
Szolnok	8-02	10-29	2-53	6-21	9-25	1-17	
Ujváras	8-03	10-30	3-05	6-22	9-25	1-17	
Tápló-Szele	8-27		3-28		9-58	1-47	
Nagy-Káta	8-39	10-52	3-42		10-16	2-02	
Tápló-Szele	8-52	11-00	3-56	6-55	10-27	2-13	
Szajol	9-10	11-12	4-13	7-07	10-45	2-31	
Szolnok	9-17	11-19	4-24	7-18	12-37	3-02	
Ujváras	9-44	11-35	4-46	7-40	1-18	3-27	
Tápló-Györgye	9-49	11-36	4-49	7-43	1-21	3-28	
Tápló-Szele	10-08		5-05		1-38	3-41	
Nagy-Káta	10-19		5-17	8-18	1-53	3-55	
Tápló-Szele	10-47		5-43	8-27	2-23	4-21	
Szajol	11-04		5-59	8-41	3-06	4-58	
Szajol	11-17		6-11	8-53	3-18	4-58	
Mende	11-31		6-22		3-28	5-08	
Gyömrő	11-39		6-30		3-36	5-16	
Maglód	11-46		6-37		4-03	5-27	
Rákos	12-11		7-03	9-28	4-38	5-58	
Kőbánya fel. p. u.	12-17		7-11	9-36	4-58	6-08	
Budapest k. p. u.	12-25	1-10	7-19	9-44	5-08	6-10	

Budapest-Arad.							
Állomások	Tvas. I-III.	Sav. I-III.		Gy. I-II.		Sav. I-III.	Sav. I-III.
		Sav.	Gy.	Sav.	Gy.		
Budapest kpu.	ind.			7-25	8-00	9-12	12-20
Kőbánya felső p. u.					8-10		12-30
Rákos				7-37	8-17	9-13	12-37
Maglód					8-44		1-11
Gyömrő					8-52		1-19
Mende					9-00		1-30
Szily-Sáp					9-11		1-48
Tápló-Szele					9-21		2-05
Nagy-Káta				8-30	9-41	8-04	2-32
Tápló-Szele					9-58		2-52
Tápló-Györgye					10-09		3-04
Ujváras	ért. ind.			8-59	10-24		3-21
Szolnok	ért. ind.			8-59	10-27	8-36	3-41
Szajol	ért. ind.	2-55	9-23	11-09	4-00	4-14	1-58
Pusztá-Tenyés	3-15	9-36	11-25	4-13	4-33	1-58	2-06
Pusztá-Pó	3-37		11-37		4-47	2-06	2-14
Mezőtúr	3-58		11-48		5-00	2-14	2-22
Gyoma	4-21	10-04	12-05	4-42	5-25	2-22	2-30
Mezőberény	4-25	10-05	12-10	4-49	5-26	2-22	2-30
Békés-Földvár	5-18	10-28	12-33	5-02	5-55	3-07	3-15
Békés-Csaba	5-38	10-34	12-40	5-03	6-00	3-15	3-23
Kigyós	6-07	10-59	1-04	5-22	6-33	3-41	3-49
Kétegyháza	6-20		1-19	5-30	6-41	3-49	3-57
Országút	6-23		1-15	5-32	6-41	3-49	3-57
Bánhidí major	6-42	11-11	1-28	5-43	7-04	4-08	4-16
Lökösháza	7-09	11-13	2-05	5-58	7-25	4-16	4-24
Kurtics	7-24		2-17		7-41	4-24	4-32
Sotronya	7-43	11-30	2-29	6-10	7-53	4-32	4-40
Arad	7-57	11-30	2-34	6-11	7-57	4-32	4-40
Arad	8-03				8-08	4-32	4-40
Arad	8-03				8-08	4-32	4-40
Arad	8-13				8-17	4-32	4-40
Arad	8-36	11-54	3-05	6-35	8-51	4-32	4-40
Arad	8-51				9-00	4-32	4-40
Arad	9-10	12-12	3-29	6-54	9-38	4-32	4-40

Arad-Tóvis.						
Állomások	Gy.		Sav.		Tvas.	Sav.
	Gy.	Sav.	Gy.	Sav.		
Arad ind.	12-22	2-30	4-02	7-04	6-35	10-00
Glogovác	2-44	4-13			6-46	10-11
Mondorlak	2-53					10-18
Gyomai Mész	3-13	4-35			7-06	10-57
O-Paulis	3-20					
Paulis	3-33	4-46			7-16	11-18
Baraczká	3-39	4-51			7-21	
M.-Ráda (6)	12-56	3-49	4-59	7-45	7-29	11-26
Milova-O.	12-57		5-24		7-34	11-33
Konop			5-40		7-54	12-32
Borzova			6-08	8-00	8-08	1-03
Soborsin	1-50		6-55	8-45	8-47	2-08
Zám	2-06		7-23	9-05	9-13	2-27
Mar.-Illye	2-32		8-27	9-21	9-47	3-42
Déva	2-56		8-48	9-53	10-27	5-20
Piski (6)	8-07		9-38	10-01	10-41	5-21
Szabváros (1)	8-14		9-18	10-13	10-56	6-08
Alvincs (6)	8-32		9-45	10-39	11-22	6-30
Alvincs (1)	8-41		10-30	11-01	12-04	7-25
Gy.-Rátr. (6)	8-27		10-23	11-12	12-24	7-41
Gy.-Rátr. (1)	7-38		10-33	11-17	12-31	7-48
Tóvis (6)	7-58		11-18	11-52	12-58	8-21

Tóvis-Arad.						
Állomások	Sav.		Gy.		Vv.	Vv.
	Sav.	Gy.	Sav.	Gy.		
Tóvis ind.	8-33	3-51	8-55	2-00	8-14	
Gy.-Rátr. (6)	8-33	3-51	8-55	2-25	8-21	
Alvincs (1)	8-33	3-51	8-55	2-30	8-28	
Alvincs (6)	8-33	3-51	8-55	2-44	8-33	
Szabváros (1)	8-33	3-51	8-55	2-48	8-38	
Szabváros (6)	8-33	3-51	8-55	3-33	8-54	
Piski (6)	8-33	3-51	8-55	3-57	10-11	
Déva (1)	8-33	3-51	8-55	4-12	10-27	
M.-Illye (1)	8-33	3-51	8-55	4-27	10-47	
Zám	8-33	3-51	8-55	5-45		
Soborsin	4-24	6-14	8-15	7-32	8-19	1-15
Borzova	5-17		8-54	6-57	2-11	
Konop	5-23			7-17	2-31	
Milova-O.	5-58			7-22	2-38	
M.-Ráda (6)	6-17	7-33	9-34	3-23	3-08	
M.-Ráda (1)	6-32	7-50	9-41	3-25	3-20	
Baraczká	6-41		9-49	7-50	3-31	
Paulis	6-49		9-56	7-53	3-38	
O-Paulis	6-56				3-45	
Gyomai Mész	7-07		10-10	8-18	3-53	
Mondorlak	7-25				4-11	
Glogovác	7-35		10-35	8-28	4-20	
Arad (6)	7-48	8-08	10-50	8-38	4-28	

Arad-Temesvár-Józsefváros.			
Állomások	Sav.		Vv.
	Sav.	Gy.	
Arad	6-15	12-17	5-00
Uj-Arad	6-25	12-28	5-21
Németh-Ságh	6-42	12-44	5-47
Vinga	6-55	12-56	6-14
Orczyfalva	7-06	1-07	6-34
Merczfalva	7-16	1-17	6-53
Szt.-András	7-27	1-28	7-13
Temesvár-Jv.	7-43	1-45	7-39

Temesvár-Józsefváros-Arad.			
Állomások	Sav.		Sav.
	Vv.	Gy.	
Temesvár-Jv.	8-25	2-10	9-28
Szt.-András	8-49	2-28	9-52
Merczfalva	9-07	2-42	10-36
Orczyfalva	9-23	2-52	10-56
Vinga	9-45	3-03	10-51
Németh-Ságh	10-03	3-16	10-52
Uj-Arad	10-27	3-33	10-51
Arad	10-40	3-42	11-38

(Utánnyomás nem díjaztatik)

AZ ARADI KÖZLÖNY

KARÁCSONYI MELLÉKLETE.

MESSIÁS VÁRÁS

Írta: KASZAB GÉZA.

MAGDALAI MÁRIA: (Selyemruhás, feltűzően szép alakú fiatal asszony. Sok ékszert, prémes télikabátot visel, látszik rajta, hogy farad.)

A SZERKESZTŐ: (Kesernyés hangulatú, cinikus ember, de alánjában jó fiú. Esztendőket óta szántja a papírt, tehát töméredek ellensége és kevés barátja van. Természetes, hogy a karácsonyestét munkában tölti, mert karácsonya nagy lapot kell csinálni.)

A METTŐR. Idő: este 9 óra. Szín: Kopott bútorzatú redakció.

A SZERKESZTŐ: Éjfél utánra tán csak végezzünk! Nézzük csak: botrány... öngyilkos... lopás... A Házban ottfenn újra mozgolódnak... És a vezércikk: „Itt a Messiás!” Mennyi hazugság! Künn harang szavával Imára hívnak buzgó híveket, — S a szeretetre durván rátipornak Naponta százszor...

MAGDALAI MÁRIA: (Kívül kopogtat.) Én vagyok! Lehet? (Az ajtó kinyílik és Magdalai Mária belép. Kínálás nélkül helyet foglal és szétnéz a szobában.)

MAGDALAI MÁRIA: A közügy-műhely ilyen lennehat? Itt igazítják a világ sorát? Ezek az ócska, elnyűtt bútorok, Amik körül egész világ forog? Beh más volt régen! Édes Istenem, Beh furcsa is, ha ráemlékezem!

A SZERKESZTŐ: Bocsánat, Nagysád, parancsol talán?

MAGDALAI MÁRIA: (Észre sem veszi, hogy hozzá szólnak.) Ma egy szobának tintás asztalán Intézik el, mit Ő is hirdetett... Vajjon ma is a kereszthez vezet Ez az ujmódi Getsemáne-kert, S megbűnhődik, ki gondolkozni mert?

A SZERKESZTŐ: (Idegesen.) Bocsánat, Nagysád! [Mít kíván Kegyed?

MAGDALAI MÁRIA: Semmit. Csupán egy csöppnyi [kis helyet, Hogy leverhessem majd az úti port...

A SZERKESZTŐ: Egy örült nő... Ez érdekes riport!

MAGDALAI MÁRIA: Nagy ut, uram, idáig Magdalától, Hol minden röghöz szent emlék kötött, S ahol szerelmes, bűnös éjszakákon

Mindent feledtem csók és dal között Lásd, másfelé arannyal megfizetnek. Egy csókomert ezernyi ajk eped, De máma éjjel nincsen csókra kedvem, Ez éjszakán ölelnem nem lehet. Ezen az éjen olyan helyre tartok, Hol nincs zsolozsma, s nincsen semmi más Csak az az eszme, melyet szertehintett Nagy lelkével a megholt Messiás Szeretet éjén *embert látni* vágyom, Ki érte küzd, az ő eszméiért, Ki nappallá tesz hosszú éjszakákat, Nem lesve hasznót, nem kérdezve mért? Es ide jöttem. Nem titkolja ajkam: A magdalai bűnös nő vagyok...

A SZERKESZTŐ: Furcsa kaland karácsony éjjelén ez! Nos Mária, mivel szolgálhatok?

MAGDALAI MÁRIA: (Mindjobban extázisba jő.) Én láttam Őt! Az én hajam törölte A fáradt lábról messzi út porát, S mikor hét sebből ömlött drága vére, Az én sirásom szállt a tájon át! Azóta, hajh, be másra vált az élet, A régi emlék mind, mind semmivé lett! Hahogy ma jönne Ő a föld porába Uj Magdalénát egyet sem találna!

Selyembe járunk. Mosolyunk hazug, Követ reánk már nem dob senkisé: Hazug mosolytól, csábítók szavától Csengő aranytól fásult már szívem. A Magdalénák már ma fényben élnek, Vigasz szaváért s lymet nem cserélnék, A bűnös asszony büszkélkedve jár: Nincsen szükségük megváltásra már!

A szenvedők ökölbegyűrt kezekkel Azt hirdetik, hogy szent a gyűlölet, S ki úr a többen: törvényszabta módon Bűn nélkül, bátran gyilkol és ölet. Templomba mennek: zeng a hallelúja, S belésír ezrek gyűlölködő bűje: Nincs senki itt, ki szeretetre vár. Nincsen szükség itt Megváltóra már!

Mondd hát Uram, miért e fényes ünnep? Hiába halt meg hát a Messiás? Az emléket csupán egy ünnep őrzi És nem maradt meg abból semmi más?

Vagy most kell még csak jönni majd a kornak Az egy pásztornak és az egy akolnak? Vagy én érzem csak, senki, senki más, Hogy *nem született még a Messiás!*...

(Elhallgat és a szeméit törli. A szerkesztő cinikusan dobol az ujjával az asztalon. Végre azonban megunja a könyeket és vigasztalni kezdi a siró nőt.)

A SZERKESZTŐ:

Ne sírjon nagysád! Nincs rá semmi ok: A föld megváltás nélkül is forog. Lelket, szívet, s mi szeretetre int, A technika ma kipótolja mind! Jól élni jobb, mint csak a jónak élni, S a szeretetre senki rá nem ér, Mert jobban táplál minden szeretetnél Egy kis darab hús, egy darab kenyér. Akikben forr az agyvelők nagy átka, És gondolkoznak: mind bolond fiúk, — Mámoros fejnek balga bölcsesége, Hogy jobb a tüskés, mint a görbe út.

Szeretni? Oly jó néha átevezni A tájtékos gyűlölség rút vizén: Az embereknek gyűlölt haragját, A szeretetért nem adnám biz' én! Oda nem adnám, mert ki szív-ugarba Böven szór szerte szeretet-magot, Ha learat, csak akkor veszi észre, Hogy gyűlöletből rakhat asztagot!

(Magdalai Mária borzadva néz reá és lassan kieson a szobából.)

A SZERKESZTŐ: (Egyszerre kitör.)

Badarság! És ha százszor is hiába, Ha harc, ha küzdés, minden hasztalan, Harcolni kéj! S ha minden cserbehagy már, Vigasztal az, hogy nem vagyok magam. Ha minden napnak új szemetje gyűlik, Mindennap söpröm újra az utat, S a belehelt szenny, hogyha öl, ha gyilkol, Halálba kísér büszke öntudat!

(A legnagyobb extázisban.)

... Uj megváltóra nem hiába várunk, Mert kell, hogy jöjjön... Hozzák a napok... Mert kell, hogy jöjjön, kell, hogy ittlegyen már...

A METTŐR: (Követelőzve belép.)

Szerkesztő ur, kérek kéziratot!

ÉRETLEN LELKEK.

Írta: Adám Éva.

Micsoda különös fájdalmak játszanak az ember lelkében néha! Támadnak ok és cél nélkül. Borongás száll a kedélyre, sejtetem az agyra, köny a szempillákra. Ki tudja, miért? Valahol lehull egy virágszirom, valahol elhal egy lágy hang; színek szólni kényszerítenek, hangok halottakat ébresztenek s egy legcsekélyebb jelre fölérzünk. Könyezünk. Egy nagy, általános érzelm viharzik bennünk, hol a test és a lélek minden paránya megkettőztetett erővel munkál, anélkül, hogy egy meghatározott érzésben összpontosulna a lélek energiája.

Az asszonykép ilyen pillanataiban sir. Nagy kétségbeeséssel, mint nagy csapások idején, csak úgy kedvesen, szinte mosolyogva, régi emlékeinek fölgyúlt világa mellett. Sorsa lehet bármilyen boldog: néha szüksége van arra, hogy a rosszra, a szomorura emlékezzen. Abban a változatban ő fölfrissül. Hagyni kell sirni. Ha huzamosabb időn át észlelhető e csendes melankólia, az már a lelkibetegségek osztályába tartozik. Rövidebb ideig, például órák vagy napok tartama alatt ha ok nélkül hull az asszonyi köny, az a lélek harmata. Utána fölvirul, dus és illatos lesz szíve virága. Sirni kell a nőnek előbb, hogy szeretni tudjon.

Mindegy, akármit sirat meg.

Amint a férfilelek ereje forrong, ernyed, frissül, váltakozik és kialakul abban a legtöbbször fiatalkori tombolásban, mellyel léha kalandokat üz, vagy esztelenül merész, céltalanul lelkes vállalkozásba fog, mielőtt megteremti önálló egyéniségét: épp úgy szüksége van a nőnek erre a viharra.

Csak más a tér és az alkalom, hol élete zenei előjátéka lelke fölösleges energiája lecsöndesül.

A férfi életében mindez feltűnéssel, zajosan, a külső világ tudtával megy végbe. Erősebb lüktetéssel, nagyobb zugással. Nem egyszer végleg belevész a lelkének alapnyugalma is. Csupa lázas, beteges sietséggel él, nincs fegyelem, önuralom, akarat, mindenhez kapkod; üzi, hajtja rendszertelen ereje. Türelme nincs be is fejezni azt, amihez kezd. Kicsinyel mindent és mindenkit. Sokkal többet hiszen önmagáról, mint másról, a gyermek bírálója lesz szüleinek. A jövő előtt egy délibábos álomkép. Fut, fut utána... És mégse éri el; akkor jön a visszahatás. A sötétség. Fél mindekitől. Az emberektől és önmagától. Nincs bizalma semmihez. Célt sem lát az életében. Egyszerre, hirtelen elvesztette a lelke a rugalmas, életfontartó erejét. Küzd a sötétség rémeivel. Némelyik legyőzi őket. Meginog, de újra megtalálja az egyensúlyt. A vihar elzugott, az emberi, egyéni hajlamok kiszabadultak a káoszából. Ezután jön a megfontolt, nyugodt, okos, józan munka. Ezek az emberek normális, dolgos, tevékeny elemei a társadalomnak.

Másik részük elvesz az önmagukkal való harcban.

Vagy az első időszakban: amikor még ködben vibráló álomképek után fut és szíriés sziklán, örvényes mélységen át csak rohan és akkor hull le, mikor legtöbb a lelkiereje; vagy a második időszakban: mikor egyszerre elveszítette erejét a lélek és a sűrű sötétségben bolyong. Kivergődni nincs ereje és türelme. Nem egyszer egy revolver golyó mutat csak utat.

Egy élet oda van. Mielőtt a lélek végig tekinthetett volna annak célján, rendeltetésén, menetén.

Igen gyakori ez éppen olyanoknál, kikben sok a hajlam és a törekvés: keresni az ideált.

Nem azokról szölok, akiket hétköznapi embereknek szokás nevezni. Azok boldogok. Semmi sem kényszeríti a misztériumokkal foglalkoztatni, az árnyak után futni. A problémák elől menekülnek. Egész lelkiéletük egy arasznyi téren botorkál. Szűk látókör, kényelemszeretet, kicsinyes akadémikuskodás: ebben hullámszik életük. Ezek a boldogok.

A nagyok, a kiválasztottak egy kissé mindig szomorúak és boldogtalanok. Ezek mindig előre néznek. A ködbe, a messzeségbe. Elveszítik saját énjüket és egy jövő nemzedéknek élnek. A ma nekik ismeretlen. Tele van a lelkük energiával. A férfi életében gazdag térség van a lelkierek kifejtésére. Bármi vágya van, küzdhet érte.

Nem így a nő! Hiába lármáznak és követelőznek a feministák. Hiába adunk teret a nőnek: gyöngye a fizikuma a küzdelemre. Egyik-másik kiválik a százezrek közül és versenyt tart az erős férfival.

De a nő gazdag csoportja a másik rész. A nőben is meg van a hétköznapi és az ideált kereső lélek. Amannak egyetlen

célja talán a férjhezmenés, mert abban látja biztosítva a megélhetését.

Az eszményeket kereső nő olyan, mint az alvajáró. Az ő energiája benső, senkitől se látott, meg nem értett harcokban vesz el. Almodik ébren. Lát a sötétben. Női kiválóságnak leghalásabb tér a színművészet és az irodalom. Ide talán beleszóhatja álmait, lelkének szubjektivitását, eredetiségét.

A színművészetben aktív módon mutatja be: szavakba, élő, eleven, mozgásba önti lelke tevékenységét. De sem művész, sem költő nem lehet minden nő, aki megértesse lelki gazdagságát másokkal az önmaga gyönyörűségére. Legkevésbé értik meg azt a nőt, aki sem nem hétköznapi, sem nem író vagy művész. Akinek vágya és akarata van a finom, előkelő lelkiéletre, aki álmokat lát a nagyról, a fenségesről, de ereje, tehetsége nincs azt követni. Költői lelkek ezek — tehetség nélkül. Mély lélektani ismeret kellene ezek jellemzésére. Ezek egy külön osztályai az emberiségnek. Könyes a szemük, mert éreznek. Fáradtak, mert tehetetlenek. Nem találják a módot, a formát, hol érvényesüljenek.

Néha példás családanyák, háziasszonyok is e gondolat eszményét megértik. Néha kicsinylik e szent kis világot, hol csak a gyermek mosolyog. Ez a költészet, ez az álom idegen nekik.

Föltűnni szeretnének. Központ akarnak lenni, mely vonzza a társaságot.

Mikor elérték e célt, már meg is unták. Terhükre van. Virágot keresnek, édes illatot. Ráakadnak: leszakítják, helyett, hogy ápolnák. Sirnak, amikor más mosolyog s idegesen mosolyogják le a naiv könyeket. Az uruktól csodákat várnak. És embereknek ismerik meg. Sok ügyetlenséget követnek el, anélkül, hogy rosszak lennének. Önállóság van bennük, de inkább makaesságnak nevezhetjük. Erős vezető kézre van szükségük, hogy szerencsétlenek ne legyenek.

Borongás, álmodás, köny, dal, mosoly, bánat: elképzelhetetlen zürzavarban váltakozik érzelmeikben. Legtöbbször szeszélyesek, idegesek, mert többet tudnak annál, hogysem semmivel sem törődve, tudjanak anyagi javaiknak élni és tudatlanabbak annál, hogysem bizonyos erkölcsi magaslatról nyugodt rokonsággal rendezzék be az életüket. Ezer meg ezer ember van ilyen, férfi, nő is, akikben a lélek folyton küzd, fárad, forrong, de megérni sohasem tud.

A GAZDAG LEÁNY.

Írta: Vértesi Arnold.

Milyen versenyfutás volt Berkes Paula körül! Hogy hízlegtek neki, hogy keresték a kedvét, hogy fűrték a szélségeit, s hogy iparkodott volna mindenki elejébe vágni a főbbi versenytársnak ebben a nagy erőfeszítésben, melynek célja egy gazdag leány.

A gazdag leány pedig hidegen, gunyosan nézte ezt a nagy versenygést. Oh hiszen nem ő érte magáért, csak a pénzéért küzdöttek. Sívárgásaiknak, vágyaiknak fátgya csak a Berkes papa pénzesládája.

— Azt imádják, nem engem.

S ez a gondolat elkésztette, megkeményítette szívét. Nem hitt senkinek. Tele lett kételkedéssel, bizalmatlansággal. Mindenki, a ki feléje közeledett, a zsákmányleső szerencsevadászt látta. Minden hízlegő szóban álnok számítását sejtett. Minden nyájas arcot álarcnak velt, mely mögött kereste a kapzsi férfi valódi képét.

Még fiatal volt. Csinos is lett volna. Legelőbb tükre azt mutatta, ha beletekintett. Voltak ismerősei közt más leányok, akik nem voltak oly csinosak, mint ő, mégis férjhez mentek. De ő nem fog soha férjhez menni, mert ő sohasem hinné el, hogy valaki szerelemből akarja elvinni.

Egy pár vakmerőbb ember szerencsét próbált s megkérte a kezét. De mindegyik kosarat kapott. Pedig volt köztük egy fiatal mánás is, aki szörnyen bizakodott fényes nevében.

Mindez azonban nem riasztotta vissza Józsa Ivánt. Ő is szerencsét akart próbálni, noha olyan szegény legénynek, akinek a kis hivatalán kívül semmije sincs, hallatlan vakmerőség volt reménykedni.

Berkes Paula meg is mondta neki egyenesen, hogy tegyen le minden reménységről.

— Hát örökre elutasít?

— Van több pénzes leány is, próbáljon szerencsét másutt? — felelte a leány gunyosan.

— Azt hiszi, hogy én is csak pénzt keresek? — vágott vissza büszkén a fiatal ember.

S bátran kiállta a leány tekintetét, mely végigsiklott rajta.

— Jól van, — szólt Berkes Paula, — ha nem pénzt keres, akkor annál könnyebb lesz egy leányt találnia, aki férjhez megy magához. Engem hagyjon ki a számításból. Én hideg vagyok s nem hiszek a szerelemben.

Szomorúan, mint valami végzetes jóslat hangzott a Józsa Iván bucsuzó szava:

— Talán hinni fog, de már akkor késő lesz.

— Űres frázis, — gondolta Berkes Paula.

Mit kellene neki megbánni? A férfiak könnyen elviselnek egy kocsart, csak a hiúságukat bántja.

Másnap azonban rémülettel olvasott egy levelet, mely a postán érkezett. Csak néhány szó volt benne, utolsó bucsuzás a halál küszöbén:

„Meg kellett halnom, mert nem élhetek maga nélkül. Hiszi-e már most, hogy igazán szerettem!”

— Oh, apám, apám! — kiáltott a leány, berohanva atyja szobájába s reszkető kézzel oda nyujtva a levelet.

Az öreg Berkes fejét csóválta. Jéd, csodálkozó képpel nézett majd a levélre, majd a leányra. Nem tudott eligazodni.

— Szereted? — kérdezte habozva.

— Oh, apám, nem arról van most szó — felelt a leány, kétségbeesetten fördelve kezét.

Az öreg igazán nem tudta, hogy hát miről. De mégis eszébe jutott, hogy utánna kellene nézni. Hátha még meg lehetne menteni azt a szerencsétlent?

— Megyek, megyek — szólt sietve.

Nem akart senkit megbizni ebben a kényes ügyben, maga akart eljárni. Minek tegyék ki magukat mindenféle pletykának?

A legelső utcasarkon bérkocsiba ült s a bejelentő-hivatalhoz hajtatott, hogy megtudja annak a fiatalembernek a lakását.

Csak másfél óra múlva tért vissza, egészen kiizzadva, lihegve, a nagy izgatottság miatt félig magánkiüül. Hebegett, nem találta a szavakat, melyeket mondani akart, noha utközben már előre meg-gondolta, hogy mit fog mondani.

— Nincs semmi nagy baj — biztatta leányát. — Erős az olyan fiatalember. A mentők bevitték a kórházba. Most ott ápolják. Jó helyen van. Beszéltem az orvosokkal.

Paula remegett:

— Meglőtte magát?

— Nem, nem, — felelt az atyja. — Csak valamit bevett. De jobban lesz, nem kell félni. Nagyon okos orvosok vannak ott. Hamar talpra állítják.

De Paula, amint atyjának szeme közé nézett, kitalálta, hogy nem mondott igazat. Elsápadt s a szó alig jött ki ajkán:

— Meghalt, ugy-e?

— Ej, dehogyan halt, — nyögött az öreg.

Annyit azonban kénytelen volt bevallani, hogy biz az veszedelemes állapotban van.

A leány, kinek egész lelkét betöltötte a félelem és szánalom, valami nagylelkű elhatározásra szánta el magát:

— Látni akarom, apám, beszélni akarok vele.

— Micsoda gondolat? — felelt az atyja. — Nem tehetsz ilyen oktalanságot. Aztán különben sem beszélhetnél vele. Csak fekszik, mint egy darab fa. Nem tudják feléleszteni.

Aztán megjéjdt attól, amit mondott:

— No, no, azóta talán segítettek rajta. De te mégsem mehetsz oda. Inkább visszamegyek még egyszer én.

Paula megragadta atyja kezét:

— Ha önfudatra ébred még, mondd meg neki, apa, hogy hozzámegyek feleségül. Legyen ez vigasztalása utolsó perceire.

Az apa összeráncolta homlokát. Az üzenet nem volt inyére való.

— És hátha életben marad?

— Akkor is hozzámegyek, — felelt a leány.

Atyja, csak nézte, nézte, kedvetlenül, komoran. Micsoda házasság volna ez? De nem szólt. Hiszen ebből ugysem lesz semmi. Az a fiatalember talán estig sem él.

Mikor visszament a kórházba az öreg Berkes, a fiatalembert még akkor sem tudták eszméletre ébreszteni az orvosok. Hiába töltötték belé a sok fekete kávét.

Leánya zaklatására este felé megint benézett a kórházba Berkes. A fiatalember még mindig abban az állapotban volt.

— Nincs reménység? — kérdezte az öreg ur.

■ Az orvos vállat vont:

— Megtesszük, kérem, amit lehet; de nem mondhatok semmi bizonyosat.

Másnap reggel azonban fölébredt dermedt álmából Józsa Iván.

Seje nehéz volt és kábult, de nem volt semmi más baja, csak nagy bágyadtságot — érzett egész testében s csak lassan bírta megérteni, hogy hol van.

— Bizony átkozott közel járt ahhoz, hogy elpatkol — mondta az orvos kedélyesen.

Józsa Iván nem felelt rá. Egy darabig elgondolkozott. Olyan volt, mintha még mindig félálomban volna.

— Keresett valaki? — kérdezte.

— Persze, hogy keresték — felelt az orvos. — Egy öreg ur háromszor is járt itt tegnap. Itt a névjegye: Berkes Antal. Mondja csak, kérem, ez az a dusgazdag vállalkozó?

Józsa Iván elmosolyodott:

— Az.

■ No már az ilyen ismeretség ér valamit — szólt az orvos fejével is bólintgatva hozzá. — Ugy látszott, szörnyen érdeklődik. Még egy levelet is hagyott itt önnek.

Józsa Iván, mintha fölbillanyozták volna, egyszerre hevesen kinyujtotta a kezét.

Szeme átrepült a sorokon. Női irás. A Paula írása.

Alig bírta visszafojtani az ajkán kitörni készülő diadalkiáltást. A partie meg van nyerve. Egy merész húzással mindent elért.

Tegnapelőtt még a kétségbeesés örvényében, ma a boldogság biztos réppartján. Most úgy tűnik fel neki, mintha csak valami szindarabot játszott volna végig; a szerelmes ember szívreható szerepét, aki meg akar halni, mert nem talál viszontszerelmet.

Igaz, hogy tegnapelőtt abban a kétségbeesett állapotában el akarta pusztítani magát. A sok adósság fojtogatta s nem látott menekülést semerre. Nem volt már ideje arra, hogy más leánynál kezdje az udvarlást. Különben is a pénzes leányok oly ritkák s oly büszkék és válogatósak. Vége, mindennek vége. Nincs más hátra, csak a pisztoly.

Mégsem a pisztolyt választotta. Egy kis porocská jobban elvégi azt. Az ember elalszik és sohasem ébred föl föbbé.

Egy szikrányi reménység azonban ott lappangott még lelke fenekén. Hátha életben marad? A halál forkából menekült embert nem fogják zaklatni a hitelezők. Legalább egy ideig nem. Az alatt lélegzethez jut. Ujra szerencsét próbálhat valahol. A regényesség fényköre is körülözezi, ragyogó színen jelenik meg a fiatal leányok szeme előtt: a Heine románcából való ifju, ama Azrak törzsökéből, kik meghalnak, ha szeretnek.

És íme fényes diadal. Fényesebb, mint remélte. Berkes Paula most már az övé.

A nagylelkű leány habozás nélkül odanyujtotta kezét. Nem érzett ugyan szerelmet, csak részvétet. De miért ne tegye boldoggá azt az embert, ki úgy szereti őt, hogy kész volt érte meghalni?

Berkes papa kissé prüszkölt. Nem ilyen férjet óhajtott ő a leányának. De mit tehetett? Megszokta, hogy az ő egyetlen gyermekének minden kívánságát teljesítse. Anya nem volt, aki ellentmondhatott volna s egy hét múlva már megtartották az eljegyzést.

És mikor pár hónap múlva megfőrtént a fényes esküvő, a fiatal leányok s az érzékeny szívű mamák mindenféle úgy beszéltek arról, mint ritka szerelmi házasságról, mely két egymásért égő szívet egybekapcsolt.

A menyasszony ajka remegett ugyan, mikor elmondta a végzetes szót: „Szeretem.” Vajjon igazán szereti ő ezt a férfit? Ugy érezte, hogy szerelemből nincs szívében egy szikrányi sem, csak szánalom van ott és nagylelkű önfeláldozás. De mindegy, ő kárpótlással tartozik ennek a férfinak, aki úgy szerette őt, hogy inkább akart meghalni, mint nélküle élni.

S a vőlegény teljes buzgósággal igyekezett kimutatni ezt az ő nagy szerelmét. Kissé alkalmatlan lesz ugyan egész életen át folyvást ezt az álarcot viselni, de mit meg nem tesz az ember ilyen dusgazdag örökösödért?

Csak egyszer zökkent ki a szerepéből Józsa Iván. Mikor a Berkes papa milliója eluszott különféle szerencsétlen vállalatokban, amikkel Berkes Antal másik milliót akart volna szerezni.

A családott vő nagyon dühös lett, káromkodott, mint valami kocsis és gorombán támadt a feleségére:

— Mit csinálunk már most?

A megdöbönt fiatal asszony nem tudott felelni. Csak rémületen nézett az úrára. Aztán mintha valami jéghidegség húzódtott volna a szívébe s mintha érteni kezdte volna, hogy Iván talán mégis csak a pénzéért vette el.

— Miből fogunk most élni? Az én nyomorult kis fizetésemből? — dühöngött tovább a férj.

Paula erre megszólalt, halkán, hidegen:

— Nem Iván. Csak magadnak kell abból megélned. Én elmegyek a gyerekekkel Teréz nénihez.

De a férj haragja egyszerre megengyhült s ismét a gyöngéd szerelmes lett belőle:

— Oh édes, hogy gondolsz ilyet? Hiszen tudod, mennyire szeretlek. Tudod, hogy nélküled nem bírnék élni.

És az asszony nézte az urát. A lelkébe szeretett volna belátni. De az ilyen nagylelkű női szemek sohasem fognak oda belátni s az ilyen büszke, tiszta szíve nem hiheti el, hogy az a számtalan csók házasságuk négy éve alatt mind csupa hazugság lett volna.

Józsa Iván pedig, tovább is a gyöngéd, szerető férj marad. Hiszen Teréz néninek is van legalább félmilliója s az mind Paulára marad és remélhető, hogy nem kell sokáig várni, mert Teréz néni beteges öreg asszony. Csak nem lesz olyan számár Iván, hogy ha már az apósának a pénze elveszett, a Teréz néniét is elveszítse?

Dal a papucskról.

Irta: Miklós Jutka.

Papucs! — É szóra a szegény poézis,
Mint Lót asszonya, meredten megáll.
Papucs! É szóra szárnyaló Pegazus
A felhőkbe egy bukfcencet csinál!
És — szó a mi szó — nagy benned a mersz,
Papucskról ha énekelni mersz.
Én megpróbálom! — sokat nem ígérek,
Sőt, mielő tárgyam a legszörnyűbb próza,
Hát előre is bocsánatot kérek!

Tehát — papucs! Papucs sokféle van,
S e sok papucs eloszlik négy típusra.
É négy ismét két főosztályra oszlik:
Egy theoretikus s egy praktikusra.

Az első papucs! Debrecenből kaptam,
Összedeltem, összecsokolgattam!
Gyermekszememmel egész kincsnék néztem!
Ispánék lányát gögősen lenéztem!
Hisz neki nem volt ilyen csodaédes,
Ropogásra sült — debreceni mézes!

Van aztán papucs, mit senki se lát
S mindenki félt, mint Belzebub fiát!
Főalkatrésze: egy férj, kinék elve
Hogy ha asszony, legyen helyén a nyelve!
Mondják, hogy ilyen férfi — ritkaság,
S hogy ez az elve — mindig az asszony elve!
Éz a papucs a theoretikus.
Bár azt is mondják — én még nem tudom, —
Hogy sok esetben nagyon praktikus.

A harmadik fajta — legszürkébb próza,
Öreg, megrokkant lábak hordozója,
Nem is beszélnek sokat ime róla,
Tollam a praktikus válfajho' rója.
A negyedik — a mesék papucsa!
Főirántja a mesebeli királyfi,
Hipp, hopp, papucsom! És száll a papucs
A világot egy perc alatt bejárni.

Hogy jutott hozzám, magam sem tudom,
De nekem van egy ilyen mesebeli
Titkos, varázsos csodapapucsom!

Tán mesekirálytól raboltam el?
Talán ő adta maga jószántából?
— Talán a kakassarkon forgó várból
Hattyus rubinszekéren hozta el.

Vagy egyiket sem. — Úgy fogtam talán,
Amikor ezüst hálával halásztam
Az álmok fehér, csillagó taván.

Hipp, hopp, papucsom! És száll a papucs!
— S én ott heverek a szent Gangesz parton.
Lótuszok illata sugdos meséket:
Itt Buddha járt. S én álmodó fejem
Talán az ő lábnyomára hajtom.

Hipp, hopp, papucsom! Ott hagytam a Gangeszt.
Itt kőborolok pálmás, tűzes Délen. —
Hipp, hopp papucsom! És száll a papucs
A fjordok közös hazájába vélem!
Nincs olyan mélység, amit meg ne járna!
Nincsen magasság, hova fel ne szállna!
És el nem fárad soha-soha fán,
Az én imádott, varázslatos, bűvös
Csodapapucsom láthatatlan szárnya!

Amíg a papucskról szolt a nóta,
Hallottam ugyan a Muzsám jajt!
De hogy ez egyet megénekelhessem,
A poézissel bátran harcba keltem.
S megénekeltem minden válfajt!

A JÓ BARÁTNÖK.

Irta: Lita.

I.

— Márta, én úgy veszem észre, hogy egy idő óta kedély-
állapotod szokatlanul lehangolt és emellett szórakozott is vagy.

— Valóban, ezt tapasztalod rajtam?

— Igen. A szemeid zavarosak, a beszéded vontatott.

— Képzeld, édesem. Nekem semmi bajom sincs.

— Komolyan mondd ezt? Olyan bátortalan, elfogult han-
gon beszélsz most is, hogy ebből is csak azt következtethetem,
hogy valamit titkolsz előttem.

— Csak nem gondold ezt?

Igy beszélt az egyszerű fehér-csipke függönyös kis háló-
szobában a két leány.

Arva volt mind a kettő. Semmi rokoni kötelék nem füzte
őket egymáshoz, de annál erősebben ki volt fejlődve bennük
az egymás iránti ragaszkodás, bizalom, mely szorosan, szinte
elválaszthatatlanul összefonta a két leány szívét.

Márta huszonnégy éves, halvány, mélabus tekintetű, csön-
des leány volt. Olyan, mintha maga a megtestesült „lemon-
dás” lett volna.

Jolán fekete-bogár szemeiben azonban ott csillogott az élet
utáni vágy. Tekintete forró, titokzatos. Tizenkilenc évének
minden bájával maga az igézet volt ez a leány.

Közös kis háztartást vezettek. Lakásuk két csinos szobá-
ból állott. Márta tanárnő volt, Jolán hivatalba járt.

A két leánynak volt egy közös jó barátja, Bata Géza. Ez
majdnem mindennapi vendégük volt. Természetesen este tette
látogatásait, mivel a leányok, ugyisintén ő maga is, nappal el
volt foglalva.

Beszélgetésüket most is Bata zavarta meg.

Mikor az előszoba ajtaján megszólalt a csengő, a leányok
már tudták, hogy ki lesz a látogató.

— Édes Jolánkám, — szolt Márta, ma diskurálj egyedül
Batával. Én itt maradok a hálóban. Egy kis fejfájásom van.
Mentsél ki előtte.

— Lám, ugy-e eltaláltam, hogy fáj valamid. Hozzak talán
vizes rubát a fejedre? Ez jót tenne.

— Nem kell semmi, kedvesem. Elmulik ez magától is.

Mikor Jolán átment a másik szobába, Márta felkelt a
pamlagról és lábujjhegyen az ajtóhoz osont és elfojtott léleg-
zettel hallgatózni kezdett.

De bizony csak csöndes, suttogásszerű értelmetlen hango-
kat hallott.

II.

Tizenegy óra után távozott Bata. Jolán kipirult arccal,
kacagva sietett Mártához.

— Te, érdekes dolgot akarok közölni veled. Képzeld, Bata
a legkomolyabban nyilatkozott.

Márta megdörzsölte szemét, mintha álmából ébredt volna
fel és halkán, természetes hangon felelte:

— Én tudtam, hogy ez lesz a vége.

— Igazán? Én még álomban sem gondoltam arra, hogy
Bata megkérjen. És tudod miért? Mert hiányzott nálam az a
vonzalom, mely őt a szívemhez füzte volna. Csak enyelegtem,
tréfáltam vele. Ebben nem találtam semmi illetlen dolgot. De
őszintén mondhatom, a szívemet nem érintette soha az ő je-
lenléte.

Márta merően a leány szemébe nézett, majd vállon fogta
őt, úgy, mint midőn a bűnöst vallatni akarják és komoly, de
elfogult hangon kérdezte:

— És te mindannak dacára, hogy egy csöpp vonzalom-
mal sem viseltetsz iránta, odaadod a kezéd?

— Miért ne? — felelte mosolyogva Jolán. Tudod, Bata
azt hiszi, hogy én az imáadásig szeretem őt. Enyelgésemet,
tréfázásaimat bizonyára szerelemnek tulajdonította. Én persze
nem ábrándítom ki e feltevéséből.

Márta nem felelt.

— Én úgy veszem észre Márta, mintha e dolog egy csöp-

pet sem érdekelne. Vagy talán még mindig fáj a fejed és ennek tulajdonítható, hogy oly közönyösen hagynak szavaim?

— Igen . . . Iszonyuan fáj a fejem. Oly bágyadt vagyok. Bocsáss meg.

— Nem is zavarlak most tovább fecsegésemmel. Holnap folytatom, amit még el akarok mondani neked.

Márta csak a fejével bólintott.

Rövid negyed óra múlva ágyban volt mind a két leány.

Jolán hamar elszenderedett. Mártát kerülte az álom. Midőn hallotta társnője csöndes pihegését, lassan felkelt az ágyból.

Kinyitotta az ablakot és mohón szivta magába a langyos tavaszi levegőt. Mint valami kísérteties lény, úgy állott ott némán, mozdulatlanul . . .

Aztán, mint akit valami kísértő gondolat gyötör, Jolán ágyához futott.

— Alszol? — kérdezte esőndesen.

Feleletet nem kapott.

— Mily édes álma lehet — gondolta és pár percig némán szemlélte a leány nyugodt ábrázatát.

Hajna tájban csöndes, elfojtott zokogás zavarta fel Jolánt álmából.

— Mi bajod Márta?

— Semmi.

— De hát miért nyöszörögsz oly keservesen?

— Aludj nyugodtan tovább. Ne faggass.

— Mondhatom Márta, hogy ez a burkolt viselkedésed fáj nekem.

Márta most újból Jolán ágyához ment.

— Igazán fáj neked? — Igazán?

— De mi van veled Márta? Nem ismerek rád e percben. Szólj már!

Márta arca viaszsárga, tekintete sötét, félelmetes volt. E sötét tekintetével pár percig szótlanul nézett Jolánra, majd megfogva kezét, halkán, de annál több keserűséggel szólt:

— Ugy-e te nem vétkeztél még soha? Nem voltál ember-társaidal szemben hazug, alattomos? Tiszta, finom a lelked. A bűnnek legkisebb foltja sincs rajta. Ugye?

— Nos, és mit akarsz mindezzel mondani?

— Azt akarom, hogy továbbra is ily tiszta legyen a lelked. Hogy ne vétkezz!

Jolán közbeszólt:

— Hát olyan ingatagnak, könnyüvértinek képzelisz engem, aki az efféle intésekre rászorul?

— Ez egyszer mégis INTELEK. Mert . . . mert . . . a te lelkedben bűn fogamzik.

— Bűn! Az én lelkemben? — tört ki a megbotránkozás hangján a fiatalabb.

— Igen! És ha idején nem szakítod ki lelkedből e mérges férget, áldozatot is sodorsz a kárhozatba . . . Tudod mi a legnagyobb véték e földön? Szerelmet hazudni, álszenteskedni, érzelmeket szimulálni. Aki ezt teszi, az egy szívet zuz szét, egy életet rombol össze! És te is ezt cselekednél akkor, ha Batának azt mondanád, hogy az övé lész. Mert te nem szeretted őt. Magad mondtad ezt. Csak az exisztenciája kábít el. Az egyénisége épp annyi előtted, mint a többi tucat emberé. És mondd, te, aki mindig igazlelkű voltál, tudnád-e azt mondani, hogy hü, odaadó, szerető felesége leszesz. Nem bántana-e lelkiismereted, amikor ilyen nagy igazságtalanságot ejtene ki ajkad? Nem rettegsz-e attól a gondolattól, hogy érzelmeket hazudnál annak, aki egy egész életen át támaszod, mindened lenne.

— Miért támadsz reám ily sértően hideg hangon? Én nem értelek . . . Valóban megfélemlítesz — szólt megütközve Jolán.

— Majd megértesz. De előbb mondd meg, fájna-e neked ha valaki visszatartana abban, hogy Batáé légy.

— Fájalmat ez nem idézne bennem elő, mert hisz nem fűz hozzá szerelem.

— És mindennek dacára kedvező választ adtál neki?

— Miért ne? Férjnek jól beválik.

Márta tekintete most még sötétebb lett, ajkai rángatództak, aztán mint akinek a végőrája közeleg, fájdalomtelt hangon suttozta:

— Nos jó. Légy hát az övé! Tégy úgy, amint gondolod. De véssed emlékezetedbe jól mindazt, amit most elmondtam neked. Egy szívet tépsz széjjel, egy életet rombolsz össze . . .!

— De hátha szeretni fogom Batát, ha férjem lesz? Így nem rombolom össze az életét.

— Akkor összerombolod másét!

— Másét?

— Igen. Széjjel zuzol egy tiszta lelket. A boldogtalanság örvényébe sodrod őt . . . És ez én vagyok. Én, akinek titkolt szerelme lett kárhozata. Aki feltéve őriztem érzelmeimet, mert gyáva, gyöngé nőnek teremtett a sors!

Jolán csodálkozva meresztette társnőjére szemét, aztán a meglepetés leplezetlen kitörésével kérdezte:

— Te valóban szereted őt?

— Szeretem . . . Hidd el Jolán, ha Bata szó nélkül, hidegen itt hagyott volna minket, anélkül, hogy csak sejtette is volna szerelmemet, ez nem okozott volna oly fájdalmat, mint az, hogy te légy a felesége, te, aki oly kedves, oly nélkülözhetetlen voltál mindig nekem és akit jobban szeretlek mindig saját életemnél . . . És érzem, igen, érzem, hogy ez az irántad való nagy szeretet akaratom ellenére gyűlöletté fajulna, ha . . .

— Ne folytasd tovább!

— Nincs is sok mondani valóm már. Elárultam lelki titkomat, most reád bízom a többit. Cselekedj úgy amint jónak látod. Nem mondom többé, hogy ne légy az övé. De tudd meg, hogy e frigy kötésével közöttünk vége szakad mindennek. Elválnunk — örökre. Te belőled szép üde fiatal asszony lesz, én pedig majd valahol messze, elzárkózva a világ elől élem napjaimat. Azaz dehogy is élem. Hervadni, szenvedni fogok. Lassan-lassan leszámolok az élettel.

— Nézd, nézd Márta, szavaid könnyeket csalnak szemembe. Kínzol velük . . . Ne folytasd!

Márta szeméi egy pillanatra felvillantak és némi megkönnyebbüléssel sóhajtá:

— Ah, tehát lemondanál róla? . . .

Jolán zavartan nézett maga elé. Nagyokat nyelt, az arca kigyult és vontatottan felelt:

— Nézd Mártám, ne keseredj el ennyire. Hiszen . . . hiszen . . . ha én Bata felesége is leszek, nekünk nem kell ellenséges viszonyban lenni . . . Azért mi csak ép úgy szerethetjük egymást, mint eddig . . .

Márta irtózáttal fordította el fejét. Nem tudott felelni. Ajkán elhalt a hang. A nyitott ablakhoz lépett és keservesen feljajdulva belekiáltott a sötét éjszakába:

— Ah, ennek nincs szíve! Nincs! Nincs!

És e percben oly fojtónak, elviselhetlennek érzett maga körül mindent. Szabadulni szeretett volna, szabadulni azon leány elől, aki még csak pár órával előbb a legkedvesebb volt neki . . .

ASSZONYOK — KATONARUHÁBAN.

Írta: Michailovics István.

ALIG van nemzet, amelynek történetében hazájukért, a szabadságért küzdő nők ne szerepelnének. Eger hősi védelme, Murány vár hősszasszonyának harcai eléggé ismeretesek. A szabadságharcot számos nő küzdötte végig s a kurucháborukból is bőségesen kivették részüket. Lozárdi Zsuzsanna, Rákóczi százados kapitánya, egy kuruc század élén harcolva beiktatta nevét a hadtörténelembe.

A szabadságharcoknak, a nemzeti háborúknak mindenkor voltak női katonái. A franciáknak az angolok elleni harcaiban sok asszony harcolt karddal a kezében; sőt a későbbi századok harcaiban is tömegesen akadtak nők, kik nemüket eltitkolva, férfiruhában, a katonák soraiba léptek. A francia forradalomban és a közvetlenül ezt követő háborúkban harminchárom asszony küzdött a franciák soraiban.

A lengyelek és az oroszok asszonyai mindenkor készek voltak a katonák soraiba lépni. A lengyel nők közül egy a XV. században felesapott landsknechtnek s később, mikor csapatát feloszlatták, rablóbandát alapított. Kosciuskó háborúiban s az 1830/31. és 1863-ik évi lengyel szabadságharcokban több nő nevét emlegették, ezek között Koziebrodcka és Krasicka grófnők nevét jegyezték fel első sorban. A lengyel nők különben még most is nagy előszeretettel viselték az uniformis iránt. 1880-ban mikor II. Sándor cár lengyelországi útja szóba került, a lengyel nők bandériumot akartak alakítani, a miniszterium azonban betiltotta.

Az orosz nők között már a XVIII. század első felében szokásba jött az uniformis-viselés, úgy, hogy nem is kellett ezért nemüket eltitkolniok. Erzsébet cárnő, Nagy Péter szépséges és buja leánya uniformisban vezette az összeesküvő csapatokat előde ellen. Formás lábszárain kitűnően festett a triko és a feszes nadrág. Nem csoda, hogy sok utánzója akadt. Az asszonyuralom alatt az előkelő társaság asszonyainak nagyrésze katonai címet is viselt s ünnepélyes alkalmakkor uniformisba jelent meg. Daszkov Katarina 1762. július

8-án uniformisban vezette a csapatokat II. Katalin elé, aki azután átvette a parancsnokságot. Daszkov Katarina később összekülönbözött II. Katalinnal, mert ez nem akarta őt a testőrezred valóságos ezredesévé megtenni, 1787-ben, mikor II. József császár a nagy cárnóval a Krim félszigetre utazott, II. Katalint a birodalom nemességének száz hölgye kísérte. A hölgyek egyenruhába voltak öltözve s mindegyik puskával és három tölténnyel volt felfegyverezve. A bájos testőrséget Zarandov kapitány fiatal özvegy kommandírozta. A szép parancsnoknő ez alkalommal kötött ismeretséget Szimferopolban későbbi férjével, Sidjanszky államtanácsossal. Az asszonyuralom megszűntével megszűnt az asszonyok katonáskodása is és ezután már csak a nagyobb háborúk alkalmával tűnt föl imitt-amott egy nő.

Nyugat- és Közép-Európa rendezett államaiban persze csaknem hihetetlennek látszik, hogy a nő a rendes katonák között helyet foglalhasson, pedig bizony az utóbbi másfél százév alatt elég gyakran megtörtént ott is. Így például a porosz seregben is szolgáltak asszonyok, akik közül különösen Krüger Augusztá nevet emlegetik gyakrabban, aki 1813. szeptember 6-án a dannewitz-i csatában mint altiszt tűnt fel hősiességével s ezért dícséretben is részesült.

Az osztrák-magyar hadseregben, különösen Mária Terézia idejében szolgáltak nagyobb számban asszonyok. Kettner Zsófia, egy kapucinus barát nővére a XVIII. század negyvenes éveinek elején bátyjának csuháját felvéve Riedben felesápot katonának. A 22. gyalogezredben végigküzdötte a negyvenes évek háborúit. 1746. június 16. Piacenzánál, 1746. augusztus 10-én Rottafredónál kitüntette magát s 1748. június 8-án Wallis Sándor báró ezredes káplárrá nevezte ki. Alig pár hét múlva azonban meghült s tüdőgyuladást kapott. Ekkor orvosai észrevették, hogy a hős káplár tulajdonképpen leány. Az ezrednél nagy volt a szörnyűködés, Wallis ezredes nem tudta, mitevé legyen. Vegre is beadványt intézett a bécsi főhaditanácshoz; s így tudta meg Mária Terézia az esetet. A nagy királyné magához rendelte a leány-káplárt s nyolc forint havi nyugdíjat adományozott neki. Kettner Zsófia ezután még hatvanöt évig élt s 1813-ban halt meg.

A jelenleg Sopronban állomásozó 9. huszárezredben is szolgált hosszabb ideig egy asszony. Ez magyar leány volt, Breton Gizának hívják. 1733. született egy felsőolaszországi városban, ahol atyja mint huszárszázados szolgált. Később, mikor atyja mint nyugalmazott tiszt Magyarországra visszakerült, egy magyar póstamesterhez ment férjhez. A táborban örökös harcok között nevelkedett leány azonban sohog sem tudott megférni a szürke póstamesterrel. A félreértéseket még inkább elmérgesítette egy fiatal huszártiszt megjelenése, aki később a már elvált asszonyt rutul megcsalta s a császár uniformisát levette, porosz szolgálatba lépett.

Az akkor huszonkét éves fiatal asszony végkép elkeseredve férfiruhát öltött, magához vette anyja unokabécsésének papírjait s Plarenzi név alatt beállt kornetnak a 9. huszárezredhez. Mint huszárkornet részt vett a hét éves háború első harcaiban s a kunersdorfi csata után hadnagygyá és ezredsegédtszé néveztek ki. Később főhadnagy, majd pedig kapitányhadnagy lett. Hat évig szolgált az ezrednél, anélkül, hogy asszony voltát elárulta volna. 1761-ben a hartmannsdorfi ütközetben az életében oly végzetes szerepet játszó volt huszár s most már porosz tiszttel hozta össze sorsa. Kivont karddal megrohanta ellenfelét s rövid harc után leterítette. A viadalban azonban ő is megsebesült s egyik karját amputálni kellett. Ekkor már nem titkellhatta el tovább nemét. Egy másik feljegyzés szerint az asszony kapitány hadnagy csak könnyebb sebet kapott, de az ütközet után mégis kijelentette, hogy jogtalanul viseli a férfiruhát.

Plarenzi kapitány hadnagy, azaz most már ismét Breton Giza, esetének híre villámgyorsan terjedt el a táborban s jóval hamarabb érkezett Bécsbe is, mint az olomszárnyakon haladó hivatalos jelentés. Mária Terézia, amint a dologról értesült, külön rendeletet bocsátott ki, amelyben Breton Gizát egész fizetéssel nyugdíjazta s megengedte neki, hogy ünnepélyes alkalmakkor a kapitány-hadnagyi uniformist viselhessen.

Később mikor az újoncok felvételét már rendes orvosi vizsgálat előzte meg s a tisztikarnak legalább egy részét katonaiskolákban nevelték, már nem léphettek katonasorba asszonyok. A hadsereg krónikásai azonban mégis megemlékeznek egy esetről, mikor a már rendezett viszonyok között lévő hadseregben is szolgált egy nő. A leánytisztt Skanagetta Franciska volt, akit a bécsújhelyi katona akadémiában neveltek a katonai pályára. Skanagetta Franciska atyjával és bátyjával jött Bécs-Ujhelybe, hogy a gyenge testalkatú fiút az ottani katonai akadémiába felvétessék. Az akadémia orvosa a fiút gyengének találta és felvételét nem ajánlotta, az erőteljes Franciska azonban arra kérte az orvost, hogy bátyja helyett őt vegye fel az intézetbe. Az orvos aki Skanagetta családnak régi ismerőse volt, tréfából engedett a kis leány kérésének s kiállította neki a bizonyítványt, egyben megígérvén az apának, hogy gyermekét majd, ha Bécsét megtekintette, egyik rokonával hazaküldi.

Az öreg Skanagetta nyugodtan haza is ment, Franciska pedig az orvossal az intézetben maradt. Alig tette ki azonban Skanagetta lábát az akadémiából, mikor az orvost megütötte a guta, a fiúnak átöltöztetett kis leány az intézetben maradt. Atyja csak hetekkel később értesült az orvos haláláról és az ezáltal valóra vált tréfáról. Ekkor már nem akart a véletlenségből előidézett helyzeten változtatni.

Franciska gyermekből nagy lánnyá fejlődött a katonai akadémiában. 1797-ben katonai tanulmányait elvégezve, az egyik határvidéki ezredben zászlóssá, majd pedig hadnagygyá neveztek ki. Kinevezése után azonnal az olaszországi harctérre küldték. Nőies testalkata és klasszikus szépségü arca gyakran fölébresztette tisztársaiban a gyanut, hogy a hadnagyi uniformisban nő rejtőzik. Skanagetta Franciska, hogy a gyanut eloszlassa, első volt mindig a harcban és legkitartóbb a tívornyakban. A háború befejezése után egy gácsországi városba került ezredévelt. Itt a nők még inkább szították a gyanut a fiatal tiszt ellen aki életre halálra udvarolt ugyan az asszonyoknak, de mindenkor óvakodott bizonyos határokat átlépni. Férfiakkal szemben nem egyszerű nyers fellépéssel szerzett magának tiszteletet. 1799. évben Tarnovban állomásozva egy nagyrangú hivatalnokkal keletkezett affairja. A hivatalnok boszontani akarván a fehéreképu hadnagyot, azt mondta neki, hogy kétkezdik férfi voltában.

Ennek megítélését bizzuk az ön kedves feleségére! — vágott vissza a hadnagy.

A szöváltásból természetesen párbaj lett, ami azonban nem végződött sebesüléssel.

Három évig szolgált Skanagetta Franciska mint tiszt a hadseregben; tovább azonban nem tudta titokban tartani női voltát. 1800-ban végre bevallotta, hogy bajtársainak, akik őt már évek óta bosszantják igazuk van — ő csakugyan leány. A leány tisztet ezután rangjának megtartása mellett nyugalmazták. Nyugalomba vonulása után, egyik bajtársa: Spini őrnagy, akivel talán a legtöbbet évődött, aki a legtöbbet élcelődött felette — megkérte kezét s Franciska igent mondott. Skanagetta Franciska 1865-ben mint agg matróna halt meg; egykori bajtársai a bécs-ujhelyi akadémia muzeumában helyezték el az utolsó leány-tiszt hátrahagyott emlékeit.

VENDÉGEK EGY KORCSMÁBAN.

Írta: Ady Endre.

PARASZTSZEKÉRREL jöttek kacagós dalban. Vetkőzött: pajzánul éppen a havas Svájc. Csak az ormok voltak még fehérek. A Nap szinte magához emelte ezt a tájat. Messze lehetett látni és sokat. Kéklett idáig a távolból a nagy tó. És vidám zengéssel muzsikált minden. Félóránként vonat dübörgött. Siető emberek vonaloztak át a márciusi Svájcon. Mennek Párisba, Bécsbe s máshová. Sietnek valamiért valamerre. Mindenki siet, fut, fut.

Kis korcsma előtt állott meg a parasztszekér. A siettető tavaszban kocogva jött idáig. Itt is tavaszi nyílás volt. A kis korcsma is bókolt a Napnak. Piros és tarka vánkások kacagtak az emeleti ablakokból. Kirakott virágok a liliputi erkélyen. Valaki s nyílván leány dalol odabenn. Szóke és maszatos gyermekek játszanak az érkparton. Kacag, kacag itt minden. Üdvözlí a Napot, mely kegyes és becsületes az idén.

Komor foltként e nagy derűben hát megáll a szekér. Egy pillanattig árnyék ereszkedik. Leszállanak a nő és a férfi.

Odabenn elhallgat a nótá. A szikár, de mosolygó gazda szól az asszonyhoz:

— Az első angolok.

Ime, milyen csodákat csinál a Nap. Még március van s már küldi a vendégeket. Hogy is jönnek ezek a vendégek? Merről jönnek vajjon? Ellepik a nagy tó táját már koranyáron. És elnéznek föl idáig. Tejet kérnek, vagy sűrű habos sört. És nézik egymást, vagy a hegyeket.

Ezek korán jöttek. Régi korcsmáros a gazda. Volt dolga már sok bolond angollal. Voltak vendégei lavínás decemberben is. Ezeket megbámulja mégis. Mert hogy olyan nagyon szomorúak.

Hajrá vidámság: kegyeltek az első vendégek. Így hoz majdan szerencsét a nyár. Eléjük megy a gazda.

A nő a férfira néz. A férfiú bólint szomorúan. Fázások és felöltözöttek. Maguk sem tudják, hogy merre néznek a szemikkel.

Csendesen mondják, hogy ebédet akarnak. Jön a daloló leány. Jön a korcsmárosné.

Vonat dübörg ujjra. A vendégek fáznak, de az erkélyre ülnek ki mégis. Hallgatják a tavasz zenekarát. Míg elkészült az ebéd. A nő néha halkán mond valamit. A gazda nem érti. Ezek nem angolok.

Ivószobában teritenek. A családdal együtt ülnek le asztal mellé. A férfiú erőltetve beszélget. Az ablakon bekacag a Nap.

Azután körülnyelgi őket a család. Vidám és egészséges németek. De a vérükbe belecsöpöghetett már néhányszor a francia nyughatatlanság. Bántja őket, hogy ilyen szomorúak az első angolok. Egy kis hároméves fiú odabátorkodik a nőhöz és selypítve kiált reá:

— Miért nem kacagsz te, nagyságos asszony, soha?

Maxnak hívják a kis lurkót. Bágyadt kérdésre ez is kiderül. Ő kacag mindig. Akkor is, mikor nem kap a turós lepényből. A férfiú

megsimogatja a Max fejét. A nőnek megtelik a szeme könnyel. Fátalos hangon kérdi Maxot:

— Hát miért kell kacagni, fiacskám?

Max méltatlankodva elsompolyog. Az ablakon pedig még egyre bekacag, kacag a Nap.

Délután elküldik a parasztszekeret. Szoba van éjszakára s a gazdának úgy mondják, hogy holnap a szekér visszajön. Ők majd egy állomásig mennek. S viszi céljaik felé őket a vonat, mely e pillanatban újra dübörög.

A kocsmáros örül. Korán beállt az alkony. De a tavasz erős. Sétálni mennek ki a kocsmára elé a nő és a férfi. Csupa szelid fuvalom csókolgatja őket. Mintha május volna s ők délen lennének valahol.

Mikor bemennek az ivószobába, muzsika fogadja őket. Van hagedű, van sip, van trombita, van citera. Még nagy dob is van. A kis Max veri a nagydobot kacagva. Muzsikál a család. Furcsa hegyi nótákat. Vigákat először s azután kacagatóan keserveseket.

Csodálatos alkony ez. Távol a világtól. Két idegen ember, idegen melegben. Hamar érkezett tavasz Svájcban. És egy kis kocsmában, hol jó emberek hadakoznak a becipelt szomorúsággal.

E erős bort kér a férfi. Egy-két percig egyedül maradnak a szobában. Csak Max van velük, ki csacsog, beszél, kérdez, nevet.

Max már megszokta és megszerette a vendégek szomorúságát. Néha nagyokat ver a nagydobra s odavan a gyönyörűségtől, hogy megriádnak a vendégek. Egyébként figyeli őket Max. Látja, mikor óvatosan, félénken az asszony ajkait érinti ajkaival a férfi. Ekkor hagyta el csak a vidámság Maxot, ki talán már álmos is egy kicsit. Kiabál igen komolyan:

— Ezt nem szabad. Ez csunya dolog.

Aztán bejön a család. A gazda jelenti, hogy a szoba kész. Tavasz van, de a kályhában kell a tűz. És tűz is van.

Enyelegve és szeretettel kíséri föl a lépcsőn őket a család. Aztán mély csönd van. A férfi irásokat szed elő. Beledobja a kályhába. A nő egy karosszékben ül összehúzódva. Aztán az ablakhoz mennek. A tavasz zenekara most is játszik. Halk és pajkosan össze-vissza nótákat. Gyönyörűen csillagos az ég és egy félig havas csucson tüzet rakott valamely pásztor.

A férfi meg akarja csókolni a nőt. És Max jut eszébe. Nem szabad és csunya dolog. És mosolyog és ma először mosolyog.

Aztán keres valamit. Csörömpölve hull az asztalra egy hatalmas revolver. A nő átfogja a férfi nyakát. Ólélve tartják egymást. Hallgatóznak s talán vágyakoznak is. — Megint vonat dübörög. Emberek élnek és sietnek céljuk után.

A nő megszólal:

— Légy erős. Most, most . . .

A férfi fölveszi a revolvert. És nótá zendül lent az ablak alatt. Nem a tavasz zenekara ez. Lármásabb és valóbb. A család ad szereplést az ő első vendégeinek. Szerelmes és vidám nótát játszanak. Hallik a nagy dob is. A kis Max nem alszik még . . .

Éjfél után, mikor minden elcsendesült, lopva sietnek le szobájukból a férfi és a nő. Az asztalukon egy bankót hagytak és szöknek. Sirva mondták egymásnak:

— Itt nem lehet. Itt nem szabad. Mit mondana Max? És ezek a kedves szerenádok . . . Szabad ezeknek két holttestet találni?

Szökve gyalog vágtak neki az éjszakának. Ragyogtak a csillagok. És ők elindulnak, keresni egy jobb és szomorubb helyet . . .

APRÓ VERSEK.

*

Saul dala.

(Byron.)

Vilégeim, ha lándsá járna át,
Midőn vezérlem Istenem hadát —
Azért a harcban meg ne késsetek:
Hiszen halált az Urért szenvedek.

Te jó fiú, ki hordod ijamat,
Oh, ölj meg, hogyha jönne pillanat,
Hol gyáva módon megfut a sereg:
Ha félnek ők meghalni — én merek!

S hadd fussanak meg ők megannyian,
Mi nem futunk, mi küzdünk, óh fiam;
S ha nem ragyog reánk a győzelem, —
Halálunk nem lesz gyáva, dicstelen!

Bedrogh Pdl.

Lévé.

Izend meg már a kék hegyek honából,
Ejt-e könyvet ott a felhő,
Midőn az őszi szél hideg csókjára
A hervadás órája eljő?

Kődfátyol nem borul-e reggelente
A nem rég csacska kis patakra?

Nem hull-e dér a zörrenő levélre
Ezer gyémántszemét kirakva?

Sereglenek-e ott is már a fecskék?
És sárgulók-e már a rétek?
Oh, ird meg már a kék hegyek aljából,
Mi ujság arra tifeletek?

Gróf Waea György.

NÁSZ A KANNIBÁLOKNÁL.

Írta: Balassa Sándor.

Az asszonyok körül fogták a fiatal Batacsy bárót és arra kérték, hogy tegyen igazságot a fennforgó ügyben. Három-négy puha kar csimpaszkodott bele a báróba s úgy cipelték magukkal a kártyaasztaltól.

— No de hölgyeim, igazán mondom, elkényeztetnek és nagyot kívánnak tőlem, a midőn egy vitás kérdés elintézésére hívnak magok közé.

— Minden mellékes e pillanatban, mondta az ezredesné, fő, hogy ön a mi pártunkon legyen.

E közben a két pártra szakadt asszonyok közé érkezett a báró. Még le sem ült, már a számtanácsosné elmesélte neki, hogy miért hozták ide.

— Képzelve, ezek az asszonyok nem akarják nekem elhinni, hogy manap minden házasságot érdekből kötnek a férfiak.

— Ugy-e igazam van?

— Nincs igaza — felelt rá az ellenpárt.

— Bocsánat, példákat hozhatok fel az igazságom védelmére.

— A példák nem bizonyítanak.

A világlátott fiatal báró néhány percig szótlánul hallgatta az asszonyok heves vitatkozását s amikor egy pillanatra csend állott be, megszólalt:

— A kérdés mindenestre érdekes, sokat lehetne rajta vitatkozni.

— Kérem — szolt az ezredesné — csak arra tessék felelni, kinek van igaza, pártomnak-e, vagy az ellenzéknek?

A báró, akit az asszonyok fogva tartottak, gondolkozott egy kevéssé.

— Hát mondanom is felesleges, hogy az igazság azon a részen van, amely az érdeket fontos tényezőnek tartja a mai házasságkötésnél.

— Hogyan, hát ön is? szoltak az asszonyok és azonnal elengedték a báró karját.

— Igen, hölgyeim, ma az érdek az első.

— És a szerelem?

— Az másodrendű kérdés. Ez így van az egész világon.

— Nem hisszük, — mondták a szerelempárti asszonyok.

— Bizony az egész világon, sőt ma már a kannibálok között is. És hogy szavaim igazságáról meggyőzzem önöket hölgyeim, hallgassák meg ezt a kis történetet, amely velem esett meg másfélesztendő előtt Afrikában.

— Valami szeremféle van benne? — kérdezte néhány asszony.

— Van, de kevés, ám ha több lett volna benne, akkor én most nem lennék itt önök között, mert csontjaim valahol egy emberevők lakta falu utcáján heverne szerteszéjjel. Egy érdekházasság volt a mentőváram. Annak köszönhetem az életemet.

— Ah, igazán érdekes.

— Igen, hölgyeim, mielőtt tovább mennék, még azt is ki kell jelentenem, hogy téves hitben él a vén Európa, hogyha azt hiszi, hogy Afrika emberevő népe nem civilizált manap. Ha vasutjok nincs még, de szerelmi és házassági dolgokban egy jöttányira sincsenek hátrább minálunk. Egy forró júliusi estén, amint a kisérettemmel egy beláthatatlan sivatagon üttetem tanyát éjszakára, jó ideig beszélgettünk. Hirtelen zajt hallottunk, de nem tudtuk mire vélni a dolgot. Előbb azt hittük oroszlánok, vagy más vadak közelednek felénk, de mily nagy volt a meglepetésünk, amikor úgy egy negyedóra múlva mintegy ötven emberevő alig néhány puskalövésnyire állott előttünk.

Kétségbeesetten védekeztünk a vadak ellen, de mitsem használt. Közéjük löttünk, egy-kettő elesett és mi mégis arra

a szomorú sorsra jutottunk, hogy elfogtak. No — gondoltam magamban — bizonyosan a halál fia leszek, ha csak valami rendkívüli dolog közbe nem jön. A vadak összekötözték bennünket s mint az állatokat, vonszoltak be a faluba. A mikor megérkeztünk, valamennyiünket egy ól félebe zártak. Vagy két hétig a legizletesebb ennivalókat rakták elénk, hogy jól meghizzunk. Néhány nap múlva megtudtuk, hogy szomorú sorsunk akkor fog bekövetkezni, amidőn a törzsfőnök fia oltárhoz vezeti a szomszédos főnök leányát. A fiatalok rég szerették egymást és a szülők semmi akadályt nem gördítettek a házasság elé. És hogy a világra szóló lakodalom a régi tradíciókhoz hű legyen, a törzsfőnök hónapok óta mozgósította darabant testőreit, hogy néhány jótestű fehérbőrűt fogdossanak. A szerencse kedvezett is nekik. Mi a kelepcebe kerültünk, a darabantok tábornoka kapitánynya lépett elő. Ez ott is nagy kitüntetés.

Szóval a hizás ideje lejárt. A sok banán ananász, kakaó és több ilyen izletes csemegétől nagyon megkövérdtünk, úgy hogy a mézárálás napja előtt a főkonyhamester a legnagyobb megelégedésére konstatalta hizásunkat.

Ezután rettenetes éjszakát éltünk át, képzeljék el a helyzetünket. Az óráink meg voltak számlálva. Alig öt és leölnek bennünket. Szinte láttam már, hogy szurja belém a mérgezett nyilat és hogy hasítja fel a hasamat.

— Szegény Batarcsy — szolt résztvevően az ezredesné. Nos és mi történt?

— Pirkadni kezdett. Menekülésünk ki volt zárva. Imádkoztunk. A nap már jó magasan járt az égen, midőn megnyitották az ól ajtaját. Én léptem ki legutoljára: Mikor valamennyien az udvaron voltunk, egy feldiszített, fejű emberevő harsány hangon kiáltotta:

— Szabadok vagytok, menjetek a fenébe! Jou path is free nutil you reach deirl.

Nem tudtuk megérteni a dolgot.

A kannibálok . . . angolul beszélnek és szabadlábba bocsájtanak. Néhány percig nem is beszélhettünk az örömtől. Végre bátorságot vettem és a földig hajolva alázattal kérdeztem meg az angolul beszélő kannibáltól, hogy minek köszönhetjük ezt a váratlan szerencsét?

— Hogy minek, te hustömeg? kérdezte. Hát annak, hogy a lakodalmat nem tartjuk meg, mert a vőlegény visszaküldte a jegygyűrűt. Szóval a partie viszament. Ezután még sokáig beszéltem az emberevővel. A barátunk később szivesebben válaszolt a kérdésekre és elmondta, hogy az öreg törzsfőnök sok pénzt ígért a leányával. Pénze nem volt s a börzén játszott. Ma korán reggel tudta meg, hogy mindenét elvesztette. A vőlegény, amikor ezekről értesült, kijelentette, hogy szegény leányt, bármennyire sajnálja is az esetet, nem vehet feleségül.

— Érthetetlen, szolt egy asszony, hát honnan tudják a kannibálok, mi a börze?

— A dolog egyszerű. Két év előtt egy angol társaság Londonba vitt a kiállításra egy emberevő familiát. Ezek, midőn visszatértek hazájukba, a civilizált Európa minden jó és rossz tulajdonságait magukkal vitték és odahaza elterjesztették.

— Nagyon érdekes.

— Bizony, hölgyeim, a vadak emberhust esznek, börzén játszanak, de csak érdekből házasodnak.

A KŐ ÉS AZ ACÉL.

Irta: Hajdu Gyula.

I.

A férfi kijött barlangjából és szettekintett. Hatalmas szikla-óriások meredtek mindenünnét feléje, körül a természet a maga tökéletes vadságában, mely az ő egyéniségével annyira teljes harmóniát alkotott. Ruhá, szövet nem takarta izmait, melyeket megédzett az élet, a harc a vadakkal, az embertársakkal, a természettel. Középtestét pompás farkasbőr fedte, orcáján, vállán még ott pírósának a karcolások, melyeket a bőr hordozójától szenvedett. A harc eredménye kétségtelen volt. Vagy az ő csontjai fehértenek a sziklás hegy bozótjában, vagy övére köti a farkas bőrét, a küzdelemben szerzett zsákmányt. A férfi legyőzte a farkast, övére került a bőr. Tekintetében a vadság, erély csillog. Az a férfias erő, mely az izmokra fámaszkodva, nem ismer megalkuvást. Az a nyílt elhatározottság, mely a legegyszerűbb uton tör célja felé és akadály ezen az uton meg nem állítja. Bozontos szakáll, rendezetlen, szerte-

omló hajzata olyan hasonlóvá teszi ellenségeihez, a vadakhoz, de tiszta, kifejező homloka, beszédes, parancsoló tekintete utalnak arra, hogy ez magasabb lény, az állatvilág megfékezője, az állatvilág ura.

Barlangja előtt szettekintett a férfi. Kezében egy kalapács alakú kődarab, az egyetlen eszköz, mely az ő nagy harcában segítségére van. A kőkorszak embere ez, aki barlangot vart ki magának a sziklahegyből lakóháznak és kalapácsot készített, hogy segédje legyen az izom harcaiban. A barlang előtt bozótos sziklalető, mely végtelen láncolatba olvadva húzódik végig a láthatáron. Sehol semmi nyom, mely emberi kultúrára mutatna, sem út, sem ősovény nem töri meg a bozót egyhangúságát, a maga őállapotában virul a természet, hajtsáit még nem idomította a zelt követő emberi kéz. Csak itt-ott van egy sebhely a bozót-tengeren, néhány lépésnyire kitördelt tisztás; itt véres harc folyt a vadakkal és a szomszédban megtalálhatjuk a legyőzött fél porladó csontjait is. Rettenetes, keserves harcok folytak itt és a harcban győztes lett az ember akkor, midőn kalapácsot tört magának a kőből. Úrnak érezte ekkor magát, fölényes helyzetének ébredt tudatára és kalapácsával építeni, alkotni próbált. Megtámadta az erősebb fákat és cölöpöket csinált. Letördelte az ágakat, ezekből került ki a tető. Megostromolta a sziklát és védbástyává erősökölte. E mőgé építette fel sátrát, hogy oltalmat nyerjen a vihar, a vizesés, a szomszéd hegyoldalon tanyázó ember és egyéb ádáz vadak ellen.

A férfi nekilátott a sátor készítéséhez. A vadság megcsillapodott méltóságával vette kezébe fegyverét, a kalapácsot és dolgozott azzal a büszke önérettel, mely az alkotás perceiben tölti el az embert. Suhogott a kalapács, döngött a szikla és visszhangzottak belé a hegyek. Az ember megkezdte harcát a természet ellen és ez a visszhang jajával siratta pusztulását. Suhogott a kalapács, döngött a szikla és a zajra a hegyormon megjelent egy hiuz, szeme zsákmányra éhesen villogott. karmait a vért szimatoló bestia már készítette a táplálék szerző munkára. A férfi észrevette a vadat és nem habozott. Kalapácsával gerelyt vágott, jobbába kapva ezt, bal kezébe véve eszközét, elindult a csatára. A vadállat ugrásra készen helyezkedett el, de a barlang embere ismerte már és mikor elég közel jött hozzá, kiröpitette a hegyes gerelyt, hogy a hiuz fájdalmas nyöszörgéssel iramodott tovább, oldalán tátongó sebből patakzott a vér. A férfi pedig követte. Talpát véresre marcangolta a sziklalap kavicsa, mezitelen testét ezerszer felkarcolta a bozót tüskéje, de ügyet sem vetett minderre. Rohant áldozata után, hevitette a zsákmány vágya és az a tudat, hogy urrá kell lenni, hogy legyőzött ne legyen. Az állatot kergette sebének fájdalma, űzte a sajjó szenvedés, kinlódva csörtetett előre, de a férfi nem tévesztette szem elől, nyomult a nyomában, hatolt ahova az ment, míg az űldözött vad egy tisztásra ért el.

A harc izgalmaitól kipirulva, heves szivveréssel ért ide a férfi. S itt egy nő látott meg. Erős vonásu, éjfekete haju, buja arcu szép nő. Egy ifjuval űldögélt egy tölgyfa árnyékában. Egész ruhája néhány tölgyfalevél, mit övéhez kötött és keblét takarta vadvirág indája, valami folyondár, amit ott tépett a tölgyfa melletti árokban. Arcát sötétre pirították a napsugarak s az edzett test természetes ereje nem tudta teljesen elnyomni benne a bájt, amely felcsillámlott ajkának mosolyában, enyhe tekintetének üdeségében, mezitelen lábának plasztikus szabályosságában. De ő nem érezte, nem tudta, hogy mezitelen s könnyedén enyelgett párjával, a barlangbeli ifjuval.

A férfi meglátta a tölgyfa hölgyét és a hiuz feledve volt. Nem izgatta többé az iramodó vad, dabásra kész dárdáját leeresztette és torzonborz arcának vadságát áttörte a szenvedély lázongó gyengédsége. Csak a nő látta most már, a napbarnított arcu csudaszép hölgyet, egész testében megrázkódva eltöltötte a vágy, szeretni, birni akarta ezt az emberi nőstényt. A rajongó ember imádatával, a vágyaktól űzött férfi szenvedélyével közeledett feléje, szemek tüze összelángolt, a két vágy találkozott . . . De ott volt a harmadik, az ifju. A férfi egyet lökött rajta, hogy az tovább repülve, megszedült. De csak pillanatra. Aztán magához tért. Látta, hogy veszendőben a nő, kihez az életét kötötte, pillanat alatt átgondolta, mit veszít és mit kockáztat, azzal hatalmas ordítással felemelte kalapácsát, hogy ellenfelére rohanjon. A férfi dárdája kiröpült, de fürge mozdulattal tért ki előre az ifju. Aztán összezsúptak a kalapácsok. A csapások zajával csak a küzdők ordítása vetélkedett. Egy vágás karján falálta a férfit és vért csapolt belőle, egy másik mellett horpasztotta be az ifjunak. S ekkor megkezdődött az izommunka. Kihullt kezükből a kalapács, birokra mentek az ellenfelek. Élő hús-darabokat téptek ki éles fogaik, mint dühös furiák, küzdött, a két ember, míg hatalmas erőfeszítéssel keblére szoritotta az ifjut a férfi s a következő percben fájdalmas ordítással terült el egy sziklalapon. Feje nekivágódott egy éles kőnek, kilocscsant agyvelejével fizette meg, hogy ellenállni mert a másikat hevitő vágyakozásnak. A férfi ügyet

sem vetett többé szörnyet halt ellenfelére, nem törődött patakozó sebével, hanem kereste a nőt.

A nő pedig nem volt már a fölgya alatt. A szörnyű harc látványától elmenekült. Tán nem is a félelem űzte, hiszen megszokta már a vért. A vágy meg vonzotta az erő emberéhez, de elfutott, mert kergette a szerelem dacossága. A tartózkodás pedig még jobban ingerelte a férfit. Fáradtan zihált, hatalmas, száz sebből vérző teste pihegett az izgalmaktól, de nem állapodott meg, követte a nőt, vad iramodással rohant utána sziklák, bozótok között. Testéről csapokban csüngött a hus, sebei fájón sajogtak, de ő nem fájt. És végre beérte. Szüvedélylyel ragadta meg a szemérmesen huzódzó leányt, magához ölelte hatalmas csókkal, minőben a tenger hulláma ölelkezik a part sziklahegységével. Azzal ölebe kapta a szerelmesen hozzásimuló buja nőt, vérző festébe új erőt öntött a szüvedély izgalmá és gyors iramodással cipelte magával a barlangba, melynek nyílása feléje kandikált.

Hatalmas sziklával elforlaszolta a barlang bejáratját. Ember, állat ne háborgassa őket . . .

S nem jöttek ki a barlangból három napig . . .

Ekkor kijött a férfi.

Az izgalom elült arcán, szemét nem tüzelte többé a szüvedély vadsága. Testén urrá lett a kimerültség nyugalma. Kalapácsával neki-támadt a fölgyeknek, hogy ágaikból sátrat építsen magának. Mert ezentul itt lesz az ő lakása. Gerelyével leterített egy jól táplált vadat, hogy ne éhezzen a barlangban heverő, szerelmes vágytól elfelt nő. Mert ezután ő lesz az életpárja . . .

És a kőkorszaknak ez a bestiája méltán viselte az ember nevet!

II.

A természet bevilágította a villanyos csillárokból szétszóródó vakító fény. Vig zeneszó mellett folyt a tánc, szórakozó fiatalok és a hivatásszerűleg társalgó gardek élvezték a zsur örömeit. Kevés leány, minél több férfi, ez a taktika, melynek megértéséhez még csak sok ész sem igényeltetik. Az események központja természetesen a házi kisasszony; néhány legmeghittebb barát, néhány rokonleány által van képviselve a női nem. A véletlen azonban úgy intézkedett, hogy gondviselészerűleg rendelt mindegyik mellé egy-egy, de csak egyetlen egy férfit, a többi versengve bókolt a házi kisasszonynak. Az acél korszak anyja ugyanis belátta, hogy nem imitálhatja többé vaskorszakbeli kollégáját, aki bálban adta férjhez a leányát. Ez már alkalmatlan terület s a mindenre éber figyelő anyósész „hátrálj“-t fuvat és a zsurterembe vonul vissza. Mert egy ösztön, egy gondolat, egy akarat uralkodik minden anya és minden leány egyéniségén: a férjhezmenés. A temperamentumos ördög és a szende angyal, mind mind azt árulja el: az élet oly nehéz, végy feleségül, esküdj meg, hogy eltartasz egész életemen át és én neked adom magam teljesen. S ha a hön óhajtott zsákmány: a férj eléréséért nem zuznak koponyákat össze és nem harapják véresre egymást, ne az erkölcsök finomulásának tudjuk ezt be, hanem csak annak, hogy egyéni és társadalmi életben egy csunya báboány lett urrá, mináenható urrá: a hazugság.

A zene szól. A tükörsima parketten sejtélemszerű könnyedséggel repültek a párok. Lágy öleléssé olvadt a tánc ritmusa által erősített vágy, de már nem varázsolt ez egészséges pirt az arcokra. Hiszen a hazugság leplezni kényszerítette a vágyat, az idegek ellenálltak, de urrá lett felettük a szalon légkörének külön erkölcsé, a felizgult idegeket legyűrte és ezek eltompulva, elfásulva elszórtak attól, hogy izguljanak. Ezért ül az unalom bénasága az arcokon, ezért oly fáradtak, kifejezéstelenek a tekintetek. De azért szórakoznak, élveznek, mert a zsur divat, társadalmi kötelezettség.

Szól a zene, hangos a terem. Ezer szó hangzik el egyetlen pillanat alatt és órákig tart mégis, míg kipattan egy gondolat. Mindenki el van foglalva és ugyan ki venné észre, hogy egy férfi elhagyja a termet és elmélyedve ül le a szomszéd kis szobának pamlagos székére. Itt van, mert itt kell lennie, de nincs inyére ez a mutatás, menekül, szökik hát előre. És elgondolkozik a történet felett. Kipirult arccal, lángoló tekintettel gondol egy leányra, ki ide vonzotta. Tündöklik, elmélkedik. S nem sokáig marad egyedül. Megjelenik csakhamar a leány — az a leány. Mint bizalmas, régt barát közeledik feléje, hiszen találkoztak ők már sokszor és találkozásukat nem a véletlen vezette. Kezet fogtak és a kéz érintkezéséből delezszikra fakadt. Szó nélkül ölelte magához a férfit a leányt és ez habozás nélkül engedte át magát a csók kéjének. Hiszen nem először forrt össze csókban az ajkuk és a csók nem egyszer bátorította fel a férfit, hogy szerelmének jogot követeljen. Kéjes szüvedélylyel ölelkeztek, de nem volt a szüvedély elég erős, hogy megbénítsa a gondolkodást. És a férfi mondta:

— Lásd, többször kijelentettem, én nem veszem el magát fe-

leségül. Szeretem, szüvedélyesen szeretem, de meg nem nősülök. Ha igazán szeret engem, ha nem hazugság csókja, ölelése, akkor az enyém lesz. Nem tekint formát, nem tekint szokást, hanem az enyém lesz a legtisztább erkölcs szövetségében. Házasságot nem kötök magával, senkivel sem kötök, mert nem becsülhetem azt a nőt, aki nem tudja tultenni magát a dogma sablonján.

A leány megrázkódott. Tettetés volt ez a habozás félelme.

— Nem bánom. De nekem örömet ad a csók, boldogít az ölelés. Leány vagyok, többet nem adhatok, többet nem tehetek. És ha nem vesz feleségül — mit tegyek — lemondok. De csókolom, ölelem, mert szeretem, mert nem törődöm házassággal, szeretem önmagáért — cél nélkül, utógondolat nélkül.

S adasimult hozzá szüvedélylyel. Arca izzott, szüve hevesen látketett. Mert jól be volt dresszizozva már az arc is, a szüve is. Ölelte, kábította — csábította. Játszotta a szüvedélyt, hogy megerősítse a férfi szüvedélyét is annyira, midőn ez már — megbénítja a gondolkodást. S ekkor a szüvedély nem spekulál, hanem enged a szeretet varázserejének s önfelédten könyörög:

— Légy az enyém, légy a feleségem!

De a férfi nyugodtabb volt, erősebb volt. A szüvedély határok közt maradt. Még egy ölelés, még egy meleg kézfogás és a leány visszalibeggett a terembe.

Egy anya a mellékszoba ajtójával szemben kötelességszerűleg ásitozott.

A zsur pedig folyt vigan tovább. Keringő után csárdás következett. Vad tobzódással forogtak a párok, de ebben a tobzódásban nem volt élet. Szokás, kötelességszerű szokás volt az egész. A leány pedig elvegyült a tömegben. Gondatlanul, hanyag könnyedséggel táncolt hol ezzel, hol azzal. Mindenkinek számára volt egy kedves szava, játszott, kacérokodott az egész társasággal s végeredményében alighanem mindegy lett volna neki, kivel is hitesse el, hogy a szerelem szüvedélyével öleli. De igazságtalan bíró lenne, a ki ezért felette mondana ítéletet. A nő gyenge, millió közül egy akad, aki szembe mer helyezkedni az árral. A többi ragadják magukkal a korszak hazugságainak dagadó hullámai és ezek az erőtlon, gyenge lények nem lehetnek bünösek, hanem bünös a hullámok forrása, a társadalom. Mély véteknak hajlandó kikialtani a természetes, az igazi erkölcsöt és feltétlen urrá tette a hazugságot, a nevetséges, tartalom nélküli formát. Az a leány csak egy a sok áldozat közül. Lehet, hogy nem is köznapri egyéniség, öntudatának világosságánál belátja a helyes utat, de nincs ereje, hogy arra lépjen. A gyengeség mindig megboszulja magát. El kell neki bukni, mert a győzelemhez nem volt ereje.

A férfi tündöve mereng. A józan gondolkodás és a vak szüvedély vóják benne szörnyű csatájukat. Eleped egy csókért, szomjuhozik egy ölelésért, de még sem kívánja ezt. Mert becsületes egyénisége nem fogadhatja el az áldozatot, amit a leány kínál. Nem áldozatot, hanem igazságot követel. Mert a könyörgést büszkesége meg nem engedi. Be sem néz többé a terembe. Nem érdekli az a nyüzsgő sokaság, melyben férfiruhát viselnek a pojácák és a nők egyike sem tudja a mai napot elfeledni, valamennyit a holnap, a jövő aggasztja. Tekintetük irigységét csak a harag nyomhatja el, mikor már azt látják, hogy mosolyt préselt ki egy férfiből valamelyik vetélytársnő. Valamennyien féltékenyek egymásra; nem egy határozott férfiszemély miatt, hanem általában a férfiui nemet féltik, mert mindjárt megcsappan a zsákmányok száma, mihelyt egyetlen elejt valamelyik szerencsés vadász. Ez a társaság nem érdekelt a mellékszobába visszavonult férfit. Tündökött, gondolkodott magában. S amint így elmélkedik, észrevétlenül ott terem ismét a leány.

Egy anya a mellékszoba ajtójával szemben kötelességszerűleg ásitott.

Izgatottan, kipirulva jött a leány, lágy kezével végigsimította a férfi arcát.

— Jól van, ne vegyen el.

A férfi habozva bámult.

— Érti? Szeretem. Maga, csak maga kell nekem. Férjhez megyek és akkor . . . itt a kezem. Mert szeretem, csak maga, egyedül maga kell nekem.

Villogó szürö tekintettel vizsgálta a férfit. S türelmetlenül várt: ez csak meggyözi, ez csak lefegyverzi, ez csak beláttatja vele az én nagy szerelmemet és feleségül vesz.

De a férfi csak nem felelt. A leány pedig türelmetlenül várt. Férjhez akart menni, asszony akart lenni. Hogy így lehessen egy másik férfié, aki nincs itt ezen a zsuron, de őt célozza a leánynak minden terve, minden gondolata, minden vágya. És játszik, hazudik, terveket szö, hogy eleget tehessen a nagy nőgyilkosnak, a társadalomnak és eleget tehessen önmagának is.

És az acélkorszaknak ez a nője, a kultürember annyira közel áll a bestiához!

Otthon.

I

Mikor elmentem innen,
Zöld lomb volt még a fákon,
Madár dalolt az ágon
S mosolygott édes ajkad
Szerelmes kis virágom

És most, hogy visszajöttem,
Lehulltak rég a lombok.
Madár, ki tudja, hol jár?
És mosolyod után már
Ah, hiában bolyongok.

II.

Pedig itt vagy köröttem, érzem,
Elárul szívverésem!
Itt vagy, bár nekem láthatatlan,
Felém lebegve száz alakban.

A mult megihlet. Ujra várlak.
Ölelni és csókolni vágylak.
És míg a szívem vágyva dobban,
Neved cseng vissza lágy dalomban.

Pedig már vége, vége annak
A sugaras meleg tavasznak . . .
És mégis félek látni téged,
Szemed gyötör, varázsol, éget.

S lelkem mint egy ijedt madárka
Rebbenve száll el másik ágra
S azt panaszoja fűnek-fának.
Hogy tégedet — fel nem találhat.

Kocsán János.

ASSZONY-SZERELEM.

Írta: Berabás Béla.

Délután 4 óra. A kandallóban vígan pattog a tűz. A puha meleg, asszonyi fészekben ketten vannak: a férfi és az asszony.

Lámpa nem ég. A felhomályban szinte kísérteties árnyékot vet a felra a kandallóból kisugárzó rőzseláng.

Az asszony 25 éves, molett, alacsony nő. Magas homloka van és égő barna szemei, amelyek fölé sűrű, fekete szemöldököt rakott a természet. Amelyek közt a kacsit, karjait erőteljes elboacsájtva sül a kandalló mellett lévő hintaszékben.

A férfi 30 éves, sudár, magas alak. Az orra pisze, de melázo kék szemei vannak, tele jószággal és szelidséggel. Ahogyan az asszony felé hajlik, — miközben himbálja a hintaszéket, — végtelen gyöngödség ül a szemeiben.

Az asszony: (Indulatosan) Miért jött el, ma is? Akkor megmondtam, hogy többé nem szabad átlépnie a lakásunk küszöbét.

A férfi: Ne haragudjon édes . . . Éjjel nappal, ha nem látom, álomkép kísért, s nem tudok ellenállni a kísértésnek. El kellett jönnöm.

Az asszony: (Szelid szemrehányással) Mindenképen azt akarja, hogy bünt kövessék el? Az uram, az a szelid, jó ember, — nem is sejti, hogy veszedelemben, nagy, igen nagy veszedelemben forog a felesége.

A férfi: (Suttogva) Ha szeret, nincs veszedelem. A szerelem a remény, a hit, a boldogság, az élet! Mindent ígér és mindent ad. Mindent rejt magában, egyedül csak veszedelmet nem. Szeret?

Az asszony: (Leereszti a szempilláit) Milyen jól esik ha ringat . . .

A férfi: Édes . . . Látta, ebben a ringatásban is találhatna valami jellemzőt. Valamit, amiből következtethetne arra, hogy szeretem, nagyon, igen nagyon szeretem . . . Nem veszi észre, hogy milyen lassan, milyen óvatosan mozdul a hintaszék? Talán nem is tudná kényszeríteni az izmait, hogy gyön-

gédtelenül, erőszakosan ringassák ezt a gyöngye alkotmányt. A végtelen szerelem parancsol bennem mindennek, még az izmimnak is.

Az asszony: Hiszek magának. Hisz hinni olyan jól eső, olyan megnyugtató . . . És asszonyi sors . . .

Eva hit Lucifernek. Kleopátra bizott Antoniusban. Csáldottak. És én mégis hiszek magának, mert ezt a hitet örök asszonyi végzetnek tartom. Hiszek, de óvakodni akarok attól, hogy Eva és Kleopátra sorsára jussak.

A férfi: A szerelem nem ösmer böleselkedést. Higye el — nem ismer sem okot, sem okozatot, csak szeretet végtelenül, mélységesen, teljes odaadással.

Én tudom, hogy maga szeret engem olyan erős szerelemmel, amilyennel én közeledek magához.

Már első találkozásunk szeretett. A szerelemnek ez az első benyomása azóta csirát hajtott. Levelelni kezdett, s ma már édes, kívánatos és a jogait követelő virág. Miért igyekszik erőszakkal elhárítani azt, hogy a szív jogaihoz jusson?

Az asszony: Az is asszonyi sorsnak tekinthető, hogy éppen azt nem tudják letagadni, amit mindenáron titkolni kellene. Minek tagadjam, hogy szeretem magát? A szememnek, az ajkammak, a mozdulataimnak úgy sem tudnék parancsolni, s ezek elárulnának minden pillanatban. Ime szerelmi vallomást teszek magának, mert érzem, hogyha túl vagyok rajta, sokkal józanabban tudom mérlegelni minden lépésemet, minden gondolatomat.

Látta, miután már eljutottunk ideig, hát beszélgesztünk egy kissé higgadtan és okosan. Adja ide a kezét. Az érverésünk egymás fölött lesz, — s elárulja majd, hogy mikor mondtunk olyasvalamit, amit semmiféle bölcsélet nem cirkalmazhat ki hazugságnak.

Maga orvos, tehát jól tudja hogyan bánnak a bonckéssel. Rendszeresen és következetesen, ugy-e?

Kezdjük hát a higgadt, okos beszélgetést elülről.

Szabad-e nekem a férjemen kívül más férfi lény iránt szerelmet érezni?

Megesontosodott társadalmi törvények szerint nem. Én szívvel gondolkozom és ésszel érzek és azt mondom, hogy a szerelmet senki emberfiának nincs joga társadalmi törvények bélyeibe szorítani. Az nagy és szent érzés, amelynek, amiképen nincs határa, azonképen nem lehetnek korlátai sem. Keletkezik és megszűnik, állandósul vagy néhány pillanat, néhány hónap után végkép eltűnik, — de lényegében megmarad annak a mindeneket boldogító, mindeneknek parancsoló hatalomnak, amely nem ismer társadalmi törvényt és nem tűr meg korlátokat.

Szeretni szabad akkor, amikor ez az érzés betölti a szívet és azt, akinek képe berajzolódik a szívbe.

De vajjon szabad-e aztán követni ennek a szerelemnek minden parancsolatát? Szabad-e korlátlan működést engedélyezni az értekeknek is?

Ennél a kérdésnél szükséges teljes mértékben a higgadt, okos megfontolás.

Vegyük csak a „mi“ esetünket. Tagadhatatlan, hogy a férjem mellett kitünő helyzetem van. Szerelemből vett el és elhalmozott, elhalmoz mindennel, ami szükséges ahhoz, hogy nyugodt, zavartalan élete legyen egy asszonynak.

Amikor elvett, földhöz ragadt szegénység, nyomorúságból emelt jólétbe, boldogságba. A szegénység mindig nyomorúság, még ha vannak is néha örömei, s ezért megvallom, hogy örömmel lettem a felesége. Talán némi szerelem is rejtőzött ebben az örömben, ámátor inkább nevezhetném végtelen, folyton táplálkozó hálának.

Ez eddig közönséges eset. Ami utána következik, az is mindennapi. Megismertem magát és egyuttal az igazi, rajongó, odaadó nagy szerelmet. — Éreztem, hogy az életem eddig üres semmittevés volt, hű képzelődés arról, hogy szerelem nélkül is lehet átvergődni az életem.

És mégis, — az észszerűség parancsolja, hogy semmisítsek meg minden ábrándképet most, amikor a társadalom felfogása szerint még mindössze annyi bünt követtem el, hogy diadal-maskodni hagytam érzéseim közt a szerelmet.

Ugy érzem minden szabad felfogás mellett, hogy nem szabad megeshnom az uramat. Nem szabad, mert nekem nem illik.

Ha a maga körülményei megengednék, hogy engem feleségül vegyen, végtelen gyönyörűséggel rohannék a karjaiba.

Tudom, hogy nem lehet. Az asszony idegen férfi szerelmétől egyébként ennyi áldozatot nem is követelhet.

De azt joga van követelni, ha úgy látja jobbnak, hogy a férfi hozza meg szerelmének azt az áldozatot, hogy maradjon távol imádottjától, s ne követeljen tőle olyat, amit józan ész szerint meg nem tehet.

(Szerelmesen) Ugy-e meghozza szerelmének ezt az áldozatot?

A legcélszerűbb karácsonyi ajándékok nagy raktára!

Linoleum

szőnyegek, mosdó-elők, futók, gummiszövetek,

Viaszkos-vászon

asztalterítők, asztalfutók, bőrvászon, butorbőrök, kötények

Linoleum-telep
Blum Lipót-nál

Megyei és városi telefon 160 Arad, Andrásy-tér 22.

2829 Gummi gyermekjátékok, gummifehérneműek, férfi, női és gyermek galocsnik dus választékban.

A férfi: (könnyes szemekkel, megadással.) Mondhatnám-e, hogy nem teszem meg? A természet igazsága azt parancsolja, hogy ne engedelmeskedjem.

En mégis engedelmeskedem . . . Mert érzem, hogy egyszer, — . . . nemsokára . . . hívni fog . . .

A férfi elmegy. Az asszony egy pillanatig mérően bámul utána, majd felemelkedik a hinta székéből, a kerevetre dobja magát és esendesen zokogni kezd.

II.

Déután 6 óra. Az előbbi jelenetnek már semmi semmi külső nyoma nincsen. Az asszony esőndes megadással viseli a keresztet és várja hazra a férjét.

A férj tagbaszakadt izmos ember, ragyogó melegegettséggel ábrázotán. Látszik, hogy helyzetével módfelett meg van elégedve. Valami csomagot hoz haza.

A férj: (a csomagot az asszony elé teszi) Megleplek, kis feleségem, ezzel a ruhaszövevvel. (Kibontja a csomagot) Nézd, milyen felséges szép szövet! És mennyire talál a színe a te arcodhoz. — (Észreveszi, hogy az asszony nem valami nagyon örül a meglepetésnek) Mi az, kicsikém, valami bajunk van talán? (Ijedten) Milyen sápadt, halavány az arcod! Beteg vagy? (Az asszony mellé ül, karjával átfonja a derekát és megakarja csokolni.)

Az asszony. (Vadul, erőszakosan eltávolítja magától az urát) Nem, nem! ne csokoljon most meg. Nem szeretem! . . .

Hirtelen észretér, s látja, hogy elárulta magát. A férj érthetetlenül bámul az arcába és szólni nem tud.

Az asszony: (Kezével végigsimítja a homlokát.) Beteg vagyok. Idegessé tesz, ha ilyenkor is gyakorolni szeretné jogait . . .

TÁRSADALMI BETEGSÉGEK.

Irta: Ürmöcsy Lajos.

Egy uri nő mondta közelebről nekem, hogy abban a külföldi nagy magyar városban, ahol ő is lakik, a leányok nem igen kerülnek főkötő alá. Pedig, mint mondá, van köztük pénzes leány is. Kérdésemre, hogy mi ennek az oka? ezt a választ kaptam: Hát a mai férfiak inkább ülnek kávéházban és vendéglőben, mintsem uri házhoz járnának.

Ez utóbbi állításban ha van is valami igazság, egészében mégsem lehet azonban a férfiakra fogni a nőtlenség szomorú tényét. Mert ha a házasságra megérett férfiak nem igen sietnek Hymen karjai közé, abban nagy része van a mai női nevelési rendszernek is.

Ma tudóst nevelnek a nőből és nem házinőt! . . . Mindenféle tantárgygyal tömik tele a sordült leány fejét, két-három nyelvet sajátít el, zongorázni, énekelni tanul. És amidőn nagy leánynya nőtt, tud sok mindent, csak egyet nem, hogy házi nő legyen.

Városaink leányainak a zöme állami alkalmazottnak a gyermeke. Én itt a középosztályról szólok. Az apa fizetése nincs arányban a házinő által kifejtett pompával és öltözködéssel. A főzőkanál meg nem fordul a leány kezében, hanem a színházi látcső annál többet; a verőfényes napokon való elegáns öltözetbeni séták gyakoriak és ma már elmaradhatatlan a házi zsurok rendezése, a lehető legfényesebb jelleggel folyván le.

Már most a fentemlített tisztelt nagyszád, gondolja meg, hogy arányban áll-e ezén életmód a hivatali fizetéssel, még a most javított fizetésrendezés mellett is!

Bizony nem áll! . . . A családfő jóformán alig van otthon, hivatali teendői végeztével egy s más uton talál szórakozást; ha vannak fiai, azok nevelése költséges, amit meghálálnak úgy, hogy egyetemista korukban kerülnek a szülői házat; a házinő és leánya, avagy leányai megadják az uri tónust. Ezen rendszer a középosztály megölője. Hiányzik a házi családi élet, amely összetartsa őket: a luxus, a többet mutatni akarás rideggé teszi az otthont, minden a külsőségre van szánva s nem a kedély felmelegítésére. Amíg a családi élet megint el nem foglalja a maga uralmát, mint volt ez csak néhány tizeddel is ezelőtt, amíg a többségnek látszó hiúság korlátok közé nem szorítottatik, amíg a nő nem a ház védő anyyala, hanem affektáló parancsnoknő, amíg a ház kisasszonya mellőzi a házas ne-

velést, — mindaddig rideg a magyar idegen városok középosztályának az otthona és a fenti urinő panasza igazoltatik a tények által. A városban élő férfiak félnek a minden házasságot nélkülöző nő karjai közé vetni magukat.

Társadalmunk betegsége a — nagyizolás! . . . Ezért nincs családi élet. A leányt művelte faragjuk, de a nő legszebb ékessége hiányzik bennük, vagyis nincs kedélyviláguk, mely az otthont fésszéké alakíthatná át. Egyik a másikon akar túltenni a nagyizolásban, mely versenyt a vagyonosabbak kiheverik, de a kimért fizetéssel bírók megérzik az ily kiadásokat. — A fővárosi életet nem szabad a vidéknek is utánoznia, mert a fővárosban mások a viszonyok, nem fejlődhetik úgy ki a családi élet, mint a vidéken.

És azon rossz szokás is elítélendő, hogy a honi ipart nem támogatjuk. Szájjal, tollal dícsőitjük a honi ipart, de tettekben ez nem nyilvánul. Holott a hazai ipar támogatása nélkül virágzó magyar ipar soha sem lesz, azt ugyan az önálló vámterület sem fogja előidezni. Magyarország, mint mezőgazdasági ország kivételre csak úgy számíthat, ha kedvezményes vámtarifát állapít meg valamely állam iparának a behozatalára nézve, ahová mi is kivihessük nyersterményeinket: tehát az önálló vámterület felállítása esetén sem zárhatni el az idegen ipar beözönlését és megint csak áll az az igazság, hogy ha a magyar társadalom nem megy a honi ipar támogatására, azt kizárólag állami protekecióval fel nem viragoztathatjuk.

E tekintetben nemcsak a nők vádolandók, hanem a férfiak is. Iszonyu mérvben áldozunk az idegen ipar oltárán, hogy annál jobban szidhassuk a kormányt, a magyar ipar föl nem virágzásáért. Nézzen csak bárki rá azon urra, aki szakadatlan kiabál az önálló vámterület mellett, láthatja nála az idegen ruhaszövetet és az idegen szobai burtorzatot. Hanem azért lármáznak az ily urak az önálló vámterület érdekében, holott a vámsorompó ugyan sokat nem segít a magyar iparon, ha azt a hazai közönség fel nem karolja.

Nem szükséges holmi védegyetlefélek alakítása. A zajjal csinált dolog, egy a hirtelen kimulással, ezt láthattuk a nyolcvanas években is, amikor a honi ipart támogató egyesület kimúlt az urban. De legyen minden ház a magyar ipar védővára, amit megszerezhetünk itt, ne negligáljuk azt az idegen ipar produktumáért. Ide nem kell egyleti szervezkedés, csak hazafias érzelem és erős elhatározás a hazai ipar támogatására nézve. Az is rossz szokása a magyar társadalomnak, hogy majd minden ház nélkülözi a — könyvtárt. Szóval és tollal itt is hirdetjük a magyar irodalom támogatását, de a valóságban azt nem tesszük. Németországban nincs oly intelligens ház, ahol családi könyvtár ne lenne. Nálunk ennek hire-hamva sincs. Olvasmányunk a hirlap és a kölcsönkönyvtárakból kivett könyvek. De ezzel még a magyar irodalom fellendítésére édes-keveset tettünk. Karácsonykor, újévkor egy-egy diszkötésű könyvvel megajándékozza ugyan a ház feje nejét, de ezzel azután vége is. Sőt most már az ily ajándékozás is kimegy a divatból. Kártyára van pénz s ferblire a kaszinókban, a családi luxusüzéstől sem rettenünk vissza és más tömüentele kiadástól, színházi bérletre is telik 15—20 forint havonta, de már könyvre nem telik. Valósággal elkékelnek urinóink, ha könyvek vevéséről van szó s akkor már hivatkoznak az élet terheire: de tagadhatatlan, hogy a férfiak sem nagyon erőltetik meg magukat a könyvvásárlásban. Ha benézünk egy középosztálybeli házba, könyvtárt ugyan lámpával sem fedezhetni fel és ebben a tekintetben nem tesz kivételt az erdélyi arisztokrácia sem. Holott e két osztály a nemzet intelligenciája, ha ezen körökből számúzve van az irodalom támogatása, akkor ugyan ki támogassa azt?

A kilencvenes évek elején alakult Budapesten egy országos egyület az irodalom támogatása végett, az egyület elnöke gróf Dessewffy Aurélné volt, a minden nemest, jót támogató urnő. Az egyület fő irányelve az volt, hogy a magyar irodalmi munkák vevésére ösztönöztesék a közönség. De, mert az egyuletről semmi hír, valószínű, hogy megszűnt avagy nem ad életjelet magáról. Ha nem oszlott fel az egyület, hazafias missziót teljesítene, egy erélyes akció kifejtésével.

Hát még a falon függő képek milyenek! . . . Aranyozott rá-mában, piaci árban vásárolt képek. Ezeknek láttára igazán elmondhatni: olcsó husnak hig a leve. Hanem azért büszkélkedünk eleget a magyar festőművészet haladása konstataálásával. És itt megint elütök a német városok, amelyek tekintélyes összegeket fordítanak évi budgetjükben hazai képvásárlásokra. Ugyanilyent látunk a francia városokban is, több leirást olvastam erről. Vajjon a mi városaink nem tudnának

VÁROSI ES MEGYEI TELEFON.

A látogatott

Motor-kávéház

a motorállomás tö
szomszédságában,
a Wanitsek-féle
házban.

Fővárosi és összes
aradi lapok.

Naponta kitűnő fejes kávé.
Kitűnő likőrökben nagy vá-
laszték.

Hideg és meleg büffé. — Reggelig nyitva.

Naponta az első szabadkai
tambura zenekar játszik.

A t. közönség szives támogatását kéri
tisztelettel

Lukács Fülöp László

kávész.

2824

válmely képeket felvenni a hazai festőktől való képek vásárlására évi budgetjükbé? Éa nem volna-e helyén való városi képtárakat alapítani, ahová zárandokolna a nagy közönség, hogy ihletet kapjon a hazességes képek vásárlására.

De nem folytatom tovább, mivel tekintettel kell lennem a nap-tár terére. Sok megjegyzésre való anyagot találunk társadalmunk ferde kindvéseiben, amik szellőztetése egy dolgozat keretébe be sem fér. Foglalkozni azonban nem árt velük és az említett urinó kijelentése adá a tollat a kezembe, hogy én is elmondjak egyet-mást.

Hangok.

Kerestem egy hangot,
Mindenütt kerestem,
Mely a te szivedben
Visszhangra találjon . . .
Sötét éjszakában,
Napsütötte tájon,
Mindenütt kerestem:
Hiába kerestem!

Dagadó tengerár dörgő dübörgését,
Tomboló viharok síró üvöltését,
Örvények fuldokló, tompa zokogását,
Gördülve rohanó lavínák zúgását,
Csillogó bogarak vidám zümmögését,
Madárcák énekét, füvek zizzzenését,
Szellő sóhajtását, patak csevegését
Hallgattam, ellestem . . .
Hanem azt a hangot
Hiába kerestem,
Sötét éjszakában,
Napsütötte tájon,
Mely a te szivedben
Visszhangra találjon!

... S megálltam előtted
Dacos lemondással,
Férfi büszkeséggel,
S nem hajtottam térdet! . . .
S a szemembe vágta:
Nem sorvadoz érted;
Nem osztom meg mással
Naxug hízolgeded,
Álnok öleléssed;
Ha exerelemem hangját
Nem hallod, nem érted,
Pusztuljak el inkább,
De nem hajtok térdet! . . .

S e hang hallatára
Ime . . . magyokára . . .
Szemedbe köny esőköt,
S dadogva hebegted,
Remegye rebegted:
— Szeretlek! Szeretlek!

Tengerár! Viharok! Örvények! Lavínák!
Bogarak! Madárcák! Füvek! Szellő! Patak!
Minek hallgattalak?
Sötét éjszakában, napsütötte tájon
Hangotok zenéjét, mit ért, hogy ellestem?
Nélatok a hangot,
Azt a csodahangot,
Mely Gizym szivében visszhangra találjon,
S mely gyáva szivemben hallgatva lappangott,
Hiába kerestem! . . .

Ferke Ágost.

Gondolatok.

Írta: SZALFI ZOLTÁNÉ.

Vannak győzelmek, amelyek minden veszteségnél szána-
lomraméltóbbak

*
Azok nem nézik el a kis hibákat, akiknek nagy bűneik
vannak.

*
A tiszta tükörlap mindent tisztán ad vissza.

*
Vannak tapintatlanságok, melyeket észre venni — tiltja a
jó izlés és a széanalom azok iránt, akik elkövették.

*
A szubtilis női lélek olyan, mint a napsugár: Éltető édes
melegéből egyaránt juttat a boldognak és a szenvedőnek.

*
A rossz akarainak vannak a legsötétebb színei.

*
Ismerem egy kicsi asszonyt, akinek egy alkalommal —
véletlenségből — kezet csókolt egy báró!

Azóta a kicsi asszony nem ismert senkit. Kegyesen bic-
centett és leereszkedően bölintott.

És ismertem egy bárónét, akit minden jóval megáldott az
Isten! — — — És ő gyöngédséggel fordult embertársaihoz.
Lehajolt, hogy virágot szakítson és oda nyujthassa a feléje
mosolygó gyermekeknek.

Milyen kevés kell ahhoz, hogy valaki önhitt és milyen sok
ahhoz, hogy valaki szerény legyen! . . .

*
Minden különbségek kiegyenlítődnek, — minden eltérések
áthidalhatók, csak a fenkölt gondolkozásu ember és a köz-
napi lény — azok nem érthetik meg egymást soha!

*
Az anyagi kincs az véletlen kedvezmény — a lelki
kincs az Isten adománya.

*
Vajjon a vipera nagyra van-e vele, hogy a csipése ha-
láles?!

*
„A hány könyvet letörül szeméből és ahány mosolyt fa-
kaszt valaki szenvedő embertársa ajkán — annyi dídás fog
hullani reája onnan a csodás hatalmas Égből.”

— — — Jgy olvastam én azt egyszer valami szépséges
szent könyvben — — —

— — — Régen volt!

— — — Az élet pedig mást bizonyított!

A béke szent napján.

Írta: NIKOLAI GIZU.

— Emericke, add ide a papirláncot. Úgy. Most meg az arany-
szalakat. A gyertyákat is. Gyujtsd meg, Emericke. Vigyázz, meg ne
gyaljon valami. Rézd, már füstöl . . . De ügyetlen vagy, Emericke . . .
En már azóta mennyi mindent csináltam. Az apádra ütöttél; az is
alig mozog, ha valamit tennie kell.

— Nem kellett volna ilyen gyertyát venni, a legolcsóbb fajta-
ból való; egyet lobban és vége.

— Utóóégre semmi sem tarthat örökké. Te se, én se, a kará-
csanyfa se . . . Siess.

— Egy fél óra beletelik, míg kész leszek vele. Talán hatvan
gyertya is van rajta.

— Hatvan gyertya? Igen, eltaláltad. A hat személy közül
mindegyikre esik tíz. Tíz gyertya, azt hiszem, elég a béke megvilá-
gítására! . . .

— Mi az a tíz gyertya? Azt hiszem hatvan is kevés lenne
egyre! . . .

BRAUN MIKSA

A Magyar Szent Ko-
rona Országai Vas-
utas Szövetségének
SZÁLLÍTÓJA
Szolid szabott árak!

Férfi és gyermekruha áruháza

ARAD,
Szabadság-tér 20., tr. Hédasz-palota.
Telefon szám 577.

K Ü I Ö N

mértékosztály.

Szolid szabott árak.

— Annak is te vagy az oka, Emerike, meg az apád.
 — Talán mégse bánthat az apámat!? És én ellenem is mi kifogásod van?
 — Azt hiszem, az embernek sohasem tetszik az, amije már megoan, én is így vagyok veletek . . .
 — No, kész vagyok. Most mit csináljuk?
 — Rakd ki a játékokat a gyerekek kora szerint . . . Az ajándékokat is pakkold ki.
 — Nini, a gyerekek játékaik egyformák! . . . Hogy történhetett ez?
 — Te okos, hát nem tudod? A béke kedvéért. Lizi meg a Mádi oly irigyek, hogy menten összevesznek, ha a kis Lenkénél más játékot látnának. Hát azért vettem egyformát, hogy ez meg ne essék.
 — Legalább most, ha összevesznének, azért teszik, mert egyforma a játékuk.
 — Számár vagy, Emerike; mire arra kerülne, már hire-hamoa se lesz a játékoknak.
 — Sajnos, így van. Minek is kellett ezért pénzt adni?
 — Hallgass! Ne rendelkezz! Az apád is csak ezt tudja tenni.
 — De nem állhat az apámat! Mért nem gondoltad ezt meg ezelőtt husz évvel?
 — Mért, mért? . . . Mert akkor is karácsony napja volt. És én a béke kedvéért elfogadtam, mivel apám is úgy akarta és elég összekedés volt addig miatta.
 — Jó, jó . . . de hát azóta? . . .
 — Mit azóta? Minden évben egy gyerek született. Minden harmadik évben kettő meghalt. Rá sem értem egyébre gondolni.
 — Még jó hogy mi megmaradtunk!
 — No, sok köszönet még nem volt bennetek.
 — Lásd, ha én nem volnék, ki dajkálta volna sorba a kicsinyeket?
 — Ha te nem volnál, meg a kanál, akkor nem is tudnánk levest enni . . .
 Más anya hálát adna az istennek, ha ilyen egy lánya volna, mint én! . . .
 — Még hálát is . . . Már tizenkilenc éves vagy és még nem tudtál férjet szerezni . . . Mafra vagy, ügyefogyott! . . . Az én időmben már tizenhat és fél éves koromban jöttek a kérők . . . s mivel otthon igen sok kosár volt, amit nagyapád font, mindegyik kapott egyet. Az apádnak szerencséje volt: karácsony napján állított be hozzánk . . .
 — A béke szent ünnepén.
 — Igen. A béke a fő és én hozzá ígérkeztem . . .
 — Meg már a kosár is elfogyott.
 — A nagyapád megunta már fenni és ingyen adni, mert pénzért is elkelt volna.
 — Pazarlók voltatok!
 — A vessző hozzá a mi ingatlanunkon termelt; nem adtunk pénzt érte. Nagyapád meg unatkozott . . .
 — Jó idők lehettek! Most meg milyen rossz kosárban kell a ruhát a padlásra cipelni! A multkor is a kezemben maradt a füle.
 — A füle . . . az nem baj . . . ha jó a feneked.
 — . . . Hova tegyem ezt?
 — Add ide. Így ni!
 — Mindjárt készen leszünk.
 — Siess, az utcáról már hallom a gyerekek hangját.
 — Mindjárt . . . csak még ezt a babakocsit állítom a helyére.
 Meoan.
 — Már a konyhában vannak.
 — Szólj ki, hogy várjanak.
 — Gyerekek, majd csengetünk.
 — Siess, Emerike!
 — Így. No, jöhetnek. Csengess!
 . . . A gyermekek fehér bundácskáiban, összetett kezekkel énekelve bejönnek:
 „Köszöntünk tég . . .“
 — Várjatok, várjatok, amíg a papa bejön.
 — Egyedül jöttünk haza.
 — Egyedül! . . .
 — A Kovács Miska bácsi elhiotta a papát egy komoly szóra . . .
 — A Kovács Miska?
 — Igen. A papa azt mondta, hogy csak menjünk haza és, várjuk meg . . . jön nemsokára.
 — Az a Kovács Miska inkább ide jött volna! Most megakasztja az ünnepet.
 — Majd jön a papa . . . várjunk egy kicsit!
 — Menjefek ki addig!
 — Eh, kezdjük el!

— Nem . . . nem, a családnak együtt kell lennie.
 — Emerike, nézz ki egy kicsit az utcára . . . már a gyertyák egészen leégnek.
 — . . . Nem jön.
 — Már egy órája tart a komoly szó. Azt mondják, hogy az asszonyok csevegők . . . Nincs még egy olyan haszontalan ember, mint az apád, szólt haragosan az anya és ki-meg bejárt türelmetlenségében.
 A gyerekek addig kint csintalankodtak és felforgatták az egész konyhát. A fehér bundácskákat bemaszatolták, hajukat összeborzolták, olyanok voltak, mint a kis mumusok.
 Emerike csendesen üldögélt, talán a Kovács Miska komoly szavát találgatta.
 Nagysokára zajosan kinyílt a konyhaajtó. Megérkeztek: az apa és Kovács Miska.
 — No, most kell jönnöd, te jómadár?! A gyertyák már alig pislognak. Neked egy óráig tart egy szó? . . . A béke kedvéért legalább megtehetted volna . . . Mit, te tántorogsz? Ezen a drága szent napon is leitted magad?!
 — Hallgass, asszony! Itt hozom Kovács urat: egy komoly szót akar . . . az Emerikét . . .
 — Azért rugtál be, disznó? Mégy ki innét?! . . . Jgy la! . . .
 — Tessék bejönni, Kovács ur! Tartson velünk a béke szent nevében! . . . Csengess, Emerike! . . .
 A csengetésre a gyerekek énekelve újra bejönnek:

„Köszöntünk téged, kis Jézus
 Énekel és vig zengedezésekkel . . .“

NAPLÓJEGYZETEK.

Szeretnék elődbe állni és a füledbe kiáltani úgy, olyan hangon, mint ahogy szívemet szagattja egy önző, erővel leküzdni iparkodott fájdalom, melylyel megbirkózni nem tudok, hogy mért dobáltad el könnyelműen a fiataloságot, azt a fiataloságot, amelyben még azt tudtad mondani:

— Szereltem! Te soha sem mondtad? Nem igaz! Érted? Nem igaz. Magad sem hiszed el.

Ismertelek, tudod akkor még mikor fiatal szívvel, szűz fehérséggel mentem hozzád és én akkor sem hallottam a te szép szádból:

— Szeretlek, én szerelmesem. Nekem nem tudtad mondani . . . Azt mondd szeretsz s mig ezt kimondod, hosszan könyörögnöm kell,

Nem érted, hogy ez lealázó? Nem érted, hogy a szívemet téped? Nem érted, hogy a szétszakított leánybrándok romjait dobod újra az arcomba, hogy könyeim folyjanak rájuk?

Szeretsz! Kedves vagy és lágy; hízogó és becézel engem. Nem elég! Érted a sikoltásomat? Érted a lelkeim kínos vajudását! Érted? Szerelmem kell nekem! Szerelmem kell nekem!

Kell . . . Balga ábránd, mely még onnét, egy kedves szoba világából száll felém. Csak látnál. Ide borulok az asztalra és úgy, de úgy elsíratom az én vajudó szívem vágját: a szerelmet

Eltemetem az én fiatal érzéseimet, vigasztalom magamat a te becézó szavaddal, légyságoddal.

Sírok. És szeretném, ha szerelmes lennél, ha nagyon szerelmes lennél, ha nem bírnál elmenni mellettem, hogy meg ne öleljél, ha vágyódnál utánam, ha ismerhetnélek, ha a szívedet odaadnád.

Balga vágy, balga vigasztalódás, melynek termőföldje a kin. Sírok, fájón zokogok!

Káromlom a természetet, mely nem teremtett csudaszéppé, vagy olyaná, mely szerelmet gyújthat benned.

Megégetett az élet, azt mondd. Huszonnyolc éves vagy és nem bírod kiheverni . . . Nevetnem kell.

Mondd, miért nem üztél el a közeledből, miért nem mondtad, hogy nem adhatsz a szerelmemért szerelmet cserébe, hidd meg, jobb volna most már.

Bevégeztem volna egészen életemet és nem várnék itt reszkető reménységgel, hogy egyszer azt mondjad nekem:

— Szeretlek, én szerelmesem.
 Te azt nem tudnád mondani? Miért?

Nem mondd a virágnak, a madárnak, a lombnak, hogy szereted?

Mi a nő?
 A legérzékenyebb virág és ezt hagyod kinlódni, nehogy megmondanád:

— Barátságot érzek irányodba, egyszer szerettem, ifjui szédülő szerelmemmel, bohó szerelmes verseket írtam imádottamról és ez a szerelmem megégette a lelkeimet. Neked azt mondom, nem szeretem már, de itt van még emléke, várj míg baráti közeledben elfelejtem, eltemetem azt.

Vagy ha szerelmes vagy belém, mért nem mondd lágy öleléssel, bugó sugással: „Szeretlek, én szerelmesem!“

Ez olyan jó volna nekem, olyan lágy érzés, olyan vigasztaló édesség.

De igazat mondj! Meglátom a szemedből, ha jóakaróan hazudsz. Meglátom és akkor összezuztad a lelkemet.

Sirok! Fájón zokogok. Künn sírni kezd a kis fiam, az enyém és a tied, tán megérezte az anyja fájdalmát, tán szívem vérével magába szívta az én fájdalmamat, tán kárpótolt egyszer annyi elvesztett vágyódásért, melyet a te ajkadról lestem, tán egyszer megölel engem és bugó gyermekes örömmel mondja majd:

— Szeretlek, én szerelmesem, jó anyám!

Talán nem a te szivedet öröklí, talán az én bolondos szívemet. Talán jobb lesz, mint te, te, aki nem akarod kimondani ezt a három szót:

— Szeretlek, én szerelmesem!

B.-né.

A vörös Anna.

Reggelig mulatott a szép Anna;
Dalolt sok szülej, könnyü nótát
és hajnal tájban, akaratlan
Egyik templomba bebotorkált.

A templomban még nem volt senki,
Vászonköpeny övta az oltárt
Amikor a vörös Anna
A templom ajtón bebotorkált.

Szédülő agygyal, homályos szemmel
Ránézett ott a Máriára
S kezét, mint régen, öntudatlan
Kulesolta össze halk imára:

Ó Istenasszony! Te, ki jó vagy,
Te ki oly szent vagy és olyan szép vagy,
Szólj, mért engedél odadobni
Prédának, céda martaléknak?

Miért engedted, te égi asszony,
Hogy engem érjen minden szégyen,
Hogy ajkamon, e festett ajkon,
Csak büzös, fizetett csók égjen?

Mért kell kacagnom és dalolnom,
Mikor a lelkem csupa bánat —
Mért adott el az anyám ifjan
S mért nem ösmertem az apámat?

Fehér kezed mért nem rántott ki
A szennyből és a sárból engem,
Mért nem vittél tova magaddal
Aranyhidon, liliumkelyhen?

Hallod-e, te glóriás asszony,
Reám ne nézz így; mosolyogva
Mint a többire. Mint a jókra,
A gazdagokra, boldogokra . . .

Eh, utoljára találkoztunk.
Ide ne jöjjön a ki árva!
Isten veled te, gazdagoknak
Mosolygó, fényes Máriája . . .

Farkas Imre.

TRAGÉDIA.

Irtta: Dombusich Sándor.

I.

Tisztelt Kisasszony!

Mi zsidók vagyunk. Ön pedig, kisasszony, keresztény. Ön a fiamat csábítja és a fiam ezért szerelmes önbe. Ha a háznál vigás van, ő félre húzódik, nem mulat, ha el akarjuk őt vinni mulatságba, estélyre, [színházba, vagy orfeumba, ő azt mondja: „Nem megyek, [fáradt] vagyok.

jobban érzem magam itthon . . .” Vasárnap este későn jön haza s ha kérdelem: „hol voltál fiam?” azt feleli egyedüien: „Egy jó ismerősömnél szórakoztam . . .” Naponta kétszer, délben és este, amikor hazajön, idegesen kérdi: „Van-e levél?” Ha nincs, rossz kedvű, válogat az ételekben, kinozza a testőreit, semmi sincs inyére. Ha van levele, úgy néha felderül arca és hitetlensége dacára fohászokba néz fel a mennyezetre, mintha onnan várna vigaszt és tanácsot . . . Ha a levél tartalmával nincsen megelégedve, unottan végig nyújtózkodik a pamlagon és nevetésgesen ostobán bámul a szivarja füstjébe . . . Szóval ez az én fiam egy idő óta alaposan meg van keveredve. És ön, kisasszony, nem érez emellett semmi lelki-furdalást? Minek szereti ezt a fiút? Hisz úgy sem lehet annak a felesége keresztény leány soha. Verje őt ki a fejéből és hagyjon neki békét. Mert ha igaz az, amit a fiam önről beszél, úgy ön okos, művelt, szeretetreméltó leány, úgy be kell látnia, hogy ezek hiu, fjuj ábrándok, melyek soha teljesezésbe nem mehetnek. Ha pedig nem akarja belátni, úgy egyszerűen meg fogjuk az ön — bizonyára ömlengő leveleit — semmisíteni és ezt az én fiamat rabságban fogjuk tartani.

Remélhetőleg meg fogja eme soraimat fontolni s nyugtot hágy ezután fiamnak . . .

L. M.-né.

II.

Nagyságos Asszonyom!

Levele nagyon meglepett. Én igen nyugodt vagyok és az ön fiát nem csábítgatom. Ha akar, eljön hozzám s akkor mint jó barátomat elfogadom. Ha pedig nem akar eljönni, én egy szóval sem vetem szemére elmaradását, mert távol vagyok attól, hogy iránta a legcsekélyebb érzellemmel is bírjak. Levelet sem írnék neki soha, ha ő azt nem provokálná. És tőlem kapott leveleit mind átnézheti, nem fog azokban egy csepp ömlengést sem találni. Sőt tudom azt, hogy fia — akaratomon és hibámon kívül — szeret engem, még néha meg is vigasztalom és bizony a józanság legridegebb hangján megírom neki, hogy nálam nincs mit keresnie.

Remélem e levél meg fogja önt nyugtatni. Tisztelettel

R. J.

III.

Kedves Nagyság!

Én azt a két levelet — melyet édes anyám önnek írt, és amelyben ön válaszolt neki — elolvastam. Az előbbi konceptusban (kértém is, ne küldje el önnek), utóbbi pedig eredetiben.

Én, hogy rabságba ne essem, már elhagytam a szülei házat és a magam kenyerén élek.

Csinos kis legényszobám van, ahol nem ellenőrzik még a gondolataimat, . . . Itt szivarozhatok s gondolkozhatom amennyit jó esik. Átkozottul keveset törődnek itt velem — idegennel. Reggel leteszik előttem a kávét, délben az ebédet s este annak rendje szerint a vacsorát . . . Néha az idegenek hidegségével megkérdik: „Hogy érzem magam? Vagy ha a szomszéd szobában nem tökéletes a kárya parthie akkor én vagyok az az egy, aki a hiányzó helyett beugrik! . . . Akkor azután nyerek vagy veszték — a mint a szerencse kedvez — végre visszamegyek szobámba s beledobom magam Morfeusz karjaiba s néha sikerül is elaludnom . . . Nemde, szép élet? Lát-szólag megirigyelhetne érte a leghájasabb nyárspolgár is.

De hagyjuk ezt! Jól tudom, hogy ön semminek sem oka. Jól tudom, hogy anyámnak írt levele épp oly szingigazság, mint minden nekem írt levele s én Önt mégis szeretem! . . .

Sőt, talán éppen ezért!

És értse meg kisasszony, nem az érzékiség szerelmével, hanem az idealizmusával . . . Megosztanám önrel mindenemet amim van, azt is, amim nincsen . . .

Látom azonban, s így tudom, hogy hiába pazarlom önre ifju keblem minden tüzet és lelkesedését, ön még sem tud engem megérteni, szeretni . . .

Hogy miért? Nem kutatom . . . Mint ahogy nem kutattam azt sem, hogy ön keresztény s miattam pogány is lehetne, akkor is szeretném, mert hisz szerelem, ember-

szeretet és művészet; e három nem kutatja a vallást, a fajt . . .

Édes anyámnak előítéletektől sugalmazott levelét pedig ne vegye rossz néven. Az ő nevében — bár tudta nélkül — kérek ezért bocsánatot öntől . . . Ez a — más-különbö jöhízemü — asszony a mai társadalom félszeg nevelésében részesült. Az emberben nem az embert nézi, hanem faj és vallás szerint osztályozza őket: ez zsidó, amaz keresztény. Az ő szemében az előbbinek lenni dicsőség, erény, az utóbbinak lenni halálos bűn . . . Aki azal vegyül, elkárhozik . . .

Szívesen elkárhoznék, de ön ebbe nem akar beleegyezni s így én kénytelen leszek ezentúl „erényesen élni s nem fog eszembe jutni az az irtózatos bűn, hogy keresztény leányt zárjak keblemre . . .

Ezután — ígérem — nem is fog ön hallani rólam, amíg élek . . .

De majd egyszer, egy szép őszi napon, mikor a piros nap hiába igyekszik majd sugaraival áttörni a ködöt, hogy felmelegítse a földet, akkor meg fogja hallani, hogy egy zsenge, fiatal fa erejének hanyatlásán van s elfogyni készül . . . Akkor talán — eszébe jut majd egy levelet írni nekem . . . Melegebb hangot, mint amilyeneket eddig írt, de már késő lesz, mert nem lesz, aki elolvassa . . .

Üdvözlöm:

L. K.

Hideg őszi délután volt. Az emberek a nagy város egy zug-utca szegényes lakásában temetésre gyűltek össze. A zsidó szentegylet emberei gyorsan lemorzsozták kötelező imádságukat, azután pedig egy gyenge asszony jajkiáltásai közt levitték az egyszerű fekete koparsát az utcára . . . Az emberek szánakozva suttozták: „Kár volt ily fiatalon meghalnia“ . . .

Az utca tulsó oldalán egy jóságos öreg asszony áll leányával, sokan látni vélik, hogy egy könnysepp gördül végig a leány sápadt orcáján, azután megindul a kocsis vége mindennek . . .

A leány is haza megy. Nem tudni, mulat-e, vagy gondolkodik elhunyt „jó barátján.“

MODERN ASSZONY.

Írta: Kuttin Rózsi.

Az utszéi platánóriásoknál megállott az asszony.

— Nos, megvan velem elégedve? kérdezte a férfitől. — megtettem, a mire kért, elhagytam az uramat.

Komolyan beszél Magda? kérdezte a férfi kissé meglepődve.

— Egész komolyan. Hallgattam magára, édes, most már szabad vagyok.

— És az ura?

— Az uram? — sirt mint egy gyermek.

— Nem gondolja, hogy ostobaságot tett most? Menjen csak vissza az urához.

— És ezt ön mondja, ki egy héttel előbb tanácsolta nekem a szakítást. Vagy talán megunt már, nem szeret többé?

— Szeretem Magda, szeretem, de . . .

— Semmi de! Gondolhatta volna, hogy egy olyan asszony, mint én vagyok, képes a legnagyobb ostobaságra is önért. Minek tanácsolta, minek kérte tőlem? Tudhatta volna, hogy az én boldog szívem nem nyugszik addig míg akadályokat lát, vagy érez közöttünk. Elvégre is bármilyen ostobaság volt tőlem, azt hiszem, kárpótolt érte az ön szíve, édes Andor, melyhez egy év óta jogom van.

A férfi nyugodtan szólt:

— Igaza van. De egy kissé elhamarkodta a dolgát. Hiszen ha várt volna pár hónapig, egészen más lenne, de így hirtelen? Tudja, nem szeretek magamról beszélni . . . Magda! Kérem magát, — hiszen okos asszony — menjen vissza az urához, s kérje meg, Tudom örömezt visszafogadja.

Az asszony büszkén kiegyenesedett. Olyan lett az arca, mint a barcosé: bátor és nemes.

— Menjek vissza az uramhoz? . . . Ugy-e jó lenne? . . .

De édesem, halott-e valaha olyan Kazay-lányról, aki meghunyászkodott volna egy férfi előtt, aki kérte volna rimánkodva és könnyes szemekkel, hogy vegye vissza magához? Nos hát én nem akarom elődeimet megszégyeníteni, térdre esni senki előtt sem fogok! Azt, hogy maga pusztán számításból markirozta előttem a szerelmet, azt most már látom. De egyúttal tudom azt is, hogy csunya és nem jellemes dolog volt öntől az én becsületesem kockára tenni.

— Csendesedjék — mondta mosolyogva a férfi. — Önnek heves a vérmérséklete; ne szavaljon, kérem.

— Ugy-e ne szavaljak? Persze, mert ön, édes barátom, már befejezte a dialogus rácsó részét. Legyen türelmes, én is végzem. Az igaz, hogy csalódtam magában, de ne feledje, hogy lehet még idő, mikor találkozni fogunk s akkor nem tudom, melyikünk sir és melyikünk mosolyog?! . . . Igazán sajnálom, hogy valamikor szeretni tudtam! . . .

Az asszony végigmérte a tekintetével a férfit. Aztán neki vágott a parknak s gyors léptekkel subogott le a házak felé. A férfi egy kissé gondolkodott az utolsó szavakon, aztán megfordult és ment az uton tovább az ott sétáló tarka nőcsoportok felé.

Az elvált asszony szabadságának első pillanatában keserűen csalódott.

Azt gondolta, hogy ez az élet olyan, mint a milyennek látszik: csupa költészet, szerelem, édes ábránd.

Keserű tanulság volt erre a büszke asszonyra ez, hogy elhagyta az urát, de egyszersmind szörnyű felébredés is abból a szépnak hitt álomból.

A magas, elegáns ember, kinek léhasága annyira megtévesztette, jellemtelen emberré törpült össze előtte. Nem tudta, vajjon boszankodjék-e vagy nevéssen a férfi viselkedésén, de érezte, hogy az ő eltévesztett életének nagyon sok keserűségét enyhítené az, ha megszégyeníthetné azt az embert.

Amily imádattal vette körül azelőtt, oly megvetéssel fordult el tőle a szíve. Nem tudta még, hogy mit tesz, de érezte, hogy diadalmaskodni fog.

Ez időtől kezdve sokat beszéltek az asszonyok Csetey Andorról. Sok ostobaságot és kevés okos dolgot, mint rendszeren és mindig „mással“ emlegettek. Természetes, hogy ez a „más“ Kazay Magda volt.

A sok feleség pedig bosszantja az embert s ilyenkor, hogy szabaduljunk, vagy elutazunk, vagy ha súlyosan kompromittálva érezzük magunkat, egyszerűen nőül vesszük azt a bizonyos mást.

A férfi újból köeledett az asszonyhoz, ki bájosságával és kedvességével magához láncolta. Mutatta neki, hogy örül, ha vele lehet, markirozta a vonzódást, a szerelmet, de a fejét nem vesztette el másodsor.

S a férfi néha sokáig rajta felejtette tekintetét és ilyenkor különös meleget érzett szívében.

— Mily szép, Magda! — mondta sokszor — ilyennek egész életében nem láttam.

— És milyen hűséges lett Ön hozzám. Látta, ez szép magától.

Egyszer aztán formálisan megkérte Magda kezét.

Az asszony azonban ügyes kibuvóval nem felelt rá határozottan, hanem haladékat kért másnapig.

A férfi elment, ő pedig leült íróasztalához és írni akart. Irni az ő hites urának, akit hűtlenül megcsalva elhagyott, minden igaz ok nélkül.

Arra akarta kérni, hogy vegye vissza magához.

Sokáig küzdött. Nem tudta leírni azt az egy szót, amely büszkeségét megtörte volna. A keze megállott, tolla makacsodott.

És amint küzdött magával, kinyílt az ajtó. Rajta sápadtan lépett be a férje.

Magda halkán felsikoltott, a férfi pedig szólt édes meleg hangon:

— Én vagyok, Magda, a hites ura. Ne haragudjék, hogy felkerestem és most terhére vagyok, de tudja mennyire imádtam mindig és gondolhatja, mily kínokat állottam ki nélküle. Azért jöttem, mert hallottam mindenütt az ön szentséges nevet emlegetni a salakkal, annak az embernek a nevével, aki nemcsak gyáva, de jellemtelen is. Ettől akarom megszabadítani, ettől az embertől. O, maga nem gondolta meg abban a pillanatban, mily gyötrődést szerez nekem, mert különben nem hagyott volna el engem. Mert nem tudom mi oka volt erre? Hisz imádtam, mint az Istenemet és féltettem mindentől. Az én életem azóta összetört, csak a lelkelem reménye, az tartott fenn eddig is. Magda! Jöjjön vissza hozzám, adja vissza az én boldogságomat!

Az asszony alig bírta tartani magát: minden szó igazsága egy-egy bus emléket törölt ki szívéből s megkönnyítette lelke fájdalmát.

Szólni nem tudott, de könyve megeredt és zokogva borult az elhagyott ember keblére.

— Meghocsát-e nekem? — suttozta.

A férfi megcsókolta a visszatért asszony homlokát. Ez volt a bocsánat és engesztelődés megváltó szentsége. Másnap, mikor Csetey az asszony szobájába lépett, ott találta őket egymás mellett.

Az asszony mosolygott.

— Ah, Magda, hát így? — És aztán a férjhez fordult:

— Remélem uram, tudni fogja kötelességét?! E hölgy az én menyasszonyom.

— Nekem pedig feleségem — felelte derülten a férj.

Csetey elhallgatott s az asszonyra nézett.

Magda diadalal mosolygott és mondta:

— Nos édes Csetey, csak szavaljon tovább, tovább!

Csetey Andor azonban nem szavalt, hanem tudva kötelességét, gyors léptekkel távozott.

Árva, árvább, legárvább.

Hej, be árva az a csillag,
Mely lehull a földre,
Még árvább az a kis virág,
Mint gonosz kéz tör le;
De legárvább az én szívem,
Mely már mássem érez,
Csak ver, dobog... míg a halál
Egyszer már nem végez.

G. P. E.

MARIENBADI KÚRA.

Irtá: Lukács Emil,

I.

Rigó Bendeguz a feleségét áthozta Budáról Pestre Prakszis Tihamér specialistához, aki konstataulta, hogy az asszony egészséges, mint a makk és muló rosszullétei onnan származnak, hogy testben kissé erős, amiért nem ártana öt heti marienbadi kúra.

Rigó ur hazavitte az asszonyt Budára és otthon így szölt hozzá:

— Edes fiam, te jól tudod, hogy én, szegény diurnista a miniszteriumban két forint napidijjal, nem küldhetlek féged se Marienbadba, se másféle Badba, azonban majd utánanézek a prospektusban, hátha lehet a marienbadi kurát Budán is tartani?

Rigóné ebben megnyugodott. Rigó ur pedig hozott a szatócstól két palackkal kőbányai sörít, szalámit meg egyéb jó harapni valót, amitől az asszony elfelejté minden baját és a férj uramnak is olyan virágos kedve támadt, amilyen kedvben huszonöt évvel ezelőtt lehetett, amikor irnok volt falun a jegyzőnél és a képviselőválasztások alkalmával a boldogult szabadalmú párt jelöltje érdekében buzgálkodott. És ahol Rigó ur korteskedett, ott biztos volt a bukás. De erről ő nem felejtett. Ő mindig kitett magáért. Nem volt a vármelegének még egy embere, aki az italt úgy bírta, mint Rigó Bendeguz. És sohasem látták részegen. Kuruc legény volt, kár hogy a labancnak fogta a pártját.

Főkortes Rigó hagyományos pechénel fogva a mameluk jelölt ez alkalommal is kisebbségben maradt, ami utóbbi részére kárba veszett 10,000 forintot jelentett, noha kerületet kapott másutt — ahol Rigó Bendeguz nem korteskedett. — A kurucok a győzelem estéjén alaposan hegybenhagyták az irnok urat és ez a baleset állapította meg jövőjét, mert az előbb érintett mameluk képviselő fájdalomdíjjal beprotezsálta őt a miniszteriumba.

Rigó ur ma 45 éves, békés természetű, komoly ember és nem foglalkozik többé politikával, sőt antialkoholista lett. Most az a gyengeje, hogy szereti az asszonyt. De csak a saját feleségét. — Izabella a legszebb és legokosabb asszony e világon. A többi asszony, az nem is asszony. Azok arra valók, hogy cifrán öltözködjének és csalják az urukat. Mennyivel különb az ő felesége. Ő maga varrja a ruháit, melyek vannak oly szépek rajta, mint a pesti dámaikon a toilették.

Séli az asszonyt, mert hogy az utóbbi években kissé elhízott, még mindig szép és kívánatos nő maradt. Rigó ur szeretné, ha a felesége megfogyna. Emiatt voltak Pesten a specialistánál, aki a marienbadi kurát ajánlotta. Csakhogy környű az orvosnak a páciens drága fürdőhelyre küldeni, de vajjon mit szólna, ha Rigó Bendeguznak hiánk és diurnista volna a miniszteriumban két forint napidijjal? Bizonyára azt mondaná, amit Rigó ur a feleségének mondott:

— Majd utána nézek a prospektusban...

II.

Fenséges volt a reggel. Mint fiatal asszony a mézes hetekben, mosolyogva kelt fel a nap a láthatáron, bearanyozva sugarai melegével az éjből ébredt komor világot. A Duna hajjait vígan szelték keresztül az apró hajók és a sirályok szűzi fehérségben fündöklöttek a Lánchíd peremén. A gyárakban megszólalt a munka harsonája és a pesti oldalon, mint megannyi óriási kigyó kuszott föl a karcsu kéményekből sűrű nehéz tömegekben a füst, hogy kibontakozva, a szélcsendben egy végtelennek látszó sávban lassan tovaterjeszkedjék.

Rigóné a Halászbástyáról élvezte a gyönyörű reggelt és a pompás képet, melyet a napfényben fürdő főváros nyújt. Rózsaszín pongyolában, melyet földig érő sötétké gallér takart, mint leleplezésre váró szobor állt a bástyafalakon. Ide gyakrabban eljött. A Gellért-hegyet meg a Jánoshegyet már többször megmászta, ami a kúra szempontjából igen fontos tényező. A kirándulások így egyedül persze unalmasakká váltak és Rigó ur nagy bosszúságára a kurának semmi hatása sem mutatkozott.

— Talán rosszul néztl utána a prospektusban — szölt ilyenkor Rigóné a férjéhez. A sok gyaloglás meggyötör és a savanyuvizet is hiába iszom, jobb lesz abbahagyni ezt a bolondos kurát.

És ha azon a fenséges reggelen, melyről fentebb szó esett,

nem jelentkezik partner (s hozzá egy szép ifju képeben, aki már napok óta üldözi a rózsaszínű pongyolát) úgy Rigóné lemondott volna arról az élvezetről, hogy tovább kísérletezzék a marienbadi módszerrel.

— Asszonyam, — így kezdé a rejtélyes férju, — most itt életem legszebb órája. És a Mátyás templom toronyórája éppen átötte a hetet. — Szeretem önt, — falytatta lázasan az idegen — és ha viszontszeret, megéneklek önt drámában a Nemzeti számára, vagy ha úgy akarja, librettot írok önről a Népszínház-Vigopera részére. Én úgy is miniszteri fogalmazó és színműirő vagyok, egy vörbeli hercegnőnek a fia és az apám kegyelmes ur...

Rigóné nagy zavarba jött. Egy diurnista felesége nincs szokva rómeói jelenetekhez. Ió asszonyhoz illően mindjárt Bendeguzra gondolt, hogy mit szólna, ha ezt a vallomást hallotta volna. Remegett az izgatottságtól és mikor kissé magához tért, tudott csak feleletet adni:

— Uram, én tisztességes felesége vagyok egy jóra való, derék embernek, akit végtelenül szeretek és imádom. Az ön zseniditását elismerem, de kár is volna azt reám, szürke asszonyra pazarolni, mikor ön hercegek palotáiba bejáratos. Ott alkalmasabb tárgyat talál operettei és színművei számára. Most pedig haza kell mennem, hogy megfőzzem az ebédet... Isten önnel uram!

Lehelvári és pusztaszeri Hétvezérdomb Töhötöm — így hivatkozta a miniszteri fogalmazót — elfintoritotta az orrát erre a kellemetlen beszédre s úgy érezte magát, mintha romlott osztrigát nyelt volna. Megszégyenülve nem akart moradni és mielőtt az asszony a távozás himes mezejére lépett, szokott finesszeivel megkísérelte engesztelni:

— Higyje el, asszonyom, hogy nem vágyodom a palotákba, noha ott kedvemre flirtelhetnék. Én megundorodtam a főuri társadalom léha szokásaitól és az erkölcsstelenségektől, melyekben a nagyvilági nők élnek. Már régen vágyodom egy őszinte lélek, egy szerény házas nő ismeretségére s ha ön kérésemet most megfogadná... De tudom, ön nem képes ily kegyetlenségre... Esküszöm, nem kívánok egyebet, csak az ismeretségét és hogy reggeli sétáiban elkísérhessem.

A fogalmazó urról bebizonyult, hogy jó színész is, mert az asszonytól kedvező választ kapott.

— Hát nem bánom — szölt Rigóné, — utóbbi kívánságát teljesülhet. (S magában azt gondolta: legalább nem fogok unatkozni). Aztán jó viselje magát, mert én mostanában kurát tartok és az izgalom megárdhat nekem.

III.

A sors könyvében meg vagyon írva, hogy ki lesz boldog, ki boldogtalan. Melyik asszony csálja meg az urát, hogyan és hány-szor. És ez alól nincs kibúvó, semmi menekvés. A végzet kegyetlen, kiméletet nem ismer. Tehát azok a nők, akikre a sors súlyos csapását méri, hogy férjükhez hűtlenné kell válniok, nem itélendők el, sőt inkább szánalomra méltók.

Rigó Bendeguzné is be volt jegyezve a fekete könyvbe. Pedig igazán jámbor asszony volt, aki férjével boldog egyetértésben élt az aranykakas-utcai földszintes házban. A kegyetlen végzet azonban megkivánta tőle az áldozatot. Hiábavaló volt minden ellenállása. Erős akarata megtört a lelki tusában és belefáradva a küzdelembe, mint a megsebzett madár, tehetetlenül bukott a zsákmányát szomjuhoz vadász lábaihoz.

A férfiak nem csinálnak nagy ügyet az ilyen esetekből. Hétvezérdomb Töhötöm is egy kaland kellemes emlékével távozott a színről és mint Mantua hercege, vígan dalolta a színpalak mögött:

— Az asszony ingatag...

Ahelyett, hogy azt dalolta volna:

— A férfi csábító...

Csakhogy mennyivel hiubbak és önzők vagyunk mi ahhoz, mintsem ezt magunknak bevallanók. Mi azok a bizonyos szírték vagyunk az oceánban, melyekbe, ha a hajó ütközik, ronccsá török. A szirt nem tehet arról, hogy a hajó oda téved. A gyöngye jármű tehetetlenül küzd a fomboló viharral, a háborgó vízóriás felbőszült hullámaival, melyek a megsemmisülésbe sodorják.

Sokszor gondolom: Kár ezekért az ártatlan szép hajókért!

IV.

Ősz felé jár az idő. A Stefánia-uton újra megkezdődik a végtelen kocskorzó, a színházak megnyitják, a nyaraló családok visszatértek otthonukba és kiszellőztették már a gaffalinos lakásokat. A miniszterek fogadnak és az államiutkárok serényen dolgoznak a métermázsa számára érkezett beadványokon.

Rigó urra nézve is jelentőségteljes volt az ősz. A felesége csodásan megfogyni a marienbadi kurától, melyet a prospektusból ügyesen összeállított. Aztán történt még valami. Az osztálytanácsos magához rendelte Rigó Bendeguzt és tudatta vele, hogy soronkívül előléptették. Eszrevették hát odafenn is, hogy tehetséges ember. És boldogan vitte a hírt feleségének.

És mialatt Rigóné a miniszteri fogalmazóra gondolt, akinek papája kegyelmes ur, a férje nem csekély önérettel szölt hozzá:

— Látod Bella, mégis jó volt, hogy a nyáron Budán maradtál!

MILLENIUM

sörcsarnok és étterem.

Van szerencsém a n. é. közönség becses tudomására hozni, hogy a **karácsonyi ünnepek** alkalmával

a legkitünőbbnek elismert

kiviteli márcziusi sört csapolok.

Minden pénteken friss halászlé.

Tisztelettel

2981

SCHUCH FERENCZ,

a Millenium sörcsarnok tulajdonosa.

Jó magyaros konyha!

Kitűnő hegyaljai borok!

Kiváló jó és tartós munka!

Gyors és pontos kiszolgálás!

Os. és kir. közös hadsereg szállítója.

Uj! Uj!

Uj! Uj!

 bőrönd, bőrdiszmű, nyereg
és szijgyártó-szaküzlet.

Nagy raktár a legjobb minőségű bőrdiszműárakban, u. m.: bőröndök, utazó-táskák, neceszerek, toalette ridikül, pénz, zseb, dohány, szivar, okirat, pincér, vadász stb. táskák és tárcákban és mindennemű utazó eszközökben. Nyergek és nyeregrészek, lovagló-, sport- és idomító cikkek dus választékban.

=== **Teljes nyeregfőlszerelés lovas- és törzstisztek számára előírás szerint.** ===

Kocsizó és ígás lószerszámok nagy választékban, ugyszintén ostorok, nyelek, ivostorok, négyesfogathoz ostorok, mindennemű disz- és ígás-izzasztók, lótakarók, légyhálók, zabolák stb. Istálló- és lóápoló szerek, u. m.: lókefe, lókeztyű, szarvasbőr, kocsimosó-szivacs, pata, nemez és gummi anyagból nagy választékban.

Csinos kivitelű kutya-nyakravalók, kutyaláncok, kutyavezető-szijjak és ostorok minden nagyságban stb. stb.

Amidőn magamat a t. vevőközönség jóindulatába ajánlom, jelzem, hogy ugy a kész áru, valamint a rendelmény és javítások is személyes vezetésem és munkabeosztásommal eszközöltetnek.

Továbbá nagyobb szállításaim és vállalkozásom révén oly előnyös üzleti ösazeköttetésem lévén, hogy a magas anyag árak mellett is a legszolidabb árakat szabhatom meg.

Vidéki megrendelések aznap eszközöltetnek, nem tetszők készséggel kicseréltetnek.

904

Mély tisztelettel

Bérczi Pál, Andrassy-tér 22. szám.

Mindezen szakmába vágó javítások gyorsan és olcsón eszközöltetnek vidékre is.

Nagy választék! Olcsó ár! Nagy választék!

Alapított 1845.

Butorok

stylszerű kivitelben kaphatók

— jutányos áron —

Reinhart Fülöp

butorgyárosnál

A R A D O N,

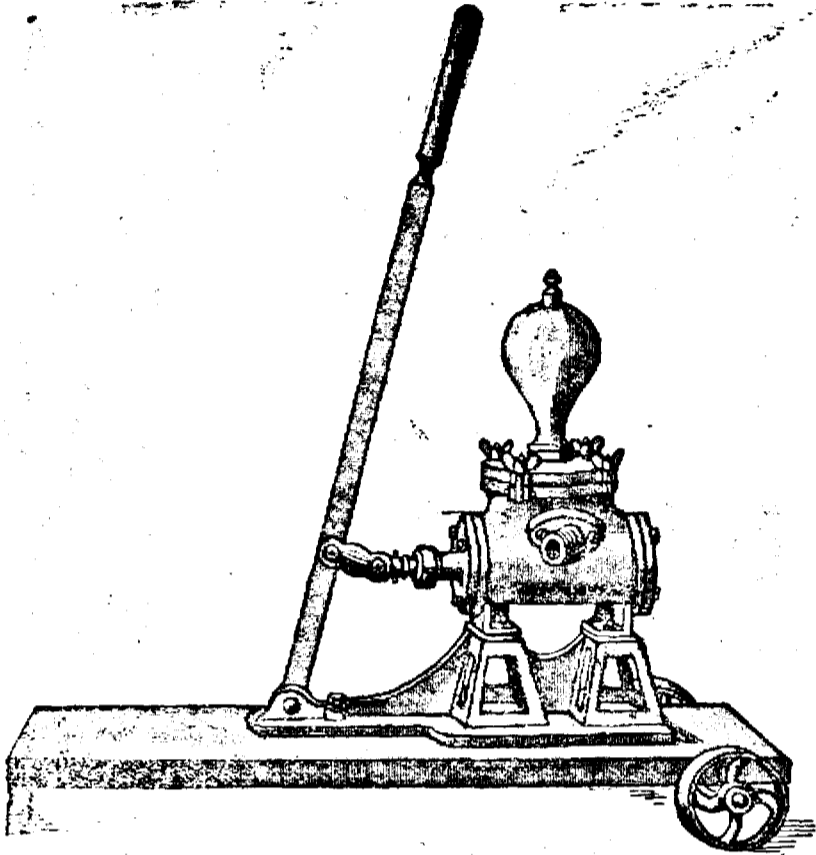
Andrássy-tér 17.

Kovács Soma és Társa Arad.

Kühne E. gazdasági gépgyár vezérképviselése. Alapított 1856.

Mc. Cormick chicagai világhírű aratógépek egyedüli raktára,
legelső és legnagyobb aratógépgyár a világon.

Ganz és Társa vasöntő és gépgyár r. t. főügynöksége.

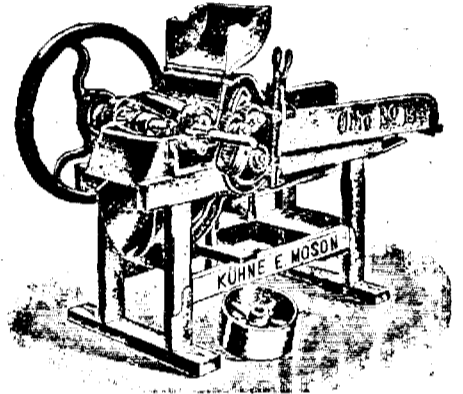
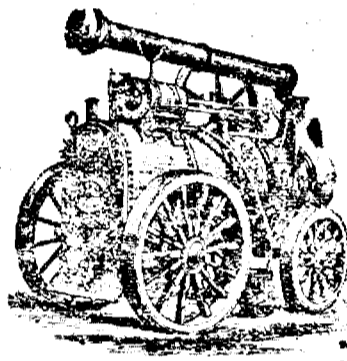
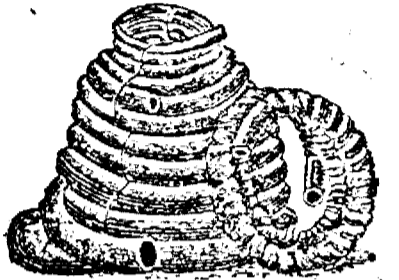
Nagy készlet gép- és hengerolaj, gépkenőcs, gépszij, zsák, vízmentes ponyva, dobsin, rétegfém és tömitő anyagokban.

Kovács és lakatos szerszámok.

Kutak és szivattyúk.

Malom-szerek. 2907

Pincészeti eszközök. Bortömlők.

Telefon szám 421.

Telefon szám 421.

**Első Leánykiházasító Egylet m. sz.
gyermek- és életbiztosító intézet**

aradi vezérügynöksége

A R A D, Szabadság-tér 22. sz. (Színház épületében)

Egyedüli legrégebb magyar gyermek- és életbiztosító intézet, mely leánykiházasítási, fiu- és életbiztosításokat a legelőnyösebb módozatok mellett kultiválja. **Biztosított tőke 68,000.000 hatvannyolc millió korona.** — Dijtartalék 15,000.000, azaz tizenöt millió korona. — Kifizetett biztosított tőke több mint 10.000.000, azaz tíz millió korona.

Tisztességes jó referenciákkal bíró ügynökök felvételnek.

Prospektussal és díjmentes felvilágosítással készséggel szolgál a vezérügynökség titkári hivatala.

Sebesi Ferenc

asztalos mester

Arad, Deák Ferenc-u. 2. sz.

Elvállal mindennemű

2886

asztalos munkák

leggyorsabb és legpontosabb eszközlését, ugymint

ebédlő, háló, szalon és uri

szobák a legizléseesebb kivi-

telben, ugyszintén épület mun-

kákat, iroda és üzleti beren-

dezéseket pontosan eszközöl.

Wolf János

uri és hölgy cipész 2963

Arad, a színház főbejáratával szemben,

==== a Zrinyi-utcában. ====

SZÁLLASY L.

harisnya-kötődéje

ARADON, Forray-u. (Kristyóry-ház.)

Fiók-üzlet: Fábrián-utca, Scherhag-ház.

Elfogad mindennemű

harisnyák kötését és fejelését.

Női-harisnyák 80—1.60, férfi-harisnyák 60—1.20, női és férfi-harisnya fejelés 50—70, gyermek-harisnya fejelés 40—50 fill., valamint

keztyük, kamáslik, alsó-szoknyák, alsó-ingek

és minden e szakmába vágó javítások.

Bátorkodom az igen tisztelt közönség szives tudomására hozni, hogy az eddig még városunkban nem létezett

harisnyakötő-gépet

hozattam, s ezzel a tisztelt közönség kényelmét, igényeit minden tekintetben kielégíthetem, minthogy azon helyzetben vagyok, hogy a legvékonyabbtól a legvastagabb hildego selyem, pamut, cérna harisnyákat készíthetem. 958

==== **Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.** ====

Magamat a t. közönség szives figyelmébe ajánlva és becses pártfogását kérve, maradtam kiváló tisztelettel

Szállasy L.

Menyasszonyokat

érdekel elsősorban is, hogy az

Aradi butorkészítő iparosok szövetsége

mint az országos központi hitelszövetkezet tagja

butoresarnokában

ARADON, Atzél Péter-utca 3-ik szám,

(a színházzal szemben.)

ebédlő-, hálószoba-, szalon- és úri szoba-berendezések,

továbbá **szőnyegek, függönyök, ágy- és asztalterítők**, stb. a leg-
egyszerűbbtől a legdiszesebbig **óriási választékban kaphatók.**

Költségvetéssel és rajzokkal kívánatra készséggel szolgálunk. Vidékre meghi-
vásra kiküldjük egyik szakemberünket gazdag mintagyűjteményünkkel a rendelmény
felvétele végett.

Az aradi butorkészítő iparosok szövetsége

mint az országos központi hitelszövetkezet tagja.

Diszlevélpapírok,

írószerek, mindennemű papíráruk üzleti könyvek, teljes irodai felszerelések, iskolai szerek, képes levelezőlapok nagy választékban és olcsó árak mellett kaphatók.

Róth Testvéreknél Aradon

a Szt.-Háromság szoborral szemben.

2961

☛ Az eredeti Bardau féle francia szivarkahvely főraktára. ☛

Aradi és csanádi egyesült vasutak Gurahonczii czeментgyárából.

Sürgönczim: Czeментgyár Gurahonez.

Gurahonczii portlandczeментet, mely a magyar mérnök és építész-egylet által megszabott normáliákat 60—70%-kal felülmulja, lassan vagy gyorsan kötő minőségben, rendkívül finoman őrölve, felelősség mellett szállit az

aradi és csanádi egyesült vasutak

gurahonczii czeментgyára.

Minden jobb üzletben kapható.

Kérjünk Braun-féle

„Rózsa-crém“ cipőkenőcsöt

Eredeti angol rendszer szerint készítve!!!

mert az összes forgalomban
levő gyártmányok között a

„Rózsa-crém“

conserválja a lábbelit-, ellentétben más készit-
ményekkel, melyek a bőrt kiszáritják és tö-
rékenynyé teszik. — Eddig is számtalan
.. szakember elismerésével találkozott. ..

Eredeti angol rendszer szerint készítve!!!

Egyedüli készítője

2060

Braun N. A. Arad.

Ismételadók forduljanak bizalommal hozzám.

Funkelstein József

938

**ARADON,
Petőfi-utca Bing-ház.**

Vásárol magyar veres lóheremagot és luczernát nagy és kis mennyiségben.

Ugyanott kapható ARANKAMENTES magyar here- és luczernamag, mely a budapesti m. kir. magvizsgáló állomás által felülvizsgáltatott s ólomzárral ellátott, valamint muharmag is

Városi és megyei telefon 242. szám.

Villanycsengő

javitásokat

villanyvilágítási

bevezetéseket szakszerűen eszközöl

2955

KALMÁR JÓZSEF

ARAD, Salacz-utca 2. sz. **műszerésznél** ARAD, Salacz-utca 2. sz.

Városi és megyei telefon 242. szám

Kárpitos és diszitó munkákat olcsón és jól

saját kezűleg készít **honi anyagból**

VARGA JÁNOS

kárpitos mester.

Arad, Deák Ferenc-utca 7. sz.

Pártoljunk a tisztességes helyi ipart!

Tökéletes, valódi mester-munka!

Nyílt üzlethelyiség,

hol kész kárpitos árukat is raktáron tartok, u. m.: szalongszövet, férfi szalon, modern ebédlő-pamlagok a legegyszerűbbtől a legfinomabbig, valamint rendelésre a legrövidebb idő alatt a legszolidabb kivitelben készítek.

Önműködő redőnyök raktára!

Rendelésre azonnal ott vagyok!

Szíves támogatásért esedezik

2962

VARGA JÁNOS

kárpitos és diszitó.

Jó, tiszta buza-szalmát meg-
... felcéló ár mellett vessz a...

Magyar szalmaanyag-gyár részvénytársaság Aradon.

Ugyanott szén salak
és trágya kapható.

ALAPÍTOTT 1887. ÉVBEN.

Victoria

takarék és hitelintézet mint részvénytársaság

Arad, József főherceg-ut 2. (saját házában.)

Fiókintézet: Kisjenőn, saját házában.

Befizetett részvénytőke K. 1,200.000

Betétek K. 6,000.000

Tartalékalap K. 900.000

Évi forgalom ... 150 millió korona.

Üzletköre:

Átvessz betéteket betéti könyvecskére kamatozás végett és azok után, amelyek 3 hónál rövidebb ideig vannak elhelyezve 4%-ot, 3 hónapnál hosszabb időre elhelyezett betétek után a betett összeg nagyságához képest 4½% és 5% kamatot fizet minden levonás nélkül.

A 10%-os betétkamatadót az összes betétek után kivétel nélkül az intézet fizeti meg.

A pénztár állásához képest betétek felmondás nélkül is visszafizettetnek.

Leszámítol

v á l t ó k a t.

Előlegeket nyújt
értékpapírokra.

Jelzalog kölcsönöket engedélyez

ház-és földbirtokokra.

761

Az igazgatóság.

 Költségvetések ingyen

Sztanity Mátyás

kövezési vállalkozó

≡ **ARADON.** ≡

Mindennemü

kő- és asfaltburkolatok,

betonirozás és

csatornázási

vállalata.

2951

 Költségvetések ingyen

Van szerencsém a nagyérdemű közönség szives tudomására hozni, hogy helyben, a **Weitzer János-utca 19. szám alatt** özv. dr. Petkóné urnő házában egy, a mai kornak teljesen megfelelő

kárpitos és diszitő műhelyt nyitottam.

Sok évi tapasztalat, melyet a főváros ilyenmű üzleteiben szereztem, valamint a legelső gyárakkal való összeköttetésem azon kellemes helyzetbe juttat, hogy a n. é. közönség legmagasabb igényeit minden tekintetben kielégítem.

Ervállalok úgy lakás, mint szálloda, vendéglő, vagy bármely e szakmába vágó teljes berendezéseket, a legújabb divat szerint, a leggyorsabb és legjutányosabb árak mellett, valamint azok helyreállítását és javítását, továbbá tekeasztalok behuzását.

A nagyérdemű közönség becses pártfogását kérve, maradtam kiváló tisztelettel

Szilvásy István,
kárpitos és diszitő. 870

U J

női kalap divat-terem!

A nagyérdemű közönség szives tudomására hozom, hogy Aradon, Deák Ferenc-utca 2. szám alatt (Sebesy-ház) egy, a mai kor és modern izlés minden követelményének megfelelő

==== női kalap divat-termet nyitottam. ====

Üzletemben a legelőkelőbb cégektől kikerült és legszebb kivitelű modelleket állandóan raktáron tartom. — Állandó és legnagyobb választék gyászkalapokban. — Átalakítások és minden e szakmába vágó munkálatok jutányosan és pontosan végeztenek. — Vidéki megrendeléseket a legmesszebbmenő körültekintésse eszközölk.

Szives pártfogást kér

A M T M A N N A N N A

ARAD, Deák Ferenc-utca 2.

867

Neuman Testvérek

mümalom, szesz- és élesztő gyárosok

ARADON.

Ajánlják tiszta

gabona-élesztőjüket,

mely felülmulhatatlan kelesztőképessége és tartóssága folytán minden bel- és külföldi kiállításon különtetésben részesült.

Ugyanott

istálló-trágya

érett és félérett állapotban, valamint légen szárítva méltányos áron kapható.

Szőlőbirtokosok figyelmébe!

Dr. Wágner Pál, a darmstadti vegykísérleti állomásnak nagyhirű igazgatója mult hóban kiadott: „Kísérletek a szőlő trágyázás terén“ című művében olvasható, hogy a legujabban megejtett kísérletek ismét igazolták, hogy csakis **istállótrágyázással lehet szőlőkben a legnagyobb termést biztosítani.** Mütrágyának alkalmazása istállótrágya nélkül kielégítő eredményt nem nyújtott. Az istállótrágya a földtápértékeken kívül kedvező hatást (Agenzien) gyakorol a szőlőtőkére, mely hatásnak módját még eszközzendő kutatásoknak kell felderíteni. 2883

Van szerencsém a n. é. hölgy közönséget értesíteni, hogy

**Széchenyi-utca 5. szám alatt
felső női-ruha szabászati iskolát nyitottam.**

Elvállalok minden e szakmába vágó oktatást, a női szabászat u. m.: alj, derék, kabát, stb. teljes tanulását saját műhelyemben, továbbá divatlap után bármely fazon mértékutáni kiszabását és lerajzolását.

Budapest egyik legelső iskolájában a legujabban szerzett tapasztalatom azon kellemes helyzetbe juttattak, hogy a n. é. hölgyközönség legmodernebb ízlését is kielégíteni képes vagyok.

Számos pártfogásért esedezik

848

VÁRNAI MARISKA

női-ruha varrónő és szabászati iskolája

Arad, Széchenyi-utca 5. szám.

Nemcsak a honi, hanem a helyi ipart is pártoljuk!

Spanlang János

épület-, műlakatos- és mérlegkészítő-műhelye

Arad, Flórián-utca 66. szám,

(Saját házában.)

Ajánlja a n. é. helybeli és vidéki közönség figyelmébe szakszerűen és kitűnő munkaerővel berendezett

épület-, műlakatos és mérlegkészítő műhelyét.

Elvállal minden e szakmájába vágó munkákat, u. m.: épületek felvasalását, takaréktűzhelyek, kapuk, erkélyek, folyosók, lépcsőzetek, sárcsaszatok, verendák, övtetők és cimentsablák elkészítését, modern minták és ízléses kivitelben. — Ugyiszintén elvállalja mindennemű Meidlinger-féle kályhák és szivattyús kutak szerelését, továbbá

tizedes-, százados- és hid-mérlegek elkészítését

bármely nagyságban a legjutányosabb árak mellett.

Javítások mérsékelt árak mellett eszközöltnék. Minden munkáért kezesség vállaltatik. — Minden munka személyes felügyeletem alatt készül. Kitűnő munka, pontos és szolid kiszolgálás. ————— A n. é. közönség szives megbízásait kérve, kiváló tisztelettel

Spanlang János,

épület-, műlakatos és mérlegkészítő Flórián-utca 66. sz.

Tervrajz és költségvetés díjmentesen készítettik.

LAENDLER ALADÁR

mindennemű puha és keményfa

termelése és kivitele.

Központ

BUDAPEST, V. Nádor-utca 17. szám.

Gőzfűrészek

**Arad, Breznóbánya, Kisjenő, Polonka és
Szczyrowicze (Galicia).**

Erdőkezelőségek

Beél, Nowostawcze (Galicia).

Kádártelepek

**Magyarországban, Szlavóniában, Német-
országban.**

Képviseletek

London, Páris, Brüsszel, Milanó és Stuttgart.

CSIPKÉK, SZALAGOK!

Központi Divatáruház!

DEUTSCH TESTVÉREK

ARAD.

Báli idényre ajánlunk:

Legujabb kivitelü

Gázok

Creppe de chinek

Selymek

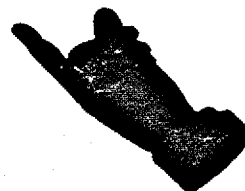
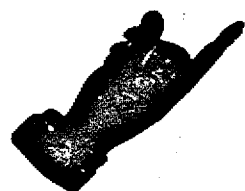
Tüll és Battist Robe-ok

Párisi exalusir

ezikkek.

DEUTSCH TESTVEREK ARAD,
MINORITA-PALOTA. 2968

HARISNYÁK, LEGYEZŐK!

Van szerencsém a nagyérd. férfi közönség becses figyelmét felhívni

Aulich D. Lajos-utca 19. szám alatti

== szabó üzletemre, ==

melyben bel és külföldi szöveteket nagy mennyiségben tartok raktáron.

A legujabb szabászat és legjobb kivitelért felelősséget vállalok, miért is a n. é. helybeli és vidéki közönség pártfogásáért esedezem.

2974

Kiváló tisztelettel

Schneider János férfiszabó

Telefon 211. szám.

Telefon 211. szám.

WEISZ HUGÓ

művészeti fényképészete

ARAD, Andrásy-tér 16. szám.

Állandó fényképkiallítás

különböző modern fényképekből.

Gyermek pillanat felvételek. (Sépia Matt képek.)

Interieur portraik. (Pigmentek, modern keretekben.)

Amerikai platinképek (női arcképek).

Sépia platin nagyítások.

Modern női képek (G. chamoi).

Gummi nyomatok nagyítások.

Satrap Matt Rembrand tanulmányok.

Pastellek, Aquarellek, színes képek.

Pigmenttanulmányok (Hildebrand sisthem).

Interieur tanulmány felvételek (Matt albumin).

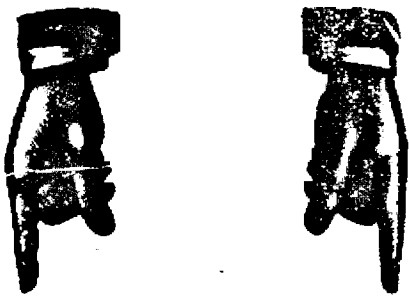
Tájkép felvételek. Pigmentek (eladók.)

Minden második héten újabb felvételek, különböző újdonságok bemutatása.

Felvételek naponta eszközöltnék: reggel 9-től este 6 óráig (villanyfény mellett is).

Telefon 211. szám.

Telefon 211. szám.

Minden e szakmába vágó javítás, átalakítás úgy helyben mint vidékre pontosan és jutányosan eszközölhető.

Aradon, az Andrássy-téren, a Minorita-palota épületben földszint és igen tágas Mezzanin helyiségekben a legnagyobb és legizletesebben berendezett, igen dusan felszerelt

fiók női-divat, kalaptermet

rendeztem be,

hol a legújabb divat szerinti párisi és bécsi őszi kalapok már raktáron vannak.

Van szerencsém a n. é. t. hölgyközönség b. tudomására hozni, miszerint *fióküzletemet* oly ganerben rendeztem be, hogy az a kor igényeinek minden tekintetben a legmesszebbmenőleg megfeleljen, és így állandóan oly termékeim vannak raktáron, amelyek *eredeti párisi és bécsi modellek, de egyszersmind saját készítményeimet is képezik.*

Nagy raktár (Mirtus) menyasszonyi koszoru és fátyol, művirág és csokrokban.

Midőn üzletem több évi fenállása alkalmából az igen tisztelt helybéli és vidéki hölgyközönség eddigi szives támogatásáért hálás köszönetemet nyilvánítom, egyben további b. pártfogásukat kérve, vagyok

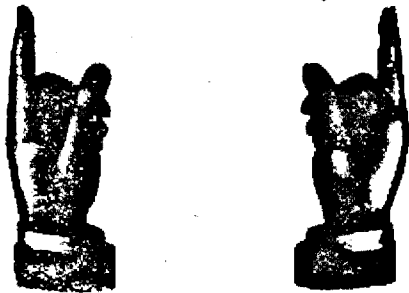
mély tisztelettel 2958

Lázár Cz.,
Andrássy-ter, Minorita-palota.

Nagy választék kész gyászkalapokban, vagy azok megrendelés esetén 24 óra leforgása alatt készíttetnek el.

Dus választék kész gyermekkalapokban, vagy azok megrendelés szerint is készíttetnek.

Minden e szakmába vágó javítás, átalakítás úgy helyben mint vidékre pontosan és jutányosan eszközölhető.

Telefon 145.

Telefon 325.

MATZKY KÁROLY

CUKRÁSZ ARAD.

Főüzlet: Andrassy-tér Neuman-palota. * Fióküzlet: Forray-utca 2. szám.

A közelgő farsangi időnyre ajánlom a legfinomabb saját készítményű **Teasüteményeim**et, **Bonbonaim**at. Készítek a legegyszerűbbtől a legdiszesebb kivitelig **Tortákat**, **diszforma fagylatokat**, **Minion süteményeket** és minden e szakmába vágó dolgokat.

Állandó raktáron tartom

James Waters & Co. Londonból direkt szállított valódi **Jamaikai Rumot**, **Teát**, valamint a legfinomabb francia és hollandi **Likőröket**. Főraktára a világhírű **J. & F. Martell Cognacnak**.

Délutáni Jourokra külön alkalmas szeparé a nagyérdemű közönség rendelkezésére áll.

Tisztelettel

Matzky Károly,

cukrász.

2778

Új üzlet!**Új üzlet!**

A n. é. helybeli és vidéki közönség szives tudomására hozzuk, hogy
Aradon, Deák Ferenc-utca 2. szám alatt (Sebessy-ház)
 egy minden igénynek megfelelő

szücsáru-üzletet nyitottunk.

Ez üzlettel kapcsolatban a
 madártömészetet is kultiváljuk, mindenféle madarat kitömés céljából
 elfogadunk.

Szives nagybecsü pártfogást kérve, a lepontosabb kiszolgálásról biztosítva kész szolgálattal

Sztruhár Testvérek Arad, Deák Ferenc-utca 2-ik szám alatt
 (Sebessy-ház.)

Szücsmunkák javítását is elvállaljuk.

1329

KISS ANDRÁS

férfi szabó

Arad, Deák Ferenc-u. 39.

Ajánlja magát mindennemű

uri ruhák elkészítésére.

Szolid árak. Pontos kiszolgálás.

Hazai és angol szöveteket
raktáron tartok.

813

RENDKIVÜLI ÁRLESZÁLLÍTÁS!

Csak 1908. február
1-éig érvényes!

Kiváló jeles könyvek teljesen új példányokban
50–90% engedménnyel!

Csak 1908. február
1-éig érvényes!

Kiválóan jeles könyvek jutányos beszerzése.

Ezen alkalmi könyveszállítás csupán 1908. február 1-éig marad érvényben s azontúl ismét a rendes bolti ár lép életbe. — Tekintettel a készletek csekély arányára, igen ajánlatos, hogy az érdeklődők rendeléseiket minél előbb megtegyék, mert a rendelések a beérkezések sorrendjében nyernek elintézését, s így egyik-másik mű előreláthatólag csakhamar elfogy. — Ezen leszállított árakon hirdetett könyveket csakis készpénz-fizetés, illetve utánvételes szállítás mellett adhatom.

I.

Szépirodalom. Költemények. Díszmunkák.

A Magyar Költészet Kincsháza. Szerkesztette: Endrődi Sándor. Füzve 8 K helyett	4.-
Balász: Tükördarabok. Beszélgőgyűjtemény. 2 kötet 4 K helyett	2.-
Bartók: Mohács után. Történelmi dráma. Díszkötésben, 20 K helyett	6.-
Bartók: Erdőzűgás. Költemények. 3 K helyett	1.-
Benedek: A szív könyve. 4 K helyett	1.60
Blackmore: Doone Lorna. Regény Exmoorból. 3 kötet 8 K helyett	2.-
Braddon: Lady Cecil. Regény. 2 kötet, 6 K helyett	60.-
Bulla: A tündéröv. — Regényes elbeszélés. 1 K 60 f helyett	60.-
Calderon: Az álhatatos fejedelm. Színmű. 2 K helyett	1.-
Calderon: A zalameai bír. Színmű 2 K helyett	1.-
Collins: A gleninchi rejtély. Regény. 6 K helyett	2.-
Collins: Titokzatos hang. Regény. 2 kötetben. 5 K helyett	2.-
Corneille: Cid. Tragedia öt felvonásban. 1 K 20 f helyett	60.-
Czóbel: Kakukfűvek. Költemények 1890—1900. Díszkötésben. 6 K helyett	2.-
Detleff: Apa és fia. Regény. 2 kötet. 4 K helyett	1.60
Eliot: Middlemarch. Tanulmány a vidéki életből. Regény. 4 kötetben. 16 K helyett	3.-
Endrődi Sándor: Költeményei, 4 kötet. 16 K helyett	8.-
Endrődi Sándor: Kurucz Nótlák. Bőrkötés vagy pergamentkötés 6 K helyett	3.-
Gréville: A második anya. Regény. 3 K 20 f helyett	1.-
Hackländer: Európai rabszolgaélet. Regény. 5 kötetben. 10 K helyett	3.-
Heine: Dalok könyve. Fordította: Endrődi Sándor. Thumann Pál rajzaival díszítve. Díszkötésben 12 K helyett	5.-
Huszár Vilmos: Irma. Egy költő naplójából. 3 K helyett	1.-
Jókai: Egy magyar nábob. Képes díszkiadás. Vászonnkötésben. 18 K helyett	7.-
Jósika: A két Barsay. Dráma 4 szakaszban. 1 K 40 f helyett	60.-
König: Kalvin. Történelmi regény. 3 kötet. 7 K 20 f helyett	2.-
Kozma Andor: Szatirák. 5 K 20 f helyett	1.50
Martos Ferenc: Titánia. — Költemények 1896—1902. Kötve. 4 K helyett	1.60
Moreto: A szép Diego. Vigjáték 3 felvonásban. 2 K 60 f helyett	1.-
Palágyi Lajos: A rabszolgák. Dráma. 1 K 60 f helyett	80.-
Pekár: Az esztendő legendája. Minden hónap külön illusztrációval, igen díszes borítékban 6 K helyett	2.-
Redwitz: Boszniai háreméletből. Elbeszélések. 3 K helyett	1.-
Szalay Fruzina: Egy marék virág. Költemények. Díszkötésben 8 K helyett	3.-
Szathmáry K.: Az ország sebei. 4 kötet. 8 K helyett	2.-
Turgenyew: Now. (Uj föld.) Regény 4 K helyett	2.-
Twain Márk: Az aranyozott kor. Amerikai regény. 3 kötet 6 K helyett	2.40
Váradi: Iskariót. Tragedia 5 felvonásban. 1 K 60 f helyett	80.-
Wohl: A modern asszony breviáriuma. 2 K helyett	1.-
Wohl: Beszélyek és lárcák. 2 K helyett	1.-
Zichy Géza gróf: Leányvári boszorkány. Költői beszély. Díszkötésben. Zichy Mihály rajzaival. 20 K helyett	5.-

II.

Történelem. Emlékiratok. Életrajzok.

D'Artagnan: (gr. Vay S.) Régi magyar társasélet. Két kötet. Képekkel. Füzve 12 K helyett	Korona 6.-
Berecz: A régi fiatal Magyarország. (Emlékezések. Vázlatok.) 2 K 40 f helyett	1.-
Böhm: Délmagyarország vagy a Bánság külön történelme, 2 kötet, 8 K helyett	2.-
Freemann: Világtörténet, rövid előadásban. 1 K 60 helyett	60.-
Horvát: A diplomatikai írástan alapvonalai, 3 K helyett	1.50
Horvát: A diplomatikai kortan alapvonalai, 3 K helyett	1.50
Horvát: Bevezetés a magyar oklevéltanba, 2 K helyett	1.-
Kerekes: A kereskedelem története, 2 K 40 f helyett	1.-
Király Pál: Sarmizegetusa Metropolis, 2 K 40 f helyett	1.-
Kohn: A szombatosok. Történetük, dogmatikájuk és irodalmuk. 5 K helyett	2.-
Marczali: A magyar történelmi kultúrák kézikönyve, 13 K helyett	6.-
Pauler: A magyar nemzet története az Árpád-házi királyok alatt. 2 kötet, 12 K helyett	6.-
Pör: Róma története a nyugati birodalom elenyészéséig. 5 K 60 f helyett	2.-
Radvánszky Béla, Magyar Családelet és háztartás a XVII. és XVIII. században. 3 kötet. 20 K helyett	10.-
II. Rákóczi Ferenc emlékiratai a magyar háborúról 1703-tól végig. Füzve 3 K helyett	1.50
Ugyanaz kötve 4 K 50 f helyett	2.-
Ribáry: Legújabb kor története, 3 K 40 f helyett	1.-
Sayous: Histoire Generale des Hongrois, 27 műmelléklettel és 253 képpel a szövegben. Füzve, 15 K helyett	7.50
Ugyanaz. Díszkötésben. 20 K helyett	10.-
Schwarz: Görög történelem, 14 K helyett	6.-
Széchényi: Levelei, 3 kötet, 28 K helyett	10.-
Székely: Kossuth fogsága és Pest vármegye rendei, 1 K helyett	50.-
Szilágyi Sándor: Rajzok a forradalmi idők-ből, 2 kötet 8 K helyett	2.-
Thun: A nihilisták, az orosz forradalmi mozgalmak története, 3 K 60 f helyett	1.-
Vukovics Sebő: Emlékiratai, 10 K helyett	3.-
Történelmi életrajzok.	
Ferenczi: Báró Eötvös József, 6 K 40 f helyett	3.-
Fraknoi: Werbőczy István, 9 K 60 f helyett	4.-
Kretschmayr: Grilli Lajos, 4 K helyett	1.60
Morvay: Galántai gróf Fekete János, 6 K 40 f helyett	3.-
Pör: Keszei Miklós, 3 K 20 f helyett	1.-
Szabó: Ghymeszi Forgách Ferenc, 6 K 40 f helyett	2.-
Széchy: Gróf Zrinyi Miklós a költő, III. kötet, 9 K 60 f helyett	3.-
— IV. kötet, 6 K 40 f helyett	2.-
— V. kötet, 6 K 40 f helyett	2.-
III.	
Irodalomtörténet. Költészet. Szónoklat. Nyelvtudomány. Neveléstan.	
Beöthy: A magyar irodalom kislükre, vázonnkötésben, 4 K helyett	2.-
Cicero Összes Levelei: fordította s magyarázó jegyzetekkel ellátta Fábian Gábor, 7 kötet, 28 K helyett	10.-
Endrődi Sándor: Századunk magyar irodalma képekben. Kötve 6 K helyett	3.-

Ferenczi: A könyvtartan alapvonalai, kötve, 4 K helyett	Korona 2.-
Findura: Fáy András élete és művei. 2 K helyett	1.-
Greguss: Népek lantja. Külföldi népdalok, 2 K 60 f helyett	1.-
Halász Ferenc: Állami népoktatás, 4 K helyett	1.-
Gymnáziumaink új szervezete, ismertetése és magyarázata. 80 f helyett	40.-
Hock: Máltástemplomi szentbeszéd, 1898. 2 K helyett	1.-
Hock: Bőjti szentbeszédei, 1899. 2 K helyett	1.-
Hock: Összegyűjtött szentbeszédei, 1894—1899. 8 K helyett	2.-
Horatius Flaccus Satiráinak két könyve. Fordította: Barna Ignác dr. 2 K 40 f helyett	1.-
Horváth Cyrill: A régi magyar irodalom története, I. kötet. Számos szöveggel és műmelléklettel 12 K helyett	4.-
Isoz: Französische Conversations-Grammatik, 2 K 80 f helyett	1.-
Kont: Histoire de la Littérature Hongroise, 20 műmelléklettel és 95 képpel a szövegben. Füzve 10 K helyett	5.-
— Ugyanaz díszkötésben 15 K helyett	7.50
Ludwig-Szemenyei: Magyar diákelet és diákegyesületek. (Évkönyv a diákegyesületek történetéről és szövetségéről), 2 K helyett	50.-
Magyar-Orosz népdalok. Fordította: Fincicky. 2 K helyett	60.-
Magyar Tájszótár. Szerkesztette: Szinyei József. 2 kötet, 36 K helyett	15.-
Népköltészeti gyűjtemény. Magyar. IV. kötet: Sebestyén: Regős énekek. V. " Sebestyén: A regösök. VI. " Vikár: Somogy megye népköltése. VII. " Mailand: Székelyföldi gyűjtés. Kötetenként 6 K helyett	3.-
Palágyi: Madách Imre élete és költészete, 7 K helyett	3.-
Somogyi: Öt nyelvű szótár. A magyar, német, angol, francia és olasz nyelv szótára. Két kötet. Félbörbe kötve, 30 K helyett	12.-
Stern: Német nyelv, kötve. — 1 K 60 f helyett	60.-
Strausz: Bolgár nyelv, 2 K 80 f helyett	1.-
Szabó: Zsebbe való orosz nyelv, 4 K helyett	2.-
Szarvas Gábor és Simonyi Zsigmond: Magyar Nyelvtörténelmi Szótár. A legrégebb nyelvemlékektől a nyelvújításig. 3 kötet. Füzve, 62 K helyett	20.-
Szigeti: Kerüljük a germanizmust, 60 f helyett	30.-
Thaly Kálmán: Rákóczy emlékek Törökországban. 6 K helyett	3.-
Toldi: A magyar politikai szónoklat kézikönyve. A legrégebb időkől a jelenkorig. 2 kötet, 10 K helyett	5.-
Vende: A Magyar Irodalomtörténet Képekben. Szemléltető képek a magyar irodalomtörténet tanításához. 2 kötet, 121 folio lapon. 12 K helyett	6.-
Volf-Waldapfel: Emlékönyv Kármán Mór huszonöt éves tanári munkásságának ünnepe, 5 K helyett	2.-
IV.	
Jogtudomány. Politika. Törvények.	
Apáthy: Anyagi és alaki csődjog, 2 kötet, 10 K helyett	2.-
Apáthy: Anyagi és alaki váltójog, 2 kötet, 10 K helyett	2.-
Apáthy: Kereskedelmi jog, 12 K helyett	2.-
Balás: A tanácsjegyző teendői a kir. törvényszékek és ítéltáblák üléseiben, kötve. 4 K helyett	2.-
Beöthy: Nemzettel. Tanulmány a társadalmi tudományok köréből. 4 K 80 f helyett	1.-

Megrendelhetők és kaphatók:

Ifj. Klein Mór, valamint Kerpel Izsó könyvkereskedéséhez opArn .na

Jelzálog kölcshönök valamint törlesztéses (Amortisatiós) tisztviselői

kölcshönök közvetítettnek alólirottnál.

2882

HERZOG SÁNDOR

Arad, Weitzer János-utca 15. sz.

U j d o n s á g o k.

**A legszebb és legolcsóbb
Új évi ajándékok
k a p h a t o k**

Weinberger Ferencz

ékszerésznél

Arad, Andrásy-tér 20. sz. (Fischer Eliz palota.)

Óriási raktár remek brilliant és gyémánt ékszerekben, arany hosszú női óra láncok, karesattok, gyűrűk, függők remek kivitelben. Gyári raktár a legkiválóbb valódi hajszálnyira szabályozott „Genfi Longines Oméga és Schaffhauzeni“ női és férfi arany, ezüst és acél zsebórákban, — valamint valódi ezüst disztárgyak, evőeszközök 12 és 6 személyre, Cassetákban. 3029

Külön raktár nehéz tüzi ezüstölt I. rendű China ezüst disztárgyak és evőeszközökben.

Tömör arany, kovácsolt jegygyűrűk 6 K.-tól feljebb.

Arad legelső és legrégebbi ékszerkészítő és javítási műterme.

Tört arany, ezüst, valamint brilliánsok, gyémántok és gyöngyök a legmagasabb áron vásároltatnak vagy új tárgyakért becseréltetik.

Telephon 439.

Telephon 439.

U j d o n s á g o k.

Szolid és pontos kiszolgálás.

Szolid és pontos kiszolgálás.

Pontos kiszolgálás. Jutányos árak.

KITÜNŐ MINŐSÉGŰ SZÖVETEK.

Janiga A. és Társa

egyenruha és uri szabó üzlete

ARAD, Andrássy-tér 8. sz.

Minorita palotával szemben.

Elvállal és készít mindennemű egyenruha és uri öltönyöket a legjobb divat szerint a legkitünőbb minőségű szövetekből. Igen tisztelt megrendelőinknek irányunkban történt eddigi szíves pártfogásukat továbbra is kérve, vagyunk kiváló tisztelettel

Janiga A. és Társa

egyenruha és uri szabók.

2982

Várholt László

uri és női cipész

ARADON, WEITZER JÁNOS-utca 2. szám, Minorita-palota, a leányiskolával szemben

Van szerencsém a t. helybeli és vidéki közönség figyelmét felhívni 18 év óta fennálló jó hírnévnek örvendő

 cipész üzletemre

A bekövetkező téli időnyre beszereztem mindennemű bőrkülönlegességeket.

Az önkéntes uraknak figyelmüket felhívom, hogy készítek mindennemű fegyvernemhez a legjobb kivitelben, előírás szerint.

Az egyenruházati egyletnek több év óta szállítója vagyok.

2993

Visszamaradt cipők előnyös árban kaphatók. — Rendelések 24 óra alatt eszközöltetnek.

Kitünő tisztelettel **VÁRHOLT LÁSZLÓ,** női és férfi cipész.

Rendkívüli árleszállítás!

Szenzációs olcsó árak!

Rendkívüli árleszállítás!

Tulkövetelés kizárva!**A vásárlás nem kötelező,****de saját érdekében kérem, tekintse meg dusan felszerelt raktáromat, a tett utat bőven kárpótolja az, amit üzletemben lát és tapasztal.****Csoda árak!****Még nem létezett olcsó ár!**

Nagy választékban

mosó áruk

ezer meg ezer mintákban

már 11 krtól.**Luisin selymek**

minden színben

65 krajcár.**Versenyen kívüli árak!****Női angol blous
és costum**

kelmék

már 21 krtól

tizezer mintákban.

A vaci harisnyagyár lerakataiból nagy választékban

kötöttáruk

gyermek és patent harisnyák, női fekete és divat csikos, férfi harisnyák

már 15 krtól.**Ágygarnitúrák, csipke és szövettüggönyök, butorszövetek, vászon, chiffon és damast áru, női és férfi ernyők****mélyen leszállított árakban**

2998

Reiners. Sándor**alkalmi áruháza****Arad, Szabadság-tér 15. szám.**

Állandó régiség kiállítás.

PICK MÓR

budapesti régiségkereske-
dőt a fővárosba ránduló
aradi gyűjtőknek melegen
figyelmükbe ajánljuk.

Budapest, Károly-körút.

Aradi Hitelbank és Takarékpénztár

részvénytársaság

Salacz Gyula-utca 6. sz.

1. **Takarékpénztári betéteket 5% kamat ellenében gyümölcsöztetünk**
A betéteket a fél óhajára felmondás nélkül visszafizetjük. A tőke kamat adót az intézet fizeti.
2. **Jelzálog kölcsönöket nyújtunk** 20, 30, 40, 50 és 65 évi annuitásra készpénzbeni kifizetése által; ezen üzletágat gyorsan és előnyösen bonyolítjuk le.
3. **Személyhitelt nyújtunk** váltók escomptálása által.
4. **Értékpapirokat veszünk és eladunk** tőzsdei napi árban.
5. **Folyószámlahitelt nyújtunk** kis- és középkereskedőknek.
6. **Bármilyen pénzügyi művelet,** avagy transzaktió gyors és sikeres lebonyolítását elvállalja intézetünk

3013

Igazgatósága.

Ransburg M. és Fia

bortermelők és bornagykereskedők

Arad, Zrinyi-utca 4a.

Ajánlják legjobb hírnévnek örvendő **Magyaradi és Mokrai** fehér, **Ménesi vörös aszu** és egyéb csemege boraikat hordóban és palaczkokban.

A gyümölcs sajson idején, ugyszintén vérszegényeknek orvosság gyanánt ajánljuk **valódi Ménesi vörös ó borainkat**, melyek csersav tartalmuknál fogva, kitűnő hatásuaknak bizonyultak.

Helybeli eladásra házhoz szállítva ajánljuk kitűnő **asztali borunkat** 1 literes üvegekben, **adózza üveg nélkül 70 fillérért.**

Kivánatra házhoz szállítjuk a heti, sőt napi szükségletet is.

== Telefon 323. ==

2994

Arjegyzéket felhivásra küldünk.

RANSBURG M. és FIA

bortermelők

== A R A D O N. ==

WEISZ és KLEIN

modern könyv, papir, zeneműkereskedése és hirlapterjesztési vállalata
ARAD, Minorita-palota.

Városi és megyei telefon 230.

Ifjusági iratok
Mesekönyvek
Képeskönyvek
Imakönyvek
Diszlevélpapírok
Festékdobozok.

Égető apparátusok
Emlékkönyvek
Levelezőlap albumok
Eredeti olajfestmények
Művészireprodukciók
Disz szobrocskák

Hegedük és a hozzá tartozó hangszerek.
Legszebb karácsonyi és ujévi levelezőlapok.
Legdivatosabb névjegyek azonnali készítése.
Képkerekek nagy raktára. — Tintatartók dus választékban.

Írószerek

Írószerek

A magyar, francia, angol és olasz irodalom újabb és jelesebb termékeinek állandó raktára.

Vidéki megrendelések a legpontosabban és a legnagyobb figyelemmel intéztetnek el.

Városi és megyei telefon 230.

2988

WEISZ és KLEIN

modern könyv-, papir-, zeneműkereskedése és hirlapterjesztési vállalata
ARAD, Minorita-palota.

URAI JÁNOS

Ő. cs. és kir. Fensége József főherceg kamara fényképész k. k. f.
- modern műterme

Arad, Weitzer János-utca 3. szám.

Készít mindenféle

modern kivitelű képeket.

„Platinatipia“ matt képek, makarttól kezdve életnagyságig.

Hires „Oelographia“ festmények, bármily kis fénykép után, minden nagyságban rendelhető.

Gyermek-felvételek a legmodernebb kiállításban, új és igen érdekes játékokkal.

Családi és csoport felvételeknek, műterme nagyságra nézve, el van ösmerve, hogy a legelső helyet foglalja el.

Téli idényre műtermem jól fűtve!

2655

Felvételek esős időben is eszközöndők!

Bővebb felvilágosítással és kedvező jutányos áraival készséggel szolgál.

URAI JÁNOS

Ő. cs. és kir. Fensége József főherceg kamara fényképész k. k. f.
modern műterme

Arad, Weitzer János-utca 3. szám.

Földes Kelemen

orvosi laboratóriuma

Aradon, Deák Ferenc-utca 11. és 12.

Van szerencsém az igen tisztelt orvos urak és a n. é. közönség szives tudomására hozni, hogy orvosi laboratoriumom a következő dolgok vizsgálatával foglalkozik:

Hugy.

Részletes vegyi és górcsövi elemzés, a fehérje és cukor mennyileges meghatározását beleértve. Ezeken kívül minden egyes hugyatrész mennyileges kimutatása. Gümöbaciulus kimutatása. Daganatrészek. Gonococcus.

Köpet.

A köpet alkatrészek górcsövi vizsgálata. Gümöbaciulusok külön kimutatása.

Bélsár.

Vegy és górcsövi vizsgálat vérre, genyre, epefestékre, élősdiekre (különös tekintettel a galandféregfejek kimutatására) daganatrészek, bélkövek.

Gyomortartalom és hányadék.

Részletes vegyi vizsgálat, kémhatás, aciditás, szabad sósav, tejsav, nyák, vér, stb. Górcsövi vizsgálat. Hányadék vegyi vizsgálata mérgezés vagy ennek gyanúja esetén.

Vér.

Vörös és fehér vértestecskék számának, a vérfesték tartalom meghatározása, vér-élősdiek és bacteriumokra való vizsgálat.

Koros folyadék-gyülemek

(exoudatum) transsudatum, cysták tartalma) vegyi és górcsövi vizsgálat.

Epe- és hugykőképződmények

minőleges vizsgálat.

Nemi szervek váladékai

gonococcusra.

Torok lepedék.

Vizsgálat diphteria bacillusra.

3007

Onó

vizsgálat onó szállacskákra és prostata testecskékre.

Anyatej

vizsgálat gyermektáplálásra való képességre.

Korszövetani

vizsgálatok, daganatrészek.

A vizsgálandó anyagok mikénti beküldésre vonatkozólag szivesen adunk utasítást válaszbellyel ellátott levelekre.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség be-
cses tudomására adni, hogy

asztalos műhelyemet

a mai modern kor igényeinek megfelelőleg

teljesen újólag felszerelve

a régi nagy forgalmu üzemben
vezetem tovább, és elvállalok e szakmában, ugy mint
ezelőtt, a legmodernebb kivitelben

ebédlő-, háló-,

2999

és mindennemű

szobabutor készítését

jutányos árak mellett!

Magamat a n. é. közönség b. pártfogásába aján-
lom, vagyok kiváló tisztelettel

LISINSZKY LAJOS

mübutorasztalos

Aradon, Péter-utca 6-ik szám alatt.

RÉZ ES VASBUTORGYAR ARADON.

Tisztelettel van szerencsém értesíteni a nagyérdemű közönséget, hogy

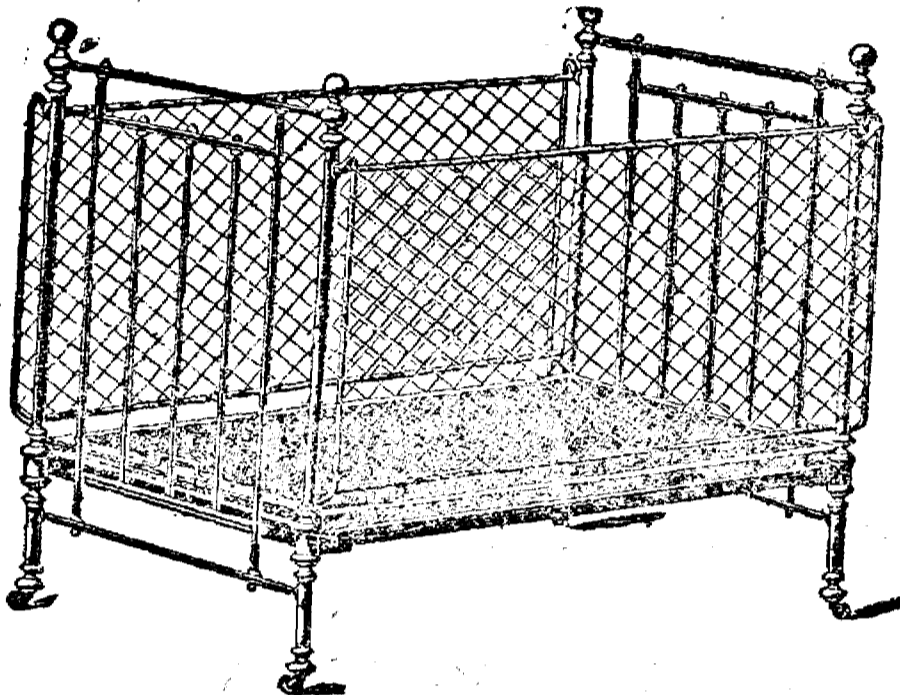
magyar vaságyaim, székeim, padjaim és napvédőim

elsőrendű, számtalan évekig tartó, rendkívül izléses kiállításban nagy mennyiségben rendelkezésre állnak bármilyen nagyság és méret szerint.

Saját gyártmányu

teljes kávéházi és szállodai

berendezések.

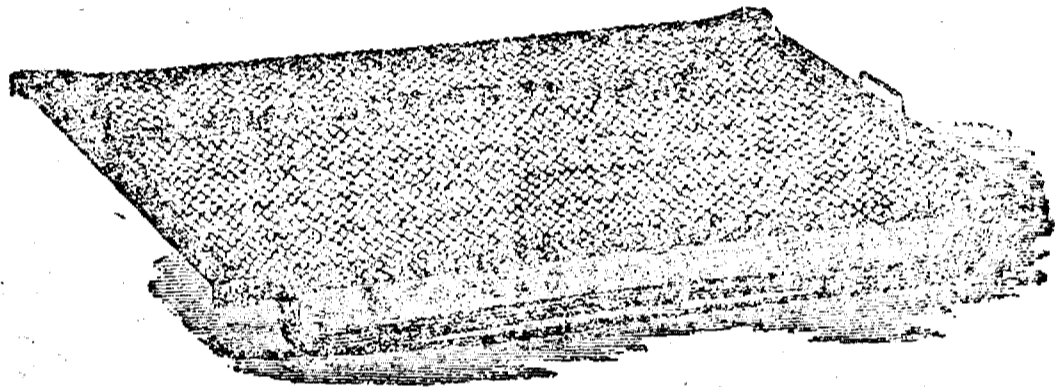
Magánosok számára réz- és vasbutorok, sodrony-ágybetétek pazar kiállításban.

Kivánatra írásbelileg szolgálok költségvetéssel, vagy pedig gyárvezetőm 24 órán belül rendelkezésre áll. 3002

Szives megrendelést kér kitűnő tisztelettel

FLEISCHER TESTVÉREK

Gyárhelyiség: Anlich Lajos-utca 4. szám.
Raktár: Lázár Vilmos-utca (Földes-palota)

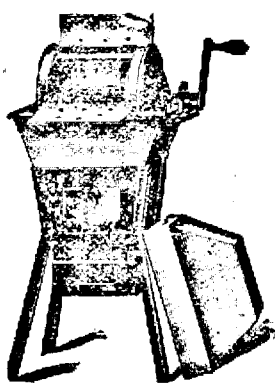
Állandó képkiallítás.

FIXLER M.

Budapest legelőkelőbb műkereskedőjét a fővárosba ránduló aradi műbarátoknak legmelegebben figyelmükbe ajánljuk.

Budapest, Dorottya-utca.

Nélkülözhetetlen minden háztartásban.

A legalkalmasabb karácsonyi ajándék!

A John-féle „Teligöz”-mosógép

A jelenkor legtökéletesebb gőzmosógépe!

Időnek, munkának, szappannak, szódának, viznek és tüzelőanyag-
nak 75%-ig járó megtakarítása a kézzel való mosáshoz viszonyítva.

Mosó-, főző-, gőzölési és fertőtlenítési készülék egyben. Legcse-
kélyebb térszükséglet.

== A mosandó darab legnagyobb kimélése. ==

== Kezesség: kötelezettség nélküli próbaszállítás. ==

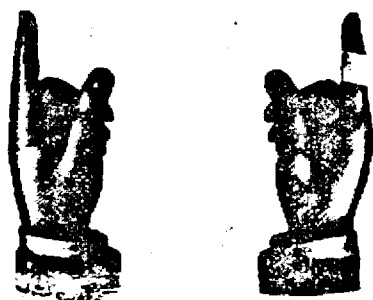
Allandó raktár:

P ö h m J á n o s vaskereskedőnél

Arad, Szabadság-tér.

2870

Nélkülözhetetlen minden háztartásban.

Rauch Raimund

üveg- és porcellán kereskedése
a Japán kávéház mellett **ARAD**, József főherceg-ut 9. sz.

Gáz izzótest.

Villany izzólámpa.

Legolcsóbb bevásárlási forrás.

— Nagy választék —

alpacca és chinaezüst tárgyakban

Majolika, porcellán, lámpa és üvegneműekben.

Magasfoku denaturált lámpa-szesz. — Mindennemű lámpajavításokat elfogadok.

A nagyérdemű közönség becses pártfogását kérve

1349

Tisztelettel

RAUCH RAIMUND.

Hölgyek figyelmébe!

Ajánlja magát gyakorlott budapesti

2952

arc, kéz, (manikür) hajápoló s hajfestőnő

Házhoz is megyen.

Szives pártfogást kér

VARGA JUSTINE

Forray-utca 3. sz. I. emelet balra.

Kremmer ház.

Ajánlok

I. 7¹ tölgyfaszölőkárót,

tűzifát

waggonszámra, legjobb minőségben legolcsóbban.

Fänkl S. József,

fakereskedő Arad, Eötvös-utca. 8.

3023

Telefon 528. sz.

Erdélyi szürposztó raktár!

Pokróczok a téli idényre!

Gazdasági ló
Ágytakaró
Futó
Kórházi
Ablakelő

pokróczok
pokróczok
pokróczok
pokróczok
pokróczok

Vasaló
Kocsi
Brassói hosszuszőrű
Fürdő
Beszegett finom

pokróczok
pokróczok
pokróczok
pokróczok
pokróczok

Kárpitos kellékek
saját készítményű
tisztafonott lószőr.

Mindennemű kötélárúk, zsinegek és zsinórok, hevederek és kendertömlők, gerebenezett kender és kender-kócz.

Ponyvák, gabonaszákok, szalmaszákok, borseprű zsákok.

Legjutányosabban kaphatók az

Erdélyi és bácskai iparáru raktár:

Reich B. Károly Fia és Társa cégnél

ARADON, Andrásy-tér 6. sz. (Verbos-ház.)

3008

Nem kell London. Nem kell Páris.
Nem kell Bécs. Nem kell Budapest

Aradon is lehet kapni!

A legkényesebb igényeknek is megfelelő
mérték utáni

CIPÓKET

urak és hölgyek részére

SEELINGER-UTÓDA

orthopéd és divat cipészetében

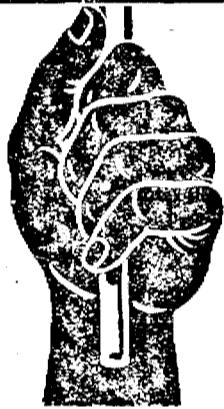
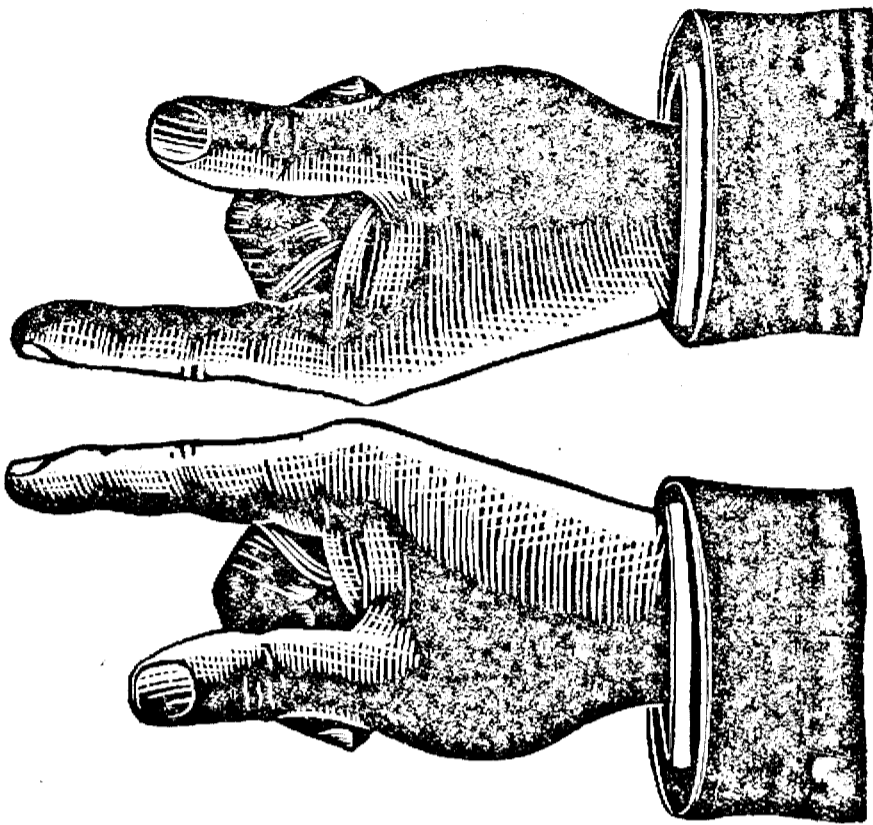
ARAD, Szabadság-tér 4. szám.

Szülők különös figyelmébe ajánlom **orthopéd-
gyógycipőimet**, melyek megátolják a láb-
fejődését, Gyermekéknél, ugyazintén felnőtteknél
nagy sikerű eredményeket értem el, amit számos
ellamerés tanusít. Készíttek a valódi amerikai for-
májú cipőktől meg nem különböztethető tartos szép
cipőket. B. megrendeléseiket kérve teljes tisztelettel!

SEELINGER UTÓDA

Brecska Károly

állami cipész tanfolyam szaktanítója.

2983

Figyelemre méltó!

A vásárló közönség szives tájékoztására hozom, hogy megkezdődött a nagy

karácsonyi szövet vásár,

mely tart f. év december 31-ig. Az általános és kedvezőtlen viszonyok folytán az őszi és téli áru raktár nagy részben vissza maradt.

Miután nagy súlyt helyezek arra, hogy téli áruim még ez évben eladassanak, már mostan kezdem olcsón árusítani és így különösen néhány cikket sorolok fel, melyek nagy alkalmi vételek a mai rendkívüli drágasággal szemben:

Dupla-széles posztók minden színben, métere most 75 fillér, 120 cm. széles angol mintájú szövetek, igen jó minőség méterje 1 korona. **Mosó delainek** még néhány vég van raktáron, méterje 60 fillér; **gyapju delainek** remek színekben, friss szállitmány, méterje 1.50 kor. **Blouse kelmék**, barchetek, flanellek minden színben legnagyobb és izléses választékban, olcsó szabott árak mellett.

Tessék üzletemet felkeresni, meg fog győződni arról, hogy ruhaszövet szükségleténálam **kitűnően veheti meg.** **Karácsonyi ajándékoknak legalkalmasabbak** a következő cikkek: Szörme boák 3 kor., 4.50 kor., és egészen nagy 7 korona. Igen szép szörme-karmantyuk (muffok) 3.50 kor. darabja. **Jó meleg keztyük 25 krajcár párja**, minden színben. Maradékok blousoknak 1 kor., 1.50 kor. 2 kor. és 3 kor. darabja. Berliner sálók 95 krtól feljebb minden árban.

Készpénz vásárlásnál 5% pénztári engerményt nyujtok!

Kirakataim megtekintését mindenkinek ajánlom, mielőtt szükségletét beszerezné; meggyőződik, miszerint áraim minden versenyt kizárnak.

Szolid, figyelmes és pontos kiszolgálásról előre is biztosítom vevőimet. Számos támogatást kér

2782

Kiváló tisztelettel

HOFFMANN SÁNDOR

Arad, színház-épület.

Telefon szám 10.

Telefon szám 10.

Seiler Bertalan

paszományos és gombkötő üzlete
Arad, Weitzer János-u. 13. sz.
**Zsinor,
gomb,
bojtok**

és rojtok
állandóan raktáron tartatnak.

Gyermek ágyneműk

bármely színben, pontosan, méret szerint készíttetnek. — Minden esetben szakba vágó munkát a leggyorsabban készít. 682

Több mint 25 év óta elismert legolcsóbb bevásárlási forrás!

Kilényi C. és Társa

divat, kézmű, rövidaru és fehéremű üzlete
a „kék golyóhoz“

Arad, József főherceg ut II. szám
(Karolina-utca sarkán.)

Nagyon olcsó árban árusítanak: vásznak, divatszövetek, blous selyem, barchetek, trikó ingek és nadrágok, sapkák, keztyűk, harisnyák, cipők, gyermek ruhák, női és férfi ingek, nyakkendők, ágyszerítők, paplanok, esőernyők, stb. 2532

Legolcsóbb bevásárlási forrás!

Kérném a cégre figyelni!

Van szerencsém a nagyérdemű közönség szíves figyelmét felhívni az izraelita-templom sarkán levő új és használt butor-raktáramra. Továbbá

veszek

a legmagasabb árban uraságoktól használt férfi ruhákat, szőrme és utazó bundákat, használt háló és ebédlő, valamint konyha-butorokat, Wertheim cassát, légszűrőket, légszűrőket, nyergeket, bolti állványokat, ócska vasat, reket, ólmot és mindenféle lémtárgyakat, régiségeket, bármily nagy és kicsiny mennyiségben.

Ugyiszintén az itt felsorolt tárgyakat raktáromon tartom s azokat a legolcsóbb napi árak mellett

árusítom.

Kívánatra levélbeli meghívásra házhoz rögtön kimegyek.

Szabóság és kész férfi-ruha üzletem **Axelos Sándor-utca, Grabner-ház.**

Butor-raktáram **Árpád-tér 5. sz.,** az izraelita templom sarkán.

Tisztelettel 700

Herzfeld Gyula.

Albert Lajos

épület és butor-asztalos
Petőfi-utca 10. szám.

Elvállal mindennemű

asztalos munkák, bolti berendezések készítését

a legszebb kivitelben a leggyorsabban és mérsékelt árak mellett.

Becsés pártfogásért esedezik,

tisztelettel

ALBERT LAJOS.

Telefon szám 184. **Mosóintézet átvétel!** Telefon szám 184.

Van szerencsém a t. közönség tudomására adni, hogy a hosszú évek óta fenálló és teljes meglegedésre működő, legjobb hírnévnek örvendő

Bettelheim-féle mosóintézetet

Arad Lajos-utca 2. szám átvetttem és annak szakzerű kezelését személyesen fogom tovább vezetni. — Főelőnye intézetemnek, hogy a mosást és tisztítást házilag kezel, minden vegyszer mellőzésével, kizárólagosan kéziműveléssel, melynek következtében a ruha nincs kitéve időelőtti romlásnak.

Sok éven át szerzett tapasztalataim remélni engedik, hogy kifogástalan munkaszállítással ki fogom érdemelni t. megrendelőim feltétlen bizalmát.

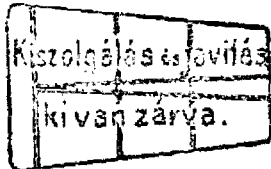
Kiváló tisztelettel

753

FISCHER LIPÓTNÉ,

a Bettelheim-féle mosóintézet utóda Arad Lajos-utca 2. szám.

Legolcsóbb üzemerő
malom, mezőgazdasági gépek,
stb. részére.

Költségnélküli vízellátása
községek, gyártelepek, gazdaságok,
mezei lakások, villák, vasúti állomásoknak, stb.

Megőntözése

kertek- és parkoknak.

Lecsapolása

tavak- és léglagyraknak, stb.

Tervek és költségvetések

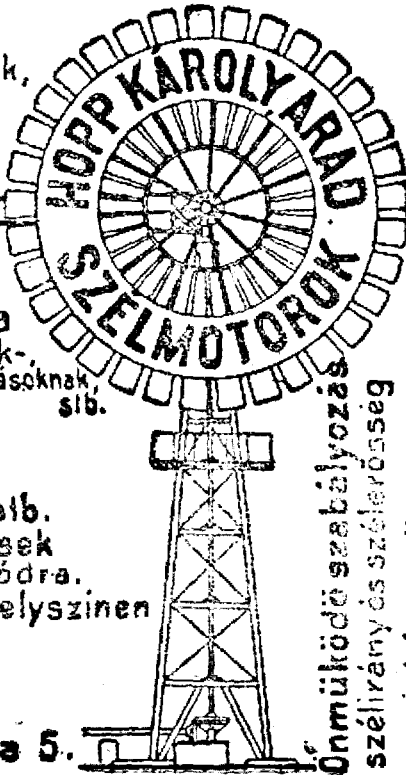
minden alkalmazási módra.

Tervezetek kívánatra a helyszínen felvételnek.

HOPP KÁROLY

műszaki-irodája,

ARAD, Széchenyi-utca 5.

Önműködő szabályozás
szélirány és szélereősség
szerint. Legszilárdabb szerkezet,
legmagasabb munkaképesség.

2346

POROSZ
és
MAGYAR

KÖSZÉN

blombázott zsákokban.

DIÓ és
KOCZKA

KOKSZ

ROSTÁLT BÜKK-FASZÉN

házhozhoz szállítva legolcsóbban kapható

ALTMANN EDÉ-nél

Wesselényi- és Kiss Ernő-utca sarkán

Telefon 46.

2565

Telefon 46.

A legjobb minőségű bor és csemege
faju dus gyökérzetű

szőlő-oltvány,

ugyszintén gyökeres

Riparia Portalis és Rupestris Monticola szőlővessző

minden mennyiségben kapható

WINKLER JÓZSEF

szőlővessző és szőlőoltvány termelőnél

Arad, Batthyány-utca 13. szám.

Telefon 410. szám.

2516

A nagyérdemű közönség szíves tudomására hozom, hogy

888 vendéglőm

és árnyas, szép és tágas kerthelyiséggel, ugyiszintén a város legkittünőbb fedett és villanyvilágítással ellátott tekepályámat is díszesen renováltattam és azt megnyitottam.

Izletes magyaros polgári konyha. — Tiszta saját termésű borek. Első magyar részvény serfőzde udvari sör. Pohár 10 fillér korsó 24 fillér.

A nagyérdemű közönség szíves pártfogását kérve

tisztelettel

1406

Répássy Pál

Építető gazdák figyelmébe! Csobán Tivadar

képzett kőművesmester

Arad, Deák Ferenc-utca 30. sz.

(Bonta-féle ház.)

Elfogad az építészet terén előforduló mindennemű

irodai és kiviteli munkálatot.

Tervezéseket a legmodernebb stílusban, valamint költségcsökkentéseket kívánatra készítik.

Az építészet terén mindennemű felvilágosításokkal szolgálok.

Vázlat terveket ingyen készítek.

Tisztelettel 188

Csobán Tivadar,

építészeti vállalkozó.

Telephon szám 590.

Panker F. Viktor

mű- és építő-lakatos

Arad, Fácán-utca 6. sz.

Készít takaréktűzhelyeket, sir és folyosó kerítések, épület vasalások, görredőnyök, napellenzők, vas-ágyak, kert szék, padok, asztalok tömör vasból, valamint mirtó szakmába vágó munkák a legolcsóbb árak mellett.

Épület szárítására vasokosarak kaphatók. Vidéki megrendelések pontosan és gyorsan eszközöltenek. 1151

Nagy választék sűrített mintákból természetes nagyságban. — A minták megtekinthetők a műhelytelepen.

Motorvezők figyelmébe!

A valódi Kállai-féle „Glória“ benzínmotorok és villanygyújtású benzín motorcséplőkészletek

csak KALLAI motorgyárban Budapest, VI., Nagymező-u. 43. sz. alatt szerelhetők be. 1809

Teljes jótállás kitűnő cséplésért.

Olcsó árak 3—5 évi részletre.

Motoraink terjesztése érdekében használt gégepek cserébe vétetnek. Hírneves „GLÓRIA“ motoraink az egész országban a legkittünőbb sikerrel működnek.

Pontos cím:

KALLAI motorgyár
Budapest, Nagymező-utca 43.

Tessék árjegyzéket kérni.

Legalkalmasabb

KARÁCSONVI

ajándéku

ajánlom

gáz- és villanycsillárjaimat

eredeti gyári árakban

Diamant Ferenc

villanyszerelő.

Atzél Péter-utca 2. sz.

Városi és megyei telefon 217

Városi és megyei telefon: 217

Parkett Rózsa!

Az egyedüli mosható padló viasz, parketták, linoleum, puha padlók, xylolith, butorok, stb. számára.

- A parkett Rózsa szagtalan, míg a terpentin paszta nem.
 A parkett Rózsa világosan tartja a padlózatot, míg a terpentin pasztával bekent padló fekete lesz.
 A parkett Rózsát vízzel és szappannal moshatjuk, a terpentin pasztával bekent padlón azonban a víz folto-
 kat hagy.
 A parkett Rózsától a padló nem csuszamlós, míg a terpentin pasztával bekent padlón már sokan elcsusz-
 tnak.
 A parkett Rózsa ellentáll minden folyadéknak, ugymint tinta, zsír, stb. egyszeri lemosás által eltávolítható.
 A parkett Rózsa igen könnyen kezelhető és nagyon ritkán kell felfrissíteni.
 A parkett Rózsa az itt felsoroltak után a legolcsóbb és legjobb padló beeresztő szer.

Főraktár:

STEINITZER N. festék-, kence- és lakk-raktára

2980

Arad, Andrásy-tér 8.

Kapható: Lásár Gyula és Dürr Gusztáv fűszer- és csomagolókereskedőknél.

Egészségiszemponthól már a legtöbb állami és városi intézetekben, valamint szanatoriumok, kórházak, szállodák, stb.-ben alkalmazzák.

A Dustless amerikai padló pormentesítő olaj egyedül elárúsítása.

A Dustless amerikai padló pormentesítő olaj egyedül elárúsítása.

STOLCZ J.

aranyműves műhelye
 készít mindennemű arany, ezüst,
 drágakő és műtővös mun-
 kákat.

Régi ékszerek átalakítását,
 valamint

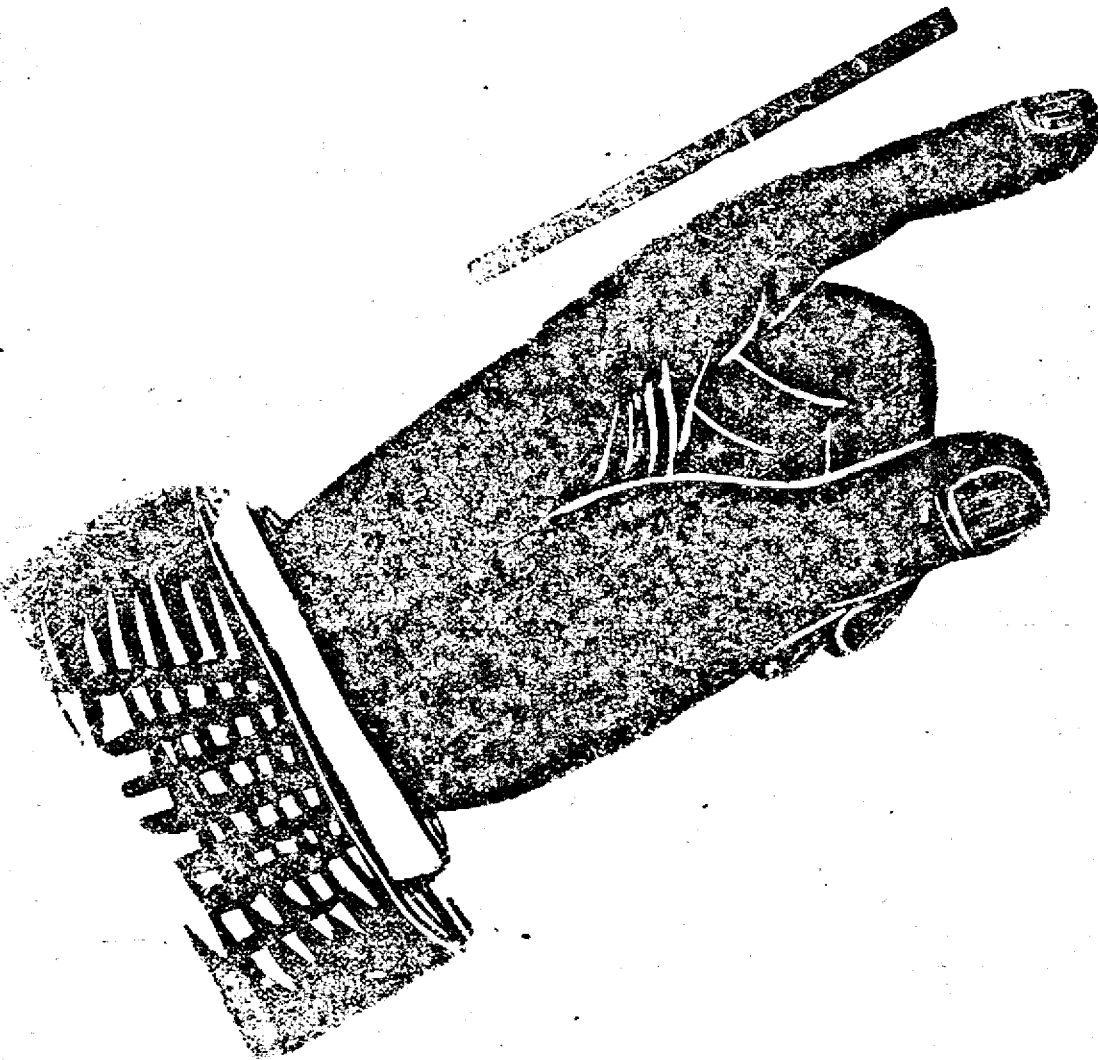
minden javításokat.

Ugy házi eszközök, valamint disz-
 magyar és antik ékszerek kiegé-
 szítését és javítását, tűzi aranyo-
 zás és ezüstösítés mellett
 elvállalok.

Stolcz J.

aranyműves 856

Arad, Weitzer János-utca 2.,
 Minorita-palota.

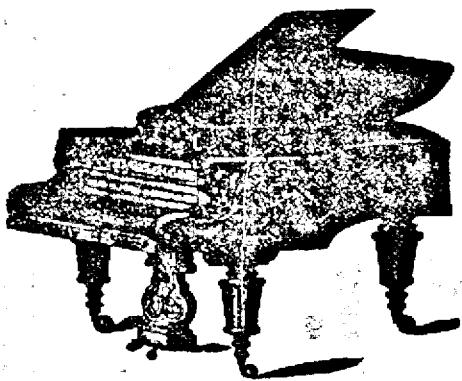
Van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására hozni, hogy a mai
 kor igényeinek megfelelőleg berendezett

zongora-készítő műhelyemben

szakszerűen eszközök zongorák ujtását, átalakítását és
 ugyszintén tiszta hangolást, jótállás és jutányos ár mellett.

Vidéki megbízásokat személyesen és a legrövidebb idő alatt teljesítek.

Kiváló hsztelettel **Neumann Antal,** zongora-készítő Arad,
 Deák Ferenc-utca 36.

Arad és vidéke legnagyobb látszer
különlegességek nagy raktára

KUN JÓZSEF

ékszerész, látszerész és zsebóra szállító

ARAD, Andrássy-tér 17. szám.

Városi és megyei telefon 202. szám.

Nagy raktár saját műhelyemben készült brilláns, gyémánt,
arany, ezüst foglalatu ékszerekben.

Ezüst disztárgyak és ékszerek

szolid, olcsó, szabott áron.

Elsőrendü ékszer és óra

javtási és készitési műhely.

Szemüvegek és orrszorítók 3 koronától.

Tömör jeggyűrűk 6 koronától.

Legszebb kávéház Aradon az

„ABBAZIA”

kávéház, Szabadság-tér,
a Vértanu szoborral szemben.

Legkitünőbb honi italok és legelőzékenyebb
kiszolgálás által t. vendégeim meglegedé-
sét állandó törekvésem mindenkor kielégi-
teni. A n. é. közönség szives pártfogását
kéri

KOVÁCS ARTHUR

Naponta kitünő cigányzene!

Reggelig nyitva!

ERDÉLYI BOROZÓ

Hunyadi-utca 1.

A legkitünőbb magyar és
legfinomabb külföldi borok
poharankénti kimérése.

Francia, angol, spanyol, lengyel, orosz stb. likőrök.

Hideg étkek.

Női discret kiszolgálás!

Reggel 3 óráig nyitva!

• **Kitünő cigányzene!**

Szives pártfogást kér

A tulajdonos.

3027

Értesítés!

Van szerencsém a n. é. közön-
ség szives tudomására hozni, hogy
Aradon, Salacz-utca 3.
sz. a. egy a mai kor igényeinek
mindenben megfelelő

vésnöki műtermet

nyitottam.

Raktáron tartok:

réz-, ruggyanta-bélyegzőket, számozó
gépeket, keletbélyegzőket, dombor-
nyomó sajtókat, sablonokat és min-
denféle bélyegző-festéket (Durabell-
festék minden színben.)

Készítek:

monogramokat, cimereket, egyleti és
sport-jelvényeket, zászló-szegeket,
írás vésést és minden e szakmába
vágó munkát 2749

jutányos árak mellett.

Tisztelettel

Schubauer J.

vésnök.

2779

Enyhe időjárás miatt
decemberben

szörme

árut 822

félárban

árusítom.

Nassan R.

nap és esőernyő üzlete

Szabadság-tér, Rosenblüh mellett.

Vizvezeték-műhely megnyitás!

Van szerencsém a nagyérdemű közönség b. tudomására hozni, hogy a mai kornak teljesen megfelelő vizvezeték berendező-műhelyt nyitottam, hol mindennemű csatornázást, vízvezeték, fűdőszobát, angol klozeteket, vízfűtést, acéltín és Benoid-felszerelést és vezeték minden fajtája szivattyúkat, hőlégmotor- és szivattyú javítását és készítését vállalom.

20 évi tapasztalásim, valamint 11 évi aradi működésem biztosítékot nyújt tisztelt rendelőknek arra, hogy az elvállalt munkát szakszereuen, pontosan és lelkiismeretesen, a lehető legolcsóbban eszközölöm. 2532

Ugyane szakba vágó munkák jó árban tartását általánosan elfogadom.

A n. é. közönség b. pártfogását kéri,

kiváló tisztelettel

Mókos Márton

szereelő-mester

Petőfi-utca 4. sz.

Kitűnően égő nagy hőfoku

HAZAI KŐSZÉN

mm.-ja 3 kor. 40 fill.

házhöz szállítva (legalább 5 mm. vételnél) 3.60 kor.

Kapható:

Engel Gyula

Boros Béni tér 29. és
Lövész utca I. a.

üzleteiben:

Telefon 521. és 175. 2804

Uj cipész-üzlet!

Van szerencsém a n. é. közönség szíves tudomására hozni, hogy Batthyány-utca 32. szám alatt

egy a mai kor igényeinek megfelelő

cipész-üzletet

nyitottam, hol úgy a rendelések, mint kész munkák a legjobb minőségű anyagból, a legdivatosabban készülnek.

Ugyiszintén a javítások pontosan és azonnal készíttetnek.

A n. é. közönség b. pártfogását kérve, tisztelettel 2124

Márton György,

cipész.

Nagy karácsonyi vásár!

A ki

finom arany ékszer,

pontosan szabályozott órát

akar venni, rendkívül olcsó árban, az forduljon bizalommal

ZINNER VILMOS

ékszerész és műoráshoz

Arad, Forray-utca, Nádasdy-palota.

Nagy választék finom china ezüst disz-tárgyakból.

Tört aranyat, brillians köveket a legmagasabb árban veszem vagy becserélem 351

Sok millió előkelő
urhölgy használja

≡ a világhírű ≡

Földes-féle

Margit-Cremet,

mely zsirtalan, ártalmatlan s rögtön szépít.

A Földes-féle MARGIT-CREME gyorsan és biztosan ható ártalmatlan szer szeplők, májfoltok, bőrtakák, pattanások, kiütések s mindennemű bőrbaaj ellen. A világ legelőkelőbb hölgyei használják és elragadtatással beszélnek annak páratlan és csodás hatásáról. Egy tégely elhasználása után erről mindenki meg fog győződni.

Készíti:

Földes Kelemen gyógyszerész Aradon.

Főraktár: 308

Török József gyógyszerésznél Budapesten.

Kapható a világ minden nagyobb gyógyszerésztárában.

Karácsonyi ajándéknak a legalkalmasabb,
Walkó László könyve,

Budapesttől Velencéig

Írásban és Képpen

c. utirajz 100 pompás szöveggéppel díszített, közel 500 oldal terjedelmű
dizsmű

Ára angol vászonkötésben 4 korona.

Kapható a szerzőnél, Budapest, Képvisezőház.

A „Budapesttől Velencéig“ téli esténk e kellemes szórakoztatója, amely rövid hónapok alatt azintelligens magyar családok kedves olvasmánya lett, nemes irányánál fog vajogosan foglalhat minden művelt magyar család asztalánál helyet. Nélkülözhetetlen egyúttal minden magyar utazónak, aki az Adria bübajos partvidékét, valamint Velence szépségeit igazán ismerni óhajtja.

Telefon szám 337.

Viola virágcsarnok

Aradon, Minorita-palota.

Igen tisztelt vevőknek arról lesznek értesítve, hogy

Scherbag J. utóda

virágkereskedése beszüntetve lett és

VIOLA virágcsarnok

néven tovább folytatva lesz.

Eddigi szíves pártfogásukért köszönetet mondunk és kérjük b. m. gründelesükkel továbbra is megítéleteln, melyeknek pontos kivitelezést mindenkor kezesseget vállalunk. 2927

Sürgöny- vagy levélcímnél elegendő:

Viola virágcsarnok Arad.

Telefon szám 601.

Megérkeztek a téli divat újdonságok!

Brunner Béla

uri divat és különlegességek üzlete

Arad, Szabadság-tér 20.

(Forray-utca sarok, gróf Nádasdy-palota.) 2408

Ajánlja dusan felszerelt áruraktárát, hol a legszebb és legdivatosabb **ingek**, gallérok, közelők, nyakkendők, keztük, zsebendők, harisnyák, stb. újdonságok kaphatók. Nagy választék hazai és angol divat-kalapokban. Nagy választék fa, vászon és bőr utazóbőröndökben.

Divatújdonság francia és olasz

illatszer különlegességeiben.

Kamerli J. pécsi keztügyár főraktára.

Olcsó árak. Pontos kiszolgálás.

Videki megrendelések azonnal eszközöltetnek.

SIMON JÁNOS

hangszerkészítő

Nagyvárad, Fő-utca 802.

Ajánlja saját készítményű

cimbalmait,

valamint 1842

hegedűk, harmonikák,

legfinomabb olasz és másféle cimbalom és hegedű-hurokat.

Minden e szakba vágó munkák pontosan eszközöltetnek.

Arjegyzékek hangszerekről ingyen és bérmentve.

Kerekes Pál

gép harisnya kötészete

ARAD, Kossuth-utca 66. szám.

Elfogad megrendeléseket új harisnyák megkötésére, használt harisnyákat megtejeléire. Készít mindennemű férfi női és gyermekharisnyákat minden színben és erősségben. Továbbá gamasnit, alszoknyát, keztüüt, gyermek-ruhát, alsó inget és nadrágot trikót derekat, hálósapkát, térdmelegítőt stb. 2588

Fogorvosi

és

fogtechnikai műterem.

Van szerencsém a n. é. közönséget értesíteni, hogy Aradon, József főherceget ut 1. sz. házban

fogorvosi és fogtechnikai műtermet nyitottam, a hol minden a szakmába illő műtetteket pontosan és és jutányosan végzek.

Kiváló tisztelettel!

VAJDA BENŐ

1572 fogorvos.

Permetező javítások elfogadtatnak

M. kir. szabadalmazott

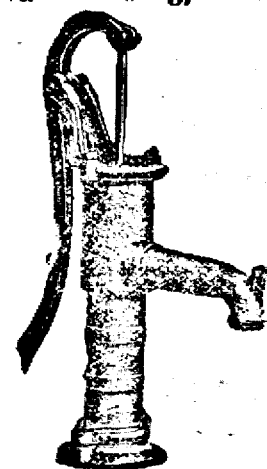
Borszivattyuk

és hozzá való legjobb minőségű gummi csövek legolcsóbb gyár árákon.

A szivattyu hengerből a bor utolsó cseppig kifolyik, a szőlő magvak hájak és egyéb tisztáltságot azonnal továbbíttatnak, azáltal a szivattyu nem romlik és a bort nem renthetja, a gépezet jó működésért 3 évi jótállás, ingyen javítás

Tüzi fecskendők

Golyó szelepekkel. Közönségeknek legalkalmasabb, mert homokos és sáros víz használatánál sem tagadják meg a szolgálatot. — a gép jó működésért 3 évi jótállás (ingyen javítás), hozzá való országos egységes csavarok és a legjobb minőségű belső gummirozszt, kendercsöveket a legolcsóbb árban.

gummirozszt, kendercsöveket a legolcsóbb árban.

Kutak

a hozzávaló csövekkel olcsóbbak és jobbak, min bármely bel vagy külföldi gyárban.

Hönig Otto

M. királyi szabadalmazott tüzi fecskendő és szivattyu készítő. 200

Arad, Rákóczi-utca 27. sz

BURZA TESTVÉREK

vas-, szerszám-, mezőgazdasági gép- és fűszerkereskedés

az „Arany kapához“ 2161

Aradon, Boros Béni-tér 1. szám.

Városi és megyei telefon szám 604.

Ajánljuk dusan felszerelt raktárkészletünket

rudvas, lemezek, öntvények, öntöttvas kályhák, takaréktűzhelyek, szekér- és hintótengelyek, láncok, sodrony és sodronyszegek, asztalos-, lakatos-, kovács-, bogár- és kádárszerszámok, épület- és bútorkészítések, tengeri morzsológok, szecsavágók, répavágók, zománczott öntöttvas- és lemezedények, mindennemű konyhabeletrendezési és háztartási cikkek, korcsolyák, fegyverek, revolverek, löszerek, tuskés sodrony és sodronyfonatokban.

Diszes karácsonyfaállványok.

Anosmin

legjobb szer a lábizzadás teljes megszüntetésére.

Már egyszeri alkalmazása azonnal megszünteti a láb izzadásával járó nem épen kellemes szagot. Huzamosabb használata után pedig teljesen meg is szűnik. A bőrt nem izgatja, nem keményíti, hanem ellenkezőleg puhán tartja. Egy doboz ára 1 kor.

Hölgyek figyelmébe!!

Alabastrom poudre tolett könyv.

1 darab 70 fillér.

Egy-egy lapot szükség esetén a könyvecskeből kiszakítva, azal az arcot, ha a hőség következtében az zsiros fényű lesz, letöröljük. Meglepő és gyors hatású.

Kapható egyedül:

Rozsnyay Mátyás

gyógyszertárban

458

Arad, Szabadság-tér.

Feltűnő ujdonság!

DÉLICE

Minden hirdetés felesleges, a dohányzó egyszer veszi és többé más nem szívhat.

SZIVARKAPAPIR ES SZIVARKAHÜVELY.

BAUER GYULA

Arad, Minorita palota.

A legalkalmasabb karácsonyi és ujévi ajándékok a legnagyobb választékban.

Ajánlja jótállás mellett valódi faragott tajték pipáit és szipkált, a legszebb és legfinomabb kivitelben, azonkívül valódi borostyán cigaretták és szivarszopókált. Raktáramon tartok azonkívül a legszebb és legfinomabb esibukokat valódi tajték és török-agyagból készületeket stb.

A legjobb minőségű meggyfa és szilvafa szárok nagy raktára.

Aruim valódiságáért írásbeli jótállást vállalok.

MEGJELENT! MEGJELENT!

KINCSES KALENDÁRIOM AZ 1908. ÉVRE ÁRA: KÖTVE 2 KOR.

A KINCSES KALENDÁRIOM a gyakorlati élet általános útmutatója, A TIZENKETTEDIK ÉV TARTALMÁNAK RÖVID FOGLALATA:

Az év története. — Magyar mitológia. — Fejedelmi családok. — A magyar arisztokrácia. — Nemzetközi jog. — Egy pillanat a múltvilágra. — A karnevalnak kolostorában. — Az amerikai arisztokrácia és nemesség. — A jövő városa. — A sarkvidékek titka. — Halhatatlanság a természetben. — Villámcsapás. — Az állatok világából. — A jégverés. — Méhézet. — Biliárdjáték. — A Skandináv államok. A vatikán és lakói. — A modern szocializmus a külföldön. — A virágos kert. — A hollandi festészet remekei. — Mit tudunk a holdról. — Mindennapi természetudomány. — A magyar nemzet aranykönyve. — Pekinből Párisig. — Az ember őstörténete. — Földrajzi és történelmi nevek tára. — Mikor olcsó és mikor drága a pénz. — A közhatalom megszűlése. — Árszám fejedelm. — Posta-tarifa. — Újságok. — Színházak.

A KINCSES KALENDÁRIOM ÁRA: színes borítékba kötve 2 kor.; angol vászonra kötve 3 kor.; francia szatyfűzőbe kötve 4 korona 40 fillér.

A KINCSES KALENDÁRIOM kapható a Budapesti Hírlap-könyvkiadóhivatalában és valamennyi hazai könyvesboltban.

Legolcsóbb bevásárlási forrás Karácsonyi alkalmi ajándékokban!

Uj üzlet!

FISCHER MÓR

Arad, Andrassy-tér 20., Fischer Eliza-palota.

Dus választékú raktár a legujabb és legjobb minőségű porcellán, üveg, lámpa, képek, ret, china-oxid és alpacca, dísztárgyak és evőeszközökből és modern dísztárgyakban.

Menyasszonyi kelengyék.

Alkalmi karácsonyi ajándék tárgyak és eredeti olajfestményekből nagy raktár.

Karácsonyi ajándékok!

Az eszteregályos üzlethez tartozó javítások elfogadtatnak.

Vidéki rendeléseket pontosan eszközök.

MIHÁLYI GYULA

cukrászdája

Arad, Deák Ferenc-utca.

Ajánlja saját készítményü
finom és ízletes süteményeit

3033

karácsonyi és ujévi ajándékoknak

kiválóan alkalmas:

**torták,
likörök,
diszes bonboniérek
üveges befőzöttek,
diszes malackákat,
stb.**

Pártoljuk a hazai ipart!		Pártoljuk a hazai ipart!	
Szolid munkák!	KARPELESZ ZSIGMÓND		Jó kiszolgálás!
	uriszabó műtermében		
	ARAD, Weitzer János-utca 5. sz.		
A legújabb divatu		3030	
szövet-kelmék megérkeztek,			
amelyek a legszebb kiállításban			
48 óra alatt készülnek.			
Pártoljuk a hazai ipart!		Pártoljuk a hazai ipart!	

Felhívás.

Az aradi kereskedők takaré- és hitelszövetkezete

1908. évi január 1-én

V. évtársulatát nyitja meg.

Szövetkezetünknek kettős célja van:

- a) *kötelező heti befizetésekkel*, apró tőkék gyűjtésével fejleszti és ápolja a *takarékossági szellemet*;
 b) *tagjainak olcsó és öt év alatt a heti befizetésekkel könnyen törleszthető kölcsönöket nyújt.*

A szövetkezet és az évtársulat tagjai közé *bárki* beléphet és tetszés szerinti törzsbetétet jegyezhet. Egy törzsbetét *heti 50 fillér* befizetésére kötelez, amely az *öt évig* tartó évtársulaton át fizetendő. A beiratás alkalmával minden törzsbetét után egyszer s mindenkorra 50 fillér beiratási díj fizetendő. A heti befizetések több hétre előre is teljesíthetők. Öt év elteltével az évtársulat felszámol s minden tag a befizetett összeget az öt év alatt összegyűlt a törzsbetétei arányában reá eső *haszon-eredménynyel* megkapja.

A szövetkezet tagjai oly kölcsönöket is vehetnek föl, amelyeknél a heti befizetésekkel nemcsak a tőke, hanem a kamat is törlesztetik s a kölcsönt meghosszabbítani nem kell. Betáblázott kölcsönök *tíz évi visszafizetésre* is adatnak.

A tagok fölvétele és az új törzsbetétkönyvecskék kiadása *már most*, naponta *délelőtt 9-1 óráig* hivatalos helyiségünkben (Szabadság-tér 7. sz. 1. em.) történik. A szövetkezetnek *vidékiek* is lehetnek tagjai, akik befizetéseiket *postai-cheque* útján teljesíthetik.

Az Aradi Kereskedők Takaré- és Hitelszövetkezetének első négy évtársulatába mintegy *1500 tag, nyolczezertörzsbetéttel* lépett be.

Az Aradi Kereskedők Takaré- és Hitelszövetkezete igazgatósága.

Benoid-gáz a legolcsóbb világítás

kastélyok villák, uradalmak, szanatoriumok, kórházak, hotellek, vendéglők, gyárak, laboratoriumok, állomások, kaszárnyák templomok, iskolák, községek és kis városok részére

50 normálgyertyafényű láng óránként csak 1-6 fillérbe kerül!

Nem acetylen! Robbanás veszélye kizárva! Legegyszerűbb kezelés! Bel- és külföldi elismerő nyilatkozatok. Bel- és külföldi szabadalmak. Számos kitüntetés. Érdeklődőknek bővebb felvilágosítást ad:

Magyar Benoid-gáz Részvénytársaság

ARAD, Pécskaí-ut 13/14.

Telefonszám: 561.

Költségvetés ingyen, minden kötelezettség nélkül.

Telefonszám: 561.

FRATER és DÖMÖTÖR

okleveles mérnökök irodája

ARAD, SALACZ GYULA-UTCA 1 SZ.

Elvállalják

városok, községek, uradalmak felmérését, szabályozását, tagosítását, parcellázását, erdei és iparvasutak tracirozását, tervezését és építését.

Specialisták

vizszabályozások és vizierőművek tervezésében és létesítésében.

Legolcsóbb bevásárlási forrás.

Legalkalmasabb

karácsonyi és ujévi ajándéktárgyak kaphatók

ZIMMERMANN IGNÁCZ

ujjonnan berendezett Norinbergi, diszmű, férfidivat és játékaru üzletében

ARAD, Szabadság-tér 21. Lengyel Testvérek házában

(a színházzal szemben.)

Vidéki megrendelések azonnal eszközöltetnek.

Üzlet:

Andrássy-tér 13. szám

Minorita-palota

Telefon 333. szám.

Nat kiállításon első díjjal kitüntetve.

Kohn József

ARAD.

Fémáru gyár és játék áruk nagy raktára.

Nagy választék mindennemű

gázrechókban és legújabb szerkezetű szobafűtő gázkályhákban, ugymint karácsonyi és ujévi ajándékokban.

Legújabb mechanikai gyermekjátékok,

Grammofonok, fonográfok és lemezek, diszműtárgyak dus választékban raktáron és rendelésre is készítettnek.

Laterna magica, kinematograf, társasjátékok, gőzgépek és mindennemű gyermek és háztartási konyhaedények nagy raktára.

Gyári-műhely:

Batthyány-utca 32. sz.

saját ház.

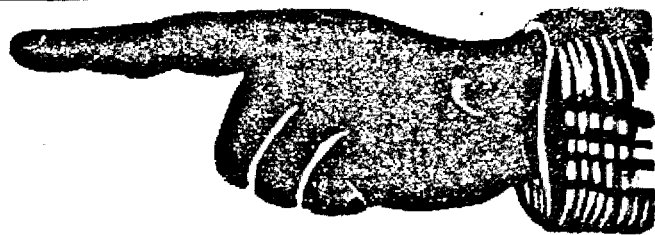
Telefon 321. szám.

Nat kiállításon első díjjal kitüntetve.

Szolid és pontos kiszolgálás.

Mindenféle újdonságok.

PÉNZ!

amortizációra

legolcsóbban és leggyorsabban szerez

Klein József

Radnai-ut. = Telefon 551.

3048

Ugyanott a következő házak előnyös feltételek mellett eladók:

Lipót-utca 12|a, 13. és Lövész-utca 3|a., Lehel-utca 14., 19.

Uj Mikalacán a motoros mentén 440. szám 3—4. esetleg 5 szoba, konyha, kamara
— és fürdőszobának alkalmas teljesen új ház eladó. —

Sirkőraktár és kőfaragóipartelep Arad Kossuth-u. 4.

Van szerencsém a tisztelt vevőközönségnek és építővállalkozó uraknak b. tudomására hozni, hogy **Aradon, Kossuth-u. 4. sz. házamban**

sirkőraktárt és kőfaragó fiókipartelepét

létesítettem, a melyben a legszebb kivitelű és legjobb minőségű márvány, gránit-, syenit-, labrador- és homokkőből készített

• **sir- és emlékköveket, építési-, disz- és lapkőfaragómunkákat**

készítek és elárusítok. Mindennemű e szakmába vágó munkákat, utándolgozásokat és esiszolásokat a legjutányosabb árak mellett végzek.

Fióktelepem a borossebes-menyházai ipargyártelepeim **kőfaragó munkáira, égetett mészgyártmányaira és tüzfára** is a megrendeléseket közvetíti és készséggel jutányosan számított ár- és költségjegyzéssel szolgál.

A n. é. közönség pártfogását kéri

teljes tisztelettel

Mairovitz Emil.

Névjegyek

a legújabb divat szerint meg-
rendelhetők az

Aradi nyomda

Részvénytársaságnál.

Vevők és bérbevevők semmiféle jutalékot nem tartoznak fizetni.

Colophon István

ügynöksége

3042

Aradon, Kölcsey-utca 3. sz., vagy a Városi kávéház.

Eszközül szállodák, vendéglők, földek, szőlők, házak bér- és eladását, valamint borok és szeszes italok eladását. — Ugyiszinte

 amortisatiós kölcsönök

a legolcsóbb kamat melletti kieszközlését előleg nélkül, ehhez csak a birtokiv és telekkönyvi kivonat kell. — Több emeletes magán- és bérház 8—10%-ot jövedelmező, olcsón és kedvező feltételek mellett eladók.

— Pontos és lelkiismeretes kiszolgálás! —

Van szerencsém a nagyérdemű
közönségnek tudomására adni,
hogy

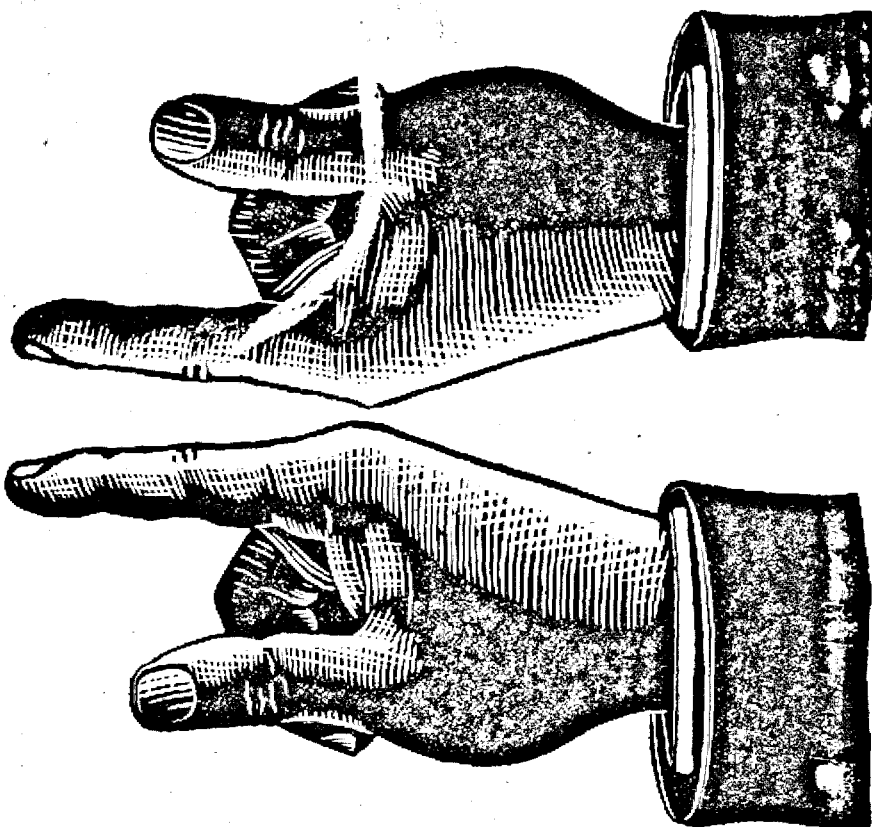
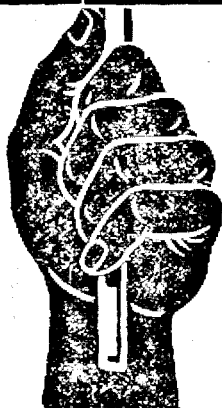
**épület- és műlakatos-
műhelyünket a Wes-
selényi-utca 1. szám alá**

áthelyeztük,

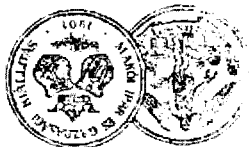
ahol elvállalunk mindennemű, e
szakmába vágó munkákat. Épület-
vasalások, takaréktűzhelyek és sir-
kerítések a legjutányosabb árak
mellett. — Vidéki megrendelések
p o n t o s a n eszközöltetnek.

Tisztelettel

Láng és Mayer.

3041

Kramarovics József

bőrönd és bőrdiszműáru üzlete
Aradon, Szabadság-tér 3. szám.

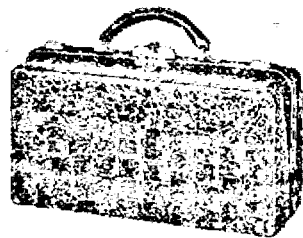
Saját készítményü

bőröndök

*mindenféle kivitel és
nagyságban,*

pénz, dohány, toalett-
tárcák, iskolatáskák és
sportcikkek

dus választékban.

Javításokat

valamint kívánatra
mindennemű

3050

bőröndáru

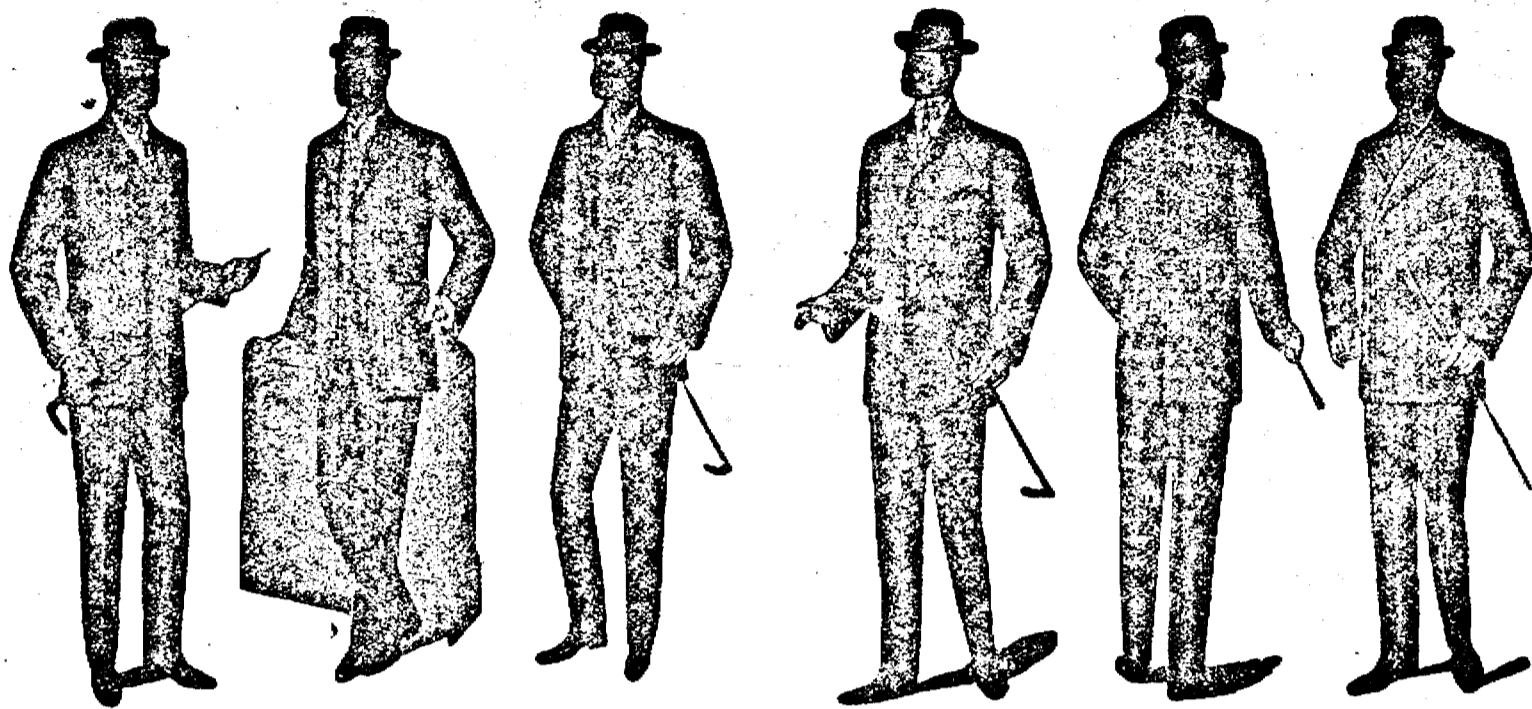
ujonnani készítését
jutányos áron eszköz-
löm.

Telefon 587.

Feltűnő előnyös árak!

Telefon 587.

*Utazó bundák. Városi bundák, Rövid és félhosszu téli kabátok.
Fiu és gyermek öltönyök.*

Frank Leó ruhaárúházában

ARAD, Andrassy-tér 9. szám, (az új Minorita-templommal szemben) kaphatók. 8009
Mérték szerinti megrendelések saját műhelyemben eszközöltetnek.

Koch Dániel

Telefon 440.

Villanyvilágítási berendezési vállalata.

Arad, Deák Ferenc-utca 42.

Elvállal lakások üzletek vilanyvilágítási berendezéseit. 8039

Erőátviteli motorokat mindennemű gépek hajtására szállítok és felszerелеk.

Mindennemű javítások azonnal és leggyorsabban eszközöltetnek.

Telefon 440.

!!! Nagy karácsonyi vásár !!!

BRUNNER BÉLA

uri divat és különlegességek üzlete

Arad, Szabadság-tér 20. szám.

Forray-utca sarok, (Gróf Nádasdy-palota.)

Ajánlja dusan felszerelt áruraktárát, hol a legszébb és legdivatosabb ingek, gallérok, kézelők, nyak-kendők, keztyük, zsebkendők, harisnyák stb. újdonságok. Nagy választék fa, vászon és bőr utazó bőröndökben. Divat újdonság francia- és angol illatszer különlegességekben.

3046

HAMMERTLI J. PÉCSI KEZTYÜGYÁR FŐRAKTÁRA!

Díszmű árak beszerzési áron alul adatnak el.

Olcsó árak, vidéki megrendelések azonnal eszközöltetnek.

Pontos kiszolgálás! — Pontos kiszolgálás!

Mélyen leszállított árak! ————— Díszműárak kiárusítása miatt mélyen leszállított árak!

Telefon szám 337.

Viola virágcsarnok

Aradon, Minorita palota.

Igen tisztelt vevőink arról lesznek értesítve, hogy

Scherhag J. utóda

virágkereskedése beszüntetve lett és

VIOLA virágcsarnok

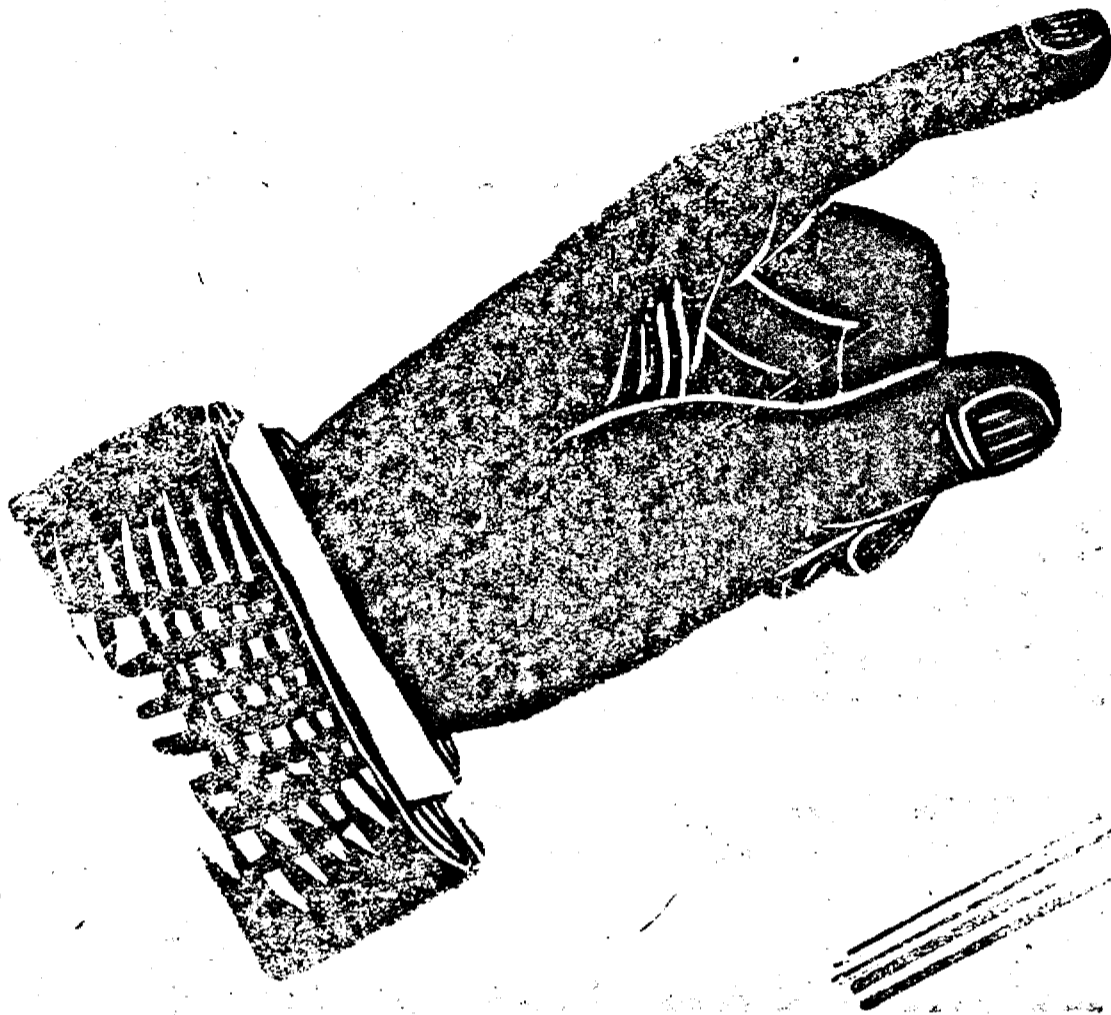
néven tovább folytatva lesz.

Eddigi szíves pártfogásukért köszönetet mondunk és kérjük b. megrendelésükkel továbbra is megtisztelni, melyeknek pontos kiviteleért mindenkor kezességet vállalunk. 3040

Sürgöny- vagy levélcímnek elegendő:

Viola virágcsarnok Arad.

Telefon szám 601.

Hová menjünk a karácsonyi ünnepek alatt?

Ritka hely az, ahol Arad város közönsége oly kényelmes szórakozást találjon, mint

Kovács és Novotny

modernül átalakított és berendezett

sörcsarnoka és étterme a „Vadászkürt“-hez.

A kellemes szórakozást még nagyban emeli az estnként hangversenyző Farkas Lénárd közkedvelt zenekara.

Folyó hó 25-én, (szerdán) karácsony első napján

az aradi cs. és kir. 33. gyalogezred zenekara ZELLNER SÁNDOR karnagy ur személyes vezetése alatt gazdag műsorral összeállított

hangversenyt tart.**Belépti díj 40 fillér.** Kiváló jó ételek és italok, valamint gondos és pontos kiszolgálás által igyekezni fogunk a n. é. közönség meglegedését megnyerni.

Számos látogatást kér

alázatos tisztelettel

3088

Kovács és Novotny Vadászkürt étterme és sörcsarnoka.

Tájékoztatás

Arad legnagyobb

Karácsonyi tárlatáról!

Fischer Nagy Áruházában Szabadság-tér 12.
a vaskapu-épületben. ●

Kétségbevonhatatlan tény, hogy Fischer Simon Nagy Áruházának karácsonyi tárlata az országban az első helyen áll. Nincs egy sem, mely csak távolról is megközelítené! Nagyság, fény, pompa és választék dolgában még a fővárosi tárlatok sem tesznek tul.

Fischer karácsonyi tárlatán a legexclusivabb körök is megtalálják magas igényeik kielégítését. Remek játékszerek vannak ott fölhalmozva, melyeket a műipar produkált és egy-egy ilyen darab nagy értéket képvisel. S bár így a nagyigényű közönségről gondoskodva lett, mégis nem lesz érdektelen ezzel szemben megtudni azt is, hogy mit tartalmaz, mit nyújt már a népszerű egy koronás osztály Fischer Simon Nagy Áruházában. Sok bevezetés helyett álljon itt a következő rövid kivonat:

Egy koronás cikkek:

Csengetyű-kocsi
Bohóczos állaj
Baránka valódi gyapjuval
Tűzoltó-kocsi
Csomagoló-kocsi
Nagy nyul
Sörös kocsi
Homokos kocsi
Fényezett ló
Páros lovak
Fürdőkád babával
Nagy csacsi
Mozdony
Ugró kutyácska
Villanyos vasut
Festék doboz
Képes kockajáték
Vonat
Nagy faépítő-szekrény
Laterna-magica
Olomkatonák
Nagy köépítő-szekrény
Tekejáték
Katonai felszerelés
Gyermek-hegedű
Húzó-harmonika
Gyermek-citera
Legnagyobb fém-trombita

Gyermek-dob
Nickel trombita
Gyermek zongora
Szajmuzsika nickelből
Celuloid-kürt domborművel
Karikalövő pisztoly
Baba ágy
Gyermek-puska
Gyermek kard
Husár csákó
Óhangu trombita
Öltözött babák
Gummi babák
Bádog játék csoport
Valódi francia bábé
Beszélő baba
Mosdó készlet
Teljes konyha-berendezés
Tabló leánykának
Fröbel kézimunka-játék
Porcellán szervíz
Baba konyha
Baba-butorok
Diszes tűzhely
Hinta fiucska
Nagy számoló gép
Harang és kalapács
Sakkfigurák

Sakkjáték
Lottójáték
Lóverseny játék
Dominójáték
Onműködő gőzös
Képes könyv
Seprő készlet
Uzsonna-szelence
Lombfárész-készlet
Zenélő-doboz
Finom gyermek csörgő
Öntöző kanna
Gőzhajó
Automobil
Nagy ágyuk
Kerékpáros
Börstorok
Kávédaráló
Játék kut
Bárfai alakok
Mérleg
Baba diván
Vízben uszó állatok
Mángorló gép
Fa kredenc
Ékszer tartó csiszolt üvegből
Levelező-lap album
Diszes tükrök

Elegáns tenta-tartók
Barsony-émlékkönyv
Csont tolltartó
Kézimunkakosár
Faldiszek
Tűtartó gyümölcs formában
Fa és fémkeretek
Bőr kézi táska
Lefinomabb bőr-erszények
Levélpapír dobozban
Email-tálcák
Email gyufatartó szivarvágóval
Nickel gyertyatartó gyufatartóval
Majolika gyertyatartó bronccal
Színes és fehér kancsó
Majolika tálca
Üveg- és nikkell cukortartó
Porcukortartó nickel fogóval
Diszes vajtartó
L-gyező
s ezer meg ezer itt külön
föl nem sorolható tárgyak.

NEUSTADT ÉS HERZOG

mellfűző készítő

Arad, Salacz-utca 1. sz.

Ajánlják valódi legújabb francia szabásu, mely elől e g y e n e s, oldalt és hátul schweifolt, mellfűzőiket a legfinomabb kivitelben.

Vidéki rendelések pontosan elkészítettnek, ugyszintén tisztítás és javítás is.

GUTTMAN ÉS BERGER

uri divat üzlet

Arad, Andrassy-tér 21. sz.
a megyeházzal szemben.

Városi és megyei telefon 285. szám.

Kalap és nyakkendő

ujdonságok megérkeztek.

3001

Guttmann és Berger.

Meghívás

Axad sz. kir. város törvényhatósági bizottságának tagjait az 1907. évi december hónap 28-dik napján d. u. 4 órakor tartandó rendkívüli közgyűlésre meghívom.

Tárgysorozat:

1. Radó Károly aradi lakos indítványa dr. Barabás Béla országgyűlési képviselőnek a delegáció elnökévé lett megválasztása alkalmából való üdvözlése iránt.

2. A tanács jelentése Haás Béla legtöbb adótfizetőnek a törvény-

hatósági bizottsági tagságról való lemondása következtében dr. Éles Béla legtöbb adótfizetőnek a törvényhatósági bizottsági tagok névjegyzékbe való felvétele tárgyában.

3. A tanács jelentése a hatósági sz. rvezet módosítása, az árvaszék szervezetének megállapítása és a tisztviselők szabadságolása iránti szabályzat megállapítása tárgyában.

Arad, 1907. december hó 23.

Varjassy Lajos s. k.
polgármester.

Szőlőtulajdonosok figyelmébe!

Van szerencsém a nagyérdemű szőlőtulajdonosoknak ajánlani saját telepemen készült

40.000 drb. zöldoltványt

Riparia-Portalis alanyon oltva.

300.000 db. tölgyeszőlő

karót 7 l. rendű

megvételre ajánlani.

Továbbá: 12 drb. 35—40 hektoliteres hordó, részben 2 évig voltak használatban. Az ár és fizetési feltételek megtudhatók

Martics István

szőlőbirtokosnál Magyarádon. 3048

FISCHER

NAGY ÁRUHÁZBAN

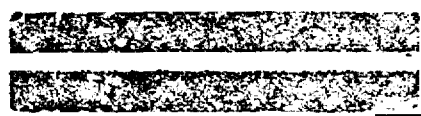
Arad, Szabadság-tér 12.

ÚJÉVI

2524

AJÁNDÉKOK

mélyen leszállított árakban lesznek

elárusítva.

MÁRTONFY VIKTOR

épület és diszmű bádogos

Arad, Boros Béni-tér 2. sz. (Kneffel-ház.)

Millériumi kiállítási érem és párisi ösztöndíjjal kitüntetve.

Dus választék

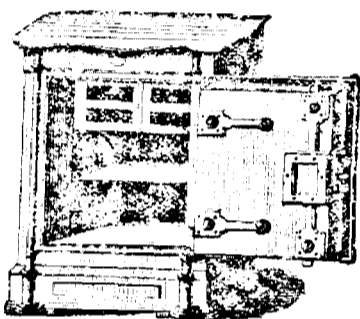
fürdőkádból

a legkisebb konyhaberendezésű cikktől a legnagyobbig, csinos kiállítású zsirbödönök nagy választékban és igen jutányos árakban szerezhetők be.

Épületmunkákat a legegyszerűbbtől a legdiszesebbig elfogadok.

A t. közönség szives pártfogását tisztelettel kérem

Mártonfy Viktor.

Czirkál Gyula

épület- és butor-asztalos

ARAD, Boros Béni-tér 23. sz.

Elvállal minden e szakmába vágó munkálatokat.

8052

Tervekkel és költségvetésekkel szivesen szolgállok.

Minden előfizetőnek — aki nincs hátralékban
— újévig ingyen és bérmentve kapja meg az

ARADI KÖZLÖNY

naptárát.

AZ

ARADI KÖZLÖNY

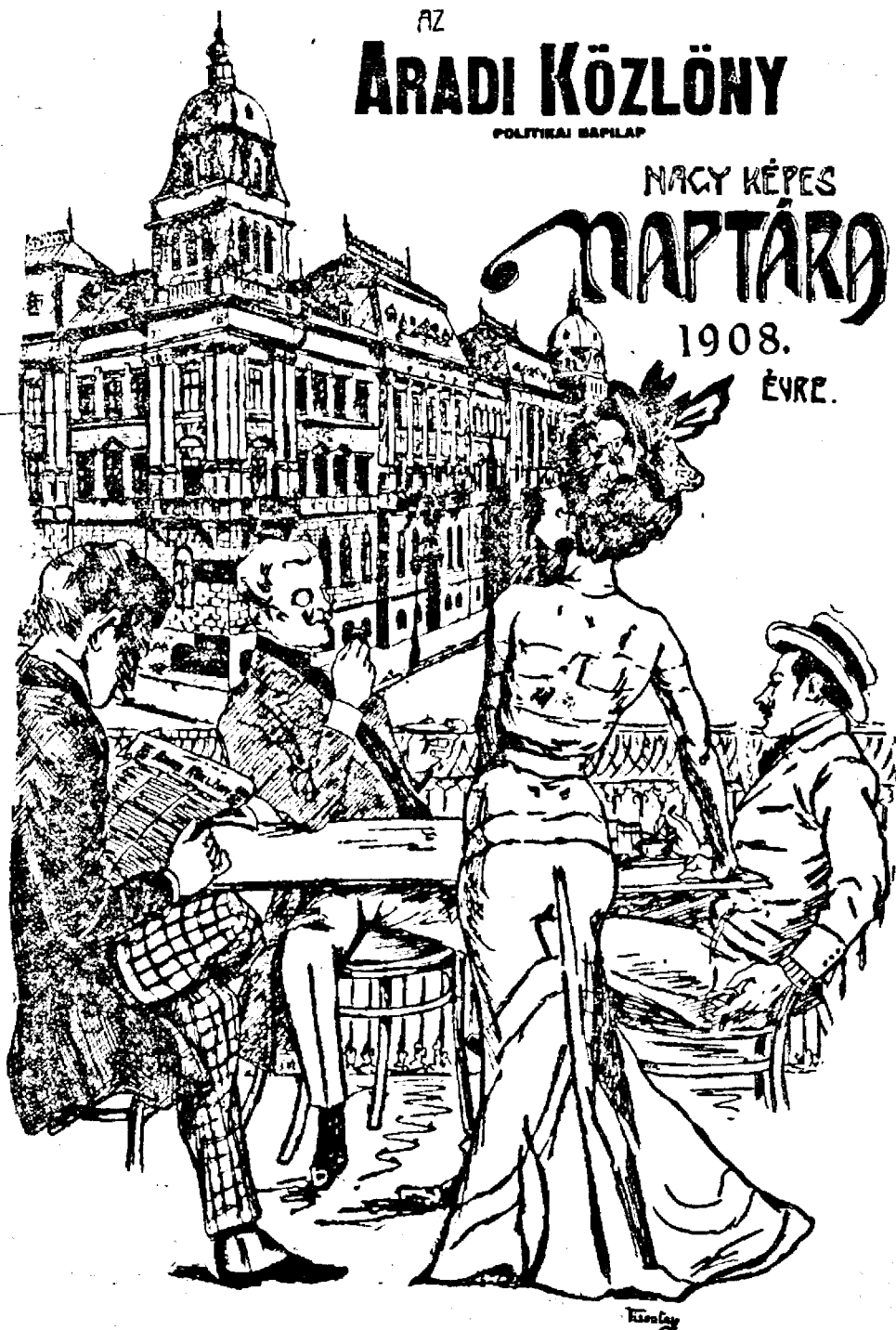
POLITIKAI NAPILAP

NAGY KÉPES

NAPTÁR

1908.

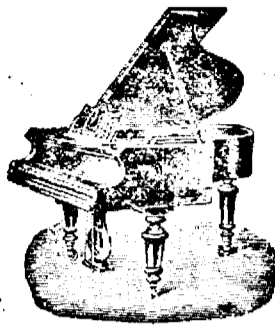
ÉVRE.

Mindenki, aki lapunkra legalább negyed
évre előfizet, ingyen és bérmentve kapja
meg mintegy 400 oldalra terjedő naptárunkat.

Faix Jacques

zongoraterme
és készítési műterme
Aradon,
Batthyány-utca 35.

Raktáron tartja: Ibach, Dörr, Lyra, Oeser, Wirth, Rössler
elsőrendű gyárosok kitűnő készítményeit.

valamint

☛ saját gyártmányu zongoráit ☚ 3044

Nagy raktár új Grammophonokból. — Új zongorák 300 frttól 850 frtig.

==== Javítások, hangolások, ugyszintén havi ====
==== kölcsön-zongorák jutányos árak mellett. =====

Szalonna

elsőrendű magyar perzselt, sózott vastag
hófehér, egészségesen, tisztán kezelve. egy-egy oldal
sulya 35-től 70 kilogrammig -- gazdasági cselédek, munkások,
aratók és más munkások részére — a legolcsóbb napi áron, továbbá

csépléshez köszén, gépolaj és kenőcs,
kitűnő minőségű

kender és jutta, zsákok és ponyvák,
kocsi-kenőcs,

mütrágya az őszi idényre,
építkezési anyagok,

ősó, marhasó préselve és por alakban.

Kapható 905

az Aradvármegyei Gazdasági Egyesület
Foyasztási és Értékesítő Szövetkezeténél.

ARAD, Boros Béni-tér és Verbőczy-u. sarok.

Nem szövetkezeti tagok is a legjutányosabban lesznek kiszolgálva.

Városi s megyei telefon 509.

P É N Z

a legolcsóbban és leggyorsabban
földre és városi házakra **amortisa-**
tióra (tőketörlesztéssel)

Aradon a legrégebb és legismertebb közvetítő iroda

Szücs F. Vilmos

a nagyzebeni földhitelintézet kölcsön képviselőjénél
ARADON, Karolina-utca 8. sz. (saját ház)
a fiók posta mellett.

Elvállalok convertálásokat utólagos díj és költség
megtérítés mellett.

„Házak és földek adás-vétel közvetítése.“

Ugyanitt megbízható üzletszerzők
alkalmazást kaphatnak. 581

Több aradi házat olcsón és előnyös fizetési
módozatok mellett eladok.

Van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására adni, hogy a mai naptól kezdődőleg, az eddig **Benkő és Pfeil** cég alatt fennállott

lakatos műhelyt

Andrássy-tér 9. szám alatt

a saját nevem alatt egyedül vezetem tovább.

Elvállalok minden e szakmába vágó műlakatos munkákat, sirkerítések készítését, mérleg készítését és javítását, pénzszekrények javítását pontosan és gyorsan a legolcsóbb árak mellett.

Kérem a n. é. közönség szives támogatását. Tisztelettel 2591

Benkő József.

A huszadik század

ÉPÍTŐ-ANYAG-a

a cementhomok, cementkavics, cementbánya, törmelék-tégla, cserép, üregtömbépítési, kő, homok és kavics mint

HOLT TŐKE

hever sok helyen értékesítés nélkül, holott egyszerű gépekkel könnyű szerrel

PÉNZZÉ TEHETŐ.

Kérjen ingyen és bérmentve prospektust és mintákat téglára, üregtömb és tetőcserepet és küldjön bérmentve 20 kilogrammot a nyers anyagból (homok v. kavics) költségmentes próbagyártáshoz. 3011

Falitégla előállítási költség 1000 drb. ... K. 20.—
Hornyolt cserép előállítási költség 1000 drb. ... K. 42.—
Üregtömb 1000 téglába átszámítva ... K. 17.—

BÜSCHITZ MÓR Komárom,

STIUBE HENRIK WEIDA

szakgépgyár vezérképviselője.

Képviselő keresztetik.

Tápértékben leggazdagabb,
Hatásában felülmulhatatlan
a Hajós-féle kellemes ízű

Csukamájolaj.

Gyermekek és felnőttek által egyaránt kedvelt.

Ára egy üvegnek 2 korona. 313

Fagydaganatok elmulasztására
Fagyviszketegség biztos megszüntetésére

kitűnő hatású szer a Hajós féle

FAGYBALZSAM.

Egy üvegnek az ára 70 fillér.

Tyúkszem már nincs többé!!

Igy kiáltanak ezren meg ezren, akik a Hajós-féle

ANAGALLIN

használták. Ára egy üvegnek utasítással 70 fillér.

Fenyőillat a szobában. Ára 70 fillér.

Ibolya, Gyöngyvirág és Heliotrop szobailatok, üvegje 70 fillér.

„Never“ amerikai gummikülönlegesség, a képzelhető legjobb óvszer. 6 drb. egy eredeti fémdobozban 2 kor.

Fenti szerek valódi minőségben kaphatók:

Hajós Árpád

gyógyszertára és gyógyvegyészeti laboratóriumában

Arad, Andrássy-tér 23. sz., a megyeházzal szemben.

Van szerencsém a nagyérdemű közönségnek tudomására adni, hogy

épület- és butorasztalos műhelyemet

Karolina-utca 3. szám alá

áthelyeztem és elvállalok ezen szakmába vágó mindennemű munkákat és pedig **hálószobákat, ebédlők, bolti berendezések és irodai berendezéseket** a legszebb kivitel és a legjutányosabb árak mellett.

Vidéki megrendelések pontosan és gyorsan eszközöltetnek. 2906

Tisztelettel

Mádai Gyula,

épület és butorasztalos.

Weisz Márton

uri női- és gyermek cipész.

Van szerencsém Aradváros és vidéke nagyérdemű közönségének becses tudomására adni, hogy az őszi idény beálltával a legfinomabb

női- és férfi cipőket

mindenféle kivitelben, valamint a legtartósabb 2598

gyermek-cipőket készítek.

Becsés megrendeléseket kérve

Weisz Márton

uri- és női cipész

Arad, Deák Ferenc-utca 4. sz.

Van szerencsém a nagyérdemű közönségnek tudomására adni, hogy

épület- és műlakatos-

műhelyünket a Weis-

selényi-utca 1. szám alá

áthelyeztük, ahol elvállalunk mindennemű, e szakmába vágó munkákat. Épít-vasalások, takaréktűzhelyek és sűrűkerítések a legjutányosabb árak mellett. — Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek.

Tisztelettel

Láng és Mayer.

2848

Legideálisabb szer az arcz és kéz bőrének ápolására az

„AZOR”

mely a legkényesebb követelményeknek is teljesen megfelel.

Orvosilag ajánlva.

Kapható a gyógyszárakban és gyógyáru üzletekben.

Főelárúító hely: 2901

WOJTEK ÉS WEISZ

gyógyáru nagykereskedő araknál Aradon.

Egy üveg ára: 1 korona 20 fillér.

Nagy karácsonyi kiállítás

már megkezdődött

Reich EL.

színházi versenybazárában

Szabadság szoborral szemben.

Külön átalakított helyiségében a vevő közönség legnagyobb kényelmére **gyermekjátékokban és disztárgyakban** az idényre óriási választék még soha nem létezett árakban **5, 16, 25, 45 és 90-es csoportokban** beosztva.

Tájékoztatásul egy rövid kivonattal szolgálak a t. vevőközönségnek:

25-ös csoport:

Óra szerkezettel, vonat, automobil bohóc, omnibus, zenélő doboz, nickel vasaló, zongora 8 billentyűvel, elszakíthatatlan képes könyv, mesés könyvek következők: Robinson, Grün, Andersen, Ifjúsági Tündérvilág, társas játékok, 100-nál több öltözött babák, valódi francia babák 22 centiméter nagy, felhuzható zseborák, takaréktűzhelyek, söprű készlet, bádog állatok, csengő kerék huzható, iron három részben kulcs alakban, kés, iron és toll, kardok, puskák, csákok, hegedűk, szobatorok, konyhaeszközök, vas katonák, törhetetlen celluloid babák, varázs doboz táncoló figurával, stb.

45-ös csoport:

Felhuzható óra szerkezettel, villanyos kocsis felsővezetékekkel, automobil színes vonatkocsikkal, erőművész, bohóc és minden fajta állatok, motoros omnibusz, gőzhajók, bugó onga zenével, ideál szoba fegyver céltáblával, hordós kocsis, teljes katonafelszerelések, bajonet lack szíjjal, 6 személyes porcellán készlet, bárány hanggal, törhetetlen katonák 6 drb., képes és mesés könyvek, baba-kocsi gummi kerékekkel, bádog konyha edények, b-rendezett fürdő szoba, szénvasaló, mozsarak, pénzpersely órával és csengővel, csont dominó, nagy gummi babák, kettős huzható nyul, huzható bohócok, kézi nyomdák, Laterna Magicák, gőzgépek, képes kockák 12 kockával, kőépítő szekrény, számoló gép, felsőfolható dobozok, stb.

90-es csoport:

Huzható állatok bőrrel bevonva, nagy bárányok hanggal, törhetetlen lovas katonák és állatok maschéból, felszerelt vázák, állatsereglet, felhuzható vasutak sinnen és minden létező alakok és állatok, gőzgépek, hajók, Richter szekrények kőből, lombfűrész garnitur, kemény Schack-figura zárható táblával csont dominó 45 kővel és sok 100 és 100 mas cikk.

Mozgékony francia babák fából.

Nagyság centiméter 26 28 30 32 34 36 39 42 46 50 54 58 64

árak: 35 40 45 50 60 80 90 110 145 160 180 210 250

azonkívül bőrtestű, öltözött és celluloid babákban a legnagyobb választék.

A nálam vásárolt babákat ingyen javítom és minden létező javítások elfogadtatnak.

Karácsonyfa-diszekben óriási választék.

Grammofonok és fonografok, hengerek és dupla lemezek a létező legolcsóbb árakban.

Hintalovák minden létező nagyságban.

Disztárgyak:

Képes lap album plüschből 45 krtól, emlékkönyv plüschből 25 krtól, varró casetták, auzatsz 6 tányérral 90 kr., pálinkás készlet 45 kr., mosdó-, étkező-, kávé- és theás készletekben óriási választék, továbbá himzett bőr tárcák, virágvázák, órák, márvány állványok, disz asztalok, dohányzó készlet bronzból és számtalan sok más tárgyak.

China ezüst tárgyakban alkalmi vétel.

Férfi selyem ernyők otomán széssel 1 frt 70 kr. és még számtalan itt fel nem sorolt cikkek. 2759

Minden vevőnek ingyen fénykép nagyítás.

Karácsonyi

occacio

példátlan olcsó árak!

**Ruha-
kelmék**

fekete és színes mélyen leszállított árakon!

**Mosó-
barchetek**

pompásan mintázottak.

**Női- és
gyermek
kötők**

óriási választékban

kizárólag saját mintáink

25 kr. től kezdve.

**Selyem és
genilia
kendők.**

**Női
fehérenemű**

alkalmi vétel, 33% árengedménnyel

és 1000 féle más ajándéknak

alkalmas tárgyak

ROSENBLÜH H.

és Társa.

Szabadság-tér.

Kirákatalk megtekintését szives figyelembe ajánljuk!

Kirákatalk megtekintését szives figyelembe ajánljuk!

Moskovitz Izidor

Ajánlja dusan felszerelt
férfi-, fiu- és gyermekruha raktárát;

a legerősebb és legolcsóbb árak mellett.

A nagyérdemű közönség figyelmét bátorodom erre felhívni

Maradok teljes tisztelettel

Moskovitz Izidor.

Andrássy-tér 8., a Minorita-temp'ommal szemben!

3017

Szőlőoltványok.

Fajtiszta riparia porta is alanyon oltott, elsőrendű, duggyökérzetű bcr- és csemegefajú 2690

fás-oltványokat

bármely mennyiségben szállít

HÁMORY GAZDASÁG

szőlőoltvány-telepe Arad.

Bővebb felvilágosítással és árajánlással szívesen szolgál

Deák Ferenc-utca 3. szám alatt.

Telefon 229.

Földes Kelemen

orvosi laboratoriuma

Aradon, Deák Ferenc-utca.

Végez:

hugy, köpet, bélsár, gyomortartalom és hányadék, vér, koros folyadék-gyülemek, epe és húgykőképződmények, nemiszervek váladékai, torok lepedék, ondtó, anyatej és korszövet-tani vizsgálatokat mérésékel díjazásért. 222

242 TELEFON 242

Villanycsengő

Javításokat

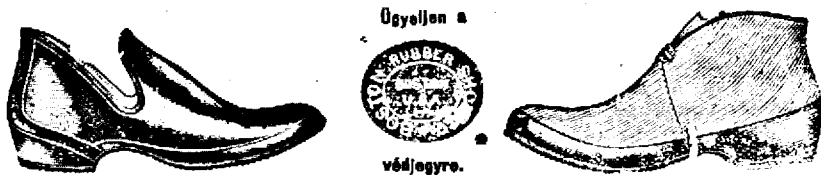
villanyvilágítási

bevezetéseket szakszerűen eszközöl 2343

Kalmár József

Arad, Salacz-utca 2.

Storm-Slipper Hó-czipő

Csakis a Boston Rubber Shoe Company Bostonban levő czegek gyártmányai könnyűek, elegánsak és tartósak. Aradon Weinberger János, Münz I., Meisl és Adler, Guttman és Berger üzleteiben kaphatók.

Főlerakat Ausztria-Magyarország részére: 2793

WELLISCH, FRANKL & Co.
Wien, I., Fleischmarkt 12-14.

Légfinomabb francia

Illatszerek és

Illatszer Casetták

ajándékozásra különösen alkalmas. 341

Vojtek és Weisz

drogueria és parfumeria nagykereskedés

ARADON.

Hegyi bor gyoroki, kiváló minőségű eladó

literenként 48 fl., a rendelő hordójával. 3034

Tudakozódní

Secula Severné,

Arad, Kossuth-utca 68. sz.

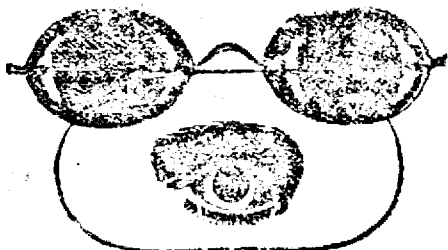

Elsőrendű látsszerész üzlet.

DICK SAMU

órák és látsszerész

Arad, Andrássy-tér és Weitzer János-utca sarkán

Elad és javít mindenemű órákat két évi jótállás mellett a legolcsóbb árakon. Raktárou tart mindenemű színházi látsszerészeket a legkülömbözőbb kiálltashan legfinomabb lorgnettek orrcsípítőök és szemüvegek arany ezüst nikkél és tekenőbeka csont keretekben. legjobb üvegekkel

Nagy raktar sűrűségű fokmerőkben, bor, must és szesz részere. továbbá mindenféle hémörök, mindenemű kivitelben. 2413

Szemüvegek és orrcsípítőök orvosi rendelét szerint azonnal készítettnek.

PÁLFY TESTVÉREK

cs. és kir. szabadalmazott

paprika-gyára

SZEGED.

Ajánlja saját szabadalma szerint gyártott vegyileg tiszta valódi, szép piros színű

Pálfy-féle Rózsapaprikát,

mely fellünő édessége és kellemes zamatja folytán minden uri háztartásban közkedvelt fűszer. Árjegyzék és minta ingyen

Kapható Aradon: Dürr Gusztáv, Éles Armin, Fejér Gyula és Lázár Gyula urak üzleteikben. 2180

5 kg. postacsomag rendelésnél egy értékes porcellán tégelyt adunk ajándéku. 21

☞ **Figyelem a cégre.** ☜

Úraságoktól

használt

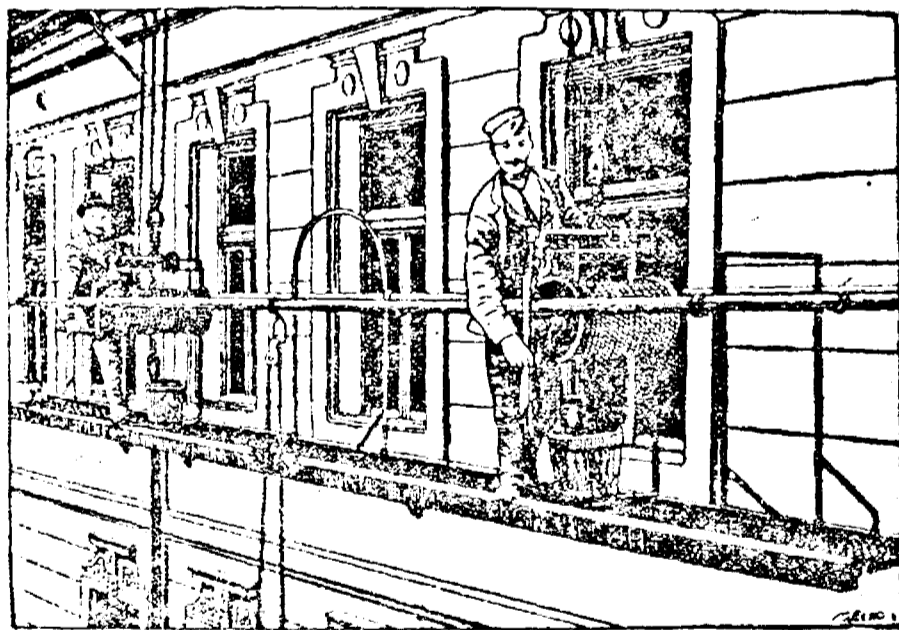
3032

nyári és téli férfi ruhákat, utazó bundákat
háló, ebédlő és más butorokat
a legmagasabb áron veszek.

Kivánatra, vagy levélbeli meghívásra házhoz is megyek.

Menczer Márton

ARAD, Árpád-tér 5. sz. (Izraelita templom-épület.)

Van szerencsém b. tudomására hozni, hogy **Deák Ferenc-utca 36. szám alatt** 2997

festő- és mázoló-vállalatom

jelen kor igényeinek megfelelőleg kibővíttem.

Birtokomban a legújabb stilszerű misták, melyek azon helyzetbe hoznak, hogy a legszebb kivitelű munkát is legjutányosabban számíthatom. Utcái és udvari **homlokzat festészetben elismerve vagyok, melyet számos elismeréssel igazolhatok.**

Becsés partfogását kérve, maradtam kiváló tisztelettel

Bräuner Vilmos, szobafestő és mázoló

Arad, Deák Ferenc-utca 36.

☞ **Saját felhuzó gépek.** ☜

Vidékre is elvállalok e szakmába vágó munkákat.

SZÜPPY LAJOS

keztyüs és sérvkötész

ARAD, Andrassy-tér 20. szám.

Raktár, valódi angol és francia
óvszer különlegességekben.

3026

ALAPITTATOTT 1869-BEN.

ARADI IPAR- és NÉPBANK

Részvénytőke 1,500.000, tartalékalapok 792.000 korona.

Főintézet:

Fiókintézet:

Pénzváltó-üzlet:

Arad, Szabadság tér 18. (Saját ház.) Békéscsabán, Főtér 893. (Saját ház.) Aradon, a „Fehér Kereszt“ épületében.

Üzletköre:

Átvész betéteket betéti könyvecskékre és folyó számlákra kamatozás végett és azokat rövid felmondásra 4% kal, 90 napi felmondásra 4 $\frac{1}{2}$ %-kal minden levonás nélkül kamatoztatja. A pénztár állásához képest betétek felmondás nélkül is visszafizettetnek.

Leszámitol a legelőnyösebb feltételek mellett bel- és külföldi váltókat, kisorsolt értékpapírokat, utalványokat, stb.

Előleget nyújt értékpapírokra és árukra.

Jelzálog-kölcsönöket engedélyez készpénzben vagy a Magyar Takarékpénztárak Központi Jelzálogbankja zálogleveleire, nagyobb bérházak és földbirtokokra, ugyancsak községeknek szabályszerű kötvényekre.

Zálogosztálya kölcsönöket ad arany- és ezüstneműekre 10 koronától kezdve, mely kölcsönök meghosszabbíthatók, vagy tetszés szerinti részletekben fizethető vissza.

A pénzváltó-osztály üzletköre:

Elad és vesz értékpapírokat, sorsjegyeket, ércpénzeket, stb.

Betéteket elfogad takaréknémet betétkönyvecskékre és folyó (cheque) számlára.

3025

Előleget nyújt értékpapírokra.

Kiállít utalványokat és hitelleveleket az összes külföldi piacokra.

Igérvényeket kiállít minden huzásra.

A magyar királyi szabadalm. osztálysorsjáték főelárusító helye.

Az 1907. évi április hó 25-én tartott főhúzáson, általunk eladott 12698. sz. osztálysorsjegy 602.000 koronával lett kisorsolva.

Az igazgatóság.

WEITZER JÁNOS

**gép, waggongyár és vasöntöde
részvénytársaság**

Aradon.

GYÁRTÁSI ÁGAK:

Vasuti kocsiosztály:

a legkülönfélébb fővonalu személy, teher és különleges kocsik, szesz, kőolaj- és melasse-tartánykocsik. — Ipari, erdei és gazdasági vasutak járművei. *De Dion Bouton rendszerű benzin és elektromos kocsik.*

Hid- és vasszerkezeti-osztály:

vasuti és közuti hidak, átjárók, épületi vasszerkezetek, tornyok, fedél és földémszerkezetek, szegecselt oszlopok és tartók, növényházak, csarnokok stb.

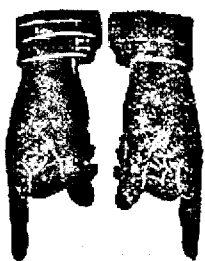
Kazán-osztály:

minden rendszerű nagy gőzterű kazánok (Cornwall, Tischbein, Fairbairn stb). Különlegesség: *szab. Dürr Gehre rendszerű vízcsöves kazánok és Kausch-féle gőztulhevitők.* Tartányok minden alak és nagyságban, szesz, víz, kőolaj, benzin stb. részére.

Vas- és fémöntöde:

884

mindennemű gép- és épület öntvények, víz- és gázvezetési csövek, oszlopok és fémöntvények.

HEIM J. ARAD,

Szabadság-tér 20. sz. (Gróf Nádasdy-palota.)

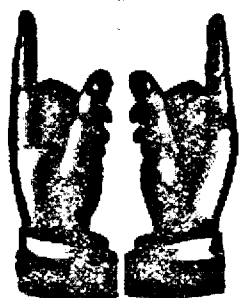
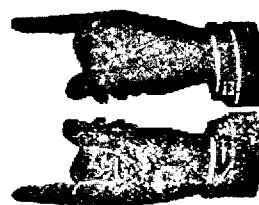
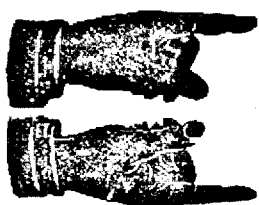
Saját készítményű

890

női-, férfi és gyermek fehérneműek

Menyasszonyi kelengyék.

Gyári raktár: vászon, asztalneműekben.

Pontosan járó órák, arany és ezüst ékszerek

nagy választékban a legolcsóbb árért kaphatók

IGAZSÁNDOR

műorás és ékszerésznél

Aradon, Szabadságtér (régí színház-épület.)

Pontos és szolid kiszolgálás.

3024

Nagy óra és ékszer javító műhely.

Alkalmi vétel

Perzsa szőnyegekben!

Tisztelettel tudatom, hogy

68 darab

szép válogatott régi

perzsa

szőnyeget

vettem és azt igen kedvező áron adhatom el.

Az árak 55 és 70 korona közt váltakoznak és így az

karácsonyi és ujévi ajándékul

igen alkalmas.

Domán Sándor

szőnyeg-áruháza ARADON.